

EMRE KONGAR

28 Şubat ve Demokrasi

REMZİ KİTABEVİ

EMRE KONGAR

Reşit Emre Kongar, 13 Ekim 1941'de İstanbul'da doğdu.

1963 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü'nü, 1966 yılında da Michigan Üniversitesi Sosyal Çalışma Yüksek Okulu'nu, M.S.W. derecesi ile bitirdi.

1968 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde Sosyal Çalışma Yüksek Okulu'nu kurdu ve buraya müdür olarak atandı.

1981 yılı Temmuz ayında "Atatürk ve Devrim Kuramları" adlı takdim tezi ile Hacettepe Üniversitesi Senatosu'nca Profesörlüğe yükseltildi.

15 Şubat 1983 tarihinde askeri rejimin üniversite konusundaki uygulamalarını protesto etmek için, üniversiteden istifa etti.

1983-1987 tarihleri arasında Hürriyet Gazetesi'nde danışmanlık 1987-1991 tarihleri arasında da KAMAR Kamuoyu Araştırma Şirketi'nde yöneticilik yaptı.

17 Nisan 1992 tarihinde Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı'na atandı.

Kasım 1995'te Müsteşarlık görevinden ayrıldı.

15 Ocak 1996'da Federal Almanya Devleti tarafından Üstün Hizmet Madalyası Büyük Liyakat Haçı ile, 1 Şubat 1996'da İtalya Devleti Commandatore Madalyası ile, 15 Şubat 1996'da da Polonya Devleti Commandor nişanı ile ödüllendirildi.

Halen Yıldız Teknik Üniversitesi'nde kadrolu ve tam zamanlı, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde saat başı görevli ve Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde de fahri olarak hocalık yapmakta ayrıca Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarlığını sürdürmektedir.

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı adlı kitabı ile 1977 yılında Türk Dil Kurumu Bilim Ödülü'nü, *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği* adlı kitabı ile 1979 yılında Sedat Simavi Vakfı Sosyal Bilim Ödülü'nü, *21. Yüzyılda Türkiye* adlı kitabı ile, 1998 Aydın Doğan Sosyal Bilimler Ödülü'nü kazandı.

Evli ve üç çocukludur.

Emre Kongar

28 Şubat ve Demokrasi

Remzi Kitabevi

28 ŞUBAT VE DEMOKRASİ / Emre Kongar

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0745-1

BİRİNCİ BASIM: Mayıs, 2000

Remzi Kitabevi AŞ., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 513 9424-25, 513 9474-75, Faks (212) 522 9055
WEB: http://www.remzi.com.tr E-POSTA: post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

ÖNSÖZ

Berlin Duvarı, 1989'da yıkıldı.

Bu olay, aslında dünyada Soğuk Savaş'ın da sona erdiğini simgeliyordu.

Adı üstünde, **Soğuk Savaş,** tüm dünyayı ve özellikle de Türkiye'yi etkileyen bir savaştı.

Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasındaki bu acımasız savaş, bütün dünyayı pençesine alarak, tüm devletleri, tüm ideolojileri, tüm kültürleri, kısacası tüm yaşamı etkilemişti.

Türkiye, **Kurtuluş Savaşı**'nı, özgür ve demokratik **Batı Dünyası** içinde saygın bir yer alabilmek için, **Batılı emperyalist güçlere** karşı kazanmış bir yeni devletti.

Henüz kuruluş aşamasını tamamlayamadan, tam çok partili düzene geçerken, kendisini **Soğuk Savaş**'ın ortasında buldu.

Böylece **Çok Partili Düzene Geçiş** Türkiye için aynı zamanda, **Soğuk Savaş yöntemlerinin egemen kılındığı bir siyasal ve toplumsal yapının oluşturulması** anlamına geldi.

Soğuk Savaş'ın gerekleri, **Siyasal İslâm**'ı ve **Türk Milliyetçiliği**'ni, Sovyetler Birliği'ni hem dışardan kuşatmak (Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan'dan oluşan bir **yeşil kuşak**), hem de içerden istikrarsızlaştırmak (**destabilize** etmek) için kullanılan ideolojiler olarak, çok partili düzende öne çıkardı.

Bu ideolojiler **Anti-Komünizm** çerçevesinde hem iç hem de dış güçler tarafından büyük bir destek aldı.

Türkiye'nin demokratikleşmesi, bu arada **Köy Enstitüleri** gibi çağdaşlaşma projeleri, bu stratejiye kurban edildi.

Ayrıca yine aynı stratejinin bir parçası olarak desteklenen **bölücü ideolojiler** de bu dönemde güç kazandı.

Gerek dıştaki Soğuk Savaş'ın, gerekse içteki bölücü savaşın zorunlulukları, Türkiye'deki devlet yapısını zaman içinde terörle, kaçakçılarla, cinayet şebekeleri ile iç içe geçen bir niteliğe doğru götürdü.

Bu arada 1950'de başlayan iç göçün getirdiği toprak yağmasının yol açtığı yozlaşma da, bütün siyasete egemen olunca, yirmi birinci yüzyılın eşiğinde Türkiye'nin toplumsal, siyasal ve ekonomik yapısı, içinden çıkılmaz bir karmaşa halini aldı.

İşte benim **Demorasi ve Laiklik**, **Yamyamlara Oy Yok** adlı kitaplarımı izleyen bu çalışma, bu süreci irdeleyen, içleri boşaltılan **Demokrasi** ve **Laiklik** gibi kavramları yerli yerine oturtmaya ve Türkiye'nin nereden gelip nereye gittiğini saptamaya uğraşan bir dizinin (şimdilik) son ürünüdür.

Bu dönemde içi boşaltılan kavramların başında **Demokrasi** geliyordu.

Demokrasi'nin tanımı **temel hak ve özgürlüklerin güvencede olduğu bir çoğunluk yönetimi** olarak yapılması gerektiği halde, onun **temel hak ve özgürlükleri güvenceye alma** özelliğini ihmal ederek, bir **çoğunluk tahakkümü** biçiminde sunulması, bu dönemde ortaya çıkan bir saptırma idi.

Böylece, **demokrasi** ile diktatörlüklerin en korkuncu olan **çoğunluğun diktatörlüğü** kavramları **eş anlamlı** bir hale getirilerek, demokrasinin içi boşaltılıyor ve örneğin, **Şeriat Devleti ya da ırkçı bir faşizm** ile, **Demokratik Rejim**'in hiçbir farkı kalmıyordu.

İçi boşaltılarak saptırılan bir başka kavram **laiklik** idi.

Devletin bütün inançlara saygılı ve eşit mesafede olması ve tüm vatandaşlarının vicdan özgürlüğünü koruması, yani, onlara dini baskı yapılmasını önlemesi anlamına gelen

laiklik, sadece **din ve devlet işlerinin ayrılması** olarak, eksik biçimde tanımlanıyordu.

Böylece kavram, esas felsefesinden saptırılıyor ve **vatandaşların, din ve mezhep ayrımı esasına göre yapılan baskılar karşısında devlet tarafından korunması ilkesi ihmal edilerek,** laiklik, **çoğunlukta olanların inancına uygun** ve bu nedenle de, demokrasi ile uzak yakın ilişkisi olmayan bir biçimde topluma empoze ediliyordu.

İçi boşaltılan pek çok kavram gibi Türkiye'nin tarihinde önemli bir dönemeç olan **28 Şubat** da, yanlış çerçevelerde yanlış sorularla saptırılmaya çalışılan süreçlerden biriydi.

Klasik **yanlış** soru, **Ordudan yana mısın, orduya karşı mısın?** sorusuydu.

Bu soru ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin her yaptığının yanlış ve kötü olduğu gibi bir izlenim yaratılarak, 28 Şubat da mahkûm edilmeye çalışılıyordu.

Oysa böyle bir soru, **orduya karşı ya da yandaş olmak** bağlamında değil ancak **ordunun ne yaptığının irdelenmesi** ile akılcı olarak yanıtlanabilirdi.

Örneğin bu **yanlış soruya** şu **doğru yanıtlar** verilebilirdi:

Pek doğal olarak **İstiklal Savaşı**'ndan **yanayım.**

Menderes'in **Tahkikat Komisyonu** oluşturarak yaptığı demokrasiyi rafa kaldıran **sivil darbeye** karşı, 27 Mayıs 1960 darbesiyle **dünyanın en gelişmiş Anayasalarından biri olan 1961 Anayasası'nın kabul edilmesinden yanayım.**

Menderes'in, **Polatkan**'ın ve **Zorlu**'nun asılmasına **karşıyım.**

12 Mart 1971'deki darbeye, **aydınların tutuklanmasına ve Anayasa'nın budanmasına karşıyım.**

12 Eylül'de **iç savaşın** önlenmesinden yanayım ama, işkencenin yaygınlaştırılmasına, şeriat devleti kurmak isteyenlerin güçlendirilmesine, Anayasa'nın tümüyle değiştirilmesine ve **Türkiye'nin demokratikleşme yolundan alıkonulmasına** karşıyım.

Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra ortadan kalkan

komünizm tehlikesinin yerine, 28 Şubat 1997'de Milli Güvenlik Kurulu'nda, somut bir tehlike olarak irticanın birinci sıraya konmasından ve bunun bir sivil toplum örgütü yaklaşımıyla (brifingler ve benzeri yöntemlerle) topluma açıklanmasından yanayım.

Sonuç olarak demokrasiyi koruyan, kollayan ve geliştiren her eylemden yanayım, demokrasiyi budayan, durduran ve gerileten her eyleme karşıyım.

İşte sevgili okurlarım, bu kitapta, pek çok saptırılmış ve içi boşaltılmış kavramı yerine oturtma ve bunu sistematik bir görüş açısı çerçevesinde gerçekleştirme çabamı göreceksiniz.

Diliyorum ki Türkiye, endüstrileşme çabasını başarıyla tamamlasın, demokrasisini ve insan haklarını yeterince yerine oturtabilsin ve biz gereksiz tartışmalarla zaman yitirmeyelim.

Çünkü biz endüstrileşme aşamasını gerçekleştirmeye çalışırken, dünya aldı başını gidiyor.

Nereye?

Onu henüz bilmenin olanağı yok.

Fakat, endüstrileşmenin ürettiği ulus-devlet kavramından farklı bir yere doğru yöneldiğimiz açık.

Bu dönüşümde Türkiye'deki ulus-devletin daha uzun süre geçerli olacağına da kuşku yok.

Ama ancak dünyanın nereye yöneldiğine doğru teşhis koyabilirsek, devlet yardımıyla çağdaş sınıflarımızı geliştirip, insanlarımızın bu kurtlar sofrasında kurban edilmesini önleyebiliriz diye düşünüyorum.

Bunun için de hiç kuşkusuz, önce demokrasimizi, onu ortadan kaldırmak isteyen tehdit ve tehlikelere karşı koruyacağız.

Temel hak ve özgürlüklerin, bu özgürlükleri yok etmek için kullanılmasına karşı çıkacağız.

Bugüne dek izlediğimiz politikaların doğru olanları çerçevesinde, çağdaş sınıfları temsil eden işçi ve işveren örgütlenmelerine ve bu örgütlenmeler sonucunda ortaya çıkan

yapıların **demokratik ve laik çağdaş bir hukuk devleti** bağlamındaki **bilinçlenmelerine** destek vereceğiz.

Dünyanın **küreselleşen** ekonomik ve siyasal **arenasında,** çağdaş sınıflarımız ve sivil toplum örgütlerimizle birlikte varlığımızı geliştirerek sürdüreceğiz.

Bu kitaptaki yazılar, 1999 seçimlerinin hemen öncesinde PKK liderinin yakalanmasıyla başlayan, **Ahmet Taner Kışlalı**'nın ölümü ile süren, **Hizbullah**'ın ortaya çıkarılmasıyla ve **Uğur Mumcu** cinayeti sanıklarının yakalanmasıyla sonuçlanan **garip bir dönemin** tanıklığıdır.

Dönem **gariptir,** çünkü bir yandan **Soğuk Savaş** sonrası **yeniden yapılanma** ve **Avrupa ile bütünleşme** gündemdedir, öte yandan bu gelişmelerin farkında olmayan **siyasal sosyal ve kültürel koşullanmaların tortuları** yani **Soğuk Savaş artığı ideolojiler ve terör eylemleri** toplumu hâlâ etkilemektedir.

Ben bütün bu kargaşa içinde, soğukkanlılıkla Türkiye'nin nereden gelip nereye gittiğini ve nasıl gelişeceğini saptamaya çalıştım.

Pek doğal olarak bir yazar, sadece bir kitabı ya da bir yazısı ile değil, tüm yazdıkları ile değerlendirilmelidir.

Bu kitaptaki görüşler ilginizi çekerse, **Cumhuriyet**'teki yazılarımı topladığım bundan önceki iki kitabımı ve ayrıca **21. Yüzyılda Türkiye** adlı çalışmamı okumanızı tavsiye ederim.

Tepkilerinizi bana kongar@ana.cc.yildiz.edu.tr veya ekongar@ixir. com ya da emre@kongar. org adreslerinden biriyle iletebilirsiniz.

Emre KONGAR
Nisan 2000
Levent-İstanbul

İÇİNDEKİLER

Gelecek Bin Yılda Nereye Gideceğiz?
Nasıl Gideceğiz? 15
Berlin Duvarı Türkiye'de 28 Şubat 1997'de Yıkıldı 17
Türkiye Üçlü Modeli Aşabilecek mi? 20
12 Eylül Demokrasisi Çökerken 23
Ton'lar Savaşı: Clinton, Huntington'a Karşı 26
Temsili Demokrasi Krizinde Şeriatçılar ve Atatürkçüler 29
Temsili Demokrasi Krizini Aşabilecek miyiz? 32
Türkiye Demokrasi Krizini Atlatabilecek mi? 35
1982 Anayasası ve Bir Hukuk Adamı 38
1982 Anayasası Bir Hilkat Garibesidir 41
Temsili Demokrasi Krizini,
Başkanlık Sistemi ile Aşamayız 44
Temsili Demokrasi Krizinin İki Temel Nedeni 47
Çağımızda Kimlik Sorunu 52
Türkiye'nin En Büyük Düşmanı: Kamplaşma 55
TÜSİAD ve Demokrasi (1) 58
TÜSİAD ve Demokrasi (2) 61
1998'in Dört Önemli Olayı 64
Kafası Karışık Olanlar İçin İki Kritik Soru 67
İsviçre'ye Gidebilseydim Ne Anlatacaktım? 70
Kültür Girişimi Yamyamlara Karşı 73
Yamyamlara Karşı Örgüt ve Ansiklopedi 76
İdam Cezası Kaldırılmalıdır 79
Avrupalı Türklerden Sonra Amerikalı Türkler 82
Amerika'dan Bakınca Darbe Kokusu Alınıyor mu? 85

Devlet Tutmasına Karşı Bir Reçete 88
Yamyamlığın Ekonomi-Politiği 91
Çiğdem Kâğıtçıbaşı Ne Diyor? 94
Türkiye'ye Erdal İnönü, İstanbul'a Oktay Ekinci 97
Mezarlık Çamuru Gibi Akışkan
ve Yapışkan Politikacılar 100
Ben Sosyal Demokrat Bir Lider Olsaydım... 103
"Devlet Düşmanı" Filmini İzlerken Uğur Mumcu'yu
Anımsamak 106
Yeni Seçilecek Meclis Neler Yapmalıdır? 109
Unutulmaması Gereken Gerçekler 112
Türkiye'de Sol Neden Geriliyor? 115
Menderes Demokrasiyi Nasıl Yozlaştırmıştı? 118
Yamyamlar Konusunda Basın Ne Diyor? 121
34 CSG 68 Plaka Numaralı Seçmen 124
Seçime Rağmen Büyüyen ve Gelişen Türkiye 127
Şükür Allahıma Bugünlere Eriştik! 130
Liderliğin On Altın Kuralı 133
CHP Titanik midir? 136
Mirasyedi Liderlerin Yapışkanlığı 139
Altan Öymen: Bir Demir Leblebi 142
Savaşın Farkındayız ve Gülhane Parkı'ndayız 145
Endülüs'ün Dans Eden Atları ve Bizim Demirkırat 148
Geçmişi Gelecekte Yaşayamazsınız 151
Dincilik, Milliyetçilik, Anti-Komünistlik
ve Demokratlık 154
Kokan İnsanlar Demokrasisi 157
Hikmet Uluğbay'ın Kanıyla İmzaladığı
Protesto Bildirisi 160
Patettes, Domatteees Teröründe Termosifon
ve Telefon İşkencesi 163
Köpek Besleyen Mutantlar 166

Depremin Sosyolojik Fotoğrafı 169
Şimdi Bir Röntgen Filmine İhtiyacımız Var 172
Deprem, Demokrasi ve Af 175
Temsili Demokrasi Krizinde Demeçler
ve Kentsoyluların Sorumluluğu 178
Adalet Reformu 181
Ahmet Taner Kışlalı 184
Katilin Robot Resmi 187
Kışlalı, Mumcu ve İpekçi, Dünyayı Dolaşarak
Yaşıyorlar 190
İdam Cezası Niçin Kaldırılmalıdır? 192
Sorun Üreten Politikacılar; AÇEP, Fazıl Say
ve Diğerleri 195
Erdal İnönü 197
Beş Güzel Hukuk İnsanı ve Yargıda Yolsuzluk 200
Yeni Yüzyıla Doğru, Siyaset ve Ticaretteki
Umut Dolu Gelişmeler 203
Hukuk Devleti Çöküyor mu? 206
Avrupa Birliği Önünde Üç Büyük Eksiğimiz 209
Adalet Reformu Şart 212
Avustralya'dan Basit Bir Soru 215
Teröristin Dünyası 218
Türkiye Büyük Bir Mezarlığa Dönüşürken,
Avustralya'dan Satır Başları 221
Hizbullah Olayı Çerçevesinde: Edward Said,
Niçin Huntington'a Karşı? 224
Demokrasi Kendini Medyaya Karşı Nasıl Koruyacak? 227
Atina'da Bir Gece, Bir Anıt-Mezar ve AKUT 230
Medyanın Gözünden Kaçan Çok Önemli
Bir Toplantı 233
İslam'da Şiddet ve Laiklik: Taha Akyol
ve Demirtaş Ceyhun 236

GELECEK BİN YILDA NEREYE GİDECEĞİZ? NASIL GİDECEĞİZ?

Gelecek bin yıla ilişkin **Nereye gidiyoruz? Nasıl gidiyoruz?** sorunsallarının irdelenmeleri, **geçmiş** bin yılda **Nereden geldik? Nasıl geldik?** sorularının yanıtlarına bakarak yapılabilir.

Geçmiş bin yılda **Doğu**'dan geldik, **Batı**'ya doğru yol aldık.

Geçmiş bin yıla **şaman** olarak başladık.

Moğollarla ve Çinlilerle karışık Oğuz boyları olarak **Orta Asya**'dan yola çıktık.

İslam dini ile **tanıştık**.

Bizans'ın yerine geçerek, başta Rumlar olmak üzere, tüm Arap, Acem, Kafkas, Anadolu ve Balkan halkları ile **karıştık**.

Osmanlılar olarak, üç semavi dinin, Museviliğin, Hıristiyanlığın, İslamın, tüm mezhepleri ve tarikatları ile ilişkiye girdik, kimini benimsedik geliştirdik, kimine üvey evlat, kimine düşman muamelesi yaptık.

Kılıçlarımızla Avrupa'nın ortalarına ulaştık.

Kendimiz Batı'ya doğru giderken, insanlığın bir bölümünü **daha Batı**'ya ittik, **Amerika**'nın keşfine yol açtık.

İnsanlığın tarihi ile birlikte kendi tarihimizi de değiştirdik.

Kendi oluşturduğumuz gelişmelerin kurbanı olduk, toprak ağalığına bağlı dinsel bir tarım imparatorluğunu **endüstriyel bir ulus devlete** dönüştüremedik, zayıfladık, yenildik, işgal edildik, siyasal haritadan silindik.

Bu süreç sırasında, 1912-1922 arasındaki on yıllık **çok ki-**

sa bir dönemde, İmparatorluğun **kılıç artıkları** olarak Kafkaslar'dan, Balkanlar'dan, Arabistan'dan kopup geldik, Anadolu'da toplandık.

Mustafa Kemal Atatürk, insanlığın gidişine doğru teşhis koyan uzak görüşlü bir politikacı ve büyük bir komutan olarak, bu kılıç artığı insanlara güvendi, onlarla birlikte laik ve demokratik, sosyal bir hukuk devletinin temellerini atan bir Bağımsızlık Savaşına girişti ve bu savaşı kazandı.

Anadolu halkı, **Mustafa Kemal Atatürk**'ün liderliğinde, tarihin tanık olmadığı, **Huntington** gibi ünlü siyasal bilimcilerin günümüzde bile hâlâ kabul etmekte zorlandığı bir **büyük kültür dönüşümü** yaşadı.

İstanbul'un fethiyle 1400'lerde kendisinin başlattığı dünyadaki değişmelerin kurbanı olmaktan, **Mustafa Kemal Atatürk** sayesinde yaptığı Bağımsızlık Savaşı ve Kültür Devrimi ile sıyrıldı.

Anadolu halkı, geçtiğimiz bin yılda başlattığı yürüyüşü Cumhuriyet döneminde de sürdürdü.

Demokrasiyi hedefleyen siyasal rejimi, hızla sanayileşen ekonomik yapısı ile Batı'nın kapılarını zorladı.

Kore'de ölür, **Almanya**'da işçilik yaparken, demokrasi ve sanayileşme yönünde de ilerleyerek, 3 milyonluk bir **Avrupalı Türkler** grubu ile AB'ye aday bir Türkiye yarattı.

Baştaki soruların yanıtlarına dönelim:

Geçtiğimiz bin yılda **Doğu'dan geldik, Batı'ya gittik.**

Hem din hem de ırk olarak, karışarak ve uyum sağlayarak yolculuk ettik.

Şimdi **yön** de belli, **nasıl gidileceği** de.

Ama **hedef** ne?

Eşitlik içinde dünya vatandaşlığı mı, yoksa, **nükleer artıklarla kirlenmiş bir sanayi çöplüğünde temizlik işçiliği mi?**

BERLİN DUVARI TÜRKİYE'DE 28 ŞUBAT 1997'DE YIKILDI

Tarihçilerin merakıdır, büyük dönüşümleri belli olaylarla simgeleştirirler.

İstanbul'un fethinin ya da Amerika'nın keşfinin Yeni Çağın başlangıcı olarak kabul edilmesi böyledir. Fransız Devrimi'nin, dolayısıyla Yakın Çağın da, Bastille'in zaptı ile başlatılması aynı simgeleştirme merakının bir sonucudur.

Aslında bu doğru ve güzel bir meraktır.

İnsanların uzun sürede gerçekleşen dönüşümleri tek bir olayla algılamalarını kolaylaştırır.

İşte 9 Kasım 1989'da Doğu Berlin ile Batı Berlin'i birbirinden ayıran Berlin Duvarı'nın yıkılması da Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ve dünyada Soğuk Savaş'ın sona ermesinin simgesi olarak kabul ediliyor.

Oysa Sovyetler Birliği hukuken, 21 Aralık 1991 yılında Rusya, Belarusya, Ukrayna, Kazakistan, Moldova, Azerbaycan, Ermenistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Kırgızistan arasında Almatı'da imzalanan ve Bağımsız Devlet Topluluğu'nu kuran anlaşma ile tarihe karıştı.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü aslında uzun bir süreçti; 21 Aralık 1991 anlaşması ile sona eren bir süreç!

Hiç kuşkusuz bu süreç, 9 Kasım 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasından daha önce başlamıştı.

Ama Doğu Bloku ile Batı Blokunu birbirinden ayıran Demirperde'nin, ikiye bölünmüş Berlin kentindeki görüntüsü olan Duvar'ın yıkılışı, bütün bu süreci simgeleyen bir olay olarak tarihe geçti.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile tüm dünya dengeleri altüst oldu.

Bu çöküş ile Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği'nin etrafında **kutuplaşmış** olan dünyaya egemen olan **Soğuk Savaş** da sona erdi.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle, Batı âleminin, Sovyetler Birliği'ni hem dışardan sınırlamak, hem de içerden sarsmak için kullandığı **din** gibi **milliyetçilik** gibi ideolojilerin ve bu arada özellikle de **Siyasal İslam**'ın işlevleri değişti.

Eskiden **Komünizme** karşı savaş aracı olarak beslenen ve geliştirilen bu ideolojilerin, **Komünist tehdit** birdenbire ortadan kalkınca, pek doğal olarak hemen zayıflamaları söz konusu değildi.

Bu ideolojiler bu kez, yeniden yapılanan dünyada, farklı din ve milliyetteki insanların **Ortaçağı anımsatan** bir biçimde birbirlerini öldürmelerine yol açan bir işlev görmeye başladılar.

Oysa artık dünya, **Birleşik Amerika Devletleri**'nin kendisini jandarma olarak gördüğü, **tek kutuplu, tek liderli** bir **küreselleşme** sürecine girmişti.

Ortak düşman olan **komünizmin** ortadan kalktığı bu dünyada, din ve milliyetçilik ideolojileri, aynı bölgede (ve hatta aynı ülkede) yaşayan insanların birbirlerini öldürerek dünya barışını tehdit eden bölgesel çatışmalara yol açtıkları sorunların kaynağı haline gelmiş ve dünya barışını tehdit etmeye başlamışlardı.

Temelde insanların kimliklerini belirleyen ve bu anlamda gerekli olan din ve milyetçilik ideolojilerinin yüksek dozlarındaki şeriatçı ve ırkçı çizgideki bölücü ve yıkıcı güçlerini kanalize etmek isteyen **Huntington** gibi düşünürler, bu savaş potansiyelini, **dinler (uygarlıklar) çatışması** adı altında formüle ederek yeni bir dünya düzeni çözümlemesi yapmaya çalıştılar ama, sonucu sadece **Ortaçağ'a** dönüş olabilecek olan bu çaba, dünya entelektüelleri ve politikacıları arasında rağbet görmedi.

Şimdi **küreselleşen** bu yeni dünyada, **din ve milliyetçilik,** sadece insanların kimliklerini belirlemekte kullanılan ve **barış içinde bir arada yaşamayı** sağlayan **demokratik rejim** ölçülerinde kabul edilen ideolojiler haline dönüşmek zorundalar.

Türkiye, gelişmekte olan bir ülke olarak, dış dünyada olup bitenleri biraz geriden izliyor.

Yukarda açıklamaya çalıştığım gelişme ve değişmeleri de algılaması biraz zaman aldı.

İşin ilginç yanı, bu değişme sürecini, politikacılardan önce, dünya olaylarını milli güvenlik stratejisi açısıdan yakından izleyen askeri bürokrasi yakaladı.

İşte çok kısaca, komünizm tehdidinin ortadan kalktığını ve artık asıl tehdidin şeriatçılık olduğunu ilan eden 28 şubat 1997, Berlin Duvarı'nın Türkiye'de yıkıldığı tarihtir.

TÜRKİYE ÜÇLÜ MODELİ AŞABİLECEK Mİ?

Ben bireysel yaşamımda çok iyimserimdir.

Çünkü kendisiyle barışık bir insanımdır.

Bu nedenle de hem bana düşmanlık edenleri bağışlarım, hem de atılmış kazıkları unutur giderim.

Ayrıca günlük sıkıntıların ve aksiliklerin hayatımı karartmasına da pek izin vermem.

Çok sıkıldığım, çaresiz kaldığım zaman, ya yazmakta olduğum son kitabı düşünürüm ya da geçmişimdeki veya yaşamımdaki öteki güzellikleri.

Toplumsal olarak ise ne iyimser ne kötümserimdir.

Bu konuda dengeli ve dikkatli olmaya çalışırım.

Toplumbilim öğrencisi olduğum için, günlük ya da kısa dönemli değişme ve gelişmelerin umuduna ya da umutsuzluğuna çok kapılmamaya çalışırım.

Çok şiddetli etkisi olan güncel olaylarda bile (seçim sonuçları ya da çok önemli cinayetler gibi) umudu ya da umutsuzluğu, bu olayların içinde yer aldığı genel toplumsal süreçleri görmeye çalışarak değerlendiririm.

Son günlerde Türkiye'de bir şeyler oluyor.

Evet, son günlerde Türkiye'de bir şeyler oluyor.

Mafya liderleri yakalanıyor.

Kirli ilişkiler bütün çıplaklığı ile ortalığa dökülüyor.

Akın Birdal suikastı, Malkiçi cinayeti ve **Çakıcı kasetleri** ile ortaya dökülen süreçte çok önemli *üç* husus var:

Birinci olarak, **Korkmaz Yiğit** olayı dolayısıyla, mafya-medya ve mafya-ticaret-finans ilişkileri de ortaya döküldü.

Nesim Malki cinayeti ile, Türk Ticaret Bankası, **Erol Evcil** ilişkileri **Alaaddin Çakıcı** aracılığı ile kamuoyuna yansıdı.

Yani son günlerdeki olaylar, mafya-siyaset-bürokrasi üçgenine, medya ve ticaret ögelerini de ekleyerek, toplumumuzu sarmakta olan kanserin boyutlarının dehşetini ortaya koydu:

Türkiye bir çete devleti olmuştu.

Şimdi bu oluşumdan geriye dönüş yaşanmaya çalışılıyor.

İkinci olarak, Başbakan'a kendi iç hesaplaşmaları gibi utanç verici bir açıklama yaptırtılmış olmasına karşın, **Akın Birdal** suikastı yine de çözülmüştür.

Yani artık faili meçhuller çözülme sürecine girmiştir.

Üçüncü olarak, bu suikast, kendilerine vatanseverlik ya da ülkücülük gibi sıfatlar yakıştıran katillerin gerçek yüzlerini ortaya koymuş, PKK terörü, ülke bütünlüğü gibi milliyetçi ve benzeri ideolojik kalkanların, artık faili meçhul cinayetleri örtbas edemeyeceği anlaşılmıştır.

Milliyetçilik gibi, din gibi mukaddes değerlerin, katilleri koruyamayacağı anlaşılmıştır.

Bu üç noktaya karşın, yine de sevinmek için henüz vakit erken:

Gerek Akın Birdal cinayetinde Başbakana yaptırılan talihsiz açıklama, gerek **Uğur Mumcu** cinayetinin henüz çözülememiş olması, yarım yüzyıldır devlet içinde yuvalanan ve gelişen milliyetçi-mukaddesatçı çetelerin direnme güçlerini sürdürdüklerinin işaretidir.

Üstelik Hacettepe Üniversitesi Rektörü **Prof. Süleyman Sağlam**'ın da işaret ettiği gibi, bugünlerde masum görünüşlü olan siyasal İslam çekirdekli eylemlerin, yakında, devlet içinden de destek görerek mukaddesatçı çete etkinliklerine dönüşmesi ihtimali henüz ortadan kalkmamıştır

Tam bu noktada durup bir olumsuz senaryoyu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Çünkü her bilinç, yani her olumsuz kehanet, diyalektik süreç ile karşıtını, yani çare bulunmasını da gündeme getirir:

Son zamanlarda daha çok emperyalist güçlere atfedilen bir **üçlü model** (**Zeynep Atikkan** gibi değerli yazarların da uyarısıyla) Türkiye'nin gündemine girdi.

Türkiye'nin sürüklenmekte olduğu **üçlü model** olarak, uyuşturucu kaçakçılığı ve mafya açısından **Kolombiya**, siyasal rejim ve şeriat devleti açısından **İran**, toprak bütünlüğü ve bölünme bakımından da **Yugoslavya** konuşuluyor.

Sanıyorum, Sevr'in yeniden gündeme getirilmesinin çağdaş biçimi, bu **üçlü model**.

Ben Türkiye'nin bu modele pabuç bırakacağını sanmıyorum.

Evet son günlerde Türkiye'de bir şeyler oluyor.

Acaba bunlar, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ayılan Türkiye'nin, 28 Şubat'la simgelenen, üçlü **modele** doğru gidişi geri çevirme çabasının belirtileri mi?

Bilmiyorum, çok mu iyimserim?

12 EYLÜL DEMOKRASİSİ ÇÖKERKEN

Türkiye'deki klasik **kavram kargaşası sorunu**, son **Türkbank** olayında da kendisini gösterdi:

Herkes, **Mafya'yı, yağmanın nedeni** sanmaya başladı.

Hayır, sevgili okurlar, bin defa hayır!

Mafya, yağmayı doğurmadı Türkiye'de.

Tam tersine.

Türkiye'de **yağma düzeni, Mafya'yı doğurdu.**

Daha açık bir biçimde anlatmaya çalışayım.

Önce çeteler oluşup, bunlar haraç almaya başlamadı Türkiye'de.

Önce politikacıların, işadamlarıyla birlikte yağması başladı.

Sonra bu yağma o boyutlara vardı ki, ortada dönen kolay kazanılmış para herkesin dikkatini çekmeye başladı.

Ama bu da, mafyalaşma için yeterli değildi.

Çünkü yeterli örgütlenme yoktu.

Derken, devlet, yine politikacılar eliyle, soğuk savaş mantığı içinde milliyetçi-mukaddesatçı çeteleri örgütlemeye başladı.

Devlet desteği ile kanlı cinayetler işleyen bu milliyetçi ve ülkücü katiller, Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra işsiz kaldı.

Ortada dönen kara para o boyutlara varmıştı ki, yağmacılar arasındaki hesaplaşmalar artık mahkemelerde çözülemiyordu.

Zaten ilişkilerin çoğu rüşvetlerin, komisyonların paylaşılması gibi yasadışı işler olduğu için, bu sorunlar mahkemelere gitmiyordu bile.

Bu durumda bu eski katiller artık çek-senet mafyası olarak tahsilat yapmaya başladı.

Tam bu noktada, **Marksistlikleri kendilerinden menkul** bazı yazarlarımızın deyimiyle **Atatürk**'ten sonra en devrimci(!) Türk büyüğü olan **Özal** ve ailesi devreye girdi ve bu çetelerden yardım isteyerek, **Mafya'yı resmi yağma düzeninin, yapısal bir parçası** haline getirdi.

Aslında kimse paniğe kapılmasın.

Bugün çöken düzen demokrasi filan değildir.

Hatta demokrasinin özel bir biçimi olan parlamenter demokrasi bile değildir.

Çöken düzen, 12 Eylül Demokrasisidir.

12 Eylül Demokrasisi, **Evren, Doğramacı ve Özal** tarafından kurulmuş ve işletilmiş olan özel bir rejimdir.

Ne yazık ki, onlardan sonra gelen sivil politikacılar da bu sistemi, işlerine geldiği için, yağmadan en başta kendileri yararlandıkları, yani en büyük payı kendileri aldıkları için, değiştirmemişlerdir.

Mesut Yılmaz, aslında çetelerin üzerine gitmekte başarılıdır.

Akın Birdal suikastının, hem milliyetçiliğe sığınan, hem de asker uzantıları olan kadrosu, onun zamanında yakalanarak adalete verilmiştir.

Ama aynı başarıyı yağma düzeni konusunda göstermesini beklemek çok safdillik olur.

İktidara gelir gelmez, yağmaya dönük turizm yatırımları kararnamesini kim çıkarmıştır?

SİT alanları kimin zamanında yapılaşmaya açılmıştır?

Özelleştirmenin, **Ege Cansen**'i bile isyan ettiren akıl dışılığı, kimin zamanında sürdürülmüştür?

Mesut Yılmaz ne yapsın ki?

Kendisi bu sistem içinde Başbakan olmuş bir politikacıdır.

Öyle anlaşılıyor ki, bir yandan çetelerle mücadele ederken, öte yandan yağmacı sistemin, medya egemenliği alanındaki kaymağından da, bir özelleştirme operasyonu sırasında yararlanmaya yeltenmiş ve bir sürü gözü dönmüş yamyamın birbirini yemeye kalkmasından dolayı, bu defalık hevesi kursağında kalmıştır.

Kavramları birbirine karıştırmayın.

Çöken parlamenter demokrasi değil, 12 Eylül Demokrasisi'dir.

Bu nedenle **çözüm, Başkanlık veya Yarı Başkanlık Sistemi ya da askeri darbe değildir.**

Çözüm, gerçek bir temsili demokrasinin işletilmesinde, yani gerçek bir demokratik hukuk devletinin kurulmasındadır.

Bunun için de hemen bir **adalet reformu**, derhal yeni bir **siyasal partiler yasası** yapmak ve bunlardan sonra seçimlere gitmek **ilk ve acil adımlar olarak** yeterlidir.

Yoksa unutmayın, Cumhuriyet tarihimizdeki bütün askeri darbeler, **sivillerin rejim üzerindeki anlaşmazlıkları sonunda** ortaya çıkmıştır.

Ayrıca Öcalan'ın yakalanmış olması ile yukarda anlattığım oluşumun uzak yakın bir ilişkisi de yoktur. Sakın fırsatçıların aklınızı karıştırmasına izin vermeyin.

TON'LAR SAVAŞI: CLINTON, HUNTINGTON'A KARŞI

Sovyetler Birliği çöktükten sonra, Batılı bazı düşünürler Batı uygarlığı için **yeni bir düşman** aramaya başladı.

Bunların temel varsayımı, bir uygarlığın belli düzeyde bir meydan okuma ile karşı karşıya olmadığı zaman, yozlaşacağı anlayışı idi.

Bu varsayımın temelleri ünlü bilim adamı **Toynbee**'nin tarih felsefesine dek uzanıyordu.

Toynbee, tarihte ancak **belli düzeydeki** bir meydan okuma ile karşı karşıya olan ve bu meydan okumaya karşılık vererek onu aşan uygarlıkların gelişip serpildiklerini söylüyordu:

Belli düzey çok önemliydi, çünkü bir uygarlığı tehdit eden toplumsal ya da doğal düşmanın, o uygarlığı yok edecek kadar güçlü olmaması, ama onun tarihte yer alabilecek nitelikte olup olmadığını sınayacak denli de kuvvetli olması gerekiyordu.

İşte bu temel felsefe çerçevesinde günümüzdeki pek çok yazar ve düşünür, Batı uygarlığının olgunlaştığını ve artık yozlaşma dönemine girdiğini savunurken, bir de bu uygarlığı diri tutan düşman, yani Sovyetler Birliği çökünce, bazı bilim adamları kendi uygarlıklarının dinamizmini sürdürecek yeni düşmanlar arayışına giriştiler.

Samuel P. Huntington adlı bir Harvard profesörü, bu bilim adamlarından biri, belki de onların en önemlisi idi.

Huntington, Sovyetler Birliği çöktükten sonra, Batı uygarlığının karşısına tehdit ögeleri olarak Çin ve İslam uygarlıklarını dikiyordu.

Bütünüyle yanlış değerlendirmelere ve hatta yanlış bilgilere dayalı bir biçimde geliştirdiği teze göre, önümüzdeki yüzyıl, artık dinlerin belirlediği ayrımlara göre çatışmaların ortaya çıktığı bir dönem olacaktı.

Aslında son derece Batı eksenli ve bu yüzden de bütünüyle yanlış bir yaklaşımla ele aldığı konuyu, uygarlıkları esas olarak din farklılıklarının belirlediği ve Katolik-Protestan Hıristiyanlığa dayalı Batı uygarlığına, başka hiçbir dine dayalı uygarlığın yetişemeyeceği ve benzeyemeyeceği anlayışı ile işliyordu.

Bu arada, dünya tarihine özgün bir dönüşüm örneği armağan etmiş olan Osmanlı-Türk değişimini simgeleyen **Atatürk**'ü, adını da vererek bütünüyle reddediyor ve Türkiye'nin yeniden İslam devleti kimliğine geri dönmesini öneriyordu.

Tahmin edeceğiniz gibi, bizim **şeriatçı kardeşlerimizin** de dört elle sarıldıkları bu düşünür, artık, dünyadaki bütün savaşların **farklı ve düşman dinler arasında** çıkacağını öne sürüyor ve değişik uygarlıkların liderlerinin bu savaşlara müdahale etmemeleri gerektiğini belirtiyordu.

İnsan hakları, kadın özgürlüğü gibi kavramları da **emperyalist kültür** olarak niteleyen Huntington, İslam ülkeleri için, ikinci sınıf bir değerler sisteminin daha özgün ve uygun olduğunu söylüyordu.

(Huntington'un bu düşüncesi üzerinde gelecek yazılarımdan birinde ayrıca derinleşmeye ve gerçek emperyalist kültürün, böyle bir ikinci sınıf sömürge kültürü icat etmek olduğunu anlatmaya çalışacağım.)

Burada çok kısaca özetlediğim, ama **21. Yüzyılda Türkiye** adlı kitabımda çok ayrıntılı olarak açıkladığım ve eleştirdiğim yaklaşımıyla Huntington, tam anlamıyla gelecekteki ırkçı ve dinci bir faşizmin yeni teorisyeni olarak ortaya çıkmıştı.

İşte bu **teorisyene** karşı bir **uygulamacı**, 68 kuşağından ABD Başkanlığına seçilmiş olan **Clinton**, bir soykırım ile karşı karşıya olan **Müslüman-Arnavut Kosova** halkını kurtar-

mak için, **Hıristiyanlarm ezici çoğunlukta olduğu NATO'nun, Ortodoks-Sırp** saldırısına karşı savaş ilan etmesiyle, **Bosna katliamını** da aynı biçimde sona erdirmiş bir kişi olarak, artık yeni yüzyılın farklılığını yapısal bir biçimde işaret etmiş oluyor:

*Bu yeni yüzyıl, din ve ırk farklılıklarına dayalı faşist yönetimlerin **etnik temizlik** adı altındaki soykırımlarıyla simgelenen kan ve gözyaşına doğru değil, dini, dili, ırkı, rengi ne olursa olsun, sırf insan oldukları için eşit doğmuş bulunan kişilerin, devlet karşısında aynı hak ve özgürlüklere sahip oldukları hukuken eşitlikçi, sosyo-ekonomik olarak da adaletçi bir düzene doğru gelişecek.*

Türkiye'deki varlıkların din ve mezhep farlılıklarının vurgulanmasına ya da ırk ve milliyet kimliklerinin abartılmasına bağlamış olan şeriatçıların ya da Kürt ve Türk milliyetçilerinin pek hoşuna gitmese de yeni yüzyıl, bu farklılıkları aşan bir **demokrasi** ve **uygarlık** anlayışı ile geliyor.

İşte **Clinton'un Huntington'a,** demokrasi ve insan haklarına dayalı **uygarlığın, ırkçılığa ve dinsel ayrımcılığa karşı zaferi,** bir daha **dünyanın hiçbir yerinde savaş olmaması dileğiyle** Avrupa göklerinde izlediğimiz *tomahawk* füzelerinin başlıklarında **görülüyor.**

TEMSİLİ DEMOKRASİ KRİZİNDE ŞERİATÇILAR VE ATATÜRKÇÜLER

Bugün Türkiye'de, **parlamenter demokrasinin** ya da öteki adıyla **temsili demokrasinin** krizde olduğu açıktır.

Bu krizi 3 Haziran 1998 tarihinde **Prof. Korkut Boratav** **Cumhuriyet**'teki **Söyleşiler** adlı sütununda şöyle dile getiriyordu:

"(Temsili demokrasiye olan) Bu toplumsal destek bence iki ayaklıdır ve aydınlar ile emekçi halktan oluşur. Aydınlar, parlamenter demokrasiyi hukuk devleti, çoğulculuk ve insan hakları getirdiği için; seçmen olarak ağırlık taşıyan halkımız ise sosyal devleti, istihdamı, yüksek taban fiyatlarını ve mütevazı boyutlu kentsel rantlar sağladığı için desteklemiştir...

"Şimdilerde neo-liberal politikalar devletin ekonomik ve sosyal işlevlerini adım adım aşındırmakta; dolayısıyla seçmenin siyasi iktidarlardan talep edeceği alanlar giderek yok olmaktadır...

"Öte yandan neo-liberal politikaların, devletin çürümesinin, çeteleşmenin bir arada gitmesi tesadüf değildir. İşini bilen memurların saygın sayıldığı bu ortamda silah kullanan devlet güçlerinin fiilen mafyalaşması; devlet aygıtını tutsak hale getirmesi; insan hakları ihlallerinin doğallaşması, hukuk devletinin felce uğraması adım adım kaçınılmaz olmuştur. Bu yozlaşma, parlamenter rejim süregelirken meydana gelmiş; aydınlar da böylelikle, temsili demokrasiye karşı güvenlerini yitirmişlerdir."

Boratav'ın yukardaki satırları **demokratik ve sosyal hukuk devlet**inden sapmanın ekonomik ve sınıfsal sonucunu vurguluyor.

Olayın bir de siyasal-ideolojik yanı var:

Demokrasi, bazı cahillerin ya da kötü niyetlilerin öne sürdüğü gibi sadece **çoğunluk iradesine** dayalı bir sistem değildir; tam tersine, bireyi çoğunluk baskısına karşı koruyan, doğrudan doğruya endüstri devrimi ile ortaya çıkan **insan hakları** kavramına bağlı bir rejimdir.

Unutmayalım ki **ortaçağ engizisyonu da, Hitler** ve **Stalin** rejimleri de **çoğunluğa dayalı** idiler ama hiçbiri demokrasi değildi.

Demokrasinin bireyi korumasına karşılık **bireyin temel hak ve özgürlükleri** kavramı, **herkesi devlet karşısında eşit sayan bir demokrasi anlayışını yıkmak için** kullanılamaz. Yani din, dil, ırk farklarına dayalı bir devlet yapısı, hangi ırk ya da hangi din anlayışına dayalı olursa olsun, **demokrasi adına** savunulamaz.

Aynı biçimde **Türkiye'yi ırk ya da din adına bölüyorlar** feryadı ile **temel hak ve özgürlükler, yani demokrasi de rafa kaldırılmaz.**

Daha açık söyleyelim, gerek PKK'nın, gerekse şeriatçıların, kendi kafalarındaki rejimi kurmak için demokrasiyi yozlaştırmakta olmaları, demokratik hak ve özgürlüklerden vazgeçmek için gerekçe olarak kullanılamaz.

Hele hele demokrasiyi çağdaş bir rejim ve yaşam biçimi olarak işaret etmiş olan **Atatürk** adına bu **otoriter tavır** asla savunulamaz.

Tabii ki insanlar Türkiye'de otoriter bir rejimi savunabilirler ve hatta askeri yönetim dönemlerinde olduğu gibi bunu uygulayabilirler de, ama bu otoriter rejim uygulamasını **Atatürk** adına savunmak hem tarihe hem de **Atatürk'e** ihanet olur. (12 Eylül yönetimi bu yanlışı yapmıştır ve bugün ülkemiz hâlâ bu hatanın faturasını ödemektedir.)

Türkiye'de **temsili demokrasi krizi** dört ayaklıdır:

1) Rejimi destekleyen aydınlar ve dar gelirliler zarara uğradıkları için desteklerini çekmekte, burjuvazi de yeterince

gelişmediği için, ağırlığını **demokratik-hukuk devletinden yana koyamamakta, Bülent Eczacıbaşı** gibi, kara para ile birlikte kayıt dışı ekonomiye de karşı çıkan cılız sesler yağma çılgınlığı içinde yok olup gitmektedir.

Bu durum, **temsili demokrasinin sınıfsal ve ekonomik tabanını zayıflatmıştır.**

2) PKK saldırısı ile şeriatçıların (özellikle eğitim alanındaki) çalışmaları ve kazanımları, **demokrasinin geleceğine ilişkin umutları önemli ölçüde gölgelemektedir.**
3) İktidarların insan haklarına hiç de saygılı olmayan çeşitli uygulamaları bir **insan hakları krizi yaratmıştır.**
4) Devlete egemen olan **yağmacı kültür**, mafya-politikacı-bürokrat-tarikat-ticaret beşgeni çerçevesinde, demokrasinin olmazsa olmaz koşulu olan **demokratik hukuk devleti kavramını yıpratmıştır.**

Uzun dönemde PKK ve şeriat saldırısı ile tehdit altında olan, bugün ise Sosyal Güvenlik Reformu ve Tahkim gibi sorunlarla boğuşmakta olan **temsili demokrasimiz** hem uzun dönemli hem de kısa vadeli nedenlerden kaynaklanan bu krizi nasıl atlatabilir?

Ya da atlatabilir mi?

TEMSİLİ DEMOKRASİ KRİZİNİ AŞABİLECEK MİYİZ?

Türkiye'yi çözümlemeye çalışanlar, genellikle iki yöntem hatası yaparlar:

Birinci yöntem hatası, her şeyi **iç dinamik** ile açıklamaya çalışmaktır.

Bu hatayı yapanlar, gittikçe küreselleşen, yani küçülen, yani ülkeler arasındaki etkileşimi son derece artan dünyada, Türkiye'yi dış dünyadan yalıtılmış olarak ele aldıkları için, çözümlemeleri mutlaka eksik kalır.

İkinci yöntem hatası ise her şeyi **dış dinamiğe** bağlamaktır.

Bu hatayı yapanlar da toplumumuzun tarihini, kendine özgü kültürel, sosyal ve ekonomik yapısını ihmal ettikleri için, çözümlemeleri hiçbir zaman gerçeğe tam uygun olmaz.

Aslında her iki hatanın yapılması da tek bir ideolojik saplantıya bağlıdır: Tarihin akışını ve güncelin belirlenişini, kendi inandığı **tek bir ögeye** bağlı saymak.

Çekinmeden belirtelim: Bu sapma aslında **soğuk savaş döneminin** ürettiği bir yanlıştı.

Soğuk savaş bitti, sapmalar bitmedi tabii.

Ben Türkiye'de demokrasi krizinin aşılıp aşılamayacağı irdelemesini yukarda açıkladığım nedenlerden dolayı, dış dinamik ve iç dinamik üzerinde duran iki ayrı yazıda ele almaya çalışacağım.

Dış dinamik ögeleri açısından, Türkiye'deki temsili demokrasinin yürümemesi için ortada çok ciddi bir siyasal baskı gözükmemektedir.

Sovyetler Birliği çökmeden önce, Birleşik Amerika'nın da

desteğiyle geliştirilen dinci-milliyetçi ideolojinin (Milliyetçi Cephe hükümetlerinde olduğu gibi siviller ya da 12 Mart ve 12 Eylül'de olduğu gibi askerler tarafından uygulamaya konulan) otoriter ya da İslamcıların savunduğu totaliter modelleri artık dış dünyadan güçlü bir destek bulamaz.

Çünkü Sovyetler çökünce, gerek Sovyetler'in yumuşak karnını çevreleyen bir Yeşil Kuşak ülkesi olarak Türkiye'de, gerekse doğrudan Sovyetler Birliği'nin içinde protesto ideolojisi olarak Siyasal İslamın desteklenmesinin fazla bir stratejik anlamı kalmamıştır.

Yine de dış dünya açısından temsili demokrasimize yönelik ***birinci tehdit***, İslam totalitarizmini ihraç etmek isteyen ve aralarında komşularımızın da bulunduğu bazı İslam ülkelerinden gelmektedir.

Türkiye bunları en azından şimdilik, teşhis etmiş görünmektedir.

Teşhis tedavinin ilk adımı olduğundan, zaten çok da güçlü olmayan bu dış etkinin tek başına temsili demokrasimizi çökertmesi pek olanaklı görünmemektedir.

Dış dünyadan gelen ***ikinci etki***, Türkiye'ye dayatılan **IMF reçetelerinin, demokratik sosyal hukuk devletinin** gereklerinden biri olan **seçmen desteği** çerçevesinde uygulanmasının çok zor olmasından kaynaklanmaktadır.

Bir başka deyişle ülkenin içinde bulunduğu ve uzun bir süre de çıkamayacağı anlaşılan **ekonomik dar boğaz** dolayısıyla, iktidarın çare olarak gördüğü IMF reçetelerinin (ve bu arada **uluslararası tahkim** gibi aynı pakette yer alan başka bazı önlemlerin) uygulanması için demokrasinin bir süre **askıya alınması** senaryosu, dış dünyanın **temsili demokrasi karşıtı** etkilerinden biri olarak görülebilir.

Ama bu **senaryo** da özellikle Milliyetçi Cephe ile 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde çok ağır bedeller ödenerek yaşanmış olduğundan, milliyetçiler ve dinciler de dahil, ülkedeki hiçbir toplumsal gücün bu dış etkiye destek vereceğini düşünemiyorum.

Bu çerçevede, soğuk savaş sona erdiğinden beri, **dış dünyanın** Türkiye'deki **temsili demokrasinin** askıya alınması yönünde **belirleyici** bir etki yaptığını söylemek çok güç.

Üçüncü olarak dış dünyanın PKK saldırısına destek vererek, Sevr'i yeniden gündeme getirmek istemesine dayalı bölücü etki ise, özellikle ordunun başarılı operasyonları ve dış politikadaki başarılarımız sayesinde **en azından şimdilik** demokrasiden vazgeçmeyi gerektirecek bir tehdit boyutunda görünmüyor.

Üstelik günümüzde **dış dünyanın** demokrasi açısından tam tersine bir etkisi bile söz konusu.

Bir yandan kendisi ile bütünleşmeyi uzun dönemli dış politikamızın bir parçası yapmış olduğumuz **Avrupa Birliği**, Türkiye'de demokrasinin geliştirilmesini istiyor, öte yandan **Amerika Birleşik Devletleri**, kurduğu özel izleme birimi ile Türkiye'deki demokrasinin gelişmesini yakından gözlemliyor.

Sonuç olarak **dış dünyanın** günümüzdeki **temsili demokrasi krizini** atlatmakta, en azından **belirgin bir olumsuz role sahip olmadığını** rahatlıkla söyleyebiliriz.

TÜRKİYE DEMOKRASİ KRİZİNİ ATLATABİLECEK Mİ?

İç dinamik ögeleri açısından temsili demokrasimiz üç ana tehdidin altında görünüyor:

Birinci tehdit, yeni yetişen kuşakları demokrasi yerine **şeriat devleti** şartlanmasına yönlendiren okulların ve kursların egemenliğinden kaynaklanan **dinciliktir**.

Eğitim aracılığı ile güçlendiği için, **Şeriat Devleti** özlemi, en kapsamlı, en uzun vadeli ve bu nedenle de demokrasiyi yok edecek en ciddi tehdit olarak ortaya çıkmaktadır.

İmam okulları, çeşitli tarikat ve cemaatler ve Kuran kursları aracılığıyla çocukları ve gençleri eğiterek güçlenen bu akım, hiç kuşkusuz gelecek için, bugün olduğundan daha büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

28 şubat 1997'de Milli Güvenlik Kurulu kararları ile bu tehdidin sadece adı konmuş, ama eğitim etkinlikleri aracılığı ile güçlenmesinin önlenmesi açısından hemen hemen hiçbir ciddi önlem alınmamış, alınmış gibi gözükenlerden de geri dönülmüştür ve dönülmektedir.

Burada esas olan, **dinsel inançların kamu alanı** dışında tutularak demokrasinin korunmasıdır.

Pek doğal olarak, **kamu alanı** dinsel inançların egemenliğinden korunmaya çalışılırken, bireysel yaşama müdahale edilmesi olasılığı da, **demokrasiyi** bu konuda tehdit eden öteki uçtaki tehlike olarak ortaya çıkmaktadır.

İkinci tehdit, bir ölçüde dış dünyadan da destek alan ama ordunun başarılı müdahalesi ile şimdilik askeri alanda yenilmiş gözüken fakat uzun dönemde **Şoven Kürt Milliyetçiliği**'ne dayalı olarak yeniden gelişeceği kuşkusuz olan **bölücülüktür**.

Hiç kuşkusuz, burada söz konusu olan tehdit sadece **bölünme** değil, bunun karşıtı ya da panzehiri olarak, **bölünmeyi önlüyoruz** sloganı ile **Şoven Türk milliyetçiliğinin kapanına** yakalanarak, demokrasinin, faşist bir yapıya dönüştürülmesi yoluyla da tahrip edilmesi tehlikesidir.

Üçüncü tehdit ise, siyaset-bürokrasi-mafya-tarikat-ticaret beşlisinin egemen olduğu **yağma düzenidir.**

Siyasal partilerin delege sistemiyle de beslenen bu yağma düzeni, **din, iman, milliyet, ırk, tarikat, siyaset farkı dinlemeksizin,** tarihten ve doğadan gelen zenginliklerimizi yağmalamakta, belli bireyler halkın sırtından zenginleşirken, ulus olarak yoksullaşmamıza yol açmaktadır.

Esas olarak henüz endüstrileşememiş ve sanayiye dayalı sosyal hukuk devletinin kurallarını yerleştirememiş olmamızdan kaynaklanan bu **mutasyona (değişme) uğramış köylü** kurnazlığı ile beslenen **arabesk yağma düzeni,** buraya dek sayılmış olan tehditlerin **en büyüğü ve en ciddisidir,** çünkü öteki iki tehdit teşhis edilmiş olduğu halde, (muhtemelen bütün yönetim kademeleri her alanda bu yağmadan pay kapmaya çalıştığı için) **demokrasimizi tehdit eden bu yağmanın** teşhisi konusunda toplumsal mutabakat yoktur. Üstelik **son Anayasa değişikliği ile Danıştay devre dışı bırakılarak,** ulusal yağmaya **uluslararası nitelik kazandırılmıştır.**

Oysa geniş kitlelerin sürekli yoksullaşması ve bu nedenle de rejime olan inançlarını ve sadakatlerini yitirmesi sonucunu doğuran bu yağma, doğrudan **anomiye** (umutsuzluk doğuran kuralsızlığa) yol açmakta, bu **anomik durum** ise, zaten doğru dürüst yerleştiremediğimiz ve işletemediğimiz **demokrasimizin altını oymaktadır.**

Şimdi demokrasimizi tehdit eden genel durumu şöyle kalın hatlarıyla özetleyelim:

Eğitim sistemi yoluyla, **demokrasiyi reddedip yerine şeriat devleti kurmayı amaçlayan kuşaklar yetiştirilirken,** bölücülük tehdidini güçlendiren **Şoven Türk ve Kürt milliyetçiliği akımları özellikle medyamız tarafından beslenmekte,**

dinci ve milliyetçi akımları aşarak, dini, imanı, milliyeti, ırkı ne olursa olsun sırf vatandaş olduğu için herkese eşit muamele yapılmasını öngören **demokratik rejimi geliştirmesi gerekenler ise, yağma ile meşgul görünmekteler.**

Peki bu durumda alınan önlemler neler:

Sosyal Güvenlik Reformu adı altında asıl sorun olan **SSK fonlarının sıfır ya da negatif faiz ile sağa sola peşkeş çekilmesi** gerçeğini **gizleyerek** işçiyi sokağa dökmek; **zaten uygulanmakta olan tahkim kurumunu** vatandaşlık hukukunu bile değiştirecek biçimde, **saptırılmış** bir küreselleşme eksenine oturtup, **yağmaya uluslararası sermayeyi de davet ederek** pek çok aydın ve yazarın **sistemden umudunu kesmesine yol açmak;** hem **kara** hem de **kayıt dışı** paraya yeniden **yeşil ışık yakmak;** dinsel eğitimi yeniden **yaygınlaştırmak** ve tahkim adına pazarlık yapıp, Anayasa Mahkemesi kararlarını **sulandırmak;** bütün bunlar yetmiyormuş gibi iti, kopuğu, hırsızı, uğursuzu yeniden **toplum içine salmaya** çalışan garip bir af yasası icat etmek ve bunların hepsine birden **devrim** diyerek halkı aptal ve gerizekâlı yerine koymak.

Bu rejim **demokrasi** ise, ben de **Catherine Zeta Jones'**um!

1982 ANAYASASI VE BİR HUKUK ADAMI

Yakın tarih konusunda biraz **belleklerimizi tazeleyelim:**

Yıl 1989.

12 Eylül 1980 tarihinde darbe ile kendi kendisini **Devlet Başkanı** atayan ve 1982'deki Anayasa oylaması ile otomatik olarak Cumhurbaşkanlığına başlayan **Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı dönemi** bitmek üzere.

TBMM, yeni Cumhurbaşkanını seçecek.

Başbakan ve ANAP'ın Genel Başkanı **Turgut Özal**, 1987 seçimleri öncesinde, seçim bölgelerini ve seçim sistemini değiştirmiş, ANAP'ın milletvekili listelerini de bizzat saptamış.

Seçim bölgeleriyle ve sistemiyle oynayarak ortaya öyle bir Meclis çıkarmış ki, yüzde 36 oy almasına karşın yüzde 65 ile çoğunluk kendisinde ve tüm ANAP'lı milletvekilleri **Özal'ın has adamı.**

Dolayısıyla, **Evren**'den sonra, **Turgut Özal**'ın Meclis tarafından **Cumhurbaşkanı seçilmesi garanti.**

Özal'ın bu **komplosuna** karşı tavır takınanların elinde **iki koz var:** Birincisi **1982 Anayasası'nın gayri meşruluğu.** İkincisi Meclis'te çoğunluğa sahip olan **ANAP'ın yeni yapılan yerel seçimlerde yüzde 36'yı bile koruyamayıp, yüzde 22 ile üçüncü sıraya düşmüş olması,** bir diğer deyişle **Cumhurbaşkanının** oy kaybeden bir partinin **azınlık oylarıyla seçileceği.**

Bugün Çankaya'da oturan **Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel**'in taraftarları ve bazı demokratlar bu gerekçelere bağlı olarak bir kampanya başlatmışlar:

Meclis meşru değil ki, Özal'ı Cumhurbaşkanı seçsin diyorlar.

Ayrıca, **ANAP azınlıkta ve oy kaybediyor, onların oylarıyla seçilecek Cumhurbaşkanı çoğunluğu temsil etmez** diye ekliyorlar.

Meclis'in meşruiyeti hakkında söyledikleri **demokrasinin temel ilkeleri açısından** doğru.

Çünkü Meclis 1982 Anayasası'na göre oluşturulmuş ve 1982 Anayasası'nın **referandum oylaması demokratik ilkelere göre meşru sayılabilecek bir ortamda yapılmamış.**

Bırakın, **hayır** oylarının **mavi** renginin, şeffaf zarflardan göründüğünü ve **hayır** diyenlerin sandık başkanlarınca tespit edilerek sonradan **icaplarına bakılacağı** dedikodusunu; bırakın **hayır oyunun rengi olan mavinin, Yunan bayrağının rengidir** gibi **aşırı milliyetçi** propagandalarla küçümsendiğini; **sadece ve, yalnızca,** kamuoyu önünde **serbest tartışma yasayla yasaklandığı** ve **"Ben, işçi haklarına yeterince yer vermediği için, bu Anayasa'ya olumlu oy vermeyeceğim,"** diyen **Oktay Akbal *yargılanarak* hapse atıldığı** için, bu **Anayasa oylaması meşru değil.**

Bu noktada, **Ferruh Bozbeyli** aklıma geliyor.

Tam bu tartışmalar sırasında, eski Meclis Başkanı Ferruh Bozbeyli **Taksim Toplantıları'nın** konuğu oluyor: Günün siyasal sorunları ve özellikle Cumhurbaşkanlığı konusunda bir konuşma yapıyor.

Tartışmalar sırasında kendisine bir soru soruyorum: **Bu Anayasa meşru mudur?**

Ayrıca ekliyorum: **Bu sorumu, oylama öncesi aleyhte konuşmanın yasaklandığını ve bu yasağa uymadığı için Oktay Akbal'ın hapse atıldığını ve bizim kuşağın Ferruh Bozbeyli'yi daima tarafsız ve namuslu bir Meclis Başkanı olarak anımsadığını dikkate alarak yanıtlayınız** diyorum.

Bozbeyli'nin yanıtı kısa ve net: **Bu Anayasa, oylanış biçimi itibarıyla meşru değildir.**

Bozbeyli o sırada siyaseti bırakmış, Özal tarafından **İş Bankası** Yönetim Kurulu'na atanmış.

Muhtemelen de Taksim Toplantılarına konuşmacı olarak, bir ölçüde **Özal'ın savunucusu** gibi gelmiş.

Ama dürüst.

Ama hukuk adamı.

Gerçeği herkesin ortasında açıkça ifade etmekten kaçınmıyor.

Bozbeyli'yi bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

1982 Anayasası konusuna haftaya devam edeceğim.

Çünkü günümüzdeki **temsili demokrasi krizinin** altında **demokrasiyi değiştirmeyi amaçlayan akımlar** ve **arabesk yağma kültürü** kadar, **1982 Anayasası** da yatıyor.

1982 ANAYASASI
BİR HİLKAT GARİBESİDİR

Yeniler belki bilmez, **hilkat garibesi, garip yaratık** demektir (Uzun a ile **hâlik** yaratan, ince a ile **hâlk** yaratma, normal a ile **hilkat** yaradılış).

Esas olarak **doğada görmeye alıştığımız biçimlerden farklı nitelik taşıyan** anlamına gelir:

Üç gözlü bir insan, beş ayaklı bir koyun ya da direksiyon başında oturan ve konuşan bir ayı gibi. (Aslında bu sonuncu örnek artık bizim toplum için **hilkat garibesi** olmaktan çıkıp, normal ve doğal bir hale geldi ya, neyse işte, sözgelimi!)

Bugün içinde yaşadığımız **temsili demokrasi krizinin hukuksal kaynaklarının** başında, hiç kuşkusuz **1982 Anayasası** gelir.

Bu Anayasa'da vatandaş yoktur. Devlet vardır.

Anayasa, vatandaşların **demokratik hak ve özgürlüklerini** her saydığında bunların nasıl sınırlanabileceğini ve kısıtlanabileceğini öyle ayrıntılı ve güzel açıklamıştır ki, bu Anayasa'ya **özgürlükler Anayasası** değil, **özgürlüklerin kısıtlanması Anayasası** denilebilir.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti'ni hem **laik** diye nitelemekte, hem de **din derslerini** ilk ve ortaöğretimde **zorunlu** kılmaktadır.

Anayasa yapılırken ben, bu hükme ısrarla karşı çıkmış ve o zamanlar çok etkili bir yayın organı olan **Mehmet Ali Kışlalı**'nın **YANKI** dergisinde, birkaç mülakatta bunun **laik bir Anayasa'da** yer alamayacağını savunmuştum.

1982 Anayasası, bu Anayasa'yı kaleme alan komisyonun Başkanı olan **Orhan Aldıkaçtı**'nın karşı çıkmasına rağmen,

kendisinden önce kabul edilmiş olan YÖK yasasını benimseyen ve bu kuruma boyun eğen bir biçimde kaleme alınmıştı.

Ben buna da şiddetle karşı çıkarken, YÖK'ü bugün eleştiren **siyasal İslamcı kardeşlerimiz,** yapılanlara **alkış tutuyorlardı.**

Nitekim, ben YÖK'ün, sıkıyönetim aracılığıyla üniversitelerdeki tasfiyesine karşı çıkıp **istifa ederken** de, bugün YÖK'ü topa tutan **siyasal İslamcılar,** tasfiye edilenler demokrat oldukları ve yerlerine **milliyetçi-mukaddesatçı** öğretim üyeleri ve yöneticiler atandığı için **YÖK'ün o uygulamalarını da bütün yürekleriyle destekliyorlardı.**

12 Eylül yönetimi, bir yandan Atatürkçü olduğunu öne sürüyor, öte yandan gerçek Atatürkçüleri hapse atıyor ve Atatürk'ün kişisel mirasını bile zedeleyerek, onun özel dernek olarak kurduğu **Türk Dil ve Türk Tarih Kurumları'nı** ortadan kaldırıp, onları **Devlet Denetiminde** birer **resmi örgüt** haline getiriyor ve üstelik bunu Anayasa'ya da sokuyordu.

1982 Anayasası'nın en sakıncalı maddesi ise geçici 15'inci maddedir.

Bu madde hem o dönemin yönetcilerinin yargılanmasını önler, hem de o sırada çıkarılan kanun ve kararnamelerin **Anayasaya aykırılık** gerekçesiyle iptallerini yasaklar.

Bu hüküm, bugünkü **arabesk yağına kültürünü** büyük ölçüde desteklemektedir.

Merkezi hükümete **Turizm Alanları ilan etmek** yetkisini veren ünlü **gasp** kararnamesi bu sırada çıkarılmış ve sadece **Özal** döneminde İstanbul'un ve Türkiye'nin yağmasına yol açmakla kalmamış, **Refahyol Hükümeti** istifa ettikten sonra kurulan **Yılmaz-Ecevit Koalisyonu** bu hükme dayanarak, Beşiktaş'taki **Serencebey Parkı** dahil, son yeşil alan kırıntılarını da yağmalamaya çalışmıştır.

Ayrıca bu Anayasa'nın **milletvekilliği dokunulmazlığı** ve **düşünce özgürlüğü** maddeleri de dokunulmazlıkların sınırlandırılarak kısıtlanması, özgürlüklerin ise genişletilerek gü-

venceye alınması için değiştirilmesi gereken hükümler arasındadır.

Size bir de eğlenceli anı:

Anayasa taslağı ilan edilmiş, güya tartışmaya açılmış.

Bu çerçevede Anayasa'nın mimarı **Prof. Orhan Aldıkaçtı**'nın sunuş yaptığı bir toplantı düzenlenmiş.

Aldıkaçtı, Anayasa taslağına karşı çıkanların ne denli **önyargılı ve kötü niyetli** olduklarını anlatmak için *"Biz bu Anayasa taslağını öğleyin 13'te açıkladık, saat 17'de taslağın yanlışlığı hakkkında demeçler verildi. Bu kadar kısa sürede bir anayasa taslağını değerlendirmek olanağı yoktur. Eleştirenlerin önyargısı ve kötü niyeti buradan da bellidir,"* dedi.

Bunun üzerine ben de söz alarak, *"Yeni doğan bir çocuk zekâ özürlü ise, bunu anlamak aylar alabilir, ama bir **hilkat garibesi** ise bu ilk bakışta hemen anlaşılır. Bu Anayasa taslağı da **bir hilkat garibesi** olduğu için yanlışlığı ilk bakışta anlaşılıyor,"* dedim.

Şimdi Anayasa muhalifi kesilen **kahramanlara** ithaf olunur.

TEMSİLİ DEMOKRASİ KRİZİNİ, BAŞKANLIK SİSTEMİ İLE AŞAMAYIZ

Ben **Başkanlık Sistemi**'ne karşıyım.

Çünkü siyasal ve bürokratik yapımız **Amerika**'daki **Başkanlık Sistemi**'nin gerektirdiği uzlaşma ve pazarlıklara uygun değil (zaten sistemi önerenlerin bunlardan haberleri bile yok).

Öte yandan ülkemiz, artık **tekilci ve tekelci** bir yürütme ile yönetilebilecek aşamayı da geçmiş olduğu için **Başkanlık Rejimi**'nin **azgelişmiş ülkelerdeki biçimi** de bizim sorunlarımızı çözemez.

Osmanlı, evrimleşerek endüstri topumuna dönüşemedi.

Bu yüzden yenildi, işgal edildi ve tarih sahnesinden silindi.

Atatürk ve arkadaşlarının ellerinde, **ideolojik ve siyasal bir model** dışında hemen hemen hiçbir şey yoktu.

Bu nedenle de Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinde **hukuk devrimi, eğitim devrimi, siyaset devrimi, kültür devrimi, dil devrimi, kıyafet devrimi** gibi, aslında endüstrileşen bir toplum yapısının üretmiş olması gereken değişikliklerin **yukardan aşağı** uygulamaları yatar.

Bu tarihsel gerçek, günümüzdeki sorunların da ancak **Kurtuluş Savaşı**'nı kazanmış olan ve bu nedenle de, tüm siyasal, toplumsal ve askeri gücü elinde bulunduran **Mustafa Kemal Atatürk** ve arkadaşlarının **yöntemleriyle** çözülebileceği gibi bazı **yanılgılara** yol açabilir.

Oysa o zamanlar ortada **d**'si bile bulunmayan **demokrasi** artık toplumumuzda, **soyut bir kavram olarak** da olsa, yavaş yavaş yerleşmeye başlamıştır.

Çünkü **demokrasinin** temelinde yatan **endüstrileşme süreci** artık Türkiye'de **ağır aksak** da olsa gelişme yolundadır.

Bu nedenle de artık **tepeden inme** yöntemlerin pek geçerliliği kalmamıştır.

Hiç kuşkusuz, **Başkanlık Sistemi'**ni önerenler bunu, mevcut **Temsili Demokrasi**nin tıkanmış olmasından dolayı ve iyi niyetle yapıyorlar.

Fakat bence, **Başkanlık** ya da **Yarı Başkanlık** sistemi savunucularının bilinçaltlarında **Amerika Birleşik Devletleri'**ndeki uygulamalarla birlikte, **Cumhuriyet'**in kuruluş dönemindeki yöntemler de yatmaktadır.

Oysa, Türkiye'nin önünde bulunan sorunlar ve bu sorunları üreten toplumsal ve ekonomik yapı açısından, **Başkanlık** ya da **Yarı Başkanlık** sistemleri hiçbir çözüm üretemeyecekleri gibi, derhal, ama derhal, **bu sorunların daha da ağırlaşmasına yol açacaklardır.**

Nitekim **Mustafa Kemal** gibi bir lider bile **Cumhuriyet'**i, tek bir kişiye bağımlı **Başkanlık Sistemi** üzerine değil tüm toplumsal katmanları dikkate alan **Temsili Demokrasi** üzerine kurmuştur.

Bugünkü siyasal bunalımı, **Temsili Demokrasi'**yi rafa kaldırıp, **Başkanlık Sistemi'**ne geçerek aşmak isteyenler, sistemin nerede tıkandığını görmüyorlar:

Bugünkü sistemin tıkanıklığı, ne yürütmenin güçsüzlüğünde ne de yasamanın beceriksizliğindedir.

Bugünkü tıkanıklık, **arabesk yağma kültürünün** tüm topluma ve tüm toplumla birlikte yasama, yürütme ve yargı erklerini de içeren bir biçimde siyasete **egemen olmasından** kaynaklanmaktadır.

Bu yozlaşmanın **yakın nedenleri** arasında da siyasal tarihimizin **Başkanlık Sistemine** en yakın uygulaması olan 12 **Eylül Askeri Yönetimi** ve onu izleyen **Özal Dönemi** yatmaktadır.

Başkanlık Sistemi, arabesk yağma kültürünü egemen kılan bugünkü yozlaşmayı önlemez, tam tersine azdırır.

Hem kuzum, bana söyler misiniz lütfen, bugün ortada olan hangi Siyasal Lider'e tek başına Türkiye'yi emanet edebilirsiniz?

TEMSİLİ DEMOKRASİ KRİZİNİN İKİ TEMEL NEDENİ

Yirmi birinci yüzyıla bir kala, üniversiteler açıldı, **türban eylemleri** de başladı.

Amerikan usulü rehin almalar, medyatik suçlular, reyting kaygısıyla onlara çanak tutan televizyoncular artık Türkiye'de de olağan hale geldi.

Haber sunucuları ekranlarda güvenlik, adalet ve siyaset sorunlarını **çözümlemek** yerine, **çözmeye** başladılar.

Cezaevleri isyanları ancak pek çok ölü bahasına ve üstelik mahkûmlarla pazarlık edilerek çözülebiliyor.

Polisin evlere yaptığı baskınlarda artık **sanıkların** ölü ele geçirilmesi adet haline geldi.

Üstelik son zamanlarda, **yanlış eve baskın yapıldığı ve sanık bile olmayan** kişilerin yanlışlıkla öldürüldüğü, gazetelerin manşetlerinde.

Bugünkü yapı, bugünkü rejim bunalımı ve bugünkü sorunlar, **yakın neden** olarak **12 Eylül**'un ürünüdür.

12 Eylül derken sadece 1980-1983 arası **Milli Güvenlik Konseyi** dönemini değil, onu izleyen **denetimli seçimlerin** sonunda oluşturulan **Özal Hükümetlerini** de içeren **zihniyeti** kastediyorum.

Bu dönemde iki **önemli süreç** ülkeye egemen oldu:

Birinci süreç, **eğitimin her kademesine Siyasal İslam anlayışının egemen kılınmasıydı.**

Hiç kuşkusuz bu süreç **12 Eylül** ile başlamış değildi.

Çok daha önceden, kökeni **İkinci Dünya Savaşı** sonrası-

na kadar giden ve çok partili düzenin kurulmasıyla çakışan **küresel** bir **soğuk savaş** stratejisinin sürdürülmesiydi bu.

Bu süreç 1946'dan sonra başlamıştı.

Bayar-Menderes ikilisi döneminde ivme kazanmıştı.

Sunay-Demirel ikilisi zamanında **İmam-Hatip** anlayışının yaygınlaştırılmasıyla gelişerek sürmüştü.

Eğitimin İslamlaştırılması süreci, **12 Eylülde Evren-Doğramacı-Özal** üçlüsü ile **doruk noktasına** ulaşmıştı.

Eğitimin İslamlaştırılması **12 Mart** müdahalesi ile 1970'li yıllarda egemenliğini sürdürmüştü.

Daha sonra, **Ecevit**'in elindeki iktidarı koruyamaması sonunda kurulan ve birbirini izleyen **Demirel**'in Başbakanlığındaki **Milliyetçi Cephe** Hükümetleri sırasında hem güvenlik güçleri ve hem de başta **Eğitim Enstitüleri** olmak kaydıyla pek çok öğrenim kurumu **milliyetçi-mukaddesatçı** merkezler haline getirildi.

Toplum böylece, **ABD**'nin başını çektiği soğuk savaş stratejisine uygun olarak, Sovyetler Birliği'nin güney sınırlarını çevrelemeye yönelik bir yeşil kuşak ülkesi olmaya doğru hızla götürülüyordu.

Fakat bütün bu ve benzeri düzenlemeler yeterli görülmedi.

Çünkü **27 Mayıs Anayasası** ile topluma kazandırılan üniversiteler, TRT ve benzeri özgürlükçü ve özerk yapılar, bu **milliyetçi-mukaddesatçı** çizgideki soğuk savaş stratejisine uygun **İslamlaştırma** sürecinin önünde birer engel olarak görülüyordu.

12 Eylül, bütün bu engelleri ortadan kadırarak, toplumu **İslam zihniyetine uygun olarak baştan aşağı** yeniden düzenledi.

Bu çerçevede, üniversiteler hem gerçek bilim yapmaya çalışan öğretim üyelerinden temizlendi, hem onların yerine **milliyetçi-mukaddesatçı** öğretim üyeleri ve yöneticiler atandı.

Ayrıca, **YÖK yasası** daha önce çıkmış olmasına karşın bütün ayrıntılarıyla **1982 Anayasası** içinde kapsandı ve böylece **Anayasal koruma altına alındı.**

Ayrıca **Eğitim Enstitüleri** gibi zaten **milliyetçi-mukaddesatçı** merkezler haline gelmiş olan kurumlar, organik ve hukuksal olarak doğrudan üniversitelere bağlandı, bu kurumların hocaları üniversite öğretim üyesi yapıldı.

İslamcı öğretim üyelerinin sayılarının artırılması ve bu yapının anayasal güvenceye kavuşturulması yoluyla üniversitelerin İslamlaştırılması sürecine hukuken ve fiilen **geri döndürülmesi olanaksız** bir nitelik kazandırıldı.

Böylece **üniversitelerimiz** de, ilköğretimde Kuran kursları ve din dersleri ile, ortaöğretimde ise bunlara ek olarak İmam-Hatip liseleri ile gerçekleştirilmiş olan **eğitim kurumlarındaki Siyasal İslamın egemenliği** ile uyumlu hale getirilmiş oluyordu.

Tüm gençliği kapsayan bu gidişin beş-on yıl içinde Türkiye'yi bir **Şeriat Devleti**'ne dönüştürmemesi olanaksızdı.

İkinci süreç, **hukuk sisteminin tahrip edilmesiydi.**

Bu süreç de, hem **çöken devlet yapısını onarmak** gerekçesiyle yapılan **12 Eylül darbesini** hem de onu izleyen **Özal dönemini** kapsar.

Bu süreçte **hukuk** bir **ayakbağı, devlet** ise sadece bir yandan vurgun, bir yandan da baskı için, **iktidarın emrinde bir araç** olarak görülmüştür.

Ne yazık ki bu sürece **1982 Anayasası** gibi bugünkü hukuk sistemimizin altında yatan ana hukuk metninin kabulü de dahildir.

Ne yazık ki bu süreçte, bugün **haksız rekabet ve şantaj** tartışmalarına yol açan **Star Grubu**'nun **Anayasa'ya aykırı olarak** ilk özel televizyon kanalı biçiminde yayına başlaması da vardır.

Bilmeyenler için söyleyelim, Anayasa oylaması sırasında, karşı görüşlerin savunulması **kanun ile yasaklanmıştı.**

Nitekim bu yasağa uyamayan **Oktay Akbal** yargılanarak mahkûm edilmiş ve hapse atılmıştı.

Yine bilmeyenler için açıklayalım:

Türkiye'de yayın tekeli eskiden Anayasa ile **TRT**'ye verilmişti.

TRT ayrıca ses ve görüntü aktarılmasını sağlayan **link hatlarının** denetimine sahip olarak bu tekeli fiilen de uyguluyordu.

Bir gün, **Özal**, bir kararname ile **link hatlarının** denetimini, **özerk TRT**den alıp, **Ulaştırma Bakanlığı**'na bağlı olan **PTT**'nin emrine verdi ve böylece, oğlu **Ahmet Özal** ile **Uzan Ailesi** arasında **Magic Box** adı ile kurulan şirketin Londra'dan yaptığı yayını Türkiye'de izletmek olanaklı oldu.

Hukuğu ve devleti yozlaştırma sürecinin bir bölümü, işkence, yargısız infaz gibi, **bireysel hak ve özgürlükleri** ortadan kaldıran fiili davranışlardan oluşuyordu.

Bu sürecin bir bölümü de doğrudan yağmaya yönelikti.

Yağma, ya fiilen yapılıyordu (örneğin **Lockheed** rüşvet yolsuzluğu bütün ülkelerde sonuca bağlanmış, sadece Türkiye'de araştırılmamıştır) ya da gecekonu af yasası veya turizmi teşvik yasası gibi hukuken **yağmaya** yönelik (**bugün bile Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemeyen garip yasalar gibi**) düzenlemelerden oluşmaktaydı.

Biz bugün bu **iki sürecin**, yani **eğitimin** tüm kurum ve kuruluşlarıyla birlikte **İslamlaştırılmasının ve hukuk sisteminin** – tabii bu arada devlet kavramının – **tahrip edilmiş olmasının** bedelini ödüyoruz.

Mevcut **Rejim Bunalımı**'nı aşmaktaki **ilk adımların**, başta üniversiteler olmak üzere tüm eğitim kurumlarının **çağdaş ve fonksiyonel bir kimliğe** kavuşturulması, devletin ise doğrudan hizmete dönük ve **hukukun** üstünlüğü anlayışına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi olduğunu düşünüyorum.

Özet olarak söylemek gerekirse, mevcut bunalımı aşmak

için önce **eğitim, adalet ve idare reformları** gerekli görünüyor.

Rejim krizinin kısırdöngüsü de burada: Rejimi **kurtarmak** için bu reformlar gerekli ama rejim bunlara **izin vermiyor.**

ÇAĞIMIZDA KİMLİK SORUNU

İlkel insan dünyaya **ben ve düşmanlarım** olarak bakar.

Uygarlık geliştikçe, **ben** kavramı **biz'e, düşmanlar** kavramı da **ötekiler'e** dönüşür.

Ne yazık ki bu gelişme ne somut olarak **düşmanları** ne de soyut bir kavram olarak **düşmanlığı** ortadan kaldırır.

Çünkü **düşman, biz** kavramının tanımlanması ve belirlenmesi için gereklidir aslında.

Önce dinler, sonra mezhepler, sonra ırk ve sonra milliyet, **biz** kavramının tanımlanmasında en önemli **birleştirici** ve **tanımlayıcı** işlevi yerine getirir.

Tarım imparatorlukları zamanında **bizden olmayan düşmandır.**

Bu yaklaşım endüstri toplumları aşamasında da ne yazık ki geçerliliğini sürdürür.

Tarım toplumlarında **biz** kavramını tanımlayan din ve mezhep inançlarının yanında, endüstri toplumlarında ırk ve milliyet de yerini alır.

Fakat endüstri aşamasında toplumlar artık karmaşıklaşmış olduklarından dolayı, aynı milletten olduğu halde farklı din ya da mezhep mensupları ya da aynı din ya da mezhepten olduğu halde farklı milliyetlere mensup olanlar, birlikte yaşamaya başlamışlardır.

Çağdaş sınıfların yani sermaye ve işçi sınıflarının ortaya çıkması ile demokrasi gelişmiş, çıkar çatışmaları ve farklılıkları artık sınıfsal ve siyasal düzeye taşınmış, ama din, mezhep ırk ve milliyet ayrımları da varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir.

Böylece çağımızdaki toplumlardaki **gruplaşmalar** ya da

farklılaşmalar, bireyler arası **cinsiyet** ve **yaş** farklılıkları gibi **demografik** ayrımlara ek olarak, **din ve mezhep** farklılıkları, **ırk ve milliyet** ayrımları ve **sınıf** farklılıkları olarak üç ayrı ana eksen üzerinde belirginleşmiştir.

Bunlara coğrafya ya da kültür çizgisinde belirlenen **yerel farklılıklar** da eklendiğinde, pek çok değişik insan grubu aynı siyasal sınırlar içinde **vatandaş** olarak yaşamaya başlar.

Çağdaş toplumlarda siyasal parti farklılaşmaları da bütün bu grupları çapraz kesmekte, aynı siyasal parti içinde, farklı din, mezhep, ırk, milliyet grupları, coğrafi ve kültürel bakımdan birbirinden değişik insanlar yer alabilmektedir.

İşte çağdaş devlet, kendi vatandaşları arasında din, mezhep, ırk, milliyet, cinsiyet, yaş, coğrafya, kültür ve siyasal parti farklılığı ayrımı yapmadan, kendisine vatandaşlık bağıyla bağlı herkese eşit davranan, varlığını, vatandaşlarına sağladığı, başta güvenlik olmak kaydı ile sağlık, eğitim ve benzeri hizmetlerle meşru kılan bir örgütlenmedir.

Toplumlar uygarlığın ileri aşamalarındaki teknolojileri kullanmaya başladıkça, daha da karmaşıklaşarak, bireylerine, mesleki kimlikler de kazandırırlar. Öğretmen, subay, din adamı, doktor, mühendis, bilgisayarcı, sosyal hizmet uzmanı gibi.

Bu mesleki kimlikler de kendi aralarında geçişli ve dolayısıyla daha karmaşık bir ilişki ve kimlik bağı oluştururlar: Mühendis-öğretmen, genetikçi-yazar, subay-pilot, milletvekili-avukat gibi.

Bunlar ayrıca dine, mezhebe, ırka, milliyete ve öteki özelliklere bağlı kimliklerini de koruduklarından, ortaya sayılamayacak kadar çok kimlik çıkar.

İşte günümüzde insanlığın eriştiği aşamada toplumları teker teker ve insanlığı tüm olarak ileriye götürecek etkinliklerin, dine ve milliyete bağlı kimliklerden değil, meslek etkinliklerinden kaynaklanan başarılar olduğu ortaya çıkmıştır.

Çünkü ilerleme artık, dine ve milliyete bağlı olan toprak savaşları ve fetihlerle değil, bilime ve üretime dönük başarılar ile olanaklı olmaktadır.

İnsanlık bu gerçeği milyonlarca kişinin yaşamına mal olan Birinci ve İkinci Dünya Savaşı katliamları ile öğrenmiştir.

Bütün bu değişme ve gelişmeler karşısında, toplumuna ve insanlığa meslek alanında katkıda bulunanların, insanlar arası **düşmanlıkları azaltıcı ve barışçı** bir tavır sergiledikleri, buna karşılık meslek alanında başarılı olamayanların ya da hiç mesleği olmayanların, dine ve milliyete ilişkin kimliklerini ön plana çıkarıp **düşmanlıkları körüklediği**, kendilerine böylece bir **yaşam alanı yaratmak istedikleri** sosyal-psikoloji biliminin bulgularından biri olarak ortadadır.

Ahmet Taner Kışlalı cinayetine bir de bu açıdan bakmak yararlı olur diye düşünüyorum.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK DÜŞMANI: KAMPLAŞMA

Kimlik sorunu hem toplumları hem de bireyleri çağlar boyu olduğu kadar, günümüzde de ilgilendiren en önemli problemdir.

Hiç kuşkusuz, din, mezhep, ırk, milliyet gibi mukaddes değerler bu kimliklerin belirlenmesinde geçmişte de, bugün de, çok önemli roller oynarlar.

Ortaçağda kendilerini din ve mezhep kimlikleriyle tanımlayan toplumlar ve bireyler, endüstri devriminin ortaya çıkmasıyla bunlara ırk ve milliyet kavramlarını da eklemişlerdir.

Toplum karmaşıklaştıkça, siyasal tercihler, meslek kimlikleri, cinsiyet bilinci ve yaş grupları da bunlara eklenmiştir.

Yerel farklılıklarla birlikte bu gruplar, çağımızda her toplumun içinde yüzlerce alt kültür, alt kimlik oluşturmuştur.

İnsan haklarının gelişmesiyle, tüm insanların din, mezhep, ırk, milliyet farkı gözetilmeksizin eşit olduğu anlayışı insanlığa ışık tutmaya başlamıştır.

Böylece gerek topluluklar, gerekse bireyler, çalışmaları ve başarıları, yani insanlığa yaptıkları katkılarla değer kazanmaya başlamışlardır.

Bireysel başarıları yetersiz olanlar, bunu genellikle **dış güçlere** yani kendi denetimleri dışındaki oluşumlara bağlayarak kendilerini hem kendi vicdanlarında, hem de başkalarının gözlerinde aklamaya çalışırlar.

Toplumlar için de bu böyledir.

Geri kalmış toplumlar, geri kalmışlık nedenlerini, kendi iç dinamiklerinden çok **dış düşmanlarına** bağlarlar.

Toplumlarda paylaşılacak üretim düşük olduğunda, bi-

reylerin bu üretime yaptıkları katkıların yanında, **kimliklerini** ön plana çıkararak milli gelirden hak ettiklerinden daha fazla pay alma çabaları da toplumu egemen olmaya başlar.

Hele bir de toplumda **fırsat eşitliği** ve **sosyal adalet** gibi ilkelere göre **herkesin üretime katkıda bulunduğu oranda pay alması** uygulamaları henüz **yerleşmemişse**, milli gelirin paylaşılması sırasında kan gövdeyi götürür.

Pek çok insan, milli gelirden, yaptığı katkı oranında değil, **kimliğine** göre pay istemeye başlar.

Bunun en klasik örneği, iktidardaki partinin, **liyakate** göre değil, kendisine olan bağlılığa göre memur atamasıdır.

Pek doğal olarak bütün toplumlarda paylaşma **iktidarla** doğrudan ilgilidir, çünkü **kim** iktidarda ise, üretimden kimin, ne pay alacağına da o karar verir.

İmparatorluk dönemlerinde gerek iktidarın belirlediği **paylaşma** ilkelerinin yarattığı memnuniyetsizlik ve sorunlar gerekse bunların ön plana çıkardığı iktidar kavgası, genellikle savaşlar ve isyanlar yoluyla kanlı bir biçimde çözülürdü.

Endüstri toplumlarında, insan haklarının da gelişmesiyle bu sorunlar **demokratik**, yani barışçı yöntemlerle de çözülmeye başlandı.

Türkiye **demokrasi** ile **çok partili dönemde** tanışınca, hemen **paylaşma sorunları** da gündeme geldi ve halk, iktidarını kendi yandaşlarına daha fazla pay vermek için kullanan (yani Türkçesi, **partizanlık yapan**) **Demokrat Parti** ile, muhalefetteki CHP'nin **adil paylaşma** yani **özgürlük** istekleri arasında bölündü ve hatta **parçalandı**.

Gençler anımsamaz, halk köylerde mezarlıklarını bile birbirinden ayırmıştı.

Bu **kutuplaşma** Türkiye'yi 27 Mayıs 1960 müdahalesine **götürdü**.

Sonra sol-sağ çatışması gündeme geldi.

Ordunun içine de sıçradığı anlaşılan bu **kutuplaşma** da 12 Mart 1971 müdahalesini getirdi.

Daha sonra, sağ-sol kavgasına ek olarak mezhep çatışma-

ları gündeme getirildi. 1980 öncesi Kahramanmaraş ve Çorum olaylarında mezhep ayrımları körüklendi ve yaratılan Alevi-Sünni **kutuplaşması** ile insanlar bu kez inanç çizgisinde birbirine saldırdı.

Bu **ikili kutuplaşma** da 12 Eylül 1980 müdahalesini getirdi.

1980'den sonra hem milliyetçilik çizgisinde bir **kutuplaşma** Türk-Kürt ayrımcılığı olarak, hem de siyaset ve inanç çizgisindeki bir **kutuplaşma**, şeriatçılar-laikler olarak gündeme getirildi.

Bugün yine **ikili bir kutuplaşma** yaşıyoruz.

Demokrasiye her zamankinden çok muhtacız.

Çünkü **demokrasi** işte bu **kutuplaşmaları barış içinde aşmanın** yöntemidir.

TÜSİAD VE DEMOKRASİ (1)

Demokrasi de, pek çok kavram, kurum ve ideoloji gibi endüstrileşme sürecinin bir ürünüdür.

Endüstrileşme süreci ise, toprağın ve onun üzerindeki canlı, cansız her şeyin mülkiyetine ve bu mülkiyetin dinsel ideoloji aracılığıyla desteklenmesine dayalı Ortaçağ imparatorluklarını yıkan oluşumdur.

Dolayısıyla, toprak sahibi olan **asiller** sınıfı ile ona destek veren ve iktidarı paylaşan **ruhban** sınıfının egemenliğine, endüstrileşme süreci son vermiştir.

Krallar, imparatorlar, papalar, patrikler, sultanlar, halifeler, padişahlar, şeyhülislâmlar, piskoposlar, mollalar, papazlar, imamlar, dükler, kontlar, beyler, paşalar, eşraf ve ayan, kısacası bütün toprak ağalığına ve dine dayalı egemenlik sahipleri, endüstrileşme süreci sonunda siyasal iktidarlarını yitirmişlerdir.

İktidar değişikliği ise **birdenbire** olmamıştır.

Uzun ve ne yazık ki kanlı bir süreç sonunda önce endüstrileşmenin güçlendirdiği sermaye sahipleri, yani tüccar ve sanayici, kısacası **burjuvazi**, bu egemenliğe ortak olmuştur.

Bu ortaklık **meşruti** rejimleri doğurmuştur.

Başta yine simge olarak dinsel kimliği de olan bir kral ya da sultan, ama altında iktidarı toprak ağaları ve din adamlarıyla paylaşan tüccar ve sanayicilerin de bulunduğu bir meclis...

Bir süre sonra endüstrileşme süreci ivme kazanınca, sermaye sahiplerinin yanında kaçınılmaz olarak bir de işçiler ortaya çıktı.

Emeğe dayalı endüstrileşme süreci hız kazandıkça işçi sınıfı da zorunlu olarak büyüdü ve güçlendi.

İşte **demokrasi** yine uzun ve kanlı savaşımlarla, bu sınıfın

bir adam bir oy ilkesini uygulamaya koyarak iktidara ortak olmasıyla ortaya çıktı.

Böylece Batı Avrupa'da, dinsel ve feodal imparatorluklar yıkıldı, önceleri mutlakiyet ve sonraları meşrutiyetle idare edilen rejimler çöktü, yerlerine endüstriye dayalı **ulus-devletler** kuruldu.

Bu devletlerde, **köylü** artık **işçi** olmuş, **toprağa bağımlı köle özgür ve eşit vatandaş** haline gelmişti.

Bu çerçevede, bir **soğuk savaş** terimi olan **burjuva demokrasisi** kavramının da tarihsel sürece uygun olmadığını vurgulamalıyım.

Dünyanın hiçbir yerinde doğal oluşum sonucu olarak burjuvazi tek başına **demokrasiyi** kurmamıştır.

Burjuvazinin tek başına gidebildiği en ileri nokta **meşrutiyettir.**

Demokrasi ancak **işçi sınıfının** gelişmesiyle ve **insan haklarına** dayalı **özgür vatandaş** kavramının kabul edilmesiyle kurulabilmiştir.

Pek doğal olarak, elindekileri korumak isteyen burjuvazi de kendi gelişmesine koşut olarak ürettiği işçi sınıfı ile uzlaşma aramış ve demokrasinin kuruluşuna destek vermek zorunda kalmıştır.

Bu kısa özet, **Batı Avrupa'da kendiliğinden** ortaya çıkan **endüstrileşme** ve **demokratikleşme** sürecinin öyküsüdür.

Osmanlı İmparatorluğu burada anlatılması çok uzun olan nedenlerden dolayı endüstrileşme sürecini kaçırmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, endüstrileşemediği için güçsüzleşmiş, güçsüzleştiği için yenilmiş ve işgal edilmiş Osmanlı toprakları üzerinde bir **Kurtuluş Savaşı** ile kurulmuştur.

Kökeninde **endüstrileşme** değil, bir **askeri zafer** yatar.

Bağımsızlığını savaşla elde eden Cumhuriyet, endüstrileşme sürecini **tepeden inme** yönemlerle gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Atatürk Devrimleri ve bu arada **Altı Ok**, 1920'lerin, 1930'ların Anadolusu'nda bu sürecin uygulamalarıdır.

Bu uygulamaların son hedefi, **demokrasiyi** yerleştirmek, **demokrasiyi** yerleştirmek için de iki çağdaş sınıfı, **sermaye sınıfını** ve **işçi sınıfını** devlet desteği ile üretmektir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ve çok partili düzende, 1960 yılına kadar, devlet sermaye sınıfına tam bir destek vermiştir.

1960 yılında yapılan askeri müdahaleden sonra kabul edilen 1961 Anayasası ile aynı destek, sermaye sınıfına verilmeye devam etmekle birlikte, bu kez işçi sınıfının da arkasına konulmuştur.

Bu tutum hem rasyoneldir hem de tarihe uygundur. Çünkü **demokrasi**'nin yerleşmesi için önce güçlü bir sermaye sınıfı, sonra da güçlü ve örgütlü bir işçi sınıfı gereklidir.

TÜSİAD VE DEMOKRASİ (2)

Yirmi birinci yüzyılın eşiğindeki Türkiye, ne yazık ki hâlâ endüstrileşmesini tamamlayamamış, dolayısıyla demokrasisini de henüz rayına oturtamamıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan beri devletin verdiği tüm desteğe karşın, ne sermaye sınıfı tam anlamıyla gelişebilmiş, ne de işçi sınıfı yeterince bilinçlenerek serpilebilmiştir.

Dolayısıyla Türkiye'de demokrasi, evrensel olarak kendisini üretmiş bulunan ve ona sahip çıkarak koruyacak ve geliştirecek olan iki çağdaş sınıfın tam desteğinden yoksundur.

Sınıflar tam anlamıyla gelişmemiştir ama, onların **üst örgütleri,** Batı örneğinden etkilenerek, kendi sınıflarının objektif (nesnel) ve sübjektif (öznel) koşullarının çok ilerisindedir.

Yani işçi sendikaları ve işveren örgütleri temsil ettikleri gruplardan ya da kitlelerden çok daha önde bir **demokrasi bilincine** sahiptirler.

İşin ilginç yanı, dünya, teknolojik, ideolojik ve siyasal olarak, Türkiye'nin henüz tam anlamıyla ulaşamadığı **ulus-devlet** dönemini de aşmakta, **küreselleşme** denilen bir süreç içinde, şimdilik yönü çok da iyi kestirilemeyen başka bir doğrultuda gelişmektedir.

İşte, artık ayrılmaz bir parçası olduğumuz **Batı âlemi** yepyeni bir aşamaya geçerken, Türkiye hâlâ, bir önceki aşamadaki hedef olan **demokrasi**'yi gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Kendisini koruyacak olan çağdaş sınıfların desteğinden yoksun olan Türkiye'deki demokrasi, bugün şu dört tehlike ile karşı karşıyadır:

1) Siyasal İslam anlayışının sonucu olarak **Şeriat Devleti.**
2) Irkçı bir ideolojinin sonucu olarak **bölünme.**
3) 1950'lerde başlayan kentlerdeki toprak yağmasının tüm siyasal sistemi pençesine alması sonucu ortaya çıkan **yağmacı siyasal yozlaşma.**
4) Medya mülkiyetinin tekelleşmesi sonucu, demokrasinin yerine geçen, her türlü yasal, siyasal ve ahlaki denetim dışında kalan bir **tekelci medya iktidarı.**

Tabii bu dört büyük tehdidi oluşturan güçler zaman zaman birbirleriyle ittifak ederek, demokrasiye karşı çok daha büyük bir tehlike yaratabilirler.

Örneğin, **Şeriat Devleti** isteyenler ile **ırkçı bölücülerin** ittifakı, ya da **yozlaşan siyaset** ile **tekelleşen medyanın** bütünleşmesi gibi.

İşte bu ortam içinde, büyük sermayenin üst kuruluşu olarak, Türkiye'deki en ileri teknolojiyi kullanan sermayedarları temsil eden TÜSİAD, aynen bilinçsiz işçi kitlelerini temsilen yıllardır zorlu bir demokrasi mücadelesi veren işçi sendikaları gibi, kendi temsil ettiği grupları aşan bir bilinçle, demokrasiye destek çıkmaya, onu korumaya ve geliştirmeye çaba göstermektedir.

Bir yandan **Bülent Tanör** gibi, Türkiye'nin saygın bilim insanlarına raporlar hazırlatmakta, öte yandan **İş Ahlakı İlkelerini** yeniden düzenlemektedir.

TÜSİAD'ın hazırlattığı raporlardaki her öneriye katılmayabilirsiniz. Nitekim, benim de katılmadığım noktalar var.

Ama demokrasi adına gösterilen bu çabayı desteklemek, Türkiye'deki bütün demokratların görevidir, diye düşünüyorum.

Belki raporlardan da daha önemli olan bir çaba ise **İş Ahlakı İlkelerinin** yeniden düzenlenmesi girişimidir.

TÜSİAD'ın bu girişiminde, kişi ve kuruluşların, çalışanların haklarıyla ilgili olarak **ırk, renk, din ve cinsiyet ayrımı yapamayacaklarına** ilişkin ilkesine, **siyasi düşünce, felsefi**

inanç, mezhep, yaş ve bedensel engellerin de eklenmesi, gerçek bir demokrasinin iş yaşamına da taşınması çabasıdır.

TÜSİAD üyelerinin işyerlerinde hiçbir milletvekilinin ve kamu görevlisinin, ne ad altında olursa olsun çalıştırılmaması ilkesi, haksız rekabet girişiminde bulunulmasının ve demokrasinin yozlaştırılmasının engellenmesidir.

Ahlak konusunda eklenen yeni önlemlerle **haksız kazancın ve haksız rantın** engellenmesi de, sadece iş yaşamındaki ahlakın değil, tüm demokrasinin korunmasına yönelik çabalardır.

TÜSİAD'a bu yeni girişiminde başarılar diliyorum.

Dilerim, üyeleri de bu üst kuruluşun demokrasi bilincine ulaşırlar.

1998'İN DÖRT ÖNEMLİ OLAYI

1998, esas olarak, çok olumsuz geçmedi denilebilir.

Geride bıraktığımız yıl en azından, demokrasi karşıtı şeriatçılığı besleyen din eğitimini destekleyenler için bir kazanım yılı olmamıştır.

Ayrıca 1998, devlet-mafya-siyaset-ticaret-tarikat beşgeninin önlenmesi açısından bazı olumlu gelişmelere de tanık olmuştur.

Ama yine de iyimser olmak olanaklı değildir. Çünkü eğitimde de, siyasette de, medyada da yapısal anlamda olumlu değişiklikler yoktur.

1998'de **dört önemli olay** var ki, bunların üçü, geleceğe yönelik olarak olumlu yorumlanabilecek bazı süreçleri belirliyor.

Önce hemen bir noktayı belirteyim:

Benim için tekil olayların fazla bir önemi yok.

Benim bakış ve çözümleyiş açım bakımından herhangi bir olayın önemli sayılabilmesi için, mutlaka belli bir süreci, yani belli bir oluşumu, bir eğilimi belirlemesi gerekiyor.

İşte bu çerçevede 1998'in önemli isimleri ve olayları şunlar:

Birinci olay **Akın Birdal** suikastı.

Bu olayın önemi, devlet destekli çeteler olgusunun artık (büyük bir olasılıkla) sona ermekte olduğunu vurgulamasındadır.

İçlerinde sivil ve askerlerin birlikte çalıştığı bir çete, vatan-millet uğruna olduğu iddia edilen bir biçimde Akın Birdal'a bir suikast düzenlemiş, fakat hem suikast amacına ula-

şamamış hem de çete, asker ve sivil bütün elemanlarıyla birlikte kıskıvrak ele geçirilmiştir.

Üstelik de bu başarı, suikasttan hemen sonra, **Başbakan Yılmaz**'a yaptırılan, "Bu bir iç hesaplaşmaya benziyor," biçimindeki yanıltıcı ve talihsiz açıklamaya karşın gerçekleşmiştir.

Bu olay, devletin katil çete bağlantılarından temizlenmeye başladığının ve bu sürecin ardında Silahlı Kuvvetler'in de desteğinin bulunduğunun bir kanıtı, dolayısıyla, bir temizlenme sürecinin başlangıcı olarak algılanabilir.

İkinci olay PKK'nın lideri **Abdullah Öcalan**'ın komşumuz Suriye'deki karargâhından çıkartılmış olmasıdır.

Bilindiği gibi, bir terör örgütü, doğrudan bir komşu ülkeden yönetildiği zaman, onunla başa çıkmak çok, ama çok zordur.

Bu açıdan Öcalan'ın Suriye dışına çıkartılmış olması önemli bir gelişmedir.

Üçüncü olay devlet-çete ve ticaret ilişkisini simgeleyen **Korkmaz Yiğit** skandalıdır.

Bu olayın önemi de, devlet-siyaset-mafya-ticaret ilişkisinin, tam medyanın büyük bir bölümüyle bir bankayı ele geçirmek üzereyken teşhis edilmiş ve durdurulmuş, üstelik de bunun bedelinin siyaseten Mesut Yılmaz'a ödettirilmiş olmasındadır.

Buradaki ilginç nokta, Yılmaz hükümetinin, bizzat mücadele ettiğini öne sürdüğü ve gerçekten de bu savaşımda bazı başarılı adımlar atmış olduğu devlet-mafya-siyaset-ticaret ilişkilerine kurban gitmiş olmasıdır.

Hiç kuşkusuz bu husus, temiz toplum adına önemli bir sürecin başlamış olduğunun işareti olarak da algılanabilir.

Her ne kadar hem Akın Birdal hem de Korkmaz Yiğit olaylarının ardında aslında Silahlı Kuvvetler'in desteğinin, hatta yönlendirmesinin yattığı öne sürülüyorsa da, ben bütün bu kazanımları demokrasi adına sivil politikacılar tarafında atılmış önemli adımlar olarak yorumluyorum.

1998'in dördüncü önemli olayı, **Serdar Turgut**'un IMF heyeti hakkında yazdığı mizahi bir eleştirinin gerçek sanılarak, **Öncü** gazetesinde manşet biçiminde kullanılması ve CHP'li bir milletvekili tarafından da soru önergesi haline getirilerek Meclis'e taşınmış olmasıdır.

Hürriyet'in köşe yazarlarından Serdar Turgut, 1998'in son aylarında, IMF heyetinin Türkiye'ye gelip incelemelerde bulunduktan sonra ekonomi hakkında olumlu bir rapor vermesini hicvetmek için, biz herhalde bu adamları en lüks semtlerde dolaştırıp, emirlerine de telekızlar filan verdik ki, ekonominin bu berbat durumunda bile böyle olumlu bir rapor yazabildiler esprisi üzerine hoş bir mizahi eleştiri yazısı yayımladı.

Tümüyle hayali olan ve uydurma olduğu ilkokul çocukları tarafından bile anlaşabilecek bu mizahi yazı üzerine, seçkin medyamız ve vatansever milletvekillerimiz derhal harekete geçti:

Öncü gazetesi manşet yaptığı bu yazıyla, iktidardan, iddia edilen yolsuzluğun hesabını sorarken, bir sayın milletvekilimiz de bunu hükümet aleyhine bir soruyla Meclis'e yansıttı.

Bu olayın önemi nerede? diye sorarsanız, olayın önemi, ne medyamızın ne de siyasetimizin seviyesini işaret etmesinde.

Serdar Turgut olayının önemi, Türkiye'nin gerek medyasındaki, gerekse siyasetindeki işlerin, artık gerçek ile gerçeküstü ayrımını olanaksız kılan garip bir aşamaya ulaşmış olduğunu işaret etmesinde.

Gerçek ile gerçeküstü birbirine karışmamış olsaydı, sadece farklı partilerdeki yamyamlar arasında bir tercih yapacağımız seçimlerin adına **demokrasi** der mi idik?

Unutmayın, gerçek demokrasiden yanaysanız yamyamlara oy vermeyin.

KAFASI KARIŞIK OLANLAR İÇİN İKİ KRİTİK SORU

12 Mart ve 12 Eylül yönetimlerinin, 27 Mayıs 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ve demokrat açılımları sınırlamak ve kısıtlamak için uyguladıkları baskıcı önlemler, günümüzdeki meyvelerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne kadar taşıdı.

Meclis'e taşınan türban olayı önce üniversitelerimizde filizlendi.

Çünkü, 12 Mart ve 12 Eylül'ün **depolitizasyon süreci** sadece **demokrat** açılımları ezdi, **marjinal ve militan akımların** önünü kesemedi.

Sonuç olarak üniversitelerimizdeki gençlerin ezici bir çoğunluğu, bugün, toplumsal ve siyasal olaylara son derece ilgisiz ve umursamaz bir tavırla yaklaşmaya başladı.

"Bu işten benim çıkarım ne ve köşeyi nasıl dönerim?" soruları, gençlerimizin toplumsal ve siyasal sorunlar karşısındaki tutumlarını belirlemek için sordukları iki temel soru.

Tüm demokrat açılımları **soğuk savaş dönemi** mantığı içinde sola karşı savaş adına bastıran, ülkeyi, din eğitimi ve tarikatlar aracılığıyla milliyetçi-mukaddesatçı gençlere emanet eden bir yaklaşım, üniversiteleri de aynı anlayışla 12 Eylül'de **temizledikten** ve **Evren-Doğramacı** ikilisinin eliyle yeniden milliyetçi-mukaddesatçı çizgide yapılandırdıktan sonra, Türkiye 21. yüzyılın eşiğinde, utanç verici bir türban krizi yaşıyor.

Önce üniversitelerde, sonra da Meclis'te.

12 Mart ve 12 Eylül yaklaşımları, Sovyetler Birliği çöktükten sonra anlamsızlaşan soğuk savaş yöntemleriyle, Fa-

dimeleri, Merveleri üretmiş, siyasal ve toplumsal alanı siyasal İslâm ve şoven milliyetçilik sorunlarının egemenliğine terk etmiştir.

Bu çerçevede, halkın bir kesimi ile birlikte üniversiteli gençlerimiz de, tanık oldukları olayları şaşkınlıkla izlemekte, türban krizi karşısındaki tutumlarını bir türlü sağlıklı bir biçimde belirleyememektedir.

İnsanlar şu iki sorunun açmazı arasına sıkışmış kalmışlardır:

Türban bir **demokrasi mücadelesinin,** bir insan hakları savaşının mı; yoksa, şeriat devleti kurmayı amaçlayanların bir başkaldırısının, **demokrasi karşıtı bir eylemin** mi simgesidir?

Bir kez hemen şunu belirtmeliyiz ki, din ve dindarlık ile hiçbir ilgisi olmayan pek çok kişi, türban eylemine demokratik hak ve özgürlükler adına destek vermekte, buna karşılık pek çok dindar kişi, siyasal amaçlı kullanıldığı ve rejim bunalımı yarattığı için bu eyleme karşı çıkmaktadır.

Bu sorunun kırılma noktası, bir anlamda, dindarlar-dindar olmayanlar ya da şeriatçılar-laikler karşıtlıklarının kalıplarını da aşmakta, bütün bu zıtlıkları çapraz kesen ilginç bir yapı oluşturmaktadır.

Sanıyorum bu gri alan yaygınlığının altında, başı örtülü olanlar arasında, başörtüsünü ve türbanı siyasal amaçla takanların da, onun bu biçimde kullanılmasına karşı çıkanların da bulunduğu, ve ayrıca ülkemizdeki dindarların büyük bir kesiminin de başının açık olduğu gerçekleri yatmaktadır.

Ben bu yazıda, kafası karışık olanlar için, türban takanlara sorulması gereken iki kritik sorudan söz etmek istiyorum.

Sanıyorum, başı örtülü olanlara ya da başını türbanla ya da başörtüsü ile örtmeyi savunanlara bu soruları sorduğunuz zaman aldığınız yanıtlar, sizin de kendi inancınıza göre daha net bir tutum takınmanıza yardımcı olacaktır:

Birinci soru, **Başı örtülü kadınların temsil ettiği siyasal anlayışın egemen olduğu toplumlarda müslüman kadınlar, başlarını örtmeden sokağa çıkma özgürlüğüne sahip midirler?**

İkinci soru, **Siz bu özgürlükten, yani müslüman kadınların başlarını örtmeden sokağa çıkma özgürlüğünden yana mısınız, iktidara gelirseniz, bu özgürlüğü tanıyacak mısınız?**

Bu sorulara, takiyye yapmadan, dürüstçe verilecek yanıtlar, size, karşınızdaki türban eylemcisinin gerçek niyetlerini (bu niyetler her ne ise) açıklamasına ve böylece sizin de türban eylemlerine karşı tutumunuzu belirlemenize yardımcı olacaktır.

Unutmayın, **demokrasi, demokratik hak ve özgürlükleri korumak ve geliştirmek yerine, bu hak ve özgürlükleri yok etme özgürlüğünü savunacak kadar bilinçsiz olanlarla korunamaz.**

İSVİÇRE'YE GİDEBİLSEYDİM NE ANLATACAKTIM?

Her şey **Ruhat Mengi**'nin bir telefonu ile başladı.

Mengi, son türban gösterisi konusunda sohbet etmek için aramıştı.

Laf arasında, *"Şu anda herhalde bavulunuzu filan topluyorsunuzdur, ben sizi fazla tutmayayım,"* gibi bir söz etti.

Ben de, *"Anlamadım,"* dedim. *"Ne bavulu?"*

"İsviçre'de bir toplantıda konuşuyormuşsunuz; konuşmacılar arasında adınızı görünce acaba ben de gidip, şu toplantıyı dinlesem mi dedim kendi kendime," diye yanıt verdi Ruhat Mengi.

Neyse, öğrendim ki, kısa adı **EATA**, açık adı, **European Association of Turkish Academics** (Avrupa Türk Akademisyenler Birliği) adlı bir kuruluşun İsviçre'nin Lozan kentinde 16-17 Ekim tarihlerinde düzenlediği **1923'ten 2023'e Türkiye Cumhuriyeti** isimli bir toplantıda konuşmacı imişim.

Yani konuşmacı olarak adımın ilan edildiği toplantı İsviçre'de ve ben bunu İstanbul'da, toplantıdan sadece üç gün önce, ancak bir rastlantı sonucu öğreniyorum.

Derken aynı gün faksımdan bir davetiye taslağı çıktı: Eksik olmasınlar, toplantıyı düzenleyenler, beni açış oturumunda, çok önemli bir konuda konuşturmaya karar vermişler.

Hoşgeldin konuşmalarından sonra TBMM Başkanı **Hikmet Çetin** açılışı yapıyor, ondan sonra da ben, *Türkiye Cumhuriyetinin 75 Sene İçindeki Muhasebesi* isimli bir konuşma yapıyorum.

Ayrıca adımın yanında bir de asteriks var ve aşağıdaki notta, asteriksli adların henüz kesinleşmemiş olduğu söyleniyor.

Ben bu faksı alınca müthiş telaşlandım.

Çok az süre olmasına karşın, *"Beni çok önemsemişler ve çok mühim bir yere koymuşlar,"* diyerek, üç ayrı yurtiçi toplantımı iptal ederek yola çıkmayı düşündüm ve derhal, fakslanan belgenin altındaki uluslarası telefon numaralarını aramaya başladım.

Hiçbirinden yanıt alamadım.

Zaten bu fakstan kısa bir süre önce, neden aradığını söylemeyen ama, telesekreterime EATA'dan olduğu notunu bırakan birinin verdiği numarayı da aramış ve yine yanıt alamamıştım.

Derken, sevgili Ruhat Mengi ile yeniden konuştuk ve bana kendisine gelen resmi davetiyeyi faksladı.

Bu davetiyede de (onayım hiçbir biçimde alınmamış, bırakın onayımın alınmasını, bana haber bile verilmemiş olduğu halde) bu kez, kesin programa göre, toplantının ikinci günü bir panelist olarak gözüküyordum.

Neyse sözü fazla uzatmıyayım, toplantıyı düzenleyenlere ulaşmak için gösterdiğim umutsuz çaba sonuç vermedi ve ben yine eski programıma döndüm.

Şimdi gelelim, İsviçre'ye gidebilseydim ve bana önerilen ilk konuşmayı yapabilseydim ne derdim, nasıl bir muhabesebe yapardım? konusuna:

Konuşmamın ana çizgileri şunlar olurdu:

1) İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçiş, Mutafa Kemal Atatürk ile Anadolu halkının birlikte gerçekleştirdikleri, tarihe ayları bir olaydır.
2) Çünkü Birinci Dünya Savaşı, aydınlanma ve sanayileşme devrimlerini kaçırmış, bu nedenle de güçsüz düşmüş Osmanlı İmparatorluğu'nu, bütün öteki çağ gerisi kalmış imparatorluklar gibi tasfiye etmişti.
3) Zaten sanayi aşamasına geçemediği için yok olan bir İmaparatorluk, bir de bu yok olma süreci içinde sürekli savaş kaybettiği için, ne insan gücü kalmıştı, ne silah, ne de cephane.
4) Burada iki beklenmedik olay birden gerçekleşti.

Birinci olarak, Anadolu halkı, Birinci Dünya Savaşı'nı kazanan devletleri ve ayrıca, Batı'dan saldıran Yunanlılar ile, Doğudan saldıran Ermenileri ve her yerdeki Padişah yanlısı isyancıları yendi.

İkinci olarak, bu zafer sonunda, **içi boş olarak** kurduğu ve hiçbir biçimde ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel altyapısı **olmayan** bir ulus-devleti, 75 yılda, uygar dünyanın bir parçası haline getirerek bir beklenmedik olayı daha gerçekleştirdi.

5) Bu çerçevede doğal olan, tarihin normal akışına uygun olan sonuç Sevr antlaşmasıdır. **Lozan,** Kurtuluş Savaşı mucizesinin, tarihin akışını tersine çeviren bir sonucudur.

Türkiye'nin bugün Batı dünyası ile her konuda aşık atabilecek bir düzeye gelmiş olması da, ikinci bir tarihsel başarıdır.

6) Bugün, endüstriye dayalı **ulus-devlet** hedefine doğru yol alırken, *ekonomik büyüme, toplumsal kalkınma, insan hakları, hukuk devleti, demokrasi* konularında **tarikat ve çete devleti bağlamında** bazı sorunlar yaşamaktayız. Fakat bu sorunlar, 21. yüzyılda, **bilgi toplumu** modeli çerçevesinde mutlaka aşılacaktır.

7) Sevr'e karşı Lozan'ı; sömürge bir 'Konya Devleti'ne karşı bağımsız bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yaratmış olan bu halk, bunun sonunu da getirecektir.

KÜLTÜR GİRİŞİMİ YAMYAMLARA KARŞI

26-28 Ekim tarihleri arasında İstanbul'da Kültür Girişimi tarafından düzenlenen ve "Kültür Politikaları" adını taşıyan bir sempozyum yapıldı.

Sempozyumun açılışına, Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı da katıldı.

Aynı zamanda Kültür Girişimi üyesi de olan Dışişleri Bakanı **İsmail Cem**, Türkiye'nin **Dede Efendi**'den de **Mozart**'tan da aynı anda zevk alan, **Hoca Nasrettin** gibi gülen, **Bayburtlu Zihni** gibi ağlayan bir kültür bireşimi geliştirmiş olduğunu vurguladı.

Yılmaz, kültürüne para ve önem vermeyen bir ülkenin büyük ülke olamayacağını söyledi. Daha çok ulusal kültür üzerinde durdu.

Demirel, kültürün evrensel ögelerinin önemini vurguladı.

Daha sonra, üç gün sürecek olan, bildirilere ve tartışmalara geçildi.

Konuşmacılar arasında, **Necat Erder** gibi, Türkiye'deki Planlama Teşkilatının kuruluşunda görev almış ve Planlama Kavramının geliştirilmesinde büyük katkılarda bulunmuş kişiler, **Mahmut Tali Öngören** gibi, ülkemizde televizyonu kurmuş olan öncüler vardı.

Hüsrev Hatemi gibi, Türkiye'yi "darül harb" görenlerin yanlışlarını vurgulayan, **Ekmeleddin İhsanoğlu** gibi, bilim tarihi üzerinde uzmanlaşmış, **Tahsin Yücel** gibi dil bilimciliğini edebiyatçılığı ile taçlandırmış bilim adamları da sempozyuma katıldı.

UNESCO'dan, Avrupa Konseyi'nden, İngiltere'den önemli

kişilerin temsilci olarak katıldıkları toplantıda, kültürümüzün kaynakları ve bugünkü sorunları, çoğulcu bir kültür ve kültürel demokrasi bağlamında, enine boyuna tartışıldı.

Bu haberleri verdikten sonra, sizlerle paylaşmak istediğim iki nokta var:

Bunlardan **birincisi**, 21. yüzyılda Türkiye'nin önündeki kültürel hedefin, **Anayasal Vatandaşlık** olduğu, **ikincisi** ise, **yamyamların engellenmesi** gereği.

Önce birinci nokta: Sempozyumda, tartışılan en önemli konulardan biri, çeşitli etnik, dinsel ve coğrafi grupların birlikte oluşturdukları kültürümüzün, gelecek yıllardaki sentezinin, ancak, **Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı** şemsiyesi altında bütünleştirilebileceği idi.

İlk kez, geçen yıl, **Cumhurbaşkanı**'nın öne sürdüğü bu **Anayasal Vatandaşlık Kültürü**, Türkiye sınırları içinde yaşayan tüm insanları, dil, din, ırk, inanç farklarını dikkate almaksızın eşit kabul eden, kendilerini geliştirmeleri için onlara eşit fırsat ve olanak tanıyan bir siyasal kültür idi.

Bu ortamda, artık, tüm etnik gruplar ve farklı inançlar, eşit ve özgür bir vatandaşlık kültürü içinde birlikte, barış içinde yaşıyor ve gelişiyorlar.

Sanıyorum, bu ilkenin kabul edilmesi, her türlü şoven milliyetçilik ve bağnaz köktendincilik yaklaşımlarını aşacağı için, Türkiye'deki şeriat devleti ve etnik bölücülük sorunlarının çözümünde de tek insancıl formül olarak gözüküyor.

İkinci olarak, tarih ve tabiat varlıklarımızın hem Türkiye'nin hem de tüm insanlığın kültür mirası olarak korunması, **Ufuk Esin** gibi, **Nevzat İlhan** gibi, **Oktay Ekinci** gibi bilim insanları tarafından çok ayrıntılı olarak işlendi.

Tahmin edersiniz ki, ben de bildirimde özellikle bu nokta üzerinde durdum.

Bu tartışmalardan çıkan sonuç da, değerli bilim ve edebiyat insanı **Talat Halman**'ın kapanış konuşmasında çok güzel bir Türkçe ile ve çok mükemmel bir mantıkla vurguladığı gi-

bi, Türkiye'nin mutlaka bu **yamyam siyasetçilerin saldırısmdan** kurtarılması gereği idi.

Peki bu iki önemli ilke nasıl yaşama geçirilecek?

Türkiye, **Anayasal Vatandaşlık Kütürünü** nasıl geliştirecek ve **yamyam siyasetçilerin saldırısmdan** nasıl kurtulacak?

Demokrasilerde mucize çözüm yoktur.

Çözüm, vatandaş girişkenliğinde, yani seçmendedir.

Türkiye'de vatandaşlar, bilinçli seçmen kimliğiyle belli örgütlenmelere gitmekteler.

Devleti, çetelerden, tarikatlardan, yağmacılardan kurtarmak istiyorsanız, ya kendi örgütünüzü kurun ya da mevcutlardan birine katılın.

Unutmayın, **Yamyamlara Oy Yok!**

YAMYAMLARA KARŞI ÖRGÜT VE ANSİKLOPEDİ

Değerli okurlarım, şu **genel ilkeyi** hiç unutmayın: **su uyur, yamyam uyumaz.**

Bu çerçevede **özel olarak** hemen anımsatmalıyım ki, **yamyamlar gerçekten de boş durmuyor.**

Önce **Hürriyet Gazetesi**'nin 5 Kasım 1998 tarihli sayısından iki haber:

Haberlerden biri, **Sendikacılara Siyaset Kapalı,** öteki ise **Yargıdan Hükümete Tepki** başlığını taşıyor.

Birinci haberde, sendika liderlerinin ve oda başkanlarının siyaset yapabilmek için, bu görevlerinden istifa etmeleri zorunluluğu konusunda TBMM Anayasa komisyonunun aldığı bir karardan söz ediliyor.

Anlaşılan, siyasete kalite ve sivil toplum denetimi getirmek üzere, bu sütunda defalarca savunulan bir görüşe uygun olarak hazırlanan bir öneri, Komisyon tarafından reddedilmiş.

Böylece siyasetimiz, odaların ve sendikaların seçilmiş başkanlarının getireceği denetim ve seviye sorunlarından (!) arındırılmış.

İkinci haberde ise, Yargıtay Başkanı **Mehmet Uygun**'un, hükümetin hazırladığı **personel reformu**'na verdiği tepki aktarılıyor.

Anlaşılan Yargıtay Başkanı, haklı olarak, **yargı bağımsızlığı** açısından yeni tasarının uygun olmadığını belirtmiş.

Türkiyede **temiz toplumun** tek bir güvencesi olabilir: Yargı.

Savcı ve yargıçlarımızın ise ne hukuksal güvenceleri vardır, ne ekonomik.

Ben, tüm bu eksikliklere karşın, yine de **hukukun üstünlüğü** ilkesini yılmadan savunan 75 yıllık Cumhuriyet tarihimizin bu şövalye kahramanlarını, yani tüm savcı ve yargıçlarımızı bu vesileyle bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

Evet, gördüğünüz gibi değerli politikacılarımız tam gaz iş başında.

Bir yandan sendika ve odaların seçilmiş başkanlarının politikaya girmeleri engelleniyor, öte yandan yargı mensupları, olağan memur derekesine indirilerek, yargı bağımsızlığının gerçekleştirilmesi geciktiriliyor.

Şimdi biz ne yapacağız?

Durum umutsuz mu?

Asla!

19 Mayıs 1919'u anımsayın ve bugün ile karşılaştırın.

Sevr'i anımsayın ve Lozan ile mukayase edin.

Türkiye, gerekirse tarihin akışını bile tersine çevirerek, kurtuluşunu bizzat gerçekleştirmiş olan insanların ülkesidir.

Bakın bugünlerde, iftihar edilecek iki çok önemli gelişme var.

Birinci olarak, bir sivil toplum kuruluşu, **Tarih Vakfı**, dünyanın en ilginç ansiklopedilerinden birini yaşama aktararak, **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**'ni yayınladı.

Prof. Cahit Talas'ın başkanlığında **Prof. Murat Demircioğlu, Prof. Toker Dereli, Prof. Nusret Ekin, Prof. Öner Eyrenci, Prof. Mesut Gülmez, Prof. Alpaslan Işıklı, Prof. Metin Kutal, Orhan Silier ve Oya Baydar**'dan oluşan tarafsız ve muhteşem bir yayın kurulu tarafından yönlendirilen, pek çok resmi ve sendikal kuruluşun küflü arşivlerinde yapılan çalışmalarla gün ışığına kavuşturulan belgelere dayalı üç bin madde ve iki bin beş yüz resim.

Belki hazırlayanlar bile bu konuya bilinçli olarak eğilme-

diler ama, ister inanın ister inanmayın, **Türkiye'nin tüm demokrasi tarihi de bu ansiklopedi içinde saklı.**

Çünkü unutmayın, **Demokrasi işçinin ekmeğidir.**

Bu ansiklopedinin yayınlanmış olması, hele hele, bir **Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak** yayını olarak okuyucularla kucaklaşması, kendi alanında küçük çaplı bir mucizedir (Böyle bir yayının nasıl gerçekleştirildiği konusundaki bilgiler, benim açımdan da övünmek anlamını taşıyacağı için, bu olayın ayrıntılarına girmiyorum).

Kitap Fuarı'nda **Tarih Vakfı** standında, üstelik de indirimli fiyattan bulacağınız bu ansiklopediyi hemen edinin. Çünkü zaman içinde bir **koleksiyoner parçası olacak** ve değeri çok artacak.

İkinci gelişme ise, **Seçmen 2000 Hareketi**'nin müthiş bir hızla yayılmakta oluşu.

Şimdi sorduğunuzu duyar gibi oluyorum: **Yani yamyamlarla mücadelede, ansiklopedi okuyup, örgüt mü kuracağız?** diyorsunuz.

Yanıtım **Evet**, çünkü **Demokrasilerde mucize yoktur, çözüm, seçmenin bilinçlilik ve örgütlülük düzeyinin artmasında yatar.**

Unutmayın, **takım tutar gibi parti tutmayın**, sırf genel başkan ya da delegeler seçilecek sıraya koydu diye, **hırsızlara, uğursuzlara oy vermeyin.**

İDAM CEZASI KALDIRILMALIDIR

İdam cezası kaldırılmalıdır.

PKK liderini İtalya'dan alabilmek için değil.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, her ne nedenle olursa olsun, insanların öldürülmesini uygun bulmadığı ve bu gerçeği bütün vatandaşlarının eğitiminde esas ilke yapmak istediği için.

Yıllar boyu, idam cezası bütün toplumlarda tartışılmıştır.

Artık pek çok toplum bu cezayı kaldırdı.

Üstelik Türkiye Cumhuriyeti Devleti de 15 yıldır, mahkemelerin verdiği kararlar Meclis tarafından onaylanmadığı için, bu cezayı uygulamıyor.

PKK liderinin İtalya'dan getirtilmesi isteğimiz çerçevesinde bu konu bir kez daha gündeme geldi.

Çünkü Batı ülkelerinin, kendilerinden sığınma isteyen ya da sığınma istemeseler bile, kendileri tarafından yakalanmış olan suçluları, idam cezası ile karşı karşıya kaldıkları durumlarda, isteyen ülkeye, sırf bu nedenle vermediği biliniyor.

Önce, PKK liderini alabilmek için, idam cezasının varlığının bir engel oluşturduğu düşünülerek, alelacele bir tasarı hazırlandı.

Daha sonra, biz idam cezasını kaldırsak bile İtalya'nın PKK liderini vermeyebileceği olasılığı ortaya çıkınca bu iş de tavsadı.

Çünkü gerekçe, bir genel ilke, bir genel felsefe üzerine değil, özel bir soruna ivedi bir çözüm getirmek üzerine kuruluydu.

Ayrıca bu tasarının hızının kesilmesinde, hem toplumdan hem de politikacılarımızdan gelen direnmelerin, yani idam cezasının gerekliliği konusundaki tutumların etkili olduğu söylendi.

Gerek seçmenlerin gerekse politikacıların idam cezasından yana tavır aldıkları belirtildi.

Şimdi Ecevit'in öncülüğünde konu yeniden tartışmaya açıldı.

Bir insan, hemcinslerini öldürmeye nasıl koşullanır ya da başka insanları öldürmenin kötü ve yanlış, yani yapılmaması gereken bir davranış olduğunu nasıl öğrenir?

Önce aileden.

Sonra arkadaş gruplarından.

En sonra ve en temel olarak da okuldan.

Günümüzde bütün bu toplumsallaştırma kurumlarını örten ve gücü itibarıyla hepsinin önüne geçen bir başka güç daha ortaya çıkmıştır: Medya.

Yani günümüz insanı, içinde yaşadığı toplumda nelerin doğru, nelerin yanlış olduğunu artık, aileden de, arkadaş grubundan da, okuldan da daha çok, medyadan öğreniyor.

Peki toplumumuz, insan öldürme konusunda, kendisi ile bütünleştirmek istediği bireye hangi değerleri aktarıyor?

Neleri öğretiyor?

Birey bu toplumda önce, bazı nedenlerle insan öldürmenin meşru ve haklı olduğunu öğreniyor.

Neden?

Çünkü, devlet idam cezası uyguluyor.

Eğitim açısından, devlet idam cezası uyguluyor ne demek?

Bazı nedenlerle insanlar öldürülebilir demek.

Böylece insanlar bazı durumlarda cinayet işlenebileceği konusunda eğitiliyor.

Üstelik en hunhar ve vahşice işlenmiş cinayetler için, asil ve necip medya mensuplarımız "Namus cinayeti" diye başlık

attıklarında, katiller, neredeyse işledikleri cinayetlerle iftihar eder duruma getiriliyor.

Medyası olaya böyle yaklaşan bir toplumda birey, bir de devletin insan öldürdüğü gerçeğini bilerek büyüyünce, politikacı olarak da, seçmen olarak da idam cezasının kaldırılmasına karşı tavır alıyor.

Böylece insan yaşamının değerinin Kırıkkale Fabrikalarında üretilen 7.65 ya da 9 milimetrelik bir kurşunun satış fiyatı ile ölçüldüğü bir toplum olmaktan kurtulamıyoruz.

Sonra da, Avrupa PKK sorununda bize niye destek vermiyor, diye düşünüyoruz.

AVRUPALI TÜRKLERDEN SONRA AMERİKALI TÜRKLER

Ecevit yeni hükümeti kurabilecek mi, kuramayacak mı?

Kurabilse ne olur, kuramasa ne olur?

Bugünlerde kimsenin adalet reformu, Anayasa reformu gibi temel konularla ilgili bir program ortaya koymadığına bakılırsa, kabinenin değişmesi sadece, devlet kesesinden yararlanan kişi ve grupların kimliğinde küçük bir değişikliğe yol açacak o kadar.

Bu nedenle ben yazgımızı uzun dönemde etkileyecek bir başka konuya, yurtdışındaki Türkler konusuna eğilmek istiyorum.

Geçen yıl, Erlangen Türk-Alman Dayanışma Derneği'nin düzenlediği Kültür Haftasına katıldıktan sonra bu sütunda bir yazı yazmış ve artık dünya üzerinde **Avrupalı Türkler** diye yeni bir grubun oluştuğunu, bu insanların sorunlarının ise yurda dönüşle değil, Avrupalı olmakla ilgili konular üzerinde odaklaştığını belirtmiştim.

Geçenlerde sütundaşım **Ahmet Taner Kışlalı**'nın da Erlangen hakkındaki izlenimlerini aktaran harika bir yazısını okudum ve anladım ki, o da benimle hemfikir: **Avrupalı Türkler yepyeni bir güç olarak ortaya çıkıyor.**

Başarılı, etkin ve etken, yepyeni bir kuşak bu.

Ahmet Taner Kışlalı Erlangen'de konuşurken, ben de **Amerika Atatürk Derneği**'nin çağrılısı olarak Washington'da, Türkiye üzerine bir seminerde iki ayrı konuşma yapıyordum.

Daha sonra Boston'a geçtim ve orada da iki konferans verdim.

Şimdi sizlere biraz **Amerikalı Türkler'**den söz etmek istiyorum.

Amerikalı Türkler'i kabaca üç buçuk gruba ayırmak olanaklı:

Birinci grup, yıllar önce Amerika'ya göç etmiş, orada başarılı olmuş ve Amerikan vatandaşlığına geçmiş olan Türkler.

İkinci grup, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarda çalışan uzmanlar.

Üçüncü grup, öğrenciler.

Üç buçukuncu grup, Türkiye'de çaldıkları paraları burada yiyerek yaşayanlar. Bunlara ayrı bir grup demeye dilim varmadığı ve zaten de bir grup oluşturacak kadar kalabalık olmadıkları için, buçuk dedim.

İşte Başkanlığını **Orhan Tarhan'**ın yaptığı **Amerika Atatürk Derneği'**ni kuranlar, birinci grup içinde yer alan, kendilerini orman kanunlarının geçerli olduğu rekabet ortamında kanıtlamış olan Türkler.

Aslında Amerika'daki Türk dernekleri çok dağınık.

Bu da kaçınılmaz. Çünkü Amerika çok dağınık ve üstelik değişik devletlerden (eyaletlerden) oluşan bir ülke.

Bu dernekler, biri Washington'da, öteki New York'ta, iki büyük şemsiye örgüt altında toplanmışlar.

Örneğin, **Erkut Gömülü'**nün Başkanı olduğu, Boston'daki **Türk-Amerikan Kültür Derneği** gibi bazı örgütler yerel düzeyde çok etkin.

Bunlar ellerinden geldiğince bir şeyler yapmaya çalışıyorlar ama, şemsiye örgütlerin ABD çapında çok başarılı oldukları söylenemez.

Gerek Amerikan toplumunun farklı yapısı, gerek bireysel çabalara çok bağlı olan yaşam kavgası, bu ülkedeki Türkleri, **Avrupalı Türkler** gibi etkin ve etken olmaktan alıkoymuş.

Türkiye'nin Amerika'dan nasıl göründüğünü ve Türkiye uzmanı Amerikalıların Türkiye hakkındaki düşüncelerini ge-

lecek haftaya bırakarak, şimdilik, Amerika'daki Türkler hakkında birkaç noktayı belirtmek istiyorum.

Esas olarak vurgulamak istediğim nokta, **Amerika'da müthiş bir beyin potansiyeline sahip bulunduğumuz.**

Bırakınız bireysel ticari başarı öykülerini, yani kendi işini kurmuş olanları, en beklenmedik örgütlerde, en beklenmedik görevlerdeki en başarılı noktalarda Türk uzmanların, işadamlarının, bilim insanlarının bulunduğunu görüyorsunuz.

Sevgili dostum, uzun zamandır görüşemediğim **Münci Kalaycıoğlu,** Amerika'da başarı ve saygınlık kazanmış, Türkiyenin iftihar ettiği düzinelerce tıp profesöründen sadece biri.

Hemen aklıma gelenlerden bir başkası, Boston'daki Northeastern Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mezuniyet Sonrası Dekanlığa yükselmiş bir bilim insanı: **Prof. Yaman Yener.**

Profesör **İlhan Başgöz,** Indiana Üniversitesi'nde Türk çalışmalarına yaptığı katkıların ve Türk hükümetlerinin yardımıyla oluşturduğu yeni kürsünün onurunu yaşarken, kızı **Nesli Başgöz** Boston Hastanesi'nin Bulaşıcı Hastalıklar Klinik Şefi olarak karşıma çıkıverdi.

Amerikalı Türkler hakkında ikinci olarak belirtmek istediğim husus, büyük bir potansiyel taşıyan bu insanların birbirleriyle henüz etkin bir haberleşme ve dayanışma ağı oluşturamamış bulunması.

Bu büyük potansiyel harekete geçirilebilirse, Türkiye Amerika'da çok, ama çok güçlenir.

Amerika'daki dışişleri görevlilerimiz işlerine biraz da bu perspektifle baksalar, alacakları sonuçların ülkemize yararı, politikacıların bugünkü hükümet kurma çabalarından çok daha büyük olur, diye düşünüyorum.

AMERİKA'DAN BAKINCA DARBE KOKUSU ALINIYOR MU?

Ecevit'in nafile turları, büyüyen ekonomik krizle bütünleşince insanlarda tedirginlik başladı.

Tam Türkiye'nin Amerika'dan nasıl göründüğüne ilişkin olarak **bilgisayarda döktüreceğim** (kaleme alacağım karşılığı olarak)-(ama iki anlamlı döktürmek sözcüğünün kullanılışı üzerine dikkat isterim) bu yazıyı yazmaya oturmuştum ki, **Radyo Foreks-BBC**'den **Esin Serdaroğlu** aradı ve, "Büyüyen ekonomik kriz, işten çıkarmalar, Konya'da bir general ile bir belediye başkanının sert tartışması ile bütünleşince, yani askerlerin şeriat tehlikesine karşı hassasiyetleri, sıkı istikrar tedbirleri gerektiren bir ekonomik bunalım ile birleşince, ortaya yeni bir dönemeç, yeni bir 12 Eylül durumu ve dolayısıyla yeni bir darbe tehdidi mi çıkıyor?" diye sordu.

Serdaroğlu belki bu sözcükleri, tam bu şekilde sıralamadı ama, sormak istediği soru, benim yukarda özetlediğim biçimdeydi.

Amerikalıların önemli bayramlarından biri olan Şükran Günü'nün arifesi, **Library of Congress**'in bir salonunda, Türk bilim adamları, Amerikalı bilim adamları, Amerikalı bürokratlar ve bir değişiklik olmak üzere, Türk politikacıların yerine, Amerikalı politikacılar, bir yandan tarihsel açıdan **Atatürk**'ün ulusal egemenlik kavramını irdeliyoruz, öte yandan güncel olarak, seçim sistemleri ve başkanlık sistemi tartışmaları yapıyoruz.

Amerikalı bilim adamları, dünyada ve Birleşik Amerika Devletleri'nde demokrasinin nasıl geliştiğini anlatıyor.

Amerikalı politikacılar, Amerikan siyasal sisteminde parti disiplininin olmayışını, bireysel başarı öyküleri aktararak övüyor.

Bu arada hemen belirtmeliyim ki, konuşan üç kongre üyesinden ikisi, parti değiştirerek adaylıklarını koymuş ve kazanmışlar.

Yani parti değiştirme yalnız bize özgü değil.

Tabii orada küçük ama çok önemli bir ayrıntı var: Bu politikacılar bir parti adına seçildikten sonra, seçmenlerine ihanet ederek ve tüm ülkenin önünde dönek durumuna düşerek parti değiştirmemişler:

Daha işin başında, yani seçmenin karşısına çıkarken, biz daha önceleri şu partidendik ama şimdi bu partiden aday oluyoruz ve bu kimliğimizle sizden oy istiyoruz demişler, öyle seçilmişler ve seçildikleri partiden başka partiye de sonradan geçmemişler.

Gerek Amerikalı Türklerin, gerekse Amerikalı uzmanların bir bölümü, Türkiye'deki rejimi çıkmaza sokan parti liderleri oligarşisini aşabilmek için, Amerika'daki başkanlık sistemini öven ve bu sistemi Türkiye'ye de öneren konuşmalar yaptılar.

Fakat hem benimle birlikte bir tebliğ vermek üzere Türkiye'den gelen **Prof. Ersin Kalaycıoğlu**'nun, hem de benim, kesin ve ikna edici bir biçimde Parlamenter Demokrasi lehine tavır koymamızdan sonra, (belki de nezaketlerinden dolayı) bu düşüncede ısrar eden kimse olmadı.

Amerikalı Türkiye uzmanlarının (ki aralarında Türkiye'de görev yapmış eski istihbaratçılar da vardı) genel kanıları, güncel sorunlara karşın, Türkiye'nin Atatürk'ten bu yana siyasal ve ekonomik olarak önemli bir yol almış bulunduğu ve önündeki güncel sıkıntıları da ilerki yıllarda aşacağı biçimindeydi.

Benim ikinci konuşmamda son derece açık ve seçik bir biçimde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Türkiye'nin Siyasal İslamı, Amerika Birleşik Devletleri'nin de desteğiyle, iç poli-

tikada resmen kullanmış olduğu ve bugünkü sıkıntıların bir bölümünün bu davranıştan kaynaklandığı konusundaki açıklamalarıma ne Türklerden ne de Amerikalılardan bir tepki geldi.

En ilginç tepkiyi, tüm gün bütün konuşmaları büyük bir dikkatle izleyen iki yaşlı hanımdan aldım.

Seminerin bitiminde yanıma gelen bu hanımlardan saçları tümüyle beyazlaşmış olanı, kendini Amerika Birleşik Devletleri'nin 12 Eylül dönemindeki Türkiye Başkonsolosların-dan biri olarak tanıttı ve benim Atatürk hakkındaki ilk konuşmam sırasında belirttiğim 12 Eylül yönetiminin, gelmiş geçmiş en **anti-Atatürkçü** iktidar olduğu ve üstelik de kendisini Atatürkçü diye tanımlamak gibi bir tarihi sapmayı vurguladığı yargıma tümüyle katıldığını belirtti ve şu çok anlamlı bilgiyi ekledi:

"Ben o sırada Türkiye'de görevli askeri ataşelerimizle, 12 Eylül yönetiminin Atatürkçü olmadığı ve desteklenmemesi gerektiği konusunda sürekli tartışırdım, ama beni dinlemezlerdi," dedi.

Sonuç olarak Amerika'dan bakıldığında da (hiç olmazsa şimdilik) Türkiye'de bir darbe kokusu alınmıyor.

Üstelik, oradaki Türklere egemen olan kötümserlik, bugünlerde yaşadığımız tüm olumsuzluklara karşın, Amerikalılarda gözlenmiyor.

Darısı bulanık suda balık avlayanların başına!

DEVLET TUTMASINA KARŞI BİR REÇETE

PKK bunalımı, **Yılmaz Hükümeti'ni** kurtaramadığı gibi, Irak savaşı da, **Clinton'un** yargılanma sürecini durduramadı.

Demek ki, Türkiye'de de Amerika'da da, politikacıların **devlet bunalımlarının arkasına sığınması** onları her zaman kurtaramıyor.

Devlet doğada yoktur. **Devleti insan yaratmıştır.**

Niye?

Kendisine hizmet etsin diye!

İnsan, bireysel aklını ve gücünü biriktirmek, toplumun aklı ve gücüyle bütünleştirmek için, ortak yaşam kuralları koymuştur.

Yüzyıllar boyunca, devleti denetleyenler, yani kaba kuvvetle toplumu yönetenler, bu güçlerini Tanrı'dan ve toprak mülkiyetinden aldıklarını öne sürmüşler ve tarım toplumundaki insanları köle gibi kullanmışlardır.

Teknolojinin gelişmesi, aydınlanmayı ve sanayi devrimini ortaya çıkarmış, bu iki devrim ise fabrikayı yaratmıştır.

Fabrika, insanı toprağa bağımlılıktan, yani köylülükten ve kölelikten kurtarmış, özgür emeğin, yani sermaye ve işçi sınıflarının ortaya çıkmasıyla birlikte özgür insanı üretmiştir.

Özgür insan gerçeğinin altında temel insan hak ve özgürlükleri yatar.

Temel insan hak ve özgürlüklerine dayanan devlet ise, demokratik devlettir.

İnsanoğlu demokratik devlet aşamasına çok zor, pek çok kan ve gözyaşı dökerek ulaşmıştır.

Türkiye, demokratik devlet aşamasını gerçekleştirme şan-

sına sahip tek ve biricik İslam ülkesi olma özelliğiyle, tüm dünyanın dikkatle izlediği özgün bir deneyim yaşamaktadır.

Bilirsiniz, bazı insanları vapur, otomobil, uçak gibi araçlar tutar ve bu insanların mideleri bulanır.

Sanıyorum son zamanlarda ülkenin gündemine egemen olan mafya-siyaset-devlet-ticaret-tarikat beşgeni ile artık sanat-edebiyat alanını, güvenlik güçlerini ve medyayı da etkileyen yozlaşma, çağdaş bilince sahip vatandaşlarda ciddi bir devlet tutmasına ve bunun sonucu olarak da mide bulantısına yol açmaktadır.

İşte ben bu yazımda, devlet tutması ile midesi bulanan vatandaşlar için, birbirinden bağımsız iki ilaçtan oluşan bir reçete sunmak istiyorum.

Birinci ilaç, mide bulantısını geçirmek için, ruh ve beden sağlığını yeniden oluşturmaya yönelik bir sanat yapıtı.

Heykeltıraş **Mehmet Aksoy** üç yıl boyunca 250 ton mermer yontup, 20 metre bronz döşeyerek, Selçuk ilçemizde **Kurtuluş Yolu** adını verdiği muhteşem bir anıt-heykel oluşturmuş.

Anıtın bronz üzerindeki ayak izleri ile döşeli dört metre yüksekliğinde ve dokuz metre boyunda olan zaman tünelinde, tarihi, negatif olarak oyulmuş figürlerle, güncel görünümleri ise, pozitif röliyefler biçiminde izliyorsunuz.

Anıtın bir duvarının gölgesi, Mayıs-Kasım ayları süresince saat 12 ile 14 arasında, güney-batı yönünde, **Mustafa Kemal Atatürk**'ün profilini veriyor. Öteki duvarın dış yüzünde ise **Nâzım Hikmet**'in **Kurtuluş Savaşı Destanı**, tarihsel bir tablet olarak, kazınarak yazılmış.

Bu gerçek sanat yapıtının ziyaret edilmesi, sanat ve edebiyat konusunda devlet tutmasına uğrayarak midesi bulananlara bir ilaç olarak şiddetle tavsiye edilir.

İkinci ilaç, sorun çözmek için seçildikleri halde, kendileri sorun olan politikacılar yüzünden devlet tutmasına uğrayanlara:

Adana Güç Birliği Vakfı, kentin toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlarını çözmek ve özellikle Güneydoğu göçünün kentle sağlıklı bütünleşmesini sağlamak üzere kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu.

Esnaf ve Zanaatkârlar Odası, Ticaret Borsası, Sanayi Odası, Ticaret Odası, Çukurova Üniversitesi Vakfı, Atatürkçü Düşünce Derneği, Makine Mühendisleri Odası, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti, Elektrik Mühendisleri Odası, Çiftçiler Birliği, Genç Müteşebbisler Derneği, Müteahhitler Birliği gibi örgütler tarafından destekleniyor.

Vakıf, birey ve örgüt katılımına dayalı bir biçimde, bir yandan kuramsal çalışmalar ve planlama etkinlikleri yaparken, öte yandan somut projeler bazında önemli adımlar atmış, örneğin, dört trilyonluk bir eğitim sitesini gerçekleştirmek üzere tüm alt yapıyı tamamlamış.

Bu Vakıf gibi vakıflar kurmak ya da onu ziyaret etmek, bilgi almak ve kendi kentinde harekete geçmek, mafya-siyaset-devlet-ticaret-tarikat beşgeninden mideleri bulanan bilinçli vatandaşlarımıza çok yararlı bir ilaç olacaktır.

Gerçek sanat ve taban örgütlenmesi, kimi zaman birbirine zıt, ama birlikte kullanılabildiklerinde her derde deva olan iki ilaçtır.

YAMYAMLIĞIN EKONOMİ-POLİTİĞİ

Bu yılın son yazısını yani üçüncü bin yılın arifesini karşılayan yazıyı bir özel haber üzerine yazmak istiyorum.

Özal basında bir gelenek başlatmıştı:

Köşe yazarları makalelerine, "Başbakan (ya da Cumhurbaşkanı) dün sabaha karşı saat üçbuçukta **BENİ** aradı ve dedi ki..." diye başlarlar ve özel haber havası içinde iktidara övgüler düzerlerdi.

Ben de bugün, bir otomobilin içinde, üç kişi arasında geçen bir konuşmayı **özel haber** olarak okurlarımla paylaşmak istiyorum.

Gazeteciler Cemiyeti Sedat Simavi Ödülleri Sosyal Bilim jüri toplantısı yeni bitmiş.

Ödülü Profesör **Bülent Tanör'ün Kongre İktidarları** adlı nefis çalışması oybirliği ile kazanmış.

Umur Talu, Zafer Ataya ve ben, Jüri üyeleri olan öteki hocaları yolcu etmişiz, Talu'nun kullandığı arabayla toplantının yapıldığı Basın Müzesi'nin bulunduğu Cağaloğlu'ndan Ulus'a doğru gidiyoruz.

Saat 17 dolaylarında.

Trafiğin en sıkışık olduğu zaman.

Yol uzun, ülkenin durumu bozuk, ödül konuşmaları dolayısıyla konu sıcak:

Ne olacak bu ülkenin hali?

Üç kişi, politikacıların nasıl yamyamlaştığını, bu süreci tersine çevirmenin zorluğunu, bugünkü yağma rejimine demokrasi denemeyeceğini, demokrasimizi ancak bilinçlene ve sivil toplum örgütleri çerçevesinde toplanan seçmeni

kurtarabileceğini ama bunun da bu devlet yapısı ile çok zor olduğunu ve çok zaman alacağını konuşuyoruz.

Tam bu noktada **Umur Talu**, birkaç cümle ile enfes bir çözümleme yapıyor.

Zafer Atay ile ben de, iyi birer dinleyici olarak onun teşhislerine katılıyor ve yargılarını onaylıyoruz.

İşte okuyucularımla paylaşmak istediğim **özel haber** bu:

Umur Talu diyor ki:

Genç Cumhuriyet, sermaye birikimini sağlamak için, bir yandan devlet eliyle yatırım yaparken, öte yandan, ithal ikameci politikalarla, ekonomiyi dış rekabete kapadı, yerli üreticiyi korudu.

Böylece, belki bir yandan çürük çarık mal da üretildi ama, esas olarak işadamı, devlet eliyle yatırım yapmaya özendirildi.

Özal dönemine kadar, devlet ve devlet eliyle desteklenen özel kesim, bir ölçüde montaja da dayansa, üretim verimliliği düşük de olsa, bir sanayileşme hamlesini yaptı ve iyi kötü bir kalkınma sağlandı.

Özal dönemi ile birlikte üç şey birden oldu.

Birinci olarak, büyük yokluklar içinde bu yatırımları gerçekleştiren birinci kuşak bazı işadamlarının çocukları, tam bir mirasyedi anlayışı içinde babalarının birikimlerini çar çur etmeye başladılar. Örneğin yurtdışına kaçanlar, bunlar arasından çıktı.

İkinci olarak, devletin iyi kötü, geçmişte gerçekleştirdiği tüm yatırımlar yok pahasına, özel şahıslara devredilmeye başlandı.

Üçüncü olarak Özal, yerli üretimi ulusararası rekabetle terbiye etmek istediği ve ekonomiyi uluslararası para piyasalarıyla da bütünleştirdiği için, uluslararası standartlarda üretim yapmak çok zor olduğundan, **işadamları reel yatırım yerine, ticarete ve uluslararası finans piyasalarıyla da bütünleşerek, mali spekülasyonlara kaydılar.**

Türkiye'nin ekonomi geleneğinde devlet desteği esas olduğundan, devlet bu kez, ticaret ve para spekülasyonu için kullanılmaya başlandı.

Ticaret ve para spekülasyonlarındaki doğrudan devlet desteği, bir yandan özelleştirme ile beslenirken öte yandan dolar bazında yüzde 20 gibi akıl almaz faizlerle yapılan hazine borçlanması ile, ülkenin fonları, yağmacılara peşkeş çekilmeye başlandı.

Bu paralar, ister kredi ister teşvik biçiminde verilsin, isterse özelleştirme ya da borçlanma adı altında transfer edilsin, yüksek enflasyon hızı ile birlikte, halkın cebinden alındı ve her iktidarın kendi meşrebine göre uygun gördüğü sermaye gruplarına ve kişilere aktarıldı.

İşte Umur Talu'nun çözümlemesi, kelimesi kelimesine olmasa bile, mealen böyle.

Ben bu çözümlemeyi siz okurlarımla paylaşmak istedim.

Böylece, **devlet-mafya-siyaset-ticaret-tarikat beşgeni** dediğim düzenin sürekli olarak neden yamyam ürettiğini belki daha iyi anlatabilirim diye düşünüyorum.

Bu kısırdöngüyü kırmanın, yani yamyam üreten oligarşik siyasal yapıyı düzeltmenin yolu, **önümüzdeki seçimlerde yamyamlara oy vermemekten geçiyor.**

ÇİĞDEM KÂĞITÇIBAŞI NE DİYOR?

Bugünlerde Hükümet Kurma adı altında oynanan ortaoyunundan mideniz bulandı ise, size ilaç gibi gelecek bir insandan ve bu insanın yazdığı bir kitaptan söz etmek istiyorum.

Çiğdem Kâğıtçıbaşı Türkiye'nin en önemli bilim insanlarından biri.

Mübeccel Kıray sosyolojide ne ise Çiğdem Kâğıtçıbaşı da psikolojide o.

Normal gazete okuyucusu onu tanımaz. Çünkü Çiğdem Kâğıtçıbaşı, her köfteye maydanoz olan pek çok **sözde bilim insanı** gibi (ki bunların pek çoğu **Doğramacı** usulü, **gecekondu profesörü** yapılmış kişilerdir) kanal kanal televizyonları gezmez.

Bu yazıdan sonra umuyorum, birkaç kaliteli arkadaş, kendisini programlarına **tek konuk** olarak çağırır ve **Türk insanı, Türk ailesi nereye gidiyor** konulu, derinliğine bir-iki konuşma yapar.

Böylece biz de, hem kendi insanımızı hem de kendi toplumumuzu daha iyi tanıma fırsatı buluruz.

Kâğıtçıbaşı, 1998 yılında çok önemli iki de uluslararası ödül aldı.

Birisi Uluslararası Uygulamalı Psikoloji Kuruluşu'nun verdiği Psikoloji Biliminin Uluslararası Gelişimine Üstün Katkı Ödülü, öteki, Kültürlerarası Psikoloji Kuruluşu'nun verdiği Onur üyeliği statüsü.

Pek doğal olarak, genelde, **yamyamlaşan politikacıların** mafya-tarikat ilişkileri, özelde ise liderlerin ayak oyunları ve siyasal İslamın takiyyeleri ile iyice anormalleşen siyasal yaşa-

mımızda, esas itibarıyla yağmaya endekslenmiş olduğumuz için kimse bunlarla ilgilenmedi.

Şimdi durup dururken, üstelik de politikacılar tam bir yamyam dansının doruklarında dolaşırlarken, Emre Kongar neden Çiğdem Kâğıtçıbaşı'ndan söz ediyor? diye düşünecek olursanız, bunun biri yakın, biri uzak iki nedeni var.

Uzak nedeni esas olarak yamyamlarla savaşımın temel yöntemlerinden birinin Kâğıtçıbaşı'nın son kitabında saklı olması.

Yakın nedeni ise Kâğıtçıbaşı'nın son kitabının Türkçede yeni yayınlanmış olması.

İngilizce aslı 1996 yılında çıkmış olan bu kitap, 1998'in son günlerinde Yapı Kredi Yayınları tarafından Türkçeye de kazandırıldı.

Bu önemli kitap için, ürettikleri öteki güzel kitap ve CD'leri şu anda saymaya yerimiz olmadığına üzülerek, Bankanın genel müdürü, sanatçı dostu **Burhan Karaçam** ile, yayınların sorumlusu olan değerli kültür adamı **Enis Batur**'u burada keyifle bir kutlayalım.

Kâğıtçıbaşı ne diyor?

Kâğıtçıbaşı esas olarak, birey-aile ilişkilerine eğiliyor ve çağdaş dünyada genellikle kullanılan ikili bir modele dayalı olan klasik yaklaşımı eleştirerek üçüncü bir model geliştiriyor.

Klasik yaklaşıma göre, tarım toplumlarında genellikle ataerkil değerlere dayalı, birey ile ailenin bütünselliğini oluşturan bir karşılıklı bağımlılık modeli vardır. Bu modelde bireyin aileye bağlılığı, daha doğrusu aile ile birey arasında bir karşılıklı bağımlılık söz konusudur.

Toplumlar endüstrileşmenin etkisiyle değişmeye ve çağdaşlaşmaya başladıkları zaman bireyin aileden koptuğu bağımsızlık modeli ortaya çıkar. Bu modele göre çağdaş kentsel endüstri toplumlarında birey, artık aileden bağımsızlaşmış ve

aralarındaki etkileşim en aza inmiş, hatta kimi zaman da kopmuştur.

İşte Kâğıtçıbaşı tam bu noktada diyor ki, gerek gelişmiş endüstri ülkelerinde, gerek gelişmekte olan bazı toplumlarda, geçerli olan üçüncü bir model daha var ve asıl toplumsal gerçeği bu model açıklayabiliyor:

Kâğıtçıbaşı'nın karşılıklı duygusal bağlılık modeli dediği bu modele göre birey ile aile, fiziksel olarak birbirlerinden bağımsızlaşmış, fakat birbirlerine karşı duygularını sürdürdükleri için, ortaya karşılıklı bir duygusal bağlılık ilişkisi çıkmıştır.

Peki bu yeni aile modelinin önemi nerede?

Benden, 300 sayfaya yakın, müthiş bir birikimi yansıtan bir kitabı iki-üç cümle ile özetlememi beklemeyin, ama bu soruya kısaca, tek kelimelik çok derin bir yanıt verilebilir:

Eğitimde.

Nitekim Türkiye'nin uzun vadeli kurtuluşu da **eğitimde**.

Kâğıtçıbaşı koyduğu teşhisler ve yaptığı çalışmalarla, çocuğun küçük yaşta aile içinde, aile ile birlikte eğitilmesinin önemini de ortaya çıkarıyor ve eğitimde de yeni bir model geliştiriyor.

Eğitim Türkiye'yi kurtarabilecek olan tek süreç.

Ama bu bu gerçeğin farkında olanlar sadece siyasal İslamcılar. Onlar Türkiye'deki şeriat devleti projesinin siyasetten değil, eğitimden geçtiğinin bilincindeler. Siyaset, onlar için ancak eğitimi düzenleme gücüne sahip olduğu için önemli.

İlk bakışta bu konularla hiç ilgisi yokmuş gibi görülen Kâğıtçıbaşı'nın kitabı ise aslında sadece psikolojiye değil, sosyolojiye ve eğitime de büyük bir katkı.

Siyasette yamyamlara oy vermeyin, eğitimde ve kültürde Kâğıtçıbaşı'nı okuyun.

TÜRKİYE'YE ERDAL İNÖNÜ, İSTANBUL'A OKTAY EKİNCİ

Nereye gitsem önümü kesiyorlar: "Kime oy vereceğiz?"

"Kime oy vereceğinizi bilemem ama yamyamlara oy vermeyin," diyorum.

"Bunların hepsi yamyam," diye yanıt veriyorlar.

Gerçekten de, son günlerde gerek hükümetin kurulması, gerekse belediye başkan adaylarının saptanması sırasında olup bitenler halkın "bunların hepsi yamyam" kanısını pekiştirdi.

Ben de sürekli olarak, "Yamyamlara oy vermeyin!" demekten sıkıldım ve hiç olmazsa olumlu bir-iki isim söylemek istiyorum.

İşte size oy verilebilecek iki kişi:

Cumhurbaşkanlığı için **Erdal İnönü**, İstanbul Belediye Başkanlığı için **Oktay Ekinci**.

Erdal İnönü, her anlamda kirlenen bir toplumda, hukukun egemenliğinden uzaklaşan kamu yaşamında, demokratik hukuk devletinin ilkelerini ödün vermeden uygulatacak ve elindeki gücü, bireysel çıkarları için kötüye kullanmayacak bir guzel insan.

Doğanın ve toplumun normal sınırlarını zorlamayacak denli akıllı bir fizikçi.

Misyonunu tamamladığına inandığı anda politikadan çekilebilme erdemini gösterebilmiş bir lider.

Üstelik artık siyasal bakımdan da çok deney kazanmış bir bilge.

Gözü dünya malında olmayan bir siyasetçi.

Siyasal yaşamı sırasında kendisine yöneltilen, yeterince

yönlendirici olmamak ya da hukuka ve demokrasiye fazla bağlı olmak veya gereğinden fazla yumuşak davranmak gibi eleştiriler, parlamenter sistem içindeki Cumhurbaşkanlığı makamı söz konusu olduğunda, birdenbire birer ilave erdem haline geliyor.

Çünkü bugün gereksinme duyduğumuz Cumhurbaşkanı, parlamenter sistemi işletecek olan bir politikacı kimliğiyle, rejimi eğip bükmeyecek, düzeni kilitleyerek başkanlık sistemi propagandasına alet etmeyecek bir kişi olmalı.

Ayrıca, bunlara ek olarak, Erdal İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı, üzerimize bir karabasan gibi çöken mafya-politikacı-devlet-tarikat-ticaret beşgeninin çözülmesinde, bugüne dek atılan bazı olumlu adımların sürmesini de sağlayacaktır diye düşünüyorum.

Gelelim, **dünyanın incisi** olan ama, yağmalana yağmalana değersiz bir **çakıl taşına** dönmekte olan İstanbul'umuza.

Evren-Özal-Dalan döneminde doruğa çıkan talan ile yok olmakta olan, ama hâlâ sahip olduğu değerlerle ağızlarından salyalar akıtan politikacıların iştahlarını kabartmaya devam eden İstanbul'umuza.

Bu kente, onu yağmalamak için değil, onu korumak için başkan seçilmek isteyen birine gereksinmemiz var.

İstanbul, sadece İstanbulluların değil.

Tüm Türkiye'ye, hatta dünyaya ait.

Çünkü böyle bir doğa ve tarih harikası, dünyanın başka bir yerinde yok.

İşte böyle bir mücevheri, sadece dürüstlükle yönetmek de olanaklı değildir.

Çünkü İstanbul şu anda sistemin vahşi niteliğinden gelen yağma dolayısıyla o denli karışık ve karmaşık süreç ve olaylarla kördüğüm olmuş halde ki, buna müdahale, tam bir dürüstlük ve gerçek bir özverinin yanında ancak çok derin bir uzmanlık ile sonuca ulaşabilir.

Oktay Ekinci, tüm yaşamını kentsel planlama sorunlarına ve mesleğiyle ilgili sivil toplum örgütlerinin yönetimine ada-

mış genç, dinamik ve kent yönetimi alanında, hem ulusal hem de kentsel düzeyde inanılmaz birikim sahibi bir insandır.

Bilgisi ve becerisi, pek çok projede kanıtlanmıştır.

Sadece hırsızlık karşıtlığı anlamında değil, aynı zamanda entelektüel alandaki namusu ve dürüstlüğü, yıllarını verdiği sivil toplum örgütlerindeki yöneticiliği döneminde defalarca sınavdan geçmiştir.

Şimdi diyeceksiniz ki, Cumhurbaşkanını biz seçmiyoruz, Meclis seçiyor. Belediye başkan adaylarını ise halk değil, partiler belirliyor. Sen bize uygulanma olanağı olmayan önerilerde bulunuyorsun.

İşte işin sırrı da zaten burada.

Bana, bunların hepsi yamyam, hangisine oy verelim deyip kaderinize küseceğinize, biraz hareketlenin.

Örgütlenin. Eyleme geçin.

Batı'da bunun binlerce örneği var.

İnönü'yü Cumhurbaşkanı seçtirme komiteleri kurun.

Oktay Ekinci İstanbul'a Başkan olmalı eylemleri başlatın.

Faks zincirleri oluşturun.

İlanlar verin.

Açık hava ve kapalı salon toplantıları düzenleyin.

Ve unutmayın, ya seçimlere maddi ve manevi ağırlığınızı koyarsınız ya da oturup, seçimlerden sonra yamyamların sizi çiğ çiğ yemesini beklersiniz.

MEZARLIK ÇAMURU GİBİ AKIŞKAN VE YAPIŞKAN POLİTİKACILAR

Şimdi bu 'mezarlık çamuru gibi akışkan ve yapışkan politikacı' deyimi de nereden çıktı diyeceksiniz.

Yapışkanlık koltuğa, akışkanlık da partiden partiye!

Bu yakınlarda çok önemli bir gazeteci ve çok değerli bir insan olan **Ergun Balcı**'yı sonsuza havale ettik.

Sanıyorum Balcı, önemli ve değerli yazarlığı ile alçakgönüllü kişiliğinin o güzelim sentezi sayesinde herkesin hayranlığını kazanmıştı.

Geçtiğimiz bayram günlerinde Mülkiye'den sınıf arkadaşım olan eski bir dostun annesini de yitirdik.

Fakültedeki öğrencilik yıllarımızda bize çok emek vermiş olan Öğretmen **Güllü Akın** teyzenin Kafkaslar'dan İstanbul'a, Karacaahmet'te noktalanan yolculuğunu ve İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçişin serüvenini bu cenaze dolayısıyla bir kez daha andık.

İstanbul'da yaşamak zor, ama ölmek, hele hele bir bayram günü ölmek daha da zor:

Herkes Karacaahmet'e bayram ziyaretine gelmiş, cenazeyi kapıdan mezara kadar götürmek bile bir saatimizi aldı.

Neyse, rahmetliyi toprağa verdik ve dönüş yoluna koyulduk.

Akışkan ve yapışkan mezarlık çamuru belimize kadar bulaşmış.

Önce mezarlıktaki bir çeşmede, sonra cenaze sahibinin evinde iyice yıkandık.

En sonunda eve gelip ayakkabıları ve pantolonları yeniden yıkadık ve bu üçüncü temizlenme operasyonunun üzeri-

ne bir de banyo alınca akışkan ve yapışkan mezarlık çamurundan ancak kurtulabildik.

Önümüzde seçimler var.

Milletimizin değerli ve asil vekilleri, şimdiden yeniden seçilme pazarlıkları ve şantajları ile manşetlere oturdular.

Adam sol bir partiden seçilmiş. Hiç duraksamadan sağ bir partiye geçiyor ve utanmadan, ben sosyal demokratım diye beyanat veriyor.

Kadın hırsız. Sülalesi hırsız. Hırsızlıklarını ört bas etmek için dini siyasette kullanan bir partiye yamanıyor. O parti de onu seçilecek bir yerden aday gösterme hazırlığında.

Adam Bakanlığı sırasında Türkiye'nin tüm tarihini ve doğasını yağmalayacak düzeni kuruyor, partisi onu yeniden liste başı yapma çalışmaları içinde.

Adam, İstanbul'un içme suyu havzasında villa inşa etmiş, suç üstü yakalanınca özür dilemiş, villayı yıkmış, sonra yeniden yapmış ve bir kez daha yakayı ele vermiş, utanmadan partisinin seçim çalışmalarında başı çekiyor.

Bırakınız milletvekili aday adaylarının sonsuza dek uzatılabilecek bireysel skandallarını, liderlere bakınız:

Aslında açıkça belli oldu ki, Meclis'te grubu olan hiçbir partinin lideri güvenilir değil.

Bunlar değil mi idi, *milletvekili dokunulmazlığını daraltacağız* diyen?

Bunlar değil mi idi, *yüzde on baraj aşağı çekilmelidir* diyen?

Bunlar değil mi idi, *önümüzdeki seçimlere yeni seçim yasasıyla gidilmelidir* diyen?

Bunlar değil mi idi, *partiler yasasının değişmesi gereklidir* diyen?

Bunlar değil mi idi, *tercihli oy yeniden uygulanmalıdır* diyen?

Çok önceden seçim kararı alınmasına karşın, liderler, laf üretmenin dışında, bu konularda hangi ciddi girişimde bulundular?

Allah ülkeyi ve liderleri mezarlık çamuru gibi akışkan ve yapışkan aday adaylarından korusun ama, milletimizi de güvenilirliklerini yitirmiş olan liderlerden sakınsın.

Peki biz yukardaki gibi dua etmenin ötesinde ne yapabiliriz?

İster sonuç versin ister vermesin, **yapılacak şey, vatandaş olarak örgütlenmek ve seçimlere ağırlık koymak.**

Bu seçimlerde on bin, yarınkinde yüz bin, öbür günkünde bir milyon, daha öbür günkünde on milyon bilinçli seçmen vatandaş!

Yüz yıl da sürse, bu süreci artık başlatmak zorundayız.

Yok *şeriat gelirmiş*, yok *baraj varken oyları ziyan etmemek gerekirmiş*, bunların hepsi yalan, hepsi palavra!

Barajı koyan da koruyan da, şeriat tehlikesini yaratan da önlemeyen de bugünkü liderler değil mi?

BEN SOSYAL DEMOKRAT BİR LİDER OLSAYDIM...

Aslında bugün **Önseçim Aldatmacası** adı ile bir yazı yazacak ve **yamyamlık açısından** önseçim aldatmacası ile, merkez yoklaması arasında hiçbir fark olmadığını anlatmaya çalışacaktım.

Fakat baktım, seçimler yaklaşırken, kendilerinin solda olduğunu iddia eden partiler, bırakın sol olmayı, demokrat bile olamayan bir tutum ve davranış içindeler.

Peki acaba 1999 seçimlerinde Türkiye'de Sosyal Demokrat bir parti neler yapabilirdi?

İşte bu soruya benim yanıtlarım:

Ben Sosyal Demokrat bir lider olsaydım, neler yapardım?

Önce dürüst ve demokrat, yani hukuka ve demokrasiye saygılı bir lider olmaya çalışırdım.

Bunun için de her şeyden önce kendi partime çeki-düzen verirdim.

İşe üye kayıtlarıyla başlardım.

Genel Merkez'deki kayıtlarla, Şişli İlçesindeki kayıtlar birbirini tutmuyor ki, tüm kayıtlı üyelerle ön seçim yapabilelim gibi, özrü kabahatinden büyük gerekçeleri de ortadan kaldıracak bir biçimde, gerçek üye kayıtlarını yeniler, bu kayıtları askıya çıkararak **şeffaflaştırır** ve bilgisayarlara geçirerek, partili partisiz herkesin hizmetine ve denetimine sunardım.

Her adayımı, (genel merkeze sadece birkaç uzman için bir-iki kontenjan ayırdıktan sonra) bu kayıtlı **gerçek üyelerin tümünün katıldığı** dürüst ön seçimlerle belirlerdim.

Partiyi sadece **eşimin** duygusal denetimine ya da kemikleş-

miş bir **yeteneksizler hizibinin** bireysel çıkarlarına mahkûm etmez, yetenekli ve dürüst insanlara, özellikle de **gençlere ve kadınlara** siyasette yükselme olanağı tanıyacak bir iç yapı kurardım.

Herhangi bir yolsuzluğa adı karışan herkesi tasfiye eder, ayrıca parti değiştiren kimseyi de yanıma yaklaştırmazdım.

Bütün bu önlemleri alırken, parti içi demokrasinin, partinin sol ve demokrat çizgisini değiştirmek için kullanılmasına da izin vermezdim.

Türkiye'de demokrasinin asgari koşullarıyla işlemesi için de, **demokratik hukuk devletinin** olmazsa olmaz koşullarını oluşturmaya çalışırdım.

Önce yüzde 10'luk **Evren-Özal** barajının kaldırılmasını ya da en azından yüzde 5'e çekilmesini, sonra da tercihli oy pusulası kullanılmasını savunurdum.

Seçim kampanyamda, **Adalet ve Milli Eğitim reformlarına öncelik tanırdım.**

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'ndan, Adalet Bakanı'nın ve Müsteşarı'nın çıkartılmasını, bu kurulun özerk hale getirilmesini, ayrıca bir **Adli Kolluk Kuvveti** kurulmasını savunur ve böylece **bir adalet reformunun** ilk adımlarını atmak üzere harekete geçerdim.

İkinci olarak, ülkenin geleceğini belirleyen **Milli Eğitimde ciddi bir reform** önerir, şeriat eğitimine son vermeye, laik ve çağdaş bir teknik eğitimle birlikte evrensel değerlere dayalı vatandaşlık eğitimini hedefleyen müfredat programını ve bunu gerçekleştirecek ders kitaplarını devreye sokmaya çalışırdım.

Ayrıca milletvekilliğinin ayrıcalıklı bir hizmet dalı olmaktan çıkarılmasını, sadece özveri isteyen bir kamu görevi biçimine sokulmasını, bu nedenle de bir yandan dokunulmazlık alanlarının sadece siyasetle sınırlandırılmasını, öte yandan sayın vekillerimizin parasal ve hizmetsel avantajlarının ortadan kaldırılmasını savunurdum.

• • •

Parti ve ülke açısından demokratlıkla ilgili önlemlere ek olarak, işin sosyal tarafını da vurgulamaya özen gösterirdim.

Milli geliri daha hızlı artırmak, gelir dağılımı adaletsizliğini önlemek, eğitimde ve istihdamda fırsat eşitliği sağlamak için yapısal reform çalışmaları başlatırdım.

Bunu gerçekleştirmek amacıyla, Parti'nin Merkez Karar Organı'nda TMMOB, DİSK, Türk-İş, TESK, ÇYDD, ADD, TOBB gibi sivil toplum kuruluşları için birer kontenjan açar ve bu örgütlerin genel başkanlarını ya da genel sekreterlerini, parti yönetimine dahil ederdim.

Genel seçimlerde bu örgütlerin genel başkanlarını veya genel sekreterlerini, seçilecek yerlerden milletvekili adayı yapardım.

Belediye başkanlıkları için, Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Esnaf ve Zanaatkârlar Derneği gibi kuruluşlara danışarak aday belirlerdim.

Pek doğal olarak bu önerilerimin bir anlam taşıması için her şeyden önce, **geçmişimle seçmene güven veren bir lider** olurdum.

Unutmayın, önümüzdeki seçimlerde daha önce **sizi aldatmış olan liderlere, yani yamyam reislerine** oy vermeyin.

"DEVLET DÜŞMANI" FİLMİNİ İZLERKEN UĞUR MUMCU'YU ANIMSAMAK

Sinemalarda enfes bir gerilim ve hareket filmi gördük: ***Devlet Düşmanı.***

Yönetmenliğini **Tony Scott**'un yaptığı filmin başrollerini, **Will Smith, Gene Hackman** ve **Jon Voight** oynuyor.

Filmin konusu çok kısaca şöyle:

Amerika'da, bireylerin özel yaşamlarının tümünü gözetim ve denetim altına alacak yeni bir İletişim Yasası önerisi gündemdedir.

Öneriyi hazırlayanlar, gerekçe olarak Milli Güvenlik Kavramını öne sürmektedir.

İşte bu önerinin yasalaşmasını isteyenlerin başında Milli Güvenlik Örgütü'nün yöneticilerinden **Jon Voight** vardır.

Jon Voight, sadece ideolojik olarak değil, kişisel çıkarları açısından da bu öneriyi desteklemektedir. Çünkü bu yasa çıkarsa Milli Güvenlik Örgütünün Başkan Yardımcısı olacağını ummaktadır.

Film başladığında **Jon Voight**, bir göl kenarında, önemli bir politikacı ile kulis yapmaya çalışmaktadır ama, yasa önerisine tümüyle karşı olan Kongre üyesi, öneriyi desteklemeyi sert bir biçimde reddeder.

Bunun üzerine, adamları, bu güçlü muhalefeti ortadan kaldırmak için, Kongre üyesini öldürür ve olaya kaza süsü verir.

Olay yerine gelen polis soruşturma yaparken, **John Voight'un** adamlarından biri, cinayetin işlendiği yerin karşı kıyısında bir adamın bir video kamera içinden bir kaset aldığını görür.

Kaseti alan kişi, bir Kuş Gözlemcisi'dir.

Kamera tam cinayetin işlendiği yere dönük olduğundan, olayın görüntülenmiş olabileceği ihtimaliyle, adam derhal izlenmeye başlanır.

Evine gelen kuş gözlemcisi kaseti seyrederken, cinayetin kaydedilmiş olduğunu görür ve bunu bir arkadaşına haber verdiğinde, telefonları dinleyen **Jon Voight** ve adamları da aynı gerçeği öğrenir.

Hemen kasetin bir kopyasını çıkaran kuş gözlemcisi, katiller evini basınca, bu kopya ile birlikte kaçmaya başlar.

Bir görsel şölen olan bu kaçma-kovalama sırasında, kuş gözlemcisi bir fırsatını bulup, kasedi, filmin asıl kahramanı olan **Will Smith**'in elindeki bir alış-veriş torbasının içine kaydırıverir.

Ve film bundan sonra başlar.

Aslında izleme tadınızı kaçırmamak için, bazı ayrıntıları da atlayarak, size filmin sadece birkaç dakikalık başlangıcını anlattım.

Film nefes kesen bir tempoyla ve çok iyi bir teknikle çekilmiş.

Fakat daha da önemlisi, filmin, vatandaşlarını zaten izleyen devletin, Milli Güvenlik nedeniyle de olsa, bireyleri tümüyle gözetim ve denetim altına aldığı zaman çıkacak olan sorunlara işaret etmesi.

Film, devletin elindeki gözetim ve denetim aygıtlarının ne denli gelişmiş olduğunu ve bir insanın tüm yaşamının en ince ayrıntılarına dek nasıl acımasızca izlenip, kaydedilebileceğini ve böylece denetlenen bir kişinin nasıl kapana kısıtırılabileceğini mükemmel bir biçimde anlatıyor.

Tabii tahmin edeceğiniz biçimde, bizim masum kahramanımız **Will Smith**, Milli Güvenlik Örgütü'ndeki görevli kötü adam tarafından Devlet Düşmanı ilan ediliyor ve tam bir insan avı başlatılıyor.

Bu enfes hareket ve serüven filmini herkese tavsiye ederim.

• • •

Filmi izlerken ister istemez bizdeki çete olaylarını ve hâlâ aydınlatılmamış olan cinayetleri anımsıyor insan.

Tesadüfen, filmi gördüğüm günün gecesi, Taksim sahnesinde, ***Kısasa Kısas*** adlı oyuna gittim.

Nesrin Kazankaya'nın harika bir biçimde yorumladığı bu **Shakespeare** klasiğini seyrederken, iktidar olgusunun, onu elde etmek ve elde tutmak için başvurulan oyunların, ortaçağlardan beri değişmediğini gördüm.

Uğur Mumcu cinayeti de, bütün öteki cinayetler gibi, muhtemelen devlet içinde yuvalanmış olan bir çetenin marifetiydi.

Uğur acaba hangi gizli bilgiye sahip olmuştu ki susturuldu?

Ya **Doç. Bahriye Üçok, Doç. Bedrettin Cömert, Prof. Bedri Karafakioğlu** ve **Prof. Muammer Aksoy** niçin öldürülmüşlerdi?

Prof. Orhan Cavit Tütengil'in suçu neydi?

Hiç kuşkusuz bütün bu **cinayetleri işleyenler, işletenler ve işlenmesine göz yumanlar,** şu anda normal kişiler ve hatta belki de saygın devlet görevlileri ve saygın politikacılar olarak aramızda dolaşıyor.

Seçim dönemleri, seçmenin hesap sorma zamanıdır.

Ey sevgili seçmen vatandaşım: **Uğur**'un katillerini de aralarında barındıran ve mukaddes değerlerimizi iğrenç cinayetlerine paravan olarak kullanan çete mensuplarından ve onların destekçilerinden hesap sor.

Bu yamyamlara oy verme, verdirtme!

YENİ SEÇİLECEK MECLİS NELER YAPMALIDIR?

Türkiye Büyük Millet Meclisi, yargı kararı ile asker kaçağı olduğu belirlenen DYP milletvekili **Bahattin Şeker**'in milletvekilliğinin düşürülmesinin oylanması sırasında, 11 Şubat 1999 günü, karar yeter sayısı bulunamadığı için, 18 Nisan seçimlerinden sonra toplanmak üzere, yani seçim tarihinden yaklaşık iki ay önce, tatile girdi.

Geçtiğimiz dönemde milletvekillerimizin çok büyük bir bölümü, ülkemizin yüksek menfaatleri uğruna parti değiştirerek, hatta bazıları da parti değiştirme hızı ile hem kendi başlarını hem de bizim başımızı döndürerek, vatan-millet uğruna, çok önemli işler yaptı.

Bir bölümü de, çetelerle ilgili olarak, ya trafik kazaları, ya banka ihaleleri ya da telefon kayıtları nedeniyle, yoğun çalışmalarda bulundu.

Geri kalanları da ülkeyi şeriat tehlikesinden korumak için, İstanbul'daki Serencebey Parkı ve bir ayağı Arnavutköy'de olan Üçüncü Boğaz Köprüsü gibi yağma konularını planlamakla uğraştı.

Böylece bütün milletvekillerimiz aşırı yorgun düştü.

Bugünkü siyasal yapımız, 12 Eylül darbesinin armağanıdır.

Böylece, asker kaçağı olduğu yargı kararı ile saptanmış bir sayın milletvekilimizin cezasını çekmesi engellenebilmekte, buna karşılık seçimden tam üç gün önce, bir bölümü bir daha Meclis'e hiç dönmeyecek olan milletvekilerimize, gelecek üç aylık dönem maaşı olarak, geri alınmamak üzere, milyarlar ödenebilmektedir.

Bu uygulamalardan dolayı sakın sadece12 Eylül yönetimini kutladığım sanılmasın. Bu onuru, dört ayrı dönemde hizmet eden milletvekillerimiz ile de paylaşmaktadır 12 Eylülcüler.

Çünkü 12 Eylül döneminde kurulan düzen, onu değiştirme yetkisine sahip olan TBMM, 1983, 1987, 1991 ve 1995 seçimlerinde, tam dört kez yenilendikten sonra da, gücünü sürdürmektedir.

Sevgili okuyucularım, yeni seçimler sonunda göreve gelecek olan Meclis'in de çok özverili, çok çalışkan, çok vatanperver ve çok dürüst politikacılardan oluşacağına inandığım için, belki **kendi özlük haklarına ilişkin bazı gerekli düzenlemeler** gözlerinden kaçar diye, bugüne dek kazanmış olduğumuz deneyimler açısından, yapılması gereken önemli değişiklikleri de şimdiden dikkatlerine sunmayı bir görev bildim:

Milletvekili maaşları bugün en yüksek devlet memuru maaşıyla bire bir orantılı olarak belirlenmekte, bu ise, değerli vekillerimizin geçim sıkıntısı çekmesine yol açmaktadır.

Milletvekili maaş ve yollukları, önümüzdeki dönemde, **en yüksek dereceli devlet memuru maaşının on katından az olmamak koşuluyla** yeniden düzenlenmelidir.

Emekli milletvekillerinin maaşları da bu oranda artırılmalıdır.

Ayrıca maaşlar sadece üç aylık dönemler itibarıyla ödenmekte, oysa sayın milletvekillerimiz beş yıllık bir süre için seçildiklerinden, yapacakları hizmetler, üç aylık ödenen maaşlar yüzünden aksamaktadır.

Bu nedenle, sayın milletvekillerimizin maaşları, seçimlerden hemen sonra Meclis'in açıldığı gün, **beş yıllık olarak toptan ödenmeli**, sonradan her yıl bütçe kanunu çerçevesinde yapılacak zamlar da, kalan sürenin tamamı dikkate alınarak aynı biçimde tediye edilmelidir.

Her dönem sonunda, seçimler yenilenmeden hemen önce, **her milletvekilinin yaşı, Türkiye'deki ortalama ömür**

olan 100 yıldan çıkartılarak ulaşılan rakamın 12 katı alınmalı, elde edilecek katsayı o günkü milletvekili emekli aylığı ile çarpılıp bulunacak miktar, emekli maaşı olarak (ilerdeki artışlardan doğacak haklar saklı kalmak kaydıyla) kendisine, seçimlerden önce **peşinen ödenmelidir.**

Değerli milletvekillerimizin öteki sosyal hakları da yetersizdir.

Bugün ne yazık ki, tüm ailenin sadece sağlık harcamaları ömür boyu ödenmekte, konut harcamaları ise sadece milletvekili olduğu dönem için devletçe karşılanmaktadır.

Konut konusundaki bu haksızlık giderilmeli, emekli milletvekillerine de istediği kentte, özellikle de, Marmaris gibi, Bodrum gibi sahil kasabalarında **ömür boyu lojman** tahsis edilmelidir.

Ayrıca, sağlık ve konut alanlarındaki haklar, eğitim alanında da verilmeli, milletvekili seçilen vatandaşlarımızın çocuklarının yurtiçindeki ve özellikle de **yurtdışındaki eğitim harcamalarının tümü, 35 yaşına kadar devletçe karşılanmalıdır.**

Dokunulmazlık sorunu ise Meclis'in **kanayan yarası** olarak halen ciddiyetini sürdürmektedir.

Örneğin **Bahattin Şeker** olayında olduğu gibi, bir sayın vekilimiz, kendisinin yapmış olduğunu iddia ettiği askerlik hizmetini, yargı kararı ile, yeniden ifaya zorlanabilmekedir.

Bu tür sorunları bir daha yaşamamak için, **milletvekillerinin yargılanmaları ömür boyu yasaklanmalı,** bu yurttaşlarımız **kaydı hayat şartı ile her konuda dokunulmaz kılınmalıdır** ki, gelecek korkusu olmadan yasama görevlerini yerine getirebilsinler.

UNUTULMAMASI GEREKEN GERÇEKLER

PKK'nın lideri **Abdullah Öcalan**'ın Kenya'nın başkenti Nairobi'den alınıp, yargılanmak üzere Türkiye'ye getirilmesinin yarattığı **coşku içinde hata yapmamak için**, şu aşağıdaki gerçekleri akıldan hiç çıkarmamak gerekiyor:

1) **Güneydoğu sorunu sadece bir Kürt sorunu değildir.**
Güneydoğu'daki sorunlar yumağı içinde **Kürt meselesi sadece bir grup sorunu** işaret eder.
Güneydoğu'da, Kürt meselesini oluşturan bir grup sorunun yanında, bölgesel kalkınma sorunu, gelir adaletsizliği sorunu, insan hakları sorunu, Ortadoğu petrolleri ile ilgili olarak dış güçlerin müdahalesi sorunu, komşu ülkelerle yaşanan su sorunu, ülkemize rejimlerini ihraç etmek isteyen devletlerin yarattığı güvenlik sorunu gibi başka problemleri de gündeme getiren daha pek çok sorun vardır.
2) **Güneydoğu sorununun sadece bir bölümünü oluşturan Kürt meselesi ise yalnızca PKK saldırısından ibaret değildir.**
Güneydoğu bölgemizdeki sorunlar yumağını oluşturan çeşitli problemler arasında önemli bir yer tutan Kürt meselesinin içinde, PKK'nın saldırı sorununa ek olarak, şoven milliyetçilik sorunu, istihdam sorunu, eğitim sorunu, uyuşturucu ve silah da dahil olmak üzere uluslararası kaçakçılık sorunu, toprak ağalığı sorunu, koruculuk sorunu gibi daha pek çok sorun yer almaktadır.
3) Bütün bu iç içe geçmiş yapı çerçevesinde, bölgedeki sorunlar grubunun yalnızca birini oluşturan Kürt meselesi-

nin sadece bir cephesi olan PKK saldırısı, sıcak bir savaş başlatmış olduğundan, **PKK sorunu, bölgedeki tüm problemleri gölgeleyen bir önem kazanmıştır.**

Çünkü sıcak savaşın olduğu yerde, herhangi bir çözüm önerisi, ancak savaşı kazanan tarafça ortaya atıldığında işlerlik kazanabilir.

Ayrıca sıcak savaşın varlığı, bölgedeki öteki sorunların soğukkanlı bir biçimde ele alınma olasılığını da ortadan kaldırmıştır.

Üstelik PKK saldırısı, bölgenin sınırlarını aşmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin egemenliğine yönelik bir tehdit halini almıştır.

4) PKK içinde liderlik, hiç kuşkusuz önemlidir ama, şimdiye kadar Abdullah Öcalan'ın üstün lider özellikleri taşıdığına ilişkin ciddi kanıtlar ortada yoktur. Tam tersine, Öcalan çok sıradan, hatta yetersiz bir lider görünümü vermiştir.

Bu nedenle, önce Suriye'den çıkartılmış sonra da Nairobi'den alınıp getirilmiş olması **ne denli büyük bir siyasal ve askeri başarı olursa olsun, bu eylemle, PKK saldırılarının biteceği ya da duracağı beklentisi pek gerçekçi değildir.**

5) Öcalan'ın Suriye'den çıkarılışı ve Türkiye'ye getirilişi, **Türkiye'nin uluslararası konjonktürü iyi değerlendirebilmesiyle elde edilmiş bir başarıdır.**

Bu aşamadan sonra uluslararası konjonktürün tümüyle yadsınması artık olanaksızdır.

Ayrıca gerekli de değildir.

Tam tersine, Türkiye aynı başarıyı, **uluslararası hukuk ve siyaset arenasında da gösterebilmelidir.**

Zaten, Güneydoğu sorununun altında yatan Kürt meselesini oluşturan çok çeşitli problemin kökeninde, tarihsel olarak da emperyalizmin bulunduğu hiçbir zaman unutulmamalı, özellikle **hukuksal egemenlik hakkımız titizlikle korunmak kaydıyla,** bundan sonraki aşamalarda, dış konjonktür karşımıza değil, yanımıza alınmaya çalışılmalıdır.

6) Türkiye Kıbrıs harekâtından bu yana, ilk kez önemli bir hata yapmadan, **ulusal** bir sorununu, **uluslararası** arenada haklılığını savunarak aldığı destekle çözmüştür.
PKK terörü açısından **en önemli dış konjonktür ise müttefiklerimiz ve komşularımızla ilgili olanıdır.**
Türkiye müttefiklerine ve komşularına karşı **intikam çığlıkları** ile değil, bölgesinde yeterince güçlü olan ve **davasının haklılığına inanan** bir ülkenin **ağırbaşlı soğukkanlılığı** ile yaklaşmalıdır.

7) Kürt meselesinin çok önemli bir bölümü, PKK saldırısına ek olarak, şoven Kürt milliyetçiliği anlayışından kaynaklanmaktadır.
Şoven Kürt milliyetçiliği sorunu ise, şoven Türk milliyetçiliğinin geliştirilmesi ve desteklenmesi ile aşılamaz.
Tam tersine, her şoven milliyetçilik yaklaşımı, karşısındaki öteki şoven yaklaşımları da besler ve büyütür.
Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğine ilişkin siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik **ayrımcılık sorunları**, devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan tüm bireylerin etnik ve dinsel kökenleri ne olursa olsun, sahip oldukları **eşit hakları, bilfiil kullanmalarıyla aşılacaktır.**
Bu açıdan **Cumhurbaşkanı Demirel**'in bütün din, dil, ırk ve mezhep ayrımlarını çapraz kesen bir biçimde, **anayasal vatandaşlık** ve **anayasal vatanseverlik** kavramları çerçevesinde belirttiği **siyasal** birlik ve bütünlük anlayışı, sorunların çözümü için izlenecek tek ve biricik çağdaş yolu işaret etmektedir.

Unutmayın, yamyamların milliyetleri, dinleri, imanları yoktur. Din, iman, ırk ve mezhep ayrımlarıyla sizi aldatıp, önce parçalar sonra da mideye indiriverirler.

Bu nedenle, seçim propagandalarını din, iman, ırk ve milliyet üzerine dayayanlara aldanmayın.

Sakın yanılıp da seçimlerde **yamyamlara oy vermeyin!**

TÜRKİYE'DE SOL NEDEN GERİLİYOR?

Türkiye'de sol, sanayileşme sonucu **nesnel** olarak sınıf bağlamında değil, siyaset sonucu **öznel** olarak, ideoloji bağlamında gelişmiştir.

1961 Anayasası, Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yarattı.

Böylece, sağla birlikte, sol bilinçlenme de güç kazandı.

Aslında bu etkiyi, 1950'deki iktidar değişikliğinin yapması beklenirdi. Fakat **Demokrat Parti,** Türkiye'nin önüne **İsmet İnönü** tarafından sunulan büyük demokratikleşme fırsatını çöpe attı.

Basına, üniversitelere, sendikalara ve muhalefete demokratikleşme açısından yeni haklar tanıyacağına, tam tersine, bunların tüm hak ve özgürlüklerini daha da çok sınırladı ve kısıtladı.

Demokratik sıçrama, **Menderes**'in anti-demokratik yönetiminin son aşaması olan **tahkikat komisyonu darbesine** karşı bir darbe yapan askerlerin 1961 Anayasası tarafından gerçekleştirildi.

Böylece tarihin acımasız diyalektiği, ironik bir biçimde, Türkiye'deki demokratikleşme sürecinin en önemli aşamalarından birini, askeri bir darbe aracılığıyla gerçekleştirdi.

1961 Anayasası çizgisindeki özgürleşme ortamında hazırlanan yeni seçim sistemi, Milli Bakiye uygulaması ile, sosyalist bir program sahibi olan Türkiye İşçi Partisi'nin de yüzde 3 oy almasına karşın, 14 milletvekili ile Meclis'e girmesine yol açtı.

Aynı süreç, **İsmet Paşa**'ya da, "Ortanın solundayız," dedirtmiş ve böylece CHP de resmen, sol kanat içindeki yerini almıştı.

Bütün bu gelişmelerden rahatsız olanlar, çeşitli provokasyonlarla, gençleri kışkırttılar.

Gençlerin bir bölümünü sol adına silahlı eyleme yöneltttiler.

Tabii kendilerini sol sayan gençler de böyle bir kışkırtmaya hazırdılar ama, hiç kuşkusuz o dönemde aralarına giren siyasal polis ve istihbarat örgütü mensupları tarafından yapılan, "artık konuşma zamanı bitmiştir, silahlarımızı kuşanmalıyız," biçimindeki yol göstermeler, hem bu gençlerin bazılarını idam sehpasına kadar götürdü hem de 12 Mart 1971'de ve 12 Eylül 1980'de ordu tarafından iki kez, 1961 Anayasası'nı kısıtlamak üzere eyleme geçilmesine ortam hazırladı.

Aynı süreç içinde, gençlerin bir başka bölümü de, "Allahsız ve milliyetsiz komünistler geliyor!" sloganıyla, bugünkü çetelerin çekirdeğini oluşturan bir biçimde, **Milliyetçi-mukaddesatçı çizgide örgütlenmiş ve silahlı eylemlere özendirilmişti.**

İşte bütün bu oluşumlar içinde, devletin çeteleşmesine karşı kamuoyunda oluşan tepki, **Bülent Ecevit**'in liderliğindeki CHP'yi, 1977 seçimlerinde yüzde 41 gibi bir oy oranına ulaştırdı.

12 Eylül darbesi sonrası bile, yapılan tüm baskılara ve askerlerin kurdurduğu sözde sol partinin başına **Başbakanlık Müsteşarı** olan kişinin **kukla genel başkan olarak** getirilmesine karşın, sol potansiyel 1983 seçimlerinde yüzde 30 olarak varlığını koruyabilmişti.

Daha sonra, **Aydın Güven Gürkan**'ın genel başkanlığındaki HP ile **Erdal İnönü**'nün SODEP'i birleşmiş ve ortaya çıkan SHP, **Ecevit**'in oyları ile birlikte bu sınırı 1989'da yüzde 38'e yükseltmişti.

Deniz Baykal, Erdal İnönü zamanında yüzde 29'a kadar çıkıp, sonra yüzde 21'e gerileyen SHP oylarını, CHP olarak 1995 genel seçimlerinde yüzde 11'e düşürmüş, bu başarısızlık, **Ecevit**'in yüzde 11'den yüzde 15'e yükselen oyuyla bile telafi edilemeyerek, soldaki eşik yüzde 26'ya gerilemişti.

Necat Erder'in yaptığı son araştırma, kendilerini sol ve sağ olarak tanımlayan seçmenlerin yüzde dağılımlarını 1996 ile karşılaştırmalı olarak şöyle saptamıştır:

	1996	1998
Sol	15.5	13.4
Sağ	41.1	41.1
Başka	43.3	35.1

Erder araştırması bize, kendisini sol olarak tanımlayan seçmenlerin oranının yüzde 13'e kadar düşmüş olduğunu gösteriyor.

Peki acaba bu kendini sol olarak tanımlama oranı, Türkiye'de solun gerilemesini mi işaret ediyor?

Bu sorunun yanıtı, hiç kuşkusuz koskocaman bir **EVET.**

Çünkü Türkiye'de sol, zaten bir *sınıfsal taban hareketi* olarak değil, hep tepeden gelen ideolojik yönlendirmeler ve siyasal çabalarla *sübjektif bilinç* olarak gelişmişti.

Bugün, kendini sol olarak tanımlamakta ısrar eden **Baykal**'a duyulan güvenin tümüyle yok olması, kişi olarak güvenilen **Ecevit**'in ise artık kendini tanımlarken bile sol ölçütleri kullanmaması, seçmendeki bu öznel bilinçlenmeyi tersine çevirmiştir.

Yani bugün Türkiye'de zaten güçlü tabanı olmayan solun bunalımı gibi görülen olay, sadece CHP ile DSP arasındaki bir bölünme sorunu değil, aslında liderlerden birinin tümüyle güvenilirliğini yitirmiş olması, nispeten güvenilir görülen ötekinin ise sol kimliği reddetmesidir.

Bu umutsuz sol tabloya önümüzdeki seçimler açısından baktığımızda tek gelişme, DİSK Genel Başkanı **Rıdvan Budak**'ın DSP'den liste başında aday gösterilmiş olmasıdır.

Ayrıca ÖDP ve İP'nin de gerçekten çok değerli bazı adaylarla kamuoyunun önüne çıkmış olmaları, uzun dönem için henüz ne sonuç vereceği bilinmeyen bazı umut kıvılcımları oluşturmaktadır.

MENDERES DEMOKRASİYİ NASIL YOZLAŞTIRMIŞTI?

Türkiye'de politikacılar her şeyi yozlaştırıyor.

Önce demokrasiyi, sonra ahlakı, sonra tarihi.

Bugün, **Menderes'**i rehber edindiğini söyleyenler için küçük bir anımsatma yapmak istiyorum.

Türkiye'nin demokratikleşme açısından kaçırdığı en büyük fırsat 1950-1960 arasıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan yeni dünya düzeni çerçevesinde, **İsmet İnönü**, çok partili rejime geçme kararı alınca Türkiye'nin önüne gerçek bir demokratikleşme fırsatı çıktı.

İsmet Paşa'nın bu kararı, Cumhuriyet'i kuran kadroların, hem **Batı dünyasında yer alma** hem de **çağdaş bir ulus-devlet yaratma** hedeflerini yansıtan bir karardı.

Cumhuriyet'i ilan eden **Devletçi-Seçkinci** kadrolar, bu kez de demokrasiyi kuruyorlardı.

1950'de yapılan serbest seçimlerle **Demokrat Parti** iktidara gelince, herkes demokrasinin daha da gelişmesini bekledi ama ne yazık ki **Devletçi-Seçkincilerin** hazırladığı şans ile iktidarı ele geçiren **Gelenekçi-Liberaller,** reaksiyoner tutumlarından kurtulamayıp, toplumu yine geri götürmeye kalktılar.

1950, İsmet Paşa'nın demokrasi zaferi idi. Ama tek parti yönetiminde yetişmiş **Bayar** ve **Menderes** bunu, bir **demokratikleşme sürecine** çeviremediler. Tam tersine, **demokrasiyi katlettiler.**

Bu anlamda, Menderes ne yazık ki, **demokrasi şehidi** değil, **demokrasi katili** oldu.

• • •

Tek parti dönemi, savaş alanlarından zaferle gelmiş bir ordunun kılıçları ile kurduğu iktidarı simgeliyordu.

Oysa Demokrat Parti, sandıktan çıkmıştı; hem de zafer alanlarından gelip, kılıçlarının gücüyle iktidara el koymuş olanların kurduğu sandıktan.

Yani DP iktidarının altında, demokrasinin meşruiyeti yatıyordu.

Demokrasiyi yozlaştırarak bu meşruiyeti aşındıran Demokrat Parti, böylece kendi sonunu da hazırlıyordu.

Demokrasi, Demokrat Parti'nin anlayışına göre, sadece çoğunluk yönetimi anlamını taşıyordu.

Sığındıkları tek slogan Milli İrade kavramı idi.

Oysa Milli İrade kavramını çoğunluğun diktatörlüğü biçiminde algıldıklarından, demokrasiyi geliştirmek bir yana, İsmet Paşa'dan devraldıkları rejimi, muhalefet hakkı, basın özgürlüğü, üniversite özerkliği gibi konularda daha da geriye götürüyorlardı.

Örneğin, basın, hakkında yolsuzluk iddiasında bulunduğu kişiler için mahkemelerde ispat hakkı mı istiyor, "**İsmail Hakkı** mı, o da ne?" denilerek, bununla alay ediliyordu.

İnsan hakları, muhalefet hakkı, basın özgürlüğü, sendika özgürlüğü, bilim özgürlüğü gibi kavramların, hiçbir anlamı kalmamıştı.

Orduya "Battal Gazi ordusu", üniversite hocalarına "kara cüppeliler" adı takılmıştı.

Hapishaneler gazeteci dolmuştu.

1957 seçimlerinde yüzde ellinin altında oy alınca, Demokrat Parti, bir sonraki seçimleri kaybedeceğini anlamıştı.

Bu nedenle de seçimlere, muhalefeti kapattıktan sonra gitmek istiyordu.

Menderes bir ara, yetkilerini o dönemin Genelkurmay Başkanı **Rüştü Erdelhun**'a devretmeyi ve böylece doğrudan bir askeri yönetime gitmeyi bile düşünmüştü.

Sonunda çareyi **sivil bir darbe** yapmakta buldu.

Meclis'te on beş milletvekilinden oluşan bir **tahkikat komisyonu** kurdu.

Bu komisyona, hem asker hem sivil mahkemelerin yetkilerini, aynı anda hem savcı hem yargıç görevlerini verdi. Kararların temyizi yoktu.

Komisyonun görevi ise muhalefetin rejim aleyhtarı faaliyetlerini araştırmaktı.

Menderes, bu sivil darbe ile, ana muhalefet partisi olan CHP'yi kapatarak seçimlere gidecekti.

İşte 27 Mayıs askeri müdahalesi bu karardan sonra yapıldı.

Ne yazık ki Menderes ve iki arkadaşı, demokrasiyi çoğunluk diktatörlüğüne dönüştürerek Anayasa suçu işledikleri gerekçesiyle asıldı.

Çok partili siyasal tarihimizin bu üç idam ile lekelenmesine yol açan süreci başlatanlar Demokrat Partili basiretsiz liderlerdi.

Demokrasiyi, milli irade sloganı altında, milletvekillerine, "Siz isterseniz Halifeliği bile getirirsiniz," diyerek **çoğunluk diktatörlüğüne** çeviren Menderes, bu hatayı yaşamı ile ödemişti.

Ama bu trajik son, ne onu **demokrasi şehidi** yapar, ne de **demokrasi katili** olduğu gerçeğini unutturabilir.

YAMYAMLAR KONUSUNDA BASIN NE DİYOR?

Türkiye'nin en değerli beyinlerinden biri **Ege Cansen**'dir.

Hürriyet'teki **Oyunun Kuralı** adlı köşesinde 27 Mart günü **Buyrun Yağmaya** adlı enfes bir yazı yayınladı.

Cansen'in aşağıda bazı bölümler aktardığım mükemmel yazısını buraya tümüyle almak isterdim, ama ne yazık ki buna olanak yok:

*"Derme çatma bir konut yapıp başını içine sokmak gibi, kamu çıkarları açısından olmasa bile, hayat mücadelesi veren biri açısından masum sayılacak bir gerekçeyle başlayan **gecekondu**'laşmanın, kısa zamanda **gündüz-kondu**'laşmaya dönüşmesinin sebebi, **rant yağması**'dır...*

*"Kişinin gözünü bir kez **rantiyecilik** bürüdü mü, onu durduracak hiçbir vicdani kuvvet kalmaz. Avına dişlerini geçirmiş bir timsah gibi, kaçak inşaat yapan kişi, karşısına kim çıkarsa çıksın, ölümüne mücadele eder..."*

Cansen, gözünü kan bürümüş yağmacıların, kentin eski sakinleri ve zenginleri arasında da yaygınlaştığını ve bunların, rüşvet ve benzeri yollarla belediyeyi denetleyerek, yağmalarını gerçekleştirdiklerini de şöyle anlatıyor:

*"Belediyeler, halktan vergi toplamakta zorlanırken, **bağış** karşılığında imar durumu değiştirme diye harika ve bitmez tükenmez bir finansman kaynağına kavuşmuştur...*

*"Böylece bir yandan dama çıkıp kız çocuğunun boynuna bıçak dayayarak veya üstüne benzin dökerek yıkımı durduran **düpedüz** kaçak inşaatçılarla, diğer yandan belediyeye para ve-*

*rip, **minareye kılıf hazırlayanlar**, gücü oranında, artık Allah ne verdiyse şehri yağmalamıştır..."*

Cansen, Belediye seçimlerinin mantığını da şöyle aktarıyor:

*"İnşaattan dişe dokunur para kazanmak ise ancak, kamu tarafından yaratılan **mekân rantı**'nın kişisel servete aktarılmasıyla gerçekleşir. Bu transfer için de **bildik bir belediye başkanına** ihtiyaç vardır..."*

Cansen'in yerel seçimler düzeyinde tanımladığı **gözünü kan bürümüş yağmacı**, bununla da yetinmemekte ve **milletvekili** olmak istemektedir.

İşte benim yamyam dediğim mahluklar bunlardır.

Şimdi kısaca, basın bu konuda neler yazmış bir bakalım:

Biliyorsunuz, sürekli olarak yağmayla mücadele edenlerin başında **Cumhuriyet** ve **Cumhuriyet** içinde de yazar olarak **Oktay Ekinci** gelir.

Ekinci, geçen gün, **Cumhuriyet**'teki köşesinde, şöyle yazıyordu:

*"Bir kenti ya da beldeyi **yaşanılmaz** kılan her türlü imar duyarsızlığına önayak olmuş siyasiler, aynı kent halkından **şaşılacak bir rahatlık içinde** yeniden oy isteyebiliyorlar. Benzer şekilde **millete ait** çevre ve kültür değerlerini yağmalayıp yok etme pahasına **yatırım** yapan kimi **işadamları** da aynı işlerini bu kez siyasal güçleriyle sürdürmek için **milletvekili** olmak üzere kürsülere çıkabiliyorlar..."*

Ekinci bu insanlara örnek olarak da Muğla'da birinci sıradaki **ANAP** adayını gösteriyordu.

Hürriyet'te, yolsuzluklarla tek kişilik bir ordu gibi uğraşan **Yalçın Bayer** ile **Milliyet**'in her türlü yağmaya karşı hassas olan kıdemli yazarı **Hasan Pulur**, geçen gün, **üçüncü köprü yamyamlığıyla** savaşmak isteyenlerin, Sinop'a gidip, bu projeyi destekleyen **Yaşar Topçu**'nun adaylığına karşı kampanya yapmalarını öneriyorlardı.

Yine **Hürriyet**'te **Emin Çölaşan**, 26 Şubat tarihli yazısında, **Fazilet** Partisi içindeki **şaibeli** adayları ve **DYP**'den seçilecek yere konulan, **Abdi İpekçi**'nin katili **Mehmet Ali Ağca**'yı yurtdışına kaçıran kişi de olmak üzere, bazı adayların kimliklerini, **Parayı veren düdüğü çalıyor** atasözü çerçevesinde açıkladı.

Fatih Altaylı, 1 Mart tarihinde **DYP listelerinde 3675 tarikat mensubu** başlığı ile bu partinin adaylarını kamuoyuna duyururken, **ANAP** için de ***milletvekili listelerini oluştururken, DYP'den daha sorumsuz davranmış*** diye yazdı.

Sabah gazetesinde değerli gazeteci **Necati Doğru**, hemen hemen her gün, politikacıların ve bürokratların soygun haberleri ile, seçimlerde de bu soygunun nasıl devam edeceğini yazıyor.

Tufan Türenç, Hürriyet'te, Altıkulaç'ı Listeden Süleymancılar Sildirdi başlığı ile **Çiller**'in *Safkan Atatürkçülüğünün, ne büyük palavra olduğunu kanıtladı.*

Çölaşan, sonunda isyan ederek, **İşte Türkiye'de demokrasi, işte Türkiye'de seçim!** diyor.

Ben açıkça söylüyorum, bu rejimin adı demokrasi değildir.

Bu rejimin adı olsa olsa, **yamyamokrasi**'dir.

Önümüzdeki seçimlerle oluşacak Meclis, **doğamızı ve tarihimizi yağmalayarak**, kentler başta olmak üzere tüm ülkeyi yaşanmaz hale getirme ve **miletvekillerinin maaşları ile ayrıcalıklarını artırma** işlerinden vakit bulabilirse, Türkiye'de **demokrasiyi yeniden kurma göreviyle** karşı karşıya kalacaktır.

Benim pek umudum yok ama, siz yine de **oy kullanın** ve **yamyamlara oy vermemeye çalışın.** Hiçbir şey yapmamaktan iyidir.

34 CSG 68 PLAKA NUMARALI SEÇMEN

Her halk, layık olduğu yönetimle idare edilir ya da **Böyle başa böyle taraş** gibi deyişler ne yazık ki doğru.

Çok partili düzene halkın desteği ve baskısıyla değil, **devletçi-seçkincilerin kararı** ile geçen Türkiye'de seçmen, politikacılar tarafından hiçbir zaman eğitilmemiş, tam tersine, demokrasiyi yozlaştırmak için her şeyi yapan liderlerin elinde, parlamanterizmle uzak-yakın ilişkisi olmayan, **faşizan çoğunluk baskısına** yönelik ve **yağmaya** dayalı garip bir kültür geliştirmiştir.

Şimdi size 18 Nisan günü oy kullanacak seçmenin bir **prototipini** anlatayım:

Yer: **Ahmet Adnan Saygun Caddesi**'nin üzerinde, **Akmerkez**'den sonraki **ikinci trafik ışığı. Domino Pizza**'nın köşesi.

Ortaköy yönüne giden trafiğe yol verildiği zaman, caddeye dik olan sokağı geçmek isteyen yayalara da yeşil ışık yanıyor. Bu nedenle, cadde üzerinde **Akmerkez** yönüne bakan ışığın altına şoförler için **sağa dönüşte yayaya yol ver** diye bir levha asılmış.

Zaman: 8 Nisan 1999 Perşembe günü, saat 13.30 dolayı.

Olay: **34 CSG 68** plakalı otomobil caddeden sağa, sokağa doğru dönüş yapıyor; ve yayalara da yeşil işareti yandığı için sokağı geçmekte olan, sakallı, gözlüklü, beyaz saçlı bir adama çarpacak gibi olunca duruyor. Kendisini geriye atarak otomobilin altında kalmaktan kurtulan yaya, kendi hizasında duran ve camı açık olduğu için yüz yüze gelmiş olduğu söfore trafik işaretinin üzerindeki levhayı işaret ederek, *"Bakın, orada,* **sağa dönüşte yayaya yol ver** *diye yazıyor,"* diyor. Sa-

dece bu kadar. Üstelik son derece normal ve sakin bir sesle söylüyor bunu.

Şoför bunun üzerine, hiddet ve şiddetle, olayı izleyenlerin şaşkın bakışları arasında kapıyı açıp, aşağı iniyor ve beyaz saçlı, sakallı ve gözlüklü adama, *"Sen ne diyorsun be adam, niçin beni yolumdan alıkoyuyorsun!"* diye bağırarak hücum ediyor.

Beyaz saçlı adam, şaşkınlık içinde gerileyip, kendini korumaya çalışırken, arkadan, kasketli, kravatsız ve bir-iki günlük sakalı uzamış, 40-50 yaşlarında biri, yayayı tanıyor ve, *"Yahu koskoca profesöre saldırmaya utanmıyor musun, üstelik adamı eziyordun?"* diye şoföre müdahale ediyor.

Böylece olayı izleyenler ve şoför, ezilme tehlikesi geçiren yayanın bir profesör olduğunu öğreniyor.

Bunun üzerine şoför, ezmek üzere olduğu adamın ünlü biri olduğunu düşündüğünden midir nedir, bu kez aynı şiddetle kasketli adama yöneliyor ve, *"Sen ne diyorsun ulan!"* diyerek ona saldırıyor.

Perşembe günü, **Etiler Pazarı**'nın kurulma günü olduğundan, bir anda etraf ana-baba gününe dönüyor. İki genç, *"Hocam sen şöyle geç,"* diyerek, beyaz saçlı adamı iteleyip ön tarafa alıyor ve artık herkese saldırmaya ve bağırmaya başlamış olan şoföre, *"Yapma beyefendi,"* diyerek ortalığı yatıştırmaya çalışıyor.

Bu arada, beyefendi şoför, arabasını tam dönüş noktasında bırakıp aşağı indiği için trafik tümüyle kitleniyor. Ortalık korna sesine boğuluyor... Tam bir karabasan: Kitlenmiş bir trafik, ayyuka çıkan korna sesleri, toplanmış bir kalabalık ve sürekli bağırıp, etrafa saldıran bir adam...

Kendisini birdenbire **Kafkaesk bir Fellini filmi** içinde baş aktör olarak bulan beyaz saçlı, gözlüklü, sakallı adam, şaşkınlık ve utançla, yavaşça yürüyerek Akmerkez'e doğru uzaklaşıyor ve birkaç adım sonra, arabanın numarasını almayı akıl edip geri baktığı zaman, şoförün, arabayı ileri alıp yolu açtıktan sonra, çevredeki herkesle kavga etmek üzere yeniden ola-

yın olduğu köşedeki kalabalığa doğru koştuğunu görüyor... ve düşünüyor:

Bu egoist, kural tanımaz ve hem haksız hem saldırgan kişiliği üreten sistem, şimdi onun vereceği oylarla seçilecek yağmacı politikacılardan medet umuyor...

Aslında **eğri oturup doğru konuşalım**:

Kimsenin kimseden medet filan umduğu yok.

Demokrasi adı altında oynanan bu **oyun**, herkesin birbirini kazıkladığı ve **gücü gücü yetene** bir **yağma düzeninin** egemen olduğu bir **intihar süreci**...

*Çünkü yukarda gerçek bir olaydan alıntıladığım **saldırgan ve yağmacı seçmen prototipi** aynı özelliklere sahip **arabesk ve yağmacı politikacı prototipi** tarafından, 50 yıllık bir süreç içinde, **12 Eylül askeri yönetimi** ve onu izleyen **Özal** döneminde doruğa ulaşan bir biçimde, seçmen ve politikacı arasındaki etkileşimle üretilmiş.*

*Ben bu seçimlerde ilçe düzeyinde **CHP'li Ayfer Atay** için oy kullanacağım. Çünkü kurduğu ve işletmeye açtığı **üç yeni kültür merkezi** ile, yaşadığım semte bir **kültür kenti kimliği** kazandırdı...*

*Siz de **yamyamlara oy vermeyin**, aday listelerine bakın ve gerek yerel gerekse ulusal oylarınızı **ödül ya da ceza için** kullanın.*

SEÇİME RAĞMEN BÜYÜYEN VE GELİŞEN TÜRKİYE

Seçim haftasında, yani seçimin yapıldığı Pazar gününe giden haftada Türkiye'de çok önemli üç olay oldu.

Bu üç olay, Türkiye'deki büyümenin de gelişmenin de artık siyasetçilere endeksli olmadığını göstermesi bakımından çok anlamlı idi.

Ben, yeni seçilen milletvekilleri ülkeyi yağmalamak konusunda bizzat kolları sıvayarak işe koyulmazlarsa, Türkiye'nin 2000'li yıllara umutlu girebileceğini düşünüyorum.

Bir başka deyişle, yeni seçilen Meclis'ten, Türkiye'nin önündeki sorunları çözmesi konusunda hiç, ama hiç umutlu değilim. Tam tersine, her türlü yağmayı ve her anlamdaki kirlenmeyi daha da artıracağından korkuyorum.

Çünkü Türkiye'nin önünde, **çetelere ve tarikatlara ihale edildiği için çökertilmiş bulunan Hukuk Devletinin yeniden kurulması** gibi bir hedef görünüyor.

Bu hedefe doğru en azından umutlu bir başlangıç için de derhal **Adalet ve Milli Eğitim Reformlarının** ele alınması zorunluluğu var.

Oysa bu Meclis de, kendinden önce **Demokratik Hukuk Devleti** kavramından uzaklaşmaya yol açmış hükümetleri bünyesinden çıkarmış olan meclislerden çok farklı görünmüyor.

Hatta seçimlerden bir hafta önce, seçim sonrası üç ayı kapsadığı için hak etmedikleri 4.5 milyar maaşı cebe indirip, seçildikten sonra aynı döneme ilişkin olarak, yeni dönemin üç aylık maaşı olan öteki 4.5 milyarı da alan milletvekili sayısı açısından pek de umut verici bir tablo oluşturduğu öne sürülemez.

İnşallah yeni Meclis yapacağı icraatla beni utandırır.

O zaman büyük bir keyifle yanıldığımı ilan etmeye hazırım.

Özet olarak, benim bu Meclis'ten olumlu anlamda bir umudum yok, tam tersine yağmayı artırarak sürdürecek diye korkuyorum.

İnşallah korktuğumuz başımıza gelmez ve bu Meclis, yerini yeni Meclis'e bırakmak için yeni seçimlere gittiğinde, Türkiye'nin solunacak havası, yaşanacak yeşili, tarihten ve doğadan gelen zenginlikleri, bugünlere göre daha da azalmış olmaz.

Benim bugün diyeceğim, Türkiye, politikacılardan bağımsız olarak hem büyüyor hem de gelişiyor.

Yani, politikacılar **gölge etmesinler başka ihsan istemeyiz.**

Biliyorsunuz **büyüme** başka, **gelişme** başka kavramlardır.

Ekonomik **büyüme**, genellikle milli gelir artışı ile ölçülür.

Yani **büyüme**, yapılan yatırımların sonucu olan milli gelir artışı ile bağımlıdır.

Gelişme ise, hem artan bu gelirin dağılımı, hem insan kaynaklarının gelişmesi, hem hizmetlerin miktar ve kalite olarak artması, hem de kültürel yaşam ile ilgili bir kavramdır.

İşte tam seçim öncesi Türkiye'de üç çok önemli olay, bu konularda alınmış ve alınmakta olan mesafeleri işaret etmek açısından çok anlamlıydı.

Birinci olarak, büyümeye katkıda bulunacak çok önemli bir ortaklık, **Sabancı** grubu ile **Dupont** arasında gerçekleştirildi.

Böylece Türkiye, dünya polyester piyasasında söz sahibi oldu.

İkinci olarak başında **Şakir Eczacıbaşı**'nın bulunduğu **İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı**'nın yapmakta olduğu beş festivalden biri olan **Uluslararası İstanbul Filın Festivali**'nin 18'incisi başladı ve seçim sırasında da sürdü.

Bırakınız İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı gibi bir sivil toplum kuruluşuna sahip olmanın büyük anlamını, sadece Film Festivali bile, Türkiye'nin Avrupa çapındaki sanatsal iddiasına en güzel örnekti.

Yıllarca Avrupa Film Birliği **Eurimages**'ın Başkanlığını yapmış İtalyan **Adinolfi**'nin, Festival'in açılışında yaptığı konuşma, Türkiye'nin kültürel gelişme yolunda almış olduğu büyük mesafeyi vurguluyordu.

Son olay, Osmanlı Devleti'nin 700'üncü kuruluş yıldönümü münasebetiyle, başında **Prof. Ekmeleddin İhsanoğlu**'nun bulunduğu İslam Konferansı Teşkilatı, **İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi**'nin (**IRCICA**) düzenlediği **Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim** konulu uluslararası kongrenin yapılmasıydı.

Bu Kongre, Türkiye'nin özellikle tarih bilimi açısından dünya ülkeleri arasında sahip olduğu yeri bir kez daha gündeme getiriyordu.

Son bir not olarak, Film Festivali'nde karşılaştığım ünlü sopranomuz, İstanbul Devlet Opera ve Balesi Müdürü **Yekta Kara**'nın Almanya'da **Verdi**'nin **Nabucco**'sunu sahneye koymaktan yeni döndüğünü de belirtmeliyim.

Yani bir Türk sanatçı, operanın kalbi olan Avrupa'da, konuk yönetmen olarak, Verdi'nin bir eserini sahneye koyuyordu.

Festivale katılanların çoğu da, ünlü grafik sanatçımız **Mengü Ertel**'in her uluslararası standarda göre **kültürel bir katkı** sayılacak olan **Büyütmeler** adlı, aynı gün açılan sergisinden geliyordu.

Evet Türkiye, politikacılara rağmen hem büyüyor hem de gelişiyor.

Dilerim bu büyüme ve gelişme, yağmalanacak pastayı büyüttüğü için, siyasetteki ahlaksızlığı da teşvik etmez.

ŞÜKÜR ALLAHIMA BUGÜNLERE ERİŞTİK!

Önce Allahıma, sonra liderime şükürler olsun, bugünlere de eriştik!

Yaşasın beni Meclis'e gönderen demokrasi!

Ama yine de söylemeden geçemeyeceğim, **seçmen iyi de, halk çok bilinçsiz bizde kardeşim.**

Türkiye'yi 2000'li yıllara taşıma görevini yüklenmiş bir milletvekili olmanın onuru ve gururuyla göğsüm kabarıyor.

Ne mutlu bana ki, artık apartman toplantılarında komşuların ukalalıklarına boyun eğmeyeceğim.

Şansım yaver giderse Meclis lojmanlarında tripleks bir eve taşınırım, tripleks ev nasip olmazsa, ayrıca lojman parası alıp, Ankara'da mükellef bir daireye yerleşirim.

Zaten eski evimde bile otursaydım, o entel kılıklı alt kattaki ukala komşu, bizim konken arkadaşları geceyarısından sonra gürültü ediyor diye yukarı çıkıp kapıya mı dayandı, basardım yumruğu herifin çenesine, bir güzel benzetirdim.

Sonra bir de karakola çektirir, orada da sopalatırdım keratayı.

Neden, çünkü **seçmen iyi de, halk bilinçsiz bizde kardeşim.**

Apartman komşun bile dayak yemeden bilinçlenmiyor!

2000'li yılların Türkiyesi'nde, hastane kuyruklarında perişan olmak da yok artık.

Bağlat telefona başhekimi, ver emrini, baksınlar çoluk çocuğa.

Hanım da gerdanındaki fazlalıklardan şikâyet edip duruyordu.

Ötesini berisini biraz gerdiriversin o da canım, ne de olsa artık bir milletvekili karısı, üstelik para isteyen mi var?

Gerçi maaş da fena değil, bana **"Adam olamadın bir türlü!"** diyen ilkokul öğretmenimin maaşının altı-yedi misli, üstelik biraz azalsa da ömür boyu sürüyor, ama ne de olsa bedava hizmetin tadı başka.

Aslında ben öyle pistondan, torpilden, ayrıcalıktan filan pek hoşlanmam ama, bizde **seçmen iyi de, halk o kadar bilinçsiz ki** kardeşim, o doktorlar insanı sefil ediyorlar hastane kapılarında.

Allaha şükür şu trafik belasından da, park derdinden de kurtuluyoruz 21. yüzyılda.

Türkiye'de seçmen iyi de, halk bilinçsiz kardeşim, kimse trafik kurallarına uymuyor.

Koy arabanın önüne **TBMM** plakasını, bas kornaya, maganda şoförler sağa sola kaçılsın, trafik polisi yolu açsın.

Zaten kimsenin uymadığı trafik kurallarını ihlal ettin diye sana artık ceza meza da yazamazlar.

Çok söylenen olursa, basarsın tokadı suratına, kim olduğunu hatırlatıverirsin herkese.

Hem artık istediğin yere park da edebilirsin.

Demokrasi sayesinde o mafya kılıklı park bekçilerine haraç ödemekten de kurtulduk: Gerçek demokrasilerde insan hiç sokağı parsellemiş park mafyasının adamına haraç verir mi be?

İnsanın kanına dokunuyordu vallahi.

Neyse, demokrasi sayesinde milletvekili olduk da, arabamızın park sorununu da çözdük.

Seçmen iyi de, halk bilinçsiz bizde kardeşim.

Örneğin al uçak yolcularını ve havayolu personelini:

Güya uçak yolcusu, zengin, görgülü olması gerekir değil mi?

Hayır, illa benim cep telefonumu kapattıracak.

Elimdeki beş-on parça paketi mutlaka bagaja verdirecek.

Ulan komünizm Rusya'da bile çöktü, burada herifler cep telefonu ve bagaj düşmanlığı yapıyor.

Neyse artık bu bilinçsiz halkla birlikte seyahat etmekten de, personel tarafından itilip kakılmaktan da kurtulduk demokrasi sayesinde.

Geç VİP salonuna, ısmarla kahveni, uçakta da en ön sıraya kurul.

Hostesler yeterince hizmet etmedi mi, bas tokadı gitsin!

Gelecek seçime kadar Allah devlete, millete ve liderime zeval vermesin, çünkü seçmen iyi ama halk bilinçsiz; benim liderim olmazsa Türkiye'de halk demokrasiyi filan işletemez, beni de Meclis'e yollayamaz; sonra 21. yüzyılda Türkiye'nin tarih ve doğa varlıklarının paylaşım sorunlarıyla, toprak yağması problemlerini kim çözer?

LİDERLİĞİN ON ALTIN KURALI

Sevgili okurlarım, seçim sonrasında ülkemizin durumuna çok üzülüyorum.

Ama daha da çok üzüldüğüm bir nokta, ülkemizi kurtarmak için **saçlarını süpürge etmiş olan liderlerimizin** içine düştükleri durum:

Seçmen, tüm yeteneksizliğini ve beceriksizliğini, tam bir cehalet ve ancak cehaletten doğabilecek bir saldırganlıkla, oy kaybetmiş olan partilerin liderlerine fatura etmeye çalışıyor.

Oysa baraja takılan partinin **siyaset bilimi öğretim üyesi** olan başkanı, büyük bir vukufla, **seçmen kendisini anlamadığı için** yüzde 8.5'te kaldığını, yani **bütün suçun seçmende olduğunu** televizyonlarda açıkça beyan etmedi mi?

Bu **yüce liderler**, sadece ve sadece bize hizmet etmek uğruna her türlü özveriyi göstermediler mi? Maddi ve manevi tüm zenginliklerini, siyasette harcamadılar mı?

Nerede kaldı bizim, **büyüklere saygı, küçüklere sevgi** ilkemiz?

Vefa, artık sadece İstanbul'da **boza** yapılan bir semtin adı mıdır?

İşte sevgili okurlarım, bu duygu ve düşüncelerle, devletteki görevimden ayrıldıktan sonra yazdığım **Ben Müsteşarken** adlı kitabımda, yıllarca biriktirdiğim bilgi ve edindiğim deneyimler sonunda, bütün büyük düşünürlerimize de danışarak oluşturduğum **Liderliğin On Altın Kuralı**'nı, bu **büyük ve yüce insanlara** yardımcı olması dileğiyle burada **bir kez daha** yayınlıyorum.

Bu büyük hizmetimi, kimi, "**Dere geçerken at değiştiril-**

mez," diyen, kimi **istifa ettiği partisinin dizginlerini elinde tutan,** kimi ise zaten hiç de istifaya niyetli görünmeyen bu liderlere, belki bu kara günlerinde yardımcı olabilirim umuduyla ve **sizlerin de iyiliği için;** bu değerli insanlar başımızdan gidip de **bizi hem öksüz hem de yetim bırakmasınlar** diye yapıyorum.

İlgilenecekler için hemen belirteyim, her kural hakkındaki ayrıntılı bilgi, **Ben Müşteşarken** adlı kitabımın 508 ile 511. sayfaları arasında bulunabilir.

Dilerim, bu kurallar, onları nasıl **başarılı birer lider** yaptıysa, bugünkü bunalımı **kazasız belasız atlatmalarına** da yardımcı olur.

Birinci kural, liderliğinizi ilelebet müdafaa ve muhafaza etmektir.

İkinci kural, lider olduktan sonra kesinlikle okumamak ve danışmamaktır.

Üçüncü kural, çevrenizdekileri seçerken, liyakat yerine sadakate, güçlülük yerine tabansızlığa, ilkelilik yerine fırsatçılığa önem vermektir.

Dördüncü kural, olanaklı olduğu ölçüde geniş kaynak denetlemek ve denetlediğiniz kaynakları kendinize, ailenize ve çevrenize aktarmaktır.

Beşinci kural, korkuyu ve umudu, cezayı ve ödülü aynı anda kullanmaktır.

Altıncı kural, fırsatları anında değerlendirmektir.

Yedinci kural, farklı durumlarda farklı yüzler takınmak, yani ikiyüzlü olmak ve çok iyi rol yapabilmektir.

Sekizinci kural, liderliğinizi pekiştirmek için düşmanlarınızı kullanmak, düşmanınız yoksa yaratmaktır.

Dokuzuncu kural, gerçeğe uygun olmayan iddialarda bulunmaktan çekinmemektir.

Onuncu kural, başta kendiniz olmak kaydıyla, kimseye güvenmemektir.

Çok **özverili oldukları** için, bizlere karşı sahip oldukları **sorumluluk** duygusu içinde yerlerini korumak isteyen liderler, çevrelerindeki baskıdan dolayı güçsüz düşmüş olabilirler.

Sevgili okurlarım, lütfen siz de faks, telefon, telgraf ve e-posta ile, bu değerli liderlerimizin yerlerinde kalmaları için başlatılmış olan **kampanyaya katılın.**

Parti merkezlerini mesajlarınızla **bombardıman edin** ki, bu büyük insanlar küsüp de, bizi bırakıp gitmesinler.

Onlar da partilerini bırakıp giderse, sonra biz **Cumhuriyeti Kuran Parti** de aralarında olmak kaydıyla, güçlü ve köklü **partileri batırmayı** kendi başımıza nasıl başarırız; başarsak bile bunun sorumluluğunu yalnız başımıza nasıl taşırız?

CHP TİTANİK MİDİR?

Eskiden soğuk Amerikan esprileri vardı.

Bunlar esas olarak, somut gerçeklerden kopuk, ama soyut düşünceye dayalı mantığa uygun garip yanıtları olan, şaşırtıcı sorulardı.

Örneğin, "Bir fil ile bir maydanoz arasında ne benzerlik var?" diye sorardık. Karşımızdaki de bize şaşkın şaşkın bakınca yanıtı yapıştırırdık: "Her ikisi de bisiklete binemez."

CHP'nin içine düştüğü durum ve bu durumdan çıkmak için önerilen çözümlerin gariplikleri bana bu somut durumdan kopuk ama soyut mantığa uygun soğuk esprileri anımsattığı için, bugünkü yazıma yukardaki başlığı koydum.

Önce **Titanik** ne idi ve nasıl battı, onu anımsayalım.

Titanik dünyanın en büyük, en lüks ve **en güvenli** gemisi idi.

Gövdesinde bağımsız bölümler halinde oluşturulmuş boşluklar bulunduğu için, bir çarpışmada bile batmayacağı öne sürülüyordu.

Geminin kaptanı hem stratejik hem de taktik iki hata yaptı.

Önce rotasını, buzdağlarının bulunduğu bilinen bölgenin dışına çıkarmadı. Bu stratejik bir hata idi.

Daha sonra bir de taktik hata yaptı. Tehlikeli bölgeden geçtiğini bildiği halde, buzdağını önceden görebilecek önlemleri almadı.

Sonunda, batmaz denilen Titanik bile, bu kadar hataya dayanamadı ve battı.

Şimdi, CHP Titanik midir? sorusunun yanıtını arayalım:

Titanik'i ne batırmıştı?

Kaptanının, yönettiği **gemiye olan aşırı güveni** ve bu güvene dayalı olarak geliştirdiği kimseyi dinlemeyen **dayatmacı davranışı.**

CHP'yi ne batırdı?

CHP'yi batıran da bugünkü genel başkanın (ve doğal olarak çevresindeki hizbin), **CHP'nin tarihsel gücüne duyduğu aşırı güven içinde,** "Ben ne yaparsam yapayım, bu parti beni taşır" anlayışıyla uyguladığı **dayatmacı tutumdur.**

Oysa bu genel başkan ve bu hizip biraz **sosyal psikoloji** okumuş olsalardı, her liderin, lideri olduğu grubun normlarını (kurallarını, inançlarını) ancak belli bir sınıra kadar esnetebileceğini ve değiştirebileceğini, eğer bu sınırı aşarsa, ya liderlikten **reddedileceğini** ya da grubun **dağılacağını** bilirlerdi.

Baykal ve hizbinin **stratejik hatası,** kendileri dışındaki herkesi ve her fikri dışlamalarıdır.

Taktik hatalarını ise tek tek saymaya olanak yok, çünkü Baykal genel başkan olalı beri alınan her karar bir **taktik hatasıdır.**

CHP, ya kendisini bütün normlarından koparan bu lideri (ve tabii hizibini) reddedecek ya da bütün normlarından koptuğu için, tarihin karanlıklarında yok olup gidecektir.

Şu anda, **bu Kurultay ve bu delege yapısı** ile, CHP'nin, Parti'yi aşırı eğip bükerek kimliksizleştiren, dayatmacı liderden ve onun hizbinden kurtulması **pek olası görünmemektedir.**

Baykal liderlikte ısrar ederse (ki en azından emanetçi bir genel başkan ile ya da **delegelerin ısrarlarına dayanamayarak** bizzat adaylık yoluyla bu tutumunu sürdüreceği anlaşılıyor), delegelere egemen olduğundan, yeniden seçilme ya da istediğini seçtirme gücüne sahip olduğu için, kimliğinden uzaklaşan CHP, **tarihin karanlıklarında boğulup gidecektir.**

Baykal yeniden açılan CHP'nin yüzde 4'lük seçmen gücüyle, yüzde 14'lük seçmen gücüne sahip SHP'yi yutma başa-

rısını gösterecek ölçüde bir dayatmacı olduğundan, şu andaki CHP delegelerinin, **geleneksel özgürlük ve özerklik başkaldırısı içinde** gemiyi batıran bu kaptandan kurtulacak, yani lideri reddedecek **basireti** göstereceklerine pek ihtimal vermediğim için, CHP'nin batacağı seçeneğini daha olası görüyorum.

Böylece başlıktaki sorunun yanıtı, büyük bir olasılıkla **evet, CHP, bir Titaniktir ve Titanik gibi batıyor** biçiminde oluşuyor.

1994'te, tam bir dayatmacılıkla, Ankara'yı Refah'lı **Melih Gökçek'e** armağan eden, **Mümtaz Soysal'**dan **İsmail Cem'e** ve **Aydın Güven Gürkan'**a, bütün CHP'li ve SHP'li beyinleri ya başka partilere kaçıran ya da harcayan **strateji hatalarına** ek olarak, kendisinin büyük bir yanılgıyla bizzat zorladığı 1999 seçimlerinden önce önüne gelen iktidar olma ve böylece seçim kazanma şansını bile yine dayatmacılığı yüzünden kaçıran ve bir yandan rakibi partiye iktidar yollarını açıp, öte yandan kendi partisini Meclis dışında bırakan **taktik hatalarını** da yapan, bütün basiretsizliğinin ve dayatmacılığının bedelini, Cumhuriyet'i kuran CHP'ye ve onun aracılığıyla bütün Türkiye'ye ödeten **kaptanı ile birlikte batıyor Titanik.**

CHP'li seçmen 1999 seçimlerinde, **dünyada eşi görülmeyen bir davranışla**, belediyelerde partisini desteklemiş, Parlamento'da ise, sırf **Genel Başkan'dan kurtulmak için partisine oy vermemiştir.**

Bu seçmen bilincine bakarak, belki diyorum, CHP'nin **delelgeleri de** beklenmedik bir tarihsel silkinişle, **halkın tüm güvenini yitirmiş** olan bu Genel Başkan'dan ve hizbinden kurtulup, **CHP Titanik midir?** sorusunu koskocaman bir **Hayır** ile yanıtlayabilir ve herkesi şaşırtır.

MİRASYEDİ LİDERLERİN YAPIŞKANLIĞI

1999 seçimleri, gerek yapılmasına karar alınış biçimiyle, gerek sonuçları açısından Türkiye'de daha çok tartışılacak.

Sanıyorum, bir yandan CHP'nin Meclis dışı kalması, öte yandan ANAP ve DYP'nin büyük ölçüde oy yitirmesi ve Fazilet'in gerilemeye başlaması ile MHP'nin yükselişi, siyasal yaşamımızın önümüzdeki yıllarını önemli ölçüde etkilemeye devam edecek.

Ben bu yazımda, Türk siyasal yaşamına musallat olmuş bir **lider hastalığından, mirasyedi liderlerin yapışkanlığından** söz etmek istiyorum.

Bir kez hemen belirtmeliyim ki, pek çok kimsenin **lider hegemonyası** ya da **lider sultası** diyerek yakındığı ve esas olarak **liderin egemen olduğu parti yapısı** ve **liderin temsil ettiği parti imajı** anlamına gelen **sorun,** sadece Türkiye'ye özgü değil, **bütün demokratik ülkelerde** görülen bir **sendrom**'dur.

Yani liderler bütün ülkelerde partilerine egemendir ve bütün dünyada seçmenler bir partiye oy verirken onun liderine bakarlar.

Aslında böyle olmasında da şaşılacak bir taraf yoktur. Çünkü gerek ideolojiler gerekse programlar, genellikle seçmen tarafından simgelerle algılanır.

Esas olarak ortalama seçmen bunları teknik anlamda okuyup irdelemez ya da felsefe planında tartışmaz:

Seçmen, genellikle bir **genel izlenime**, bir **yaklaşıma**, bir **doğrultuya** oy verir.

İşte lider bu genel yaklaşımı, bu genel doğrultuyu temsil eden bir simgedir ve onun için de çok, ama çok önemlidir.

Öte yandan, bir partinin genel doğrultusu, genel yaklaşımı, ideolojisi ve programı ne olursa olsun, seçmenle ilişkisindeki en önemli öge, **güven** ögesidir.

Bir partinin söylemi ne kadar doğru ve geçerli olursa olsun, ancak seçmenin onu ifade eden **lidere,** yani partiyi temsil eden **simgeye duyduğu güven,** bu söylenenleri anlamlı kılar ve oya çevirir.

Kendisine duyulan **güveni yitiren** bir lider, ne kadar güzel şeyler söylerse söylesin, söyledikleri ne denli doğru ve geçerli olursa olsun; Türkçemizin güzelim deyimiyle, isterse **ağzıyla kuş tutsun,** kimse artık ona inanmaz ve o liderin partisi artık iflah olmaz.

Türkiye'nin lider sorunu, **lider hegemonyası** probleminden değil, halkın güvenini yitirmiş **mirasyedi liderden** partilerin **kurtulamayışı** meselesinden kaynaklanmakadır.

Bir başka deyişle, Türkiye'nin sorunu, liderin partiyi yönetiş biçimi ya da demokratik olup olmaması değil, başarısız liderin **değiştirilememesi** meselesidir.

Türkiye'deki Siyasal Partiler Yasası'nın yanlışlıklarından da kaynaklanan bir biçimde, **hiçbir parti,** kolay kolay başarısız **liderinden kurtulamaz.**

Bugün CHP Kurultayı dolayısıyla öne çıkan konu, CHP **lideri**'nin kişisel bir sorunu ya da CHP'ye özgü tekil bir olay değildir.

Bakınız, daha 1991 yılında, **Mesut Yılmaz, Özal**'dan devraldığı yüzde 36.4 oyu yüzde 19.6'ya, **Tansu Çiller, Demirel**'den devraldığı yüzde 27 oyu yüzde 19.2'ye, **Deniz Baykal, İnönü**'den devraldığı yüzde 20.8 oyu yüzde 10.7'ye indirmemiş miydi?

Bu her üç başarısız lider de, kendilerinden önceki liderle-

rin topladığı oyları bir **mirasyedi sorumsuzluğuyla, dayatmacı iktidarları** için çarçur etmediler mi?

Üstelik bu **utanç verici sonuca karşın**, üç liderin üçü de olanca yetkileriyle partilerini 1999 seçimlerine kadar, mutlak bir erk ile, **dikensiz bir gül bahçesi** olarak yönetmediler mi?

Peki bu ikinci denemenin sonucu ne oldu?

ANAP yüzde 13.2'ye, **DYP** yüzde 12'ye, **CHP** yüzde 8.7'ye düştü.

Yani 1995 seçimlerindeki oy kaybının bir defaya mahsus bir kaza olmadığı, bu liderlerin partilerinin oylarını eriten yeteneksizlik ve beceriksizliklerinin **bir genel eğilimi yansıttığı** kanıtlandı.

Meclis dışında kalarak 1999 seçimlerinden en büyük zararı gören CHP'nin liderinin bile gitmemek için son ana kadar nasıl direndiği, kamuoyunun gözleri önününde cereyan eden bir trajediye dönüştü.

İşte bunun için diyorum ki: **Türkiye'nin bugünkü sorunu, *lider hegemonyası* meselesi değil, *kifayetsiz-muhteris, mirasyedi liderler ve bu liderlerden kurtulamayış* problemidir.**

CHP'nin bile, yeni genel başkanı **Altan Öymen** ile, **Kemalist ve Sosyal Demokrat tüm mirası** yiyip bitiren **Baykal**'dan kurtulup kurtulamayacağını ancak zaman gösterecektir.

ALTAN ÖYMEN: BİR DEMİR LEBLEBİ

Altan Öymen son derece beyefendi bir insandır.

Konuşurken sesini asla yükseltmez.

Genellikle, "Üstat haklısın ama", "Tabii doğru söylüyorsun ama..." gibi cümleciklerle süsler diyaloglarını.

Herkesin bağırıp çağırarak kimlik ve kişilik gösterisinde bulunduğu günümüzde, bu **sakin ama kararlı** davranış biçimi çok kişiyi yanıltır, onu zayıf sananlar olur.

Oysa **Altan Öymen'in çelik gibi bir iradesi** ve **çok gelişmiş bir kişiliği** vardır.

Öyle anlaşılıyor ki, **Deniz Baykal ve ekibi** de bu **beyefendi** kişilik görüntüsüne aldanarak, **Emanetçi Genel Başkan** olması için ona oy vermişlerdir.

Bu ekip de, CHP'yi sadece **kendi hizbi ve kendi iktidarı için kullanmak isteyen bütün çıkarcı kişiler ve gruplar da** yakında yanıldıklarını anlayacaklardır.

Değerli gazeteci, yazar ve öğretim üyesi **Prof. Ahmet Taner Kışlalı**, yıllarını verdiği hocalık ve gazetecilik deneyimiyle **Altan Öymen'in** gerçek kimliğini ve kişiliğini doğru bir biçimde algılamış ve onun kendisine, **Mitterand'ın** son seçim kampanyasında kullanılan **sakin güç** imgesini anımsattığını yazmıştır.

Ben burada, önce pek çok kimsenin bildiği bir özelliğinden, sonra herkesin gördüğü bir tutumundan ve en sonra da pek kimsenin bilmediği başka bir davranışından söz ederek, kamuoyuna bu **CHP'nin yeni Genel Başkanı'nı** tanıtmaya çalışayım:

Önce pek çok kimsenin bildiği bir özelliğiyle başlayalım:

Altan Öymen ANKA Haber Ajansı'nın kurucusudur.

1972'de, Türkiye 12 Mart 1971 baskısını yaşarken, **Altan Öymen** bir haber ajansı kurar.

Kurduğu bu ajansı o denli sağlam temeller üzerine oturtmuştu ki, bu şirket o kargaşa ortamında bile başarıyla beş yıl yaşamış, **Öymen** siyasete atıldığında, 1977 yılında **Müşerref Hekimoğlu**'na devredildikten sonra da en önemli haber ajanslarından biri olarak etkinliklerini sürdürmüştür.

Bugün de hâlâ aynı gücünü ve başarısını korumaktadır.

Bu olay, **Öymen**'in **kuruculuğu ve örgütçülüğü** açısından önemli bir ipucu verir sanıyorum.

İkinci olarak anımsatmak istediğim tutumu, herkesin gözü önünde, Kurultay sonrasında ortaya çıktı:

Baykal ve ekibi tarafından **kuşatılan Öymen**, kendisinin onaylamadığı bir Parti Meclisi seçimiyle karşı karşıya bırakıldı.

Bu olaya büyük bir **sükûnet içinde,** *"Bu seçimin siyasal ve hukuksal sonuçları olacaktır,"* diyerek tepki veren **Öymen**, bir süre sonra, seçilmiş olanların istifası ile (komploculardan bazılarının bar bar bağırmalarına ve tepinmelerine karşın), sorunu **sessizce** ama **çok etkin bir çözüme** kavuşturuverdi.

Sanıyorum, bu davranışı, sadece **kararlılığını** değil, **etkinliğini** de kanıtlayan bir başka gösterge olarak düşünülebilir.

Şimdi son olarak gelelim, pek kimsenin haberinin olmadığı, benim bildiğim bir başka olaya:

1970'li yıllarda ben, Turizm Bakanlığı'nın tüm Türkiye'nin turizmini **fiziksel olarak planladığı** bir projede, **Hacettepe** Üniversitesi adına danışmanlık yapıyordum.

1977 yılında her işi bitirdik, planları yaptık ama bir türlü uygulamaya geçemiyoruz.

Çünkü ulusal düzeyde fiziksel plan yapmak yetkisi sadece İmar ve İskân Bakanlığı'nda ve bu Bakanlık planlarımızı onaylamıyor.

İşin kötüsü, bu tutum bir bakana özgü de değil.

Yağmacıların baskısıyla hiçbir İmar ve İskân Bakanı bu planları onaylamıyor.

Herkes büyük bir üzüntü ve düş kırıklığı içinde. Bugün Türkiye'ye milyarlar kazandıran Güney Antalya Turizm Projesi dahil, tüm Türkiye'nin turizm planları yapılmış ama, onaylayan yok.

Üstelik planlar duyulduğu için müthiş bir toprak spekülasyonu da almış yürümüş.

İşte bu ortam içinde 1977 seçimleri yapılıyor.

Seçim sonrasında Meclis'teki çoğunluk olan 226 rakamından on üç sandalye eksik milletvekili çıkaran Ecevit, bir azınlık hükümeti kuruyor.

Bu hükümet Cumhurbaşkanı'nca onaylandıktan yaklaşık otuz gün sonra, güvenoyu alamıyor ve düşüyor.

İster inanın ister inanmayın, güvenoyu alamayan hükümetin Turizm Bakanlığı'na atanmış olan Altan Öymen, bu 30 günlük süre içinde, derhal konunun önemini kavrıyor, İmar İskân Bakanlığı'na atanmış olan Erol Tuncer'in koluna girip, kendisine bir brifing verdiriyor ve planların bir bölümü İmar İskân Bakanlığı tarafından onaylanıp yürürlüğe giriyor.

İşte Öymen böylesine çabuk kavrayan, böylesine çabuk ve etkin karar alan ve aldıran bir devlet adamı'dır.

Öymen'in CHP'deki işi zor. Hem de çok, ama çok zor!

Ama hizipçilerin ve çıkarcıların işi daha da zor:

Çünkü Öymen bir demir leblebidir.

SAVAŞIN FARKINDAYIZ VE GÜLHANE PARKI'NDAYIZ!

1968 yılında başlayan öğrenci eylemleri yavaş yavaş, "toplumsal dinamitin fitiliyiz" yanlışına dönüşürken, yarı eleştirel, yarı sarkastik iki argo tekerleme, genel durumu çok iyi özetliyordu:

Birinci olarak, en ufak bir tartışma ya da çatışma işaretinde gençler hemen artık bir slogan haline gelmiş olan yanıtı yapıştırıyorlardı:

Varsa bir durum, yapalım açık oturum.

İkinci olarak, özellikle provakasyon, ihbar ve benzeri karışık durumlarda derhal, sloganlaşmış olan öteki deyiş gündeme geliyordu:

Her şeyin farkındayız ve Gülhane Parkı'ndayız.

Birinci tekerleme bir yandan her sorunun ancak tartışılarak, karşılıklı bir etkileşim içinde çözüleceğine ilişkin bir inancı, öte yandan sürekli yapılan açık oturumlara yönelik, artık çok mu oluyor, biçimindeki hafif bir özeleştiriyi, ikinci tekerleme ise bütün eylemlerin aslında **yönlendirilmekte** olduğu iddiasına karşı, bu iddianın gerçek olduğunu fark edip de bir şeyler yapamamanın yansıttığı umutsuzluğu ifade ediyordu.

Nitekim, sadece 12 Mart ve 12 Eylül darbelerinin artık tarihe mal olmuş bulunan ve Türkiye'yi yıllarca geriye götüren gerçekleri değil, sonradan yayınlanan ve en son örneği **Hasan Cemal**'in kitabı olan, soldaki ve sağdaki anılar da, 1968'de başlayan bütün bu eylemlerin nasıl **yönlendirildiğini** açıkça ortaya koydu.

İşte son günlerde Türkiye'nin bu kez de **uluslararası plat-**

formda hızla bir yerlere doğru gittiğini (ya da daha doğru bir deyişle **götürüldüğünü**) gördüğümde, 1968 yılında başlayan eylemlerin **aymazlığı** aklıma geldiği için, yazımın başlığında bu aymazlığa karşı üretilen biraz gayri ciddi bir slogan kullandım.

Önce mevcut duruma soğukkanlı bir biçimde nesnel olarak bakalım:

Türkiye'nin savaş uçakları **NATO** üyesi ülkelerin uçaklarıyla birlikte, **Yugoslavya**'yı bombalıyor.

Müttefikimiz **Amerika Birleşik Devletleri**'nin savaş uçakları, bizim havaalanlarımızdan kalkarak, komşumuz **Irak**'ın göklerinde devriye uçuşu yapıyor ve bazı askeri hedefleri bombalıyor.

NATO içindeki müttefiklerimizin **Yugoslavya**'yı bombalayan uçaklarının bir bölümü bizim ulusal havaalanlarımızı kullanıyor.

Kara birliklerimiz **Kıbrıs**'ta, iki yüz bin kişinin can güvenliği için ulusal bekçilik görevi yapıyor.

Yine kara birliklerimiz **Bosna-Hersek**'te Balkanlar'ın bir bölümünde sağlanmış görünen bir ateş-kes için nöbet tutuyor.

Güneydoğu'da, komşularımız tarafından desteklenen ve şoven bir ırkçı ideoloji adına eylem yapan **teröristler**, sürekli olarak karakollarımıza ve sanayi tesislerimize saldırı düzenliyor ve sonra da sınırı geçip yine komşu devletlere sığınıyor.

Türk Silahlı Kuvvetleri, komşularımızda üslenen bu teröristleri kovalamak için, sürekli olarak sınırlarımızın dışında **sıcak takip** yapıyor.

Hem komşularımız hem de bazı emperyalist güçlerce desteklenen PKK'li teröristler, psikolojik açıdan toplumu Türkler ve Kürtler olarak bölmek için, Türkler arasında Kürt düşmanlığı yaratmak amacıyla, büyük kentlerde amaçsız ama vahşi terör eylemleri düzenliyor, masum insanları **katlediyorlar**.

Batı, Doğu, Kuzey ve Güney komşularımız, içinde bulunduğumuz **Batı İttifakı**'nın (bu ne biçim ittifaksa) başka bazı üyeleriyle birlikte, Türkiye'nin **destabilize** edilmesi için, bir yandan teröristlere para ve silah yardımı yapıyor, öte yandan siyasal arenada da destek sağlıyorlar.

Hemen her gün, çevremizdeki ailelerden birinden bir **şehit cenazesi** çıkıyor.

Çok kısa olarak özetlediğim şu duruma bakıp da söyler misiniz lütfen, **savaşın bundan farklı bir tanımı mı var?**

Bütün bu koşullar, gittikçe küçülen bir dünyada, **21. yüzyıla girerken Türkiye'nin oynayacağı roller** ile yakından ilgili.

Türkiye, **İmralı** duruşmaları dolayısıyla, yalnızca bir terörist saldırıyı değil, 21. yüzyılda **nasıl bir dünyada, nasıl bir bölgede ve nasıl bir ittifak içinde yer aldığını** da irdelemek zorundadır.

Bu yapılmadığı takdirde, bugüne dek ülkenin bütünlüğü adına dökülmüş olan kanlar boşuna akıtılmış hale dönüşebilir.

Dikkat edelim de otuz yıl sonra bir başka köşe yazarı **"Her şeyin farkındaydılar ve Gülhane Parkı'ndaydılar"** demesin bizim için.

ENDÜLÜS'ÜN DANS EDEN ATLARI VE BİZİM DEMİRKIRAT

Ben İspanyolları **Yahya Kemal**'in dizelerinde tanıdım ve sevdim.

O zamanlar, henüz okula başlamadığım, ama annemle babamın Yahya Kemal ve arkadaşlarına yemek verdiklerinde, sofra benim yatağımın bulunduğu odaya kurulduğu için, belki de zorunlu olarak evimizdeki müzik ve şiir dolu gecelere tanık olduğum zamanlar, İspanyollara, babamın okuduğu Yahya Kemal'in şiirlerinde ısındım.

İspanya benim için hep kastanyet, hep hareket, hep dans ve hep kırmızı oldu.

Henüz Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciyken sevgilimle gittiğimiz Barselona'da izlediğimiz canlı İspanyol dansı, zihnimdeki bu imgeleri, gerçek İspanyol dansının insanı o derhal saran, bütün hücrelerine nüfuz eden müziği ile pekiştirdi.

İspanyollar turizmi iyi biliyor.

1992'de **Expo 92 Fuarı**'nın açılışı için geldiğim **Sevilla**, aradan geçen 7 yılda çok daha gelişmiş.

Özerk **Endülüs Bölgesi**'nin başkenti olan Sevilla'da gezilecek ve görülecek çok şey var.

En başta da 1929'da **Latin Amerika Ülkeleri Fuarı** dolayısıyla yapılmış olan enfes binalarla, **Expo 92 Fuar Alanı** geliyor.

İspanyolların bir başka özelliği de tarihi ve doğayı korumakta gösterdikleri büyük başarı.

Arap-İslam kültürü ile Katolik-İspanyol kültürü karışımı

tarihlerini büyük bir titizlikle koruyorlar. Çünkü korumacılık anlayışının turizm aracılığıyla para getirdiğini de keşfetmişler.

Herkes İspanyolların **Boğa Güreşi** geleneğini bilir.

Boğa güreşi ile birlikte muhteşem bir **At kültürü** de geliştirmiş İspanyollar.

Çağımızın en önemli at terbiyecilerinden **Don Alvaro Domecq** 1973 yılında **Jerez de la Frontera**'da bir **at yetiştirme okulu** kuruyor.

İspanyollar şimdi turistleri bu okula götürüp **Endülüs Atları Nasıl Dans Eder** adlı gösteriyi izletiyorlar.

Muazzam bir kapalı salon yapılmış. Ortada toprak bir alan. Üç bir tarafı tribünlerle çevrili.

Tek binicili gösterilerden, araba sürücülerine, ikili **danslardan** on atlı **karusele** kadar, inanılmaz bir güzellikle **raks ediyor** Endülüslü atlar.

Çoğu da **kır at** bunların,

Endülüs'ün **kır atlarını** görüp de bizim **Demirkırat**'ımızı anımsamamak olanaksız.

Jerez'deki gösterinin beyni, bir anlamda atların hem terbiyecisi hem binicisi, yani lideri olan **Don Alvaro Domecq**.

İnsan atların inanılmaz dansını izlerken, onların liderine hayranlık duyuyor. Çünkü biliyor ki o atları bir balerin başarısına ulaştıran kişi o **liderdir** ve at, **binicisi nereye isterse oraya gider**.

Ben bu vesileyle bizim **Demirkırat**'ın **liderlerini** düşündüm.

Demirkırat'ın ilk liderleri, onu kötü kullandıkları için, ne yazık ki ipe gittiler.

1950 yılında sağcısı-solcusu, köylüsü-aydını, herkes **Demokrasi için Demirkırat**'a oy verdi.

Liderleri onu demokrasiye doğru değil, özgürlükleri daha da kısan bir çoğunluk baskısına doğru koşturdular.

Sonuç, binicileri için de **Demirkırat** için de felaket oldu.

Daha sonra **Demirkırat**'ın süvariliğine yine **demirden bir el** soyundu.

Önce 12 Mart, sonra 12 Eylül **engellerine** karşın, **Demirkırat** süvarisini bu kez **Çankaya'ya kadar** taşıdı.

Üstelik 12 Mart ve 12 Eylül engellerini aşarken çok örselenmiş, çok da yorulmuştu.

Birinci kuşak süvarisi ile ipe, ikinci kuşak süvarisi ile **Zincirbozan üzerinden** Çankaya'ya giden **Demirkırat** şimdi üçüncü kuşak süvarisi ile yüzde 88 oranında bataklığa saplanmış gözüküyor.

Demirkırat'ın ehil ellerde olması ve yeni ufuklara koşması, sadece kendi başarısını değil, Türkiye'nin yazgısını da etkileyecektir.

GEÇMİŞİ GELECEKTE YAŞAYAMAZSINIZ

Çeşitli yerlere **21. Yüzyılda Türkiye** konusunda konferanslar vermeye çağrıldığımda, sözlerime genellikle, **"Geleceği aramak için bugüne, bugünü anlamak için düne, dünü çözümleyebilmek için de evvelki güne bakmak gerekir,"** diye başladığımı beni dinleyenler bilir.

Ben hem bir toplumsal bilim hem de bir tarih öğrencisi olarak, geleceği bugünün, bugünü dünün, dünü ise evvelki günün belirlediğini çok iyi bilirim.

Tarihin geri çevrilemeyeceğini ve gelecekte geçmişin yaşanamayacağını da.

Dünya belirli bir çizgide gelişiyor:

Tarımdan endüstriye, endüstriden uzaya.

Yani köylüden kentliye, kentliden dünyalıya.

Tarım döneminde, toprak ağalığı ve din egemendi:

Köylülere insan gözüyle bakılmazdı.

Endüstri döneminde insan hakları ve demokrasi egemen oldu.

Herkesin, ama herkesin **insan muamelesi görmesi** endüstri toplumunun ana ilkesi haline geldi.

Tarım toplumlarının egemen devlet biçimi, **Mutlak İmparatorluk,** geçiş dönemlerinde **Meşruti İmparatorluk** oldu.

20. yüzyıla damgasını vuran Endüstri Devrimi'nin devlet biçimi ise dört ana grupta ortaya çıktı:

Birinci olarak, ulus-devlet anlayışına dayalı **demokrasiler,** bu biçimin **ideal tipleri** idiler.

İkinci olarak, Alman, İtalyan ve Japon faşizmleriyle bunla-

rın günümüzdeki uzantıları olarak görülen Sırp yaklaşımı, ulus-devletteki **ulus** kavramının **şoven sapmasını** simgeleyen **faşist devlet** biçimi olarak zaman zaman ortaya çıktı ama, sadece kan ve gözyaşı üreterek, tarih sahnesinden sürekli olarak silindi.

Üçüncü olarak ulus-devlet kavramını teoride yadsıyan ama pratikte Rus-Slav etnik ve milli çizgisini uygulayan ve **enternasyonellik** savında bulunan Moskova ya da Pekin **komünizmi** (yani endüstrileşmeye yaklaşmış olan **kentli komünizmi** ile, endüstrileşmenin uzağında bulunan **köylü komünizmi**) insanlığın evrim çizgisini değiştireceği iddiasıyla ortaya çıktı ve o da faşizm uygulamaları gibi arkasında sadece kan ve gözyaşı bırakarak tarih sahnesinden yok oldu gitti.

Dördüncü olarak, endüstrileşme sürecini kaçırdığı için, **otoriter ya da demokratik çizgide, ulusal kurtuluş savaşları vererek ya da vermeden, yirminci yüzyıla damgasını vurmuş olan soğuk savaş sürecinde, Amerikan ya da Sovyet emperyalizminin merhametine sığınan** ve bu yolla endüstrileşme sürecinin dışında kalma kaderini aşmaya çalışan **garip yapılar** ortaya çıktı.

Bunlar zaman zaman **komünizme**, zaman zaman **faşizme**, zaman zaman **İslam'a**, zaman zaman da **demokrasiye** sığınan **zavallı diktatörlükler** olarak varlıklarını hâlâ sürdürüyorlar.

21. yüzyıl, **tarım** ve **endüstri**'den sonra **uzay** teknolojisini getiriyor.

Köylü ve **kentli**'den sonra da **dünyalı**'yı.

Toprak ağalarına ve **din adamlarına** dayalı **imparatorlukların** yerini alan, insan haklarının ürettiği **vatandaşlara** dayalı **demokrasiler**, 21. yüzyılın **uzay teknolojisindeki dünyalı** vatandaşı üretiyor.

Türkiye'deki **dinci akımların** ve **şoven milliyetçiliğe dayalı tüm siyasal eğilimlerin (ister Türk isterse Kürt milliyetçiliği olsun)** çıkmazı buradadır:

Hitler Faşizmi gibi **çok kan dökerek** ve ancak **kısa bir süre için** tarihi geri çevirdiğinizi **sanabilirsiniz;** ama **sürekli olarak GEÇMİŞİ GELECEKTE YAŞAYAMAZSINIZ.**

21. yüzyıl, yeni bir **teknoloji,** yeni bir **toplum** ve yeni bir **insan** YARATARAK geliyor.

Türkiye ise 21. yüzyıla **gerçek ve sıcak bir savaş** içinde giriyor:

Kıbrıs'ta, Bosna'da, Kosova'da, Irak'ta, Güneydoğu'da.

Denizde, karada ve havada.

Diliyorum önümüzdeki bütün **sorunları,** zorlukları, olanakları ve seçenekleri algılayalım 21. yüzyılda.

21. yüzyılı, ortaçağın tarım imparatorluklarını yöneten siyasal din anlayışında aramak da, yirminci **yüzyılın** kanlı **faşizmlerine** yol açmış bulunan milliyetçilik uzantılarında özlemek de, **hem topluma hem de tarihe karşı çıkmak** olur.

Türkiye'deki **siyasal İslam'ın** da, **ayrılıkçı ve ırkçı terörün** de açmazı ve çıkmazı budur.

DİNCİLİK, MİLLİYETÇİLİK, ANTİ-KOMÜNİSTLİK VE DEMOKRATLIK

Dünyada **Soğuk Savaş** biteli on yıl oldu.

Türkiye'de **soğuk savaş** döneminin örgütlenmeleri ise, bu dönemin tatlı kârlarından vazgeçemedikleri için, hâlâ varlıklarını sürdürüyor ve sıkışınca da soğuk savaş döneminin **anti-komünist** söylemine sığınıyor.

Bilmem dikkat ettiniz mi:

Son günlerde iki ayrı yerde, ama aynı bağlamda **anti-komünizm** edebiyatı yeniden gündeme geldi.

Yani yaklaşık on yıldır ölü olan bir kavram diriltildi.

Halk deyimiyle **hortladı**.

Birinci olarak geçen hafta, Fazilet Parti'li bir politikacımız, **Kemalist maskeli komünistler Fazilet'e saldırmayı sürdürüyorlar** mealinde bazı yakınmalarda bulundu.

İkinci olarak, **Fethullah Gülen**, televizyonlarda yayınlanan kasetlerine karşı **Zaman Gazetesi**'nde yaptığı savunmada, bütün yaşamı boyunca **komünizme karşı mücadele** ettiğini vurguladı.

Aman bir yanlış anlama olmasın:

Hortlayan, yani öldükten sonra yeniden yaşama dönen kavram **komünizm** değil, **anti-komünizm**'dir.

Zaten **Soğuk Savaş Batı Kampı**'nın zaferiyle sona ereli, yani komünizm öleli yaklaşık on yıl oluyor.

Komünizm, tarihin bağışlamaz mezarlığında gömülü iken,

nasıl oluyor da, onun varlığıyla can bulan **anti-komünizm** yeniden gündeme gelebiliyor?

Komünizm hortlamadan, **anti-komünizm**, nasıl yeniden canlanıyor?

Bu sorunun bir tane yanıtı var:

Ne yazık ki Türkiye'deki dinci örgütlenmeler, **dış konjonktür** açısından dünyada olup bitenleri (şu anda) en az on yıl geriden izliyor.

Aslında **cemaat** ve **parti** bağlamında herkesin son günlerde yerli yersiz kullandığı **sosyolojik** açıdan durum son derece açık:

Soğuk Savaş döneminde Birleşik Amerika'nın da desteği ile, gerek Sovyetler'e karşı Türkiye, İran, Afganistan, Pakistan çizgisinde bir **yeşil kuşak oluşturulması**, gerekse **dinci ideolojilerin** Sovyetler'in içinde **muhalif eylemler** için kullanılması sırasında, **İslâm'ın siyasallaşması**, Türkiye'nin iç dinamikleriyle de çakışan bir biçimde, devlet tarafından desteklenen ve **üstelik para ve kuvvet getiren bir girişim** niteliğine kavuşmuştu.

Sonunda Sovyetler çöktü, soğuk savaş bittti, ama bu savaştan **İslam dini adına para ve kuvvet kazananlar**, örgütlerini ve eylemlerini tasfiye etmek istemiyorlar.

Yani hem siyasette hem de ekonomide büyük kâr getiren **din ticaretini** sürdürmek istiyorlar.

İşte komünizm dirilmeden, anti-komünizmin hortlamasının altında, dünyanın ve ülkenin soğuk savaş sonrası koşullarında gittikçe tarih ve bilim dışı duruma düşen, taban ve destek yitiren soğuk savaş örgütlerinin din ticaretini **sürdürmek istemesi yatmaktadır.**

Dincilik ortaçağdaki **tarım imparatorluklarının**, **milliyetçilik** ise 19. yüzyıldaki endüstrileşmenin ürettiği **ulus-devletlerin** siyasal ideolojilerdir.

21. yüzyılın siyasal ideolojisi ise, **hukuk devletinin** eşit va-

tandaşlık ve insanlık kavramlarına dayalı olan **demokrasi**dir.

Hiç kuşkusuz, herkes **vatandaşlık ve insanlık** kavramlarına dayalı **demokrasiyi** kabul etmek ve buna inanmak zorunda değildir.

Hiç kuşkusuz, **dinsel ve mezhepsel inançları** ön plana çıkaran, **millet ya da ırk kökenlerini** daha çok önemseyen, bunlara göre yaşayan ve siyaset yapmak isteyenler olacaktır.

Bu **inanç** onların en doğal **hakkıdır**.

Ama bu **inançlarını kamu alanına** taşımaları, yani dinciliği (şeriatı) ya da milliyetçiliği (şovenizmi) herkese empoze etmek istemeleri, onların ne hakkıdır, ne de demokrasi buna izin verir.

Sadece belli bir dine ya da mezhebe veya bir ırka ya da millete mensup oldukları için **bazı insanların öteki insanlardan daha makbul ya da üstün olduğunu** kabul eden ideolojilerin **kamu alanına taşınmalarının,** (bazı kişilerce) **demokrasi adına** desteklenmesi ise (eğer kötü niyete dayalı değilse) en hafif deyimiyle **bilgisizliktir.**

KOKAN İNSANLAR DEMOKRASİSİ

Yaz geldi, sıcaklar bastırdı.

Trene biniyorsunuz, keskin bir ter kokusu!

Otobüse biniyorsunuz, dayanılmaz bir pis koku!

Taksiye biniyorsunuz, şoförün kokusundan burnunuz düşüyor!

En lüks lokantaya gidiyorunuz, garson inadına yaparmış gibi, başınızın üzerinden servisi uzatırken, koltuk altından yaydığı koku ile sadece o gece için değil, bütün bir hafta boyunca iştahınızı kesiyor.

1997 verilerini yansıtan bir **PİAR-Gallup** araştırmasına göre Türkiye'de yaşayan insanların sadece yüzde 25.5'i yaz aylarında her gün banyo yapıyor.

Her gün banyo yapanların oranı kış aylarında yüzde 8.5'e düşüyor.

Bu rakamlar gerçeği tam yansıtıyorsa (yani insanlar uygar ve temiz görünmek uğruna gerçeği biraz saptırarak, daha temiz olduklarını belirten küçük yalanlar söylemedilerse) kış aylarında, sadece her on iki kişiden biri her gün yıkanıyor.

Aslında **her gün banyo yapma alışkanlığı** mevsimden mevsime değişkenlik göstermemesi gereken bir **günlük davranış biçimi** olduğu için, bu rakamın kış aylarını yansıtan bölümü tüm yıl için daha gerçek verileri yansıtıyor olarak kabul edilebilir.

Biz yine de insaflı davranalım, yaz ve kış ayları için değişik olan iki rakamın ortalamasını alıp, bizim insanımızın yüzde 17'si her gün yıkanıyor diyelim. Yani her gün yıkananların oranı, yaklaşık olarak her altı kişiden biri.

Zaten yine aynı araştırmaya göre, evinde herhangi bir tür su ısıtıcısı bulunan bulunan ailelerin oranı da sadece yüzde 60'tır.

Yüzde yüz pamuk olmayan çamaşırlar ve giysiler çabuk ve çok ter kokar.

Dolayısıyla, yaz aylarında yüzde yüz pamuk olmayan gömlek ya da bluzlar tercih edilmemelidir.

İster yüzde yüz pamuk olsun isterse suni elyaf taşısın, bir kez deri (ve dolayısıyla ter) ile temas eden herhangi bir bluz ya da gömlek, yıkanmadan bir kez daha asla, ama asla giyilmemelidir.

Ter kokusunu önlemek için, koltuk altlarını önce su ve sabun ile yıkamak, ondan sonra adına deodoran denilen, teri ve kokuyu önleyen maddeleri kullanmak gerekir.

Koltuk altları yıkanmadan kullanılan deodoranlar, sadece kokuyu önleyememekle kalmaz, daha kötü bir koku çıkmasına da neden olur.

Hele hele, bluz ya da gömleklerin üzerine hiçbir zaman dışardan **deodoran** sıkılmamalıdır. Çünkü böyle hallerde, zaten ter kokan kumaş daha iğrenç bir koku yaymaya başlar.

Bütün işyerleri, yaz aylarında **temiz kokına** eğitimi vermelidir.

Bütün lokantalar, bütün personelini her gün koku eğitiminden ve denetiminden geçirmelidir.

Bütün insanlar çevrelerindeki **kokan insanları nezaketle** ama **kararlılıkla** uyarmalıdır.

Şimdi diyeceksiniz ki, "*Bu koku konusu da nereden çıktı? Bunun demokrasi ile ilişkisi nerede?*"

Türkiye'de endüstrileşmeyi henüz tam gerçekleştiremediğimiz ve çağdaş sınıfları da tam oluşturamadığımız için, demokrasimizi de bir türlü kurumlaştıramadık.

Bu nedenle politikacılarımız genellikle **demokrasi** diye

diktatörlüklerin en zalimi, baskıların en korkuncu olan **çoğunluğun baskısını** savunup duruyor.

Rahmetli **İdris Küçükömer**'den beri, **kafa kalabalığını, solculuk** diye tanımlama yanlışı da yapılmaya başlandı.

Demokrasiyi rafa kaldırıp bir şeriat devleti kurmak isteyenler ya da rejimi ırka dayalı bir milliyetçilik anlayışıyla ikame etmek isteyenler, bu nedenle **demokrasi adına** destek buluyor.

İster misiniz, benim ter kokusuna karşı önerdiğim önlemler de **Jakobence** bulunsun ve hepimiz **demokrasi adına** ter kokusuna mahkûm edilelim.

Korkum şu: Gittikçe azalacağına yaygınlaşan, çoğunluğun yaptığı ve savunduğu her şey demokratlıktır yanlışına uygun olarak, **kokanlar, kokmayanlara** yıkanmayı ve kokmamayı yasaklarsa ne yaparız şu sıcak yaz aylarında?

HİKMET ULUĞBAY'IN KANIYLA İMZALADIĞI PROTESTO BİLDİRİSİ

Hikmet Uluğbay'ın intihar girişimi bir **toplumsal göstergedir.**

Çünkü her intihar, psikolojik yönleri de olan **toplumsal bir olaydır.**

Toplumbilimsel açıdan **birey, toplumla olan bağları zayıfladığı ya da koptuğu zaman intihar eder.**

Bireylerin toplumsal bağlarının zayıfladığı ya da koptuğu zamanlar ise, genellikle **anomi** durumlarında daha sık olarak ortaya çıkar.

Anomi, **toplumdaki genel bir kuralsızlık durumudur.**

Genellikle hızlı ve düzensiz değişme zamanlarında ortaya çıkan **anomi** durumunda topluma şu temel özellikler egemen olur:

1) Bireyin çalışarak meşru yollardan başarı kazanma umudu azalmıştır.
2) Liderlere olan güven azalmıştır.
3) Topluma egemen olan ahlak kuralları ve hukuk kuralları yerlerini kuralsızlığa ve dolayısıyla kaba kuvvete bırakmıştır.
4) İnsanlar artık başka insanlara olan güvenlerini yitirmişlerdir.
5) Bireylerde bir boşluk ve hiçlik duygusu gelişmiştir.

İşin ilginç yanı, bu özelliklerin ortaya çıkmasında, özellikle hızlı değişme zamanlarında, toplumun bazı kesimlerinin bireyler üzerinde farklı davranışlarda bulunmaları konusunda baskı yapmasından kaynaklanan bir **toplumsal determinizm** bulunmasıdır.

Bir başka deyişle, bir toplum içindeki bazı insanların **ahlaklı,** bazı insanların ise **ahlaksız** davranmalarının altında, o kişilerin mensup oldukları kültürel yapı ve toplumsal ilişkilerin egemenliği yatar.

Özet olarak, bir toplumda farklı kültürel yapılar birlikte yaşadığı ve bütün bunlardan daha farklı toplumsal ilişkiler egemen olduğu zaman anomi ortaya çıkar ve toplum yeni bir kültürel yapı-toplumsal yapı dengesine kavuşuncaya kadar devam eder.

Türkiye'de çok partili düzenle birlikte ortaya çıkan kente göç olgusu, politikacıların elinde önce kentsel toprak yağmasını oluşturmuş, sonra bu toprak yağmasının rantını siyasetle birleştirmiş, daha sonra **yağmacı kültürün yerel ve genel siyasete** bütünüyle egemen olması sonucunu doğurmuştur.

Böylece önce ahlak, sonra da hukuk kurallarına uygun olması gereken ve bireyin temel hak ve özgürlüklerini çoğunluğun baskısına karşı koruması gereken **demokrasi** yerine, hukuk devletini hiçe sayan, tarikatlar ve mafya ile bütünleşmiş siyasal partilerin iktidara geldiği garip bir **yağmacı çok partili düzen** ortaya çıkmıştır.

Ne yazık ki, bu yozlaşmanın altında, 1950 yılında çok partili düzene geçiş sürecini, çoğunluğun baskısına dönüştüren ve kurduğu **Tahkikat Komisyonu** ile demokrasiyi askıya alan ve böylece 27 Mayıs 1960 askeri darbesine yol açan Demokrat Parti'nin yaptığı tarihsel hata yatmaktadır.

Bu durumdan çıkmanın tek ve biricik yolu **demokrasiyi kurmaktır.**

Demokrasiyi kurmak için de bugünkü düzenin demokrasi olmadığını, bir yutturmacadan ibaret olduğunu, ancak Susurlukları, Sivasları ve Türk Ticaret Bankası olaylarını doğuracağını açıkça belirtmek gerekir.

Her gerçek demokrat da bunun yolunun **meşru ve demokratik** yollarla yapılacak mücadeleyle gerçekleşebileceğini bilir.

Oysa bugünkü **meşru ve demokratik** denilen yollar hem tarikatların, hem mafyanın, hem yozlaşmış politikacıların, hem de yağmacı bürokratların gölgesinde, hatta denetimindedir.

İşte **Hikmet Uluğbay** gibi dürüst bürokrat ve politikacı kişilerin trajedisi burada başlamaktadır:

Anomik bir yapı içerisinde dürüst ve namuslu insanların da başarılı işler yapabileceğini kanıtlamak, rejimi rayına oturtmak için bütün varlığınla mücadele etmek ve sonunda bu yapının, bütün bu çabayı boşa çıkarabileceğini görmek.

Her kim ne derse desin, hatta, kendisi nasıl yorumlarsa yorumlasın, **Hikmet Uluğbay'ın intihar girişimi, altına imzasını kanıyla attığı bir protesto bildirisidir:**

Mafya-tarikat-devlet-siyaset-ticaret beşgeni içinde namuslu politikacıların ve namuslu bürokratların da olduğunu tüm topluma anımsatmak isteyen bir protesto bildirisi.

Yarının Türkiyesi'ni onlar kuracak...

PATETTES, DOMATTEEES TERÖRÜNDE TERMOSİFON VE TELEFON İŞKENCESİ

Karısı ve çocukları tatilde olan **Adam,** bir profesördü.

O gece sabaha kadar yeni kitabının üzerinde çalışmıştı.

Sabah ezanının sesiyle birlikte, çalışmasını bir noktaya ulaştırmış olmanın mutlu yorgunluğuyla yatağa girdi; gözlerini kapadı.

Aradan ancak birkaç saat geçmişti ki, kafasına bir tokmak vurulmuş gibi sıçrayarak uyandı.

Bet bir ses, canhıraş bir biçimde, cızırtılı bir hoparlörden, açık bıraktığı pencerenin tam dibinde **Patattes, domatteees** diye bağırıyordu.

Sabah yürüyüşlerinde, hoparlör kullanmaması için, "Birisi senin evinin önüne gelip hoparlörle bağırsa ne yaparsın?" sorusunu sorarak nezaketle uyardığı kamyonetli satıcı yine patates, domates ve soğan satıyordu sokakta.

Üstelik hoparlörden çıkan **doğa dışı cayırtıdan** sonra, arkada oturan çocuk yine sokağı çınlatan bir biçimde, aynı sözcükleri yineleyerek müşterileri uyarıyordu.

Yani hoparlöre aslında gerek yoktu.

Ama o **arabesk yağma kültürünün saldırganlığı** yok mu, tüm sokakları çınlatan bir sesle hoparlörden bağırabilmenin getirdiği egemenlik duygusu, patates, soğan ve domates satmaktan kazandığı paradan daha büyük bir tatmin veriyordu şoför-satıcıya herhalde.

Adam, uykusunu alamamış olmanın sersemliği içinde duşunu almak için kendini banyoya attı.

Fakat dehşetle gördü ki, henüz on yıllık bile olmayan ve Türkiye'nin en büyük holdinginin, en büyük beyaz eşya fir-

ması tarafından üretilen elektrikli termosifon patlamış, etrafı sular basmıştı.

Evdeki bütün beyaz eşya aynı marka idi.

Çünkü gerek adam gerekse eşi, maldan çok hizmete, üründen çok servise önem veren insanlardı ve bu marka ürünler en kaliteli olmasalar da o ürünlerin tamir servisinin en iyi oduğunu sanıyorlardı.

Adam derhal telefona sarıldı, servise haber vermek için.

Telefonu kaldırınca meşgul sesi geliyordu. Bozulmuştu.

Faksa bağlı olan evdeki ikinci telefona sarıldı. O da bozuktu.

Adam, cep telefonu ile hoparlörden yükselen **patattes, domattes** cayırtıları arasında termosifonun servisine eriştiğinde, ancak ertesi gün ilgilenilebileceği müjdesini(!) aldı.

Rica minnet, servisin teknisyenleri o gün geldi ve sökülen termosifonu Adam, özel bir araba ile, servisin Levent şubesine yolladı.

Böylece ikinci müjdeyi(!) de aldı: Delinen kazanın yedeği serviste yoktu, fabrikadan istenecekti, kaç günde geleceği bilinmezdi.

Adam bu arada ısrarla telefonlarının arızasını bildirmek için 121 numarayı çeviriyor, fakat, telefon numarasını kodladığı zaman, hatların dolu olduğu gerekçesi ile, arıza kaydı işleminin devamına olanak olmadığını bildiren bir bant kaydı ile karşılaşıyordu.

Sonuç olarak, adam, Türkiye'nin en zengin kenti İstanbul'da, İstanbul'un en lüks mahallelerinden birinde, hoparlörden yükselen doğa dışı, âdeta cehennemden gelen parazitli bir **patattes, domattes** cayırtısının beyinini delen sesleri altında, sanki bir hafta öncesinde kokan insanlar konusunda yazdığı yazının intikamı alınırmışçasına, termosifonu bozulmuş ve tamir edilemeyeceği belirtilmiş, bütün bunlar yetmiyormuş gibi telefonları da tamir edilemez olarak kesilmiş biçimde yaşamaya mahkûm edilmişti.

Adam yılmadı.

Yazı yazdığı gazetenin santralını ve tanıdığı bir sekreteri de aynı noktalara odaklayarak, termosifon ve telefon sorunlarını çözmeye çalışmayı sürdürdü.

Sonunda, yeni bir kazan temin edildi, ama bu kez de eve gelip termosifonu monte edenler bağlantısını yanlış yaptıkları için, kablolar yandı, sigortalar attı.

Sonunda adam, telefon arızasını da kaydettirebildi, ama bu kez de, tamire gelen teknisyenlerin, evde kimse olmadığı için geri döndüklerini bildiren bir bant kaydı ile karşılaşmaya başladı.

Bu boğucu sıcaklarda termosifonunu ve telefonlarını kullanamayan, ayrıca doğa dışı bir **domattes, patattes** cayırtısı ile beyni dağlanan Adam, en sonunda, **hiçbir şey yeyip içememe ve sürekli kusma** şikâyeti ile gittiği **Florance Nightingale** hastanesinde 24 saat için izlenmeye alınırken, koluna serum takan hemşireden tansiyonunun 17'ye 10, ve vücudunun kurumak üzere (dehydrate) olduğunu öğrendi.

Öykümüz, bedeni **Florance Nightingale** doktorları, termosifonu, dışardan getirtilen elektrikçi (çünkü Adam inatçı oduğu için yine servisi aramış, servis yine teknisyen yollamış, gelenler, bu sigorta yanmış diyerek, termosifonu yine çalıştırmamışlardı) telefonları ise Türk Telekom'da **Nevzat Bey** adlı bir şefin yolladığı teknisyen tarafından tamir edilmiş olan Adamın, Koskoca İçişleri Bakanı **Sadettin Tantan**, koskoca İstanbul Valisi **Erol Çakır**, koskoca Belediye Başkanları **Müfit Gürtuna** ve **Yusuf Namoğlu**, yasalara aykırı olarak hoparlörle terör saçan bir **patettes'çi, domattes'çi** karşısında acizler mi? diye düşünerek haftalık yazısını noktalaması ile son buldu.

KÖPEK BESLEYEN MUTANTLAR

Günümüzde, genetik bilimindeki gelişmeler şaşırtıcı.

İnsanı şişmanlatan genlerden tutun da, saldırganlık genine kadar, bütün özelliklerimizi belirleyen genler keşfedildi.

Herhangi bir genin keşfedilmesi, uzun dönemde o genin yaptığı işin denetlenebilmesi anlamına geliyor.

Örneğin insanı yaşlandıran gen keşfedilince, bu genin denetlenmesi yoluyla yaşamın uzatılması olanağı da doğuyor.

İnsanoğlu, bu arada koyunu da kopyaladı.

Bir süre sonra insan da kopyalanacak hiç kuşkusuz.

Tabii insanoğlu doğanın işine karışınca, bazen yanlışlıklar da oluyor ve bazı **hilkat garibeleri** de ortaya çıkıyor.

Bir bölümü **radyasyon** gibi etkilerle kendiliğinden **mutasyona** yani **genetik değişime** uğramış, bir bölümü de laboratuvarlarda üretilmiş, üç gözlü, iki ağızlı insanlar, çok yakında aramızda dolaşmaya başlarlarsa hiç şaşmamak gerek.

Bilim dilinde bunlara **mutant** deniliyor.

Ben bu yazıda son zamanlarda dikkatimi çeken özel bir **mutant** tipinden, **köpek besleyen salatalık beyinli mutantlar**dan söz etmek istiyorum

Bu **mutantlar** görünüş bakımından esas olarak insana benziyorlar ama beyin fonksiyonları itibarıyla tam bir salatalığın niteliklerini taşıyorlar.

Biliyorsunuz İstanbul, salatalıklarıyla ünlüdür.

Örneğin **Çengelköy hıyarı**, küçüklüğü, gevrekliği ve lezzeti ile bilinir.

Langa hıyarı ise daha büyük, ama sulu ve lezzetlidir.

Köpek besleyen mutantları, Çengelköy ve Langa hıyarla-

rından ayıran iki özellik, bunların insana benzemeleri ve ayrıca köpek beslemeleridir.

Yalnız bu konuda çok dikkatli olmak gerekiyor: Çünkü onları öteki salatalıklardan ayıran bu özellikler, bu tür **mutantları** bizim aile gibi **köpek besleyen insanlardan** ayırmaya yetmiyor.

Yani sokakta köpek gezdiren birini gördüğünüz zaman bu mahluk **köpek besleyen bir mutant** mıdır, yoksa **köpek besleyen bir insan** mıdır, derhal anlayamıyorsunuz.

Mutantları **insan**lardan ayıran özellikler, yanlarındaki köpeklerle ilgili davranışlarında ortaya çıkıyor, ama bunu anlamak da size çok pahalıya mal olabiliyor:

Mutantlar, köpeklerini çok sevdikleri gerekçesiyle, onları zaman zaman tasmasız biçimde dolaştırıyorlar.

Geçenlerde bunlardan biri, bizim küçük **Pekin** cinsi köpeğimizi gezdiren eşimin üzerine saldırıp kolunu ısırdı.

Bizimle aynı sokakta oturan bir **mutant**'tan böylece haberimiz oldu.

Milyonlarca liralık hastane masrafı, günlerce süren ve çok riskli olan kuduz aşısı ve ertesi gün çıkılacak olan tatilin bir ay ertelenmesi, bu **mutant**ı saptayabilmek için ödenen faturaydı.

Dolayısıyla, özellikle yanlarında **büyük köpek gezdiren mutantları yanlarında köpek gezdiren insanlardan** ayırma konusunda herhangi bir çabaya girmenizi asla önermem.

Köpek besleyen mutantlar eğer sizinle aynı apartmanda oturuyorsa onları tanımak daha kolay:

Gece tek başına bırakıp gittikleri köpeğin havlamasından uyuyamıyorsanız, bilin ki komşunuz bir **mutant**'tır.

Üstelik bu **mutantların** köpekleri sabahın köründe havlamak gibi bir alışkanlık da ediniyorlar zamanla.

Böylece sadece gece değil, sabah uykunuz da olanaksızlaşıyor.

Yaşadığınız sokakta **köpek besleyen mutantların** olup olmadığını anlamak ise çok daha kolay.

Sizin sokakta **mutantlar** varsa, **kaldırımı bir halı gibi kaplayan köpek kakaları** bu gerçeği derhal size haber veriyor.

Ben bu **mutantların** nasıl ortaya çıktığını bizim **Bilim ve Teknik** ekinin sorumlusu **Orhan Bursalı** ve üniversitedeki genetikçi meslektaşlarımla konuştum.

Bu konuda iki teori var:

Birinci teori, bunların, **Turgut Özal** zamanında **işini bilen memur, zengin müslüman, anayasayı bir kez delmekle bir şey olmayacağını bilen politikacı** gibi yeni tipler üretmek için kurulan laboratuvarlardan yapım hatası olarak çıktıklarını öne sürüyor.

İkinci teori ise, bu **laboratuvar tezine** karşı, zengin olunca hemen **metres tutan erkek** ve saçını derhal **sarıya boyatan kadın** tiplerinin zamanla, **küreselleşmenin** de etkisiyle, kendiliğinden **köpek besleyen mutantlara** dönüştüğünü öne sürüyor.

Hangi teori geçerli olursa olsun, bizim aile bireyleri, başkaları tarafından **köpek besleyen mutantlarla** karıştırılmamak için, köpeğimizi gezdirmeye çıktıklarında, sürekli olarak ellerinde, köpeğin kakasını toplayacakları naylon poşeti görünür bir biçimde taşıyor ve **köpek besleyen salatalık beyinli mutantların** da bir gün tersine bir evrim ya da mutasyon ile **köpek besleyen insanlara** dönüşeceği umudunu sürekli olarak koruyor.

DEPREMİN SOSYOLOJİK FOTOĞRAFI

17 Ağustos 1999 sabahı 03:02'de çekilen, Türkiye'nin deprem fotoğrafına bakıyorum:

Bina enkazlarının önünde ellerinde zebani çatalları ile, fötr şapkasını giymiş bir politikacı ve koca göbekli bir müteahhit var.

İkisi de otuz iki dişlerini gösteren bir biçimde sırıtıyor:

İşte bizim Türkiyemiz, diyorlar.

Politikacıya yakından bakıyorum tanımak için:

Allah Allah, gelmiş geçmiş başbakanlardan, bizim ilçenin belediye meclisindeki üyelere, bakanlardan ve belediye başkanlarından, partilerin kurultaylarında görmeye alıştığımız delegelere kadar o kadar, çok kişiye benziyor ki, teşhis etmekte zorlanıyorum.

Acaba, diyorum, **bu politikacı, büyük kentlerdeki toprak yağmasını özendiren belediye başkanlarına mı, yoksa bu yağmayı durduracağına, ondan kendisine ve yandaşı işadamlarına en büyük payı koparmaya çalışan başbakanlara mı daha çok benziyor?**

Yoksa diyorum, **bu, bizim mahallede oturan ve Kurultay Delegesi diye kart bastırmış olan komşum mu?**

Politikacının suratını çıkaramıyorum, ama, biliyorum, **ben bunu bir yerden anımsıyorum.** Birdenbire gözlerimin önündeki sis dağılıyor ve kimliğini bir türlü belirleyemediğim bu suratın, daha evvelden gördüğüm **önce** ve **sonra** fotoğrafları canlanıyor belleğimde:

Önce fotoğrafı, yırtık pırtık bir gömlek, sakalları uzamış bir surat ve sıska bir bedenin simgelediği **yoksul** ama gözleri fıldır fıldır bir **kurnaz.**

Sonra fotoğrafı, şişmanlıktan sarkmış yanaklar, iyi tıraş edilmiş bir surat, kocaman bir göbek, elinde bir puro, **zenginlik timsali** bir adam ve gözler aynı, **yine fıldır fıldır.**

Neden önce ve **neden sonra** diye sorarsanız, buna **politikaya atılmadan önce** ve **politikaya atıldıktan sonra** diye yanıt verebileceğiniz gibi, **vurgundan önce** ve **vurgundan sonra** da diyebilirsiniz.

Müteahhide yakından bakıyorum.

Onu da bir türlü çıkaramıyorum.

En düşük fiyatı vererek bütün rakiplerini eledikten sonra, **iflas ettim** diyerek işi başkasına devreden ve fiyat artışları ile elde ettiği kârla da yetinmeyip malzemeden bile çalan **devlet müteahhidi** mi?

Kentsel, tarihsel ve doğal alanların yağmalanmasına ve **siyaset-bürokrasi-mafya-tarikat-ticaret beşgeninin soygununa**, yasal faaliyetlerinden zaten çok para kazandığı için karşı çıkması ve şeffaf hukuk devletini kendi çıkarları gereği savunması gerekirken, **bu yağmadan ben nasıl pay kaparım** diyerek, sahilleri ve ormanları yağmalayan holding patronu mu yoksa?

Birden aklıma takılıyor, **Mafya niçin Birleşik Amerika'da işçi sendikalarında gelişti de, Türkiye'de bu alana hiç giremezken, inşaat sektörünün tümünde egemen oldu?**

Fotoğrafa biraz daha dikkatle bakıyorum ve fark ediyorum ki, en önde duran politikacı ve müteahhidin ellerindeki çatal biçimi mızraklar beni yanıltmış; bunlar **cehennemden fırlamış zebaniler** değil, **çok partili demokrasiye geçtiğimizden beri üretim hızını çok artırdığımız ve kitlesel imalata başladığımız yamyamlar.**

Fotoğrafın ikinci sırasında asil ve necip medyamızın patronları ve çalışanları yer alıyor:

Hani hem promosyon yasasını delen, hem de medya sa-

hiplerinin devlet ihalelerine girememe kuralını **yanından dolaşarak** aşıp enerji ihalelerini alan patronlar.

Medya çalışanları da aynı sırada: Hani başkalarının arsalarını gasp ederek, kenti yaşanmaz hale getiren kural tanımaz insanları **zavallı yoksul halkımız**, ve kaçak yapıları yıkmak isteyen belediyeleri de **halk düşmanı** ilan ederek, yıkımları **zulüm sahneleri** olarak ekrana getiren medya çalışanları.

Fotoğrafın üçüncü sırasından itibaren artık hiçbir yüz seçilmiyor, çünkü çok kalabalık: **Kurallara boş vermekle övünen, bireysel yamyamlığının toplumsal yoksullaşmaya yol açtığını fark etmeyen, demokrasiyi başkalarının uymaları gereken kurallar bütünü sanan 40 milyona yakın seçmen.**

Bu fotoğrafı tarihe armağan ediyorum: Bizi acımsızca yargılayacak olan tarihe.

ŞİMDİ BİR RÖNTGEN FİLMİNE İHTİYACIMIZ VAR

Şimdi yaraları sarma zamanı.

Şimdi dostluk, kardeşlik, insanlık zamanı.

Şimdi özveri zamanı:

Yemeyeceğiz yedireceğiz, içmeyeceğiz içireceğiz.

Belki de kuralsızlık, rüşvet ve ahlaksızlık bataklığına saplandığı için bir türlü gereken toplumsal-ekonomik atılımı yapamayan Türkiye, bu felaket dolayısıyla silkinip kendine gelecek ve **çağdaş devletler topluluğu** içinde **lâyık olduğu yeri** alacak.

Bir musibet bin nasihattan evladır diyen büyüklerimizi haklı çıkaracak biçimde, Osmanlı döneminde ezile ezile sonunda **Sevr** ile yok olan ve **Mustafa Kemal Atatürk** sayesinde yeniden başını dik tutmayı öğrenen **Anadolu-Trakya halkı** belki yeniden doğacak.

Türkiye yılda iki yüz milyar dolar milli geliri olan bir toplumdur.

Depremin zararı 6-8 milyar dolarla sınırlıdır.

Bu rakam son yıllarda toplumdan ve özellikle bankalardan, politikacı-bürokrat-mafya-ticaret-tarikat beşgeni tarafından hortumlanan milyarlarca doların bile altındadır.

Zurnanın zırt dediği nokta da tam buradadır işte:

Bu özveriyi kim toplayacak, kim yönlendirecek, daha da önemlisi kim harcayacaktır?

Devlet bankalarını devletin en üstündeki ilişkileriyle hortumlayanlar ve deprem fotoğrafı içinde, en önde poz verenler mi?

Depremde yerle bir olan evlerin imar planlarını onaylayan politikacılar ve bu evleri yapan müteahhitler mi?

Bu soru vatandaşların beynini bir burgu gibi delmekte, **yardım için çırpınan herkes,** politikacılara ve bürokratlara güvenmediği için, **ne yapacağını bilememektedir.**

Bu felaketin yaralarının sarılması için **toplumsal bir örgütlenmeye** gereksinme vardır.

Peki bunu kim yapacak?

Deprem sınavında kitle iletişim araçları (medya) sınıfını geçerken, politikacılar yine çaktı.

Zaten deprem felaketinin tam bir toplumsal trajediye dönüşmesinin ardında yatan **yılların ihmalinden sorumlu olanlar da politikacılar değil miydi?**

Bunu bilmeme ve bütün toplumsal gerçekçiliğime, yani kötümserliğime karşın ben bile hayretler içinde kaldım:

Öyle bir politikacı düşünün ki, bir zamanlar Türkiye'yi saran cinayet dalgasını yaratan şoven milliyetçiliğini dizginleyemeyerek, Kürtlere destek verdikleri için İsveçlileri, tarihsel düşmanımız sandığı için Ermenileri kovuyor, sonra hızını alamayıp, Amerikan yardımını da reddediyor, en sonunda ise gerçek yurtseverlerin başında yer alan AKUT'a karşı çıkıyor.

Ve bütün bunları kendisinin örgütlenme yetersizliği, eşgüdüm beceriksizliği ortaya çıkmasın ve pazubentli yandaşlarının deprem bölgesindeki egemenlikleri engellenmesin diye yapıyor.

Yine öyle bir politikacı düşünün ki, bu hataları yaptıktan sonra özür dileyeceğine, suçu **kitle iletişim araçlarının** üzerine atıyor, **Kanal 6**'yı bir hafta süreyle kapatıyor ve Rusya'da bile tarihe karışmış olan komünizmi Türkiye'de yeniden hortlatarak, kendisine karşı komplo kurmakla suçlayıp, yaptıklarının vebalinden kurtulmak istiyor.

Öyle bir politikacı düşünün ki işgal ettiği en yüksek makamda, **"Deprem için Allaha'mı kızacaksınız,"** diyerek yılların üzerine yüklediği sorumluluktan kurtulmak istiyor.

Öyle bir politikacı düşünün ki, bütün yerel imar yetkilerini merkezde topluyor ve yeni yağmaların kapısını açmak

için, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nı değiştireceklerini açıklıyor.

Öyle bir politikacı düşünün ki, deprem kargaşasından yararlanarak, ideolojik nedenlerden dolayı elleriyle öğrencileri gırtlaklamış katilleri af kapsamına alıyor.

Öyle bir politikacı düşünün ki, sırf iktidarını sürdürmek uğruna, tüm geçmişini yadsıyarak yukardaki davranışları haklı buluyor, bunları desteklemek için, tüm kimliğini ve kişiliğini redderek, medyaya karşı sansürcü ve baskıcı bir tavır sergiliyor.

Yardımları bu politikacı mı toplayacak ve harcayacak?

Türkiye'yi bu hale getiren ve deprem sırasında da yukardaki tavırları sergileyen **politikacıya nasıl güveneceğiz?**

Bu sorunun yanıtı verilmeden hiçbir kampanyanın **bir toplumsal seferberliğe** dönüşme şansı yoktur.

Türkiye bugün yardımların toplanması ve harcanması konusunda tam bir şeffaflığa muhtaç:

Kimler yardım yapmış, bunlar nerelerde toplanmış ve **nerelere, nasıl harcanıyor?**

Bu soruların yanıtlarını herkesin, her an, her yerde izlemesine ve denetlemesine olanak veren **bir röntgen filmi çekilmezse, deprem üzerinden** yine **politikacılar ve vurguncular zengin olacak demektir.**

DEPREM, DEMOKRASİ VE AF

Size şöyle bir soru sorsam, yanıtınız ne olur acaba?

Depreme dayanıklı evler yapan ve yer sarsıntılarını birkaç ölü ile atlatan bir **diktatörlük** mü, yoksa her depremde 15 bin kişinin ölümüne yol açan çürük evler inşa eden bir **demokrasi** mi istersiniz?

Ya da şöyle bir soruya ne dersiniz?

Karayollarında yılda 3 bin ölüme yol açan bir **demokrasi** mi istersiniz, yoksa trafik kazalarında yılda sadece üç-beş kişinin öldüğü bir **diktatörlük** mü?

Peki, suç işleyen herkesin yasaların öngördüğü cezasını çektiği bir diktatörlük mü yeğlersiniz, yoksa, kime ne cezanın ne zaman verileceği bilinmeyen ve zaman zaman da çetecilerin, katillerin ve ırz düşmanlarının cezalarının affedildiği bir demokrasi mi?

Aslında bu soruların **yanlış soru** olduğu açık.

Ne demokrasiler zorunlu olarak çürük yapı üretirler, ne de diktatörlükler depreme dayanıklı yapı yapmanın güvencesidirler.

Trafikteki ölümlerin çokluğu da demokrasilerin suçu olmadığı gibi, diktatörlüklerin karayollarındaki ölümlerin azaltılması ile doğrudan bir ilişkisi olduğu da öne sürülemez.

Hiçbir demokrasi, çetecileri, katilleri ve ırz düşmanlarını affetmez.

Peki o halde, ben soruları bu **yanlış biçimde sorarak** değerli okurlarıma ne anlatmak istiyorum?

Şu ana dek beni izleyen okurlarımın derhal fark ettikleri gibi, ülkemizdeki **rejimin** 1950'den beri gelişeceğine yozlaştı-

ğını, günümüzde, şeriatçılık, bölücülük, çetecilik ve yağmacılığın artık toplum içinde **yapısal özellikler** kazandığını, bu nedenle de **demokrasi** diye adlandırılmasının çok güç olduğunu, **insanların artık sisteme güvenlerini yitirmekte olduklarını** vurgulamak istiyorum bu sorularımla.

Değerli okurlarım anımsayacaklar, ülkemiz deprem felaketine uğramadan önce, **temsili demokrasi krizi** üzerine üç yazı yazmış ve bunlardan birini *ülkemizdeki rejim demokrasi ise ben de Catherine Jeta-Jones'um* diye bitirmiştim.

Bugünkü demokrasimizi bekleyen üç büyük tehlikeyi milliyetçilik eksenindeki **bölücülük** ve bunun ürettiği **çetecilik, şeriatçılık** anlayışına dayalı **totaliter** rejim özlemleri ve tüm sistemi pençesine almış olan **arabesk yağma kültürü** olarak nitelediğimi de bu sütunun sürekli okurları bilirler.

Bu üç tehlikeden ilk ikisi, yani gerek şoven Kürt milliyetçiliğine dayalı bölücü **PKK terörü**, gerekse bu terörle mücadele adına şoven Türk milliyetçiliği ekseninde örgütlenmiş olan **Susurluk** çetesi ile, eğitimden kaynaklanan ve **şeriat eğitimi** yoluyla gençleri ele geçirerek siyasal rejimi de değiştirmeyi amaçlayan **totaliter din devleti** tehdidi, kamuoyu tarafından da, devletin pek çok resmi örgütü tarafından da **tespit ve teşhis** edilmiş durumdadır.

Oysa, rejimi bütünüyle ele geçirmiş ve bir kanser gibi kemirmekte olan **arabesk yağma kültürü**, kamuoyu açısından da devletin resmi örgütleri tarafından da ne tesbit ne de teşhis edilmiş idi.

İşte son **deprem felaketi**, bu **yağma kültürü**nün tespit ve teşhis edilmesinde önemli bir aşamayı gerçekleştirdi.

Artık herkes **yağmacı bina yapımcılarından** ve bunlarla işbirliği içindeki **rüşvetçi politikacılardan** ve bu vurgundan küçücük bir pay kapma uğruna her türlü kuralsızlığa destek veren **seçmen vatandaşların bilinç eksikliğinden** yakınmaya başladı.

Bu **bilinçlenme** bir yandan demokrasiye olan inancı daha da sarsarken öte yandan **diyalektik olarak**, önlem alınmasını

gündeme getirdiği için, rejim açısından yenilenme umutlarını da vurguluyordu.

Tam bu sırada hem felsefesi hem de tekniği itibarıyla hiçbir **demokratik ilkeye** ve hiçbir **vicdana** sığmayan, sadece ideolojik bir çizgiyi aklamak uğruna, katilleri ve ırz düşmanlarını bile dışarı çıkaran, **adalet sistemini temelden sarsan** bir af önerisinin yasalaşması, kamuoyunu iyice tedirgin etti ve **çete ve yağma kültürünün** nasıl **hukuksuzluk** çizgisine dek uzandığını göstererek rejime duyulan son sadakat kırıntılarını daha da törpüledi.

Bu açıdan Cumhurbaşkanı'nın vetosunu, sadece af yasasının teknik açıdan yetersizliğine bağlamak yanlış olur. Bu **veto** aslında **demokrasiye olan güvenin sarsılmasını önlemeye yöneliktir.**

TEMSİLİ DEMOKRASİ KRİZİNDE DEMEÇLER VE KENTSOYLULARIN SORUMLULUĞU

Yargıtay Başkanı, **"Devlet dine karışmasın, din devlete karışmasın, çoğunluğa saygılı olunsun,"** diyor.

Genelkurmay Başkanı, **"Türk Silahlı Kuvvetleri laikliğin savunucusudur, üniversiteler, sendikalar ve sivil toplum örgütleri demokrasiye sahip çıkmalıdır,"** diyor.

İkisi de **inanç özgürlüğü** üzerinde duruyor ama farklı şeyler söylüyor:

Yargıtay Başkanı çok net olarak, çoğunluğun inancına saygılı olunması çerçevesinde, demokrasinin, **kendisini yok edecek oluşumlara** da izin vermesi gerektiğini ileri sürüyor.

Genelkurmay Başkanı ise, gerçek demokrasinin ancak **tek bir inancın egemenliği önlenerek** sağlanabileceğini söylüyor.

Yargıtay Başkanı **çoğunluğun inancının eğitim ve örgütlenme konusunda da önünün açılmasını** savunarak, demokrasinin **çoğunluk yönetimi** olması özelliğine ağırlık veriyor.

Genelkurmay Başkanı ise demokrasilerde **bireysel inanç özgürlüğünün** yani inanç farklılıklarının, devletçe güvence altına alınmış olması zorunluluğuna ağırlık veriyor.

Ben **Temsili Demokrasi Krizini**, demokrasimizi ancak genişleterek ve derinleştirerek aşabileceğimizi savunuyorum.

Peki acaba **çoğunluk dalkavukluğu** ile demokrasi geliştirilebilir ve derinleştirilebilir mi?

Tabii ki hayır.

Demokrasinin yalnızca ve sadece **çoğunluk yönetimi** olmadığını, esas olarak **bireyin temel hak ve özgürlüklerini**

çoğunluğa karşı korumak olduğunu bilerek; sadece ve yalnızca çoğunluk yönetimi anlayışının, genellikle ya ırkçı ya da dinci duyguları istismar eden **faşizme ya da şeriata yol açmaktan başka bir işlevi bulunmadığını** görerek, anlayarak, anlatarak, genişleteceğiz ve derinleştireceğiz demokrasimizi.

Geride bıraktığımız yirminci yüzyılda, ırkçılığa dayalı faşizmin ve dine dayalı şeriat devletinin, demokratik özlemleri pompalayarak ve demokratik hakları kötüye kullanarak iktidara geldiğini unutmayacağız.

Bence son günlerdeki en önemli konuşmalardan biri, belki de birincisi, 1980'deki askeri rejimin, üzerinden buldozerle geçerek dümdüz edip susturduğu ve ayrıca yozlaştırdığı **üniversiteleri**, yetkileri ve etkinlikleri sınırlanmış olan **sendikaları** ve zaten hiçbir yaptırım gücü olmayan **sivil toplum örgütlerini, demokrasiyi sahiplenmeye** çağıran **Genelkurmay Başkanı'nın konuşmasıdır.**

Silahlı Kuvvetlerin, Sovyetler Birliği çöktükten sonra yeniden belirginleşen **demokratik tavrının** yeni bir güvencesi ve göstergesi olarak algılanabilir bu konuşma.

Şimdi gelelim, hem ekonomik gücü olan, hem de **medyanın mülkiyetini ele geçirerek** toplumu yönlendirme gücünü de doğrudan denetleyen **burjuvazimize**, yani yeni Türkçesi ile **kentsoylularımıza:**

Bildiğiniz gibi demokrasi, sanayileşme sürecinin bir ürünüdür.

Aynı süreç, yani endüstrileşme, bir yandan kentleri ve kent kültürünü, öbür yandan Türkçede çok güzel bir karşılık üreterek **kentsoylu** dediğimiz **burjuvaziyi** yaratmıştır.

Genelkurmay Başkanı, Yargıtay Başkanı, Anayasa Mahkemesi Başkanı, herkes, **demokrasiyi geliştirelim** diyor.

Peki hem Türkiye'deki sanayileşmenin bir ürünü olan hem de doğrudan doğruya bu süreçten yararlanan, yani varlıkları **demokrasi ile kaim olan** bizim **büyük burjuvalar** bu arada ne yapıyor?

Değerli kentsoylularımız, **demokratik hukuk devletini mafya, bürokrat, politikacı, tarikat, ticaret** beşgeninin soymasına ve rejimin **din ve ırk değerleri bazında yozlaştırılmasına** suskun kalarak mı, yoksa bu soyguna ve yozlaştırmaya bizzat katılarak mı demokrasimizi geliştirecekler, doğrusu merak ediyorum!

Şaka bir yana, 21. yüzyılın eşiğinde, **Temsili Demokrasi Krizini** atlatmaya çalışan Türkiye'de, herkes konuşurken ve **demokrasimizi geliştirmeye** çalışırken, varlıkları ancak demokratik (ve demokratik olduğu için de zorunlu olarak **laik**) hukuk devleti ile güvence altında olan **büyük sermaye** de, **laiklik konusunda** üzerine düşeni yapmalıdır, diye düşünüyorum.

Gerçek bir Cumhuriyetçi olan **Vehbi Koç** öldükten sonra (**Bülent Eczacıbaşı**'nın bugünkü konumuna karşın) İkinci Cumhuriyetçi çizgiye gerileyen büyük burjuvazimize, yani **asil kentsoylularımıza** anımsatmak isterim ki, laiklik olmazsa demokrasi kalmaz, demokrasi kalmazsa, kentsoylularımız da yaşayamaz.

ADALET REFORMU

Türkiye başdöndürücü bir hızla değişiyor.

Eğitim, adalet, güvenlik, siyaset gibi toplumsal kurumlar bu hıza yetişemiyor.

Gençlerimizi yirmi birinci yüzyıla hazırlaması gereken **eğitim**, hâlâ yedinci yüzyılda.

Umut, özel ve yabancı eğitim kurumlarına kaymış.

Yasalar o kadar yetersiz, vatandaşların günlük yaşamlarını ve devletle ilişkilerini denetlemesi gereken adli ve idari yargı o denli yavaş ki, **mahkemeye gitmek** bir çözüm olmaktan çıkmış.

İnfaz ve rehabilitasyon kurumları, suç eğitimi veren örgütlere dönüşmüş.

Çek-senet mafyaları, **diz altından vurmalar**, babaların **racon kesmesi**, rüşvet ve **siyasal nüfuz istismarı**, mahkemelerin yerini almış.

Bazı vatandaşlar, **medyadan** medet umuyor, televizyon ekranlarında ya da gazete sütunlarında **adalet** arıyor.

Halkı koruması gereken güvenlik etkinlikleri, **yargısız infazlar, telekulak skandalları** ve benzeri uygulamalarla, **halkın *korunması* gereken** faaliyetler arasına girmiş neredeyse.

Bütün bu sorunlara çözüm getirmesi beklenen **siyaset** ise, bu çarpıklıkları besleyerek ve onlardan çıkar sağlayarak, bizzat **kendisi sorun haline gelmiş**.

Türkiye'yi omuzlayıp, yirmi birinci yüzyıla taşımaya çalışanların arasında pek çok **çağdaş öğretmen**, sayısız **namuslu yargıç ve savcı**, birçok **dürüst polis** ve hatta birkaç tane **namuslu politikacı** bile var.

Ama onlar da sistemin yozlaştırıcı direnci karşısında yavaş yavaş **pes etmekteler.**

Kimileri umutsuzlukla **emekli olarak** yılgınlık ve bıkkınlık içinde köşelerine çekilmekte, kimileri hiç olmazsa kendilerine olan saygılarını koruyabilmek için devlet görevinden ayrılıp, yaşamlarını yine **namuslarıyla özel teşebbüste çalışarak** sürdürmekte, kimileri ise, **"ülkeyi kurtaracak bir ben mi kaldım,"** diyerek, rüşvetçi düzenle bütünleşmektedir.

Bu yılgınlığı aşmak gerek.

Türkiye yirmi birinci yüzyıla vatandaşlarına umut veren atılımlarla girmeli.

İnsanlarda geleceğe ilişkin olumlu beklentiler yaratılmalı.

Böyle **olumlu bir ortamın** sağlanmasının birinci yolu hiç kuşkusuz, ülke çapında yeni atılımların müjdesini vurgulayan reformların ilan edilmesidir.

Mevcut bunalımı, umutlu beklentilere dönüştürecek olan önemli müjdeler, bir idari reorganizasyon ile desteklenecek olan eğitim ve adalet reformlarıdır.

Örneğin bir adalet reformunun ilk adımlarını net çizgilerle hemen görmek hiç de zor değildir:

1) Adalet mekanizması tümüyle siyasal etkilerden arındırılmalı, bunun için de önce **Bakan** ve **Müsteşar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu**'ndan çıkartılarak, bu kurul tümüyle özerk ve bağımsız bir yapıya kavuşturulmalıdır.
2) Adaletin etkinliğini sağlamak için, **usul yasalarında** değişiklikler yapılarak, davaların bir-iki celse içinde sonuçlandırılması sağlanmalıdır.
3) **Adli polis** kurularak, hem hazırlık soruşturması, hem duruşma ve karar aşaması, hem de infazın gerçekleştirilmesi, hızlandırılmalı ve etkinleştirilmelidir.
4) **İdam cezası** ve DGM'ler kaldırılmalı, **insan hakları** çağdaş güvencelere kavuşturulmalıdır.

5) Pek doğal olarak, yargının, maaş, bina, bilgisayar, yardımcı personel gibi **alt yapı sorunları** derhal çözülmelidir.

Türkiye en büyük bunalımları, bütün dünyayı şaşırtan çözümler üreterek aşmayı başarmış bir ülkedir.

Yirmi birinci yüzyıla girerken de böyle bir atılımı yapabileceğimize inanıyorum.

Yeter ki iktidarlar adalet sistemini temelden **geçersiz kılacak** ve üstüne üstlük **ideolojik sapmalarla sakatlanmış** af tasarıları yerine **gerçek reformlara** yönelsinler.

Yakın gelecek için umutsuz, uzak gelecek için umutluyum!

AHMET TANER KIŞLALI

İnsanın öldürülen bir meslektaşının, bir dostunun ardından yazı yazması çok zor.

Öncelikle birlikte yaşamış olduğunuz olaylar, paylaştığınız anılar zihninize hücum ediyor.

Öte yandan onun bilimsel kişiliği, yaptığı araştırmalar, yazdığı kitaplar, düşünür kimliği, üzerlerinde uzun uzun çözümlemeler yapılması gereken alanlar olarak önünüzde duruyor.

Cinayetin irdelenmesi ise başlı başına ayrı bir yazı konusu.

Ahmet Taner Kışlalı, her şeyden önce çelebi bir insandı:

Sakin, zarif, karşısındakine saygılı, söyleneni her zaman dikkatle dinleyen, sesini hemen hemen hiçbir zaman yükseltmeyen **beyefendi kişiliğe** sahip biriydi.

İyi bir araştırmacıydı.

Araştırma için hem anlamlı ve ilginç konular seçer, hem de seçtiği konuyu çok iyi irdelerdi.

1968 yılında Paris'te başlayan ve hemen Türkiye'ye sıçrayan öğrenci hareketleri üzerine yazdığı kitap bugün hâlâ güncelliğini ve geçerliliğini korumaktadır.

İyi bir öğretmendi.

Öğrencilerini çok severdi.

Aynı zamanda onları sayardı da.

Bir anlamda, kendini bütünüyle öğrencilerine adamış olduğu söylenebilirdi.

Sınıfında, gerçeğe uygun doğru bilgileri aktarmak kadar doğru düşünce yöntemlerini de öğretmeye çalışırdı.

Aslında öğretmenliği sınıfın sınırlarını çok aşan boyutlara erişmişti.

Tüm Türkiye'yi ve dünyayı dolaşarak, birikimini geniş halk kitleleriyle paylaşmayı bir yaşam biçime haline getirmişti.

Siyaset biliminin kuramını ve uygulamasını çok iyi bilirdi.

Fransa'da doktora yapmış olduğu için, bilimin evrensel gelişmelerini çok yakından izler, güncel katkıları, tarih bilgisiyle harmanlayıp yeni bireşimlere, yeni sonuçlar ulaşırdı.

Hemen hemen her zaman ve her konuda kendisini yenilerdi.

Siyaset Bilimi konusunda yazdığı temel başvuru kitabı, alanındaki en iyi yapıtlardan biri, belki de birincisidir.

Çok iyi bir köşe yazarıydı.

Duru ve temiz bir Türkçe ile, zaten net olan kafasındaki berrak düşünceleri, yalın, anlaşılabilir bir biçimde okuyucuya aktarırdı.

İyi bir politikacı, başarılı bir devlet adamı idi.

Bakanlığa kadar yükselmiş ve gelmiş geçmiş Kültür Bakanları arasında en iyilerinden bir olmuştu.

Kendisini ilk zamanlar demokrat ve solcu olarak nitelerdi.

Tarihi, Türkiye'yi, güncel dünyayı inceledikçe, **Cumhuriyet İdeolojisi'**nin önemini yakalamış, çökmüş **bir tarım imparatorluğundan**, yıkılmış ve **iflas etmiş bir toplumdan**, yenilmiş, toprakları işgal edilmiş ve siyasal olarak da **yok edilmiş bir devletten,** yepyeni bir **ulus-devlet,** bir **Cumhuriyet** yaratılmasının başarısından çok etkilenmişti.

Daha sonra girdiği siyasette politikacıların çıkarcılığı ve düzeysizliği onda önemli düş kırıklıkları yarattı.

Kendisini, yozlaşmış partilerin kullandığı sıfatlardan ve belli yanlışları simgeleyen liderlerden ayırmak için "Kemalist" diye nitelemeye başladı.

Böylece kendisini, hem **bölünmüşlüklerini bağışlamadığı sosyal demokratlardan** ya da **demokratik solculardan** ayırıyor, hem de **Atatürkçü** olduklarını iddia eden ama **Ata-**

türk'ün ideolojisine de, hukuksal mirasına da aykırı hareket eden 12 Eylül yönetiminden farklılaştırıyordu.

Kemalizmi, 1930'lara geri dönmek biçiminde değil, aydınlanma, bilim, demokrasi, laiklik gibi ilkelerin ışığında Türkiye'yi 21. yüzyıla taşıyacak ideoloji olarak tanımlıyordu.

Gerek demokrat, gerek Kemalist kimliği ve gerekse çelebi kişiliği, onu, sivil toplum kuruluşlarına yöneltmişti.

Düşüncelerini anlatmak, demokrasiyi ve Cumhuriyet'i korumak için Atatürkçü Düşünce Derneği adı altında kurulan sivil toplum örgütünün gelişmesine büyük katkılarda bulunmuştu.

Anti-lider nitelikli kişiliğine ve tutumuna karşın, gerçek bir kamuoyu lideri olmuştu.

Düşüncelerini etkili bir biçimde topluma aktarabildiği, çağdaşlığın simgesi haline geldiği için, Türkiye'nin aydınlanmasına karşı olan güçlerce öldürüldü.

KATİLİN ROBOT RESMİ

Katilin robot resmini çizmek için bilgisayarın başına geçti.

En yanılmaz tanık olan tarihin ifadesine başvurdu:

Katil **seri cinayetler** işleyen biriydi.

Bu nedenle önce **kurbanlar** ve **ortam** üzerinde odaklaşarak bazı ipuçları aramalıydı.

Seri cinayetler, **kin ve nefrete** dayalı çok uzun bir **kuluçka döneminden** sonra 1970'li yıllarda başlamış görünüyordu.

Kuluçka döneminin ilk adımları ise 1950'li yıllara kadar geri gidiyordu.

İnançlar üzerinde oynanan oyunlarla insanları birbirine **düşman eden** bu dönem iyice olgunlaşınca, **seri cinayetler planı** uygulamaya konulmuştu.

Kurbanların arasında kadın-erkek ayrımı yoktu.

Ama hepsi **ünlü** idi.

Öldürülenler **eğitim kurumlarında** veya **basında** ya da her ikisinde birden **öne çıkmış** insanlardı.

Hepsi birer **kamuoyu lideri** konumundaydı.

Hepsi **Atatürk Türkiyesi**'nin **demokratik** (ve demokratik olduğu için de **laik**) gelişmesine inanan, kamuoyu liderliklerini **çağdaşlaşma** alanında odaklaştırmış insanlardı.

Hepsi çok **çalışkan** çok **birikimli**, son derece **aktif**, **dinamik, dürüst** ve **etkili** kişilerdi.

Kurbanlar ve ortam açısından incelemeyi bitirince cinayetlerin ortak özellikleri üzerinde odaklaştı:

Her cinayet, hem bireysel olarak **büyük birikimi ortadan kaldırıyor,** hem de toplumsal olarak, Türkiye'nin, Cumhuriyet aşaması ile uygulamaya koyduğu **çağdaşlaşma projesini, düşünce ve eylem düzeyinde geriletiyordu.**

Cinayetlerin **sayıca tırmanışı,** özellikle güvenlik güçlerinin ideolojik açıdan yeniden yapılandırıldığı **Milliyetçi Cephe Hükümetleri** zamanına dayanıyordu.

Bu seri cinayetler, kimi zaman aydınların tutuklanması ve işkence görmesi gibi 12 Mart benzeri, kimi zaman da bütün üniversitelerin aynı çizgide tasfiyeye tabi tutularak yeniden aynı amaca uygun personelle doldurulması gibi 12 Eylül benzeri **resmi tutum ve davranışlarla** da destekleniyordu.

Katillerin hemen hemen hiçbiri saptanamamış, saptanmış olanlar yakalanamamış, kazayla yakalanmış olanlar ise ya kaçmış ya da serbest bırakılmışlardı.

Evet, artık bir **robot resim** için elinde yeterli veri vardı.

Önce yarım yüzyıldır en üst düzeyde **yetkili ama sorumsuz** yöneticilik yapanların hatları ile bir siluet oluşturdu.

Sonra, elli yıl boyunca **icracı koltukta** oturan **liderlerin** çizgileri ile bu silueti biraz daha belirginleştirdi.

Yarım asırdır **gizli ve açık güvenlik kuruluşlarının sorumluları** bu robot portreyi biraz daha netleştirebilirdi.

Onları da bir-iki **fare darbesi** ile ekledi çizimlerine.

Ekrandaki resim hâlâ tam seçilemiyordu.

Buna, kitle iletişim araçlarındaki **kışkırtıcıları** ve **hedef belirleyicileri** de ilave etti.

Artık oldukça seçilebilir bir portre ortaya çıkmıştı, ama bu da yetersizdi.

Son olarak, Türkiye'de çağdaş bir rejimin gelişmesinden rahatsızlık duyan ve bu oluşumu geriye çevirmek için çaba harcayan **komşu ülkeler ile uluslararası örgütlerin yönetici ve tetikçilerini** de ekleyince; **resim tamamlandı.**

Portreye dikkatle baktı: **Katili tanımıştı.**

Sıkıntı içinde, eli, sağlıklı yaşamak için bırakmış olduğu sigaraların bulunduğu kutuya uzandı, bir sigara yaktı:

Katili tanıyınca **sıradaki hedefin** kim olduğunu da keşfetmişti!

KIŞLALI, MUMCU VE İPEKÇİ, DÜNYAYI DOLAŞARAK YAŞIYORLAR

Biliyorum, aşağıdaki satırlar, ideolojik amaçla cinayet işleyen **katilleri** etkilemeyecek.

Biliyorum, **Ahmet Taner Kışlalı** cinayeti Türkiye'de Kemalist, Atatürkçü, demokrat, laik, çağdaş aydınlara karşı işlenen son cinayet olmayacak.

Biliyorum, kendi **ideolojileri için** can alacak kadar gözlerini kan bürümüş, **zaten ölümlü olan insanı** öldürecek kadar zihinleri bulanmış **katiller,** insanlık yaşadıkça bu yanlış eylemlerini sürdürecekler.

Ama yine biliyorum ki, bir değil, on değil, yüz değil, bin değil, yüz bin değil, milyonlarca kişiyi bile öldürseler (ki tarihte din, mezhep ya da ırk ve milliyet veya başka bir ideoloji adına böyle cinayetler ve savaşlar çok görülmüştür), insanlık yine de **bireylerin özgür iradelerine dayalı demokratik toplum idealine** doğru ilerlemesini sürdürecek.

İşte **Abdi İpekçi.**

Bir Yunan vatandaşı olan **Andreas Politakis** ve **Milliyet Gazetesi** onu, dostluğun ve barışın simgesi haline getirdi.

Öldürüldüğü yıldan beri, Türk-Yunan ilişkilerini geliştirmek amacıyla, adına oluşturulan ödül ile her yıl anılıyor.

İşte **Uğur Mumcu.**

Eşi **Güldal Mumcu**'nun, adına kurduğu **um:ag** isimli vakıfta, yeniden basılan yazıları ve yeni oluşturulan kitapları ile, okuyucusunu artırarak etkisini sürdürüyor.

Her yıl sadece Türkiye'de değil, Almanya'da da anılıyor.

İşte **Ahmet Taner Kışlalı.**

Makaleleri, hem de en anlamlı olanları, yine **Cumhuriyet Gazetesi**'ndeki yerinde yayınlanıyor.

Ölümünün hemen ardından Almanya'da, Amerika'da, Yunanistan'da, Avustralya'da anılıyor.

Almanya'da Münih'te, **Türkiye Halk Derneği,** düzenlediği bir toplantı ile coşkulu bir kalabalık önünde **Kışlalı**'yı ve onun düşüncelerini anarken, derneğin Başkanı **Orhan Gül,** açış konuşmasında **Ahmet Taner Kışlalı**'nın öldürülmesinin ve Kemalistlere karşı işlenen cinayetlerin Türkiye'yi **demokrasi yolundan ayıramayacağını** vurguluyor.

Amerika'da, ünlü **Yale Üniversitesi**'nde, iki doktora öğrencisinin, **Aslı Ünaldı** ve **Antonios Vonofakos**'un girişimiyle düzenlenen Türk-Yunan İlişkileri seminerinde yine **Ahmet Taner Kışlalı** anılıyor.

Atina'da **Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülleri** töreninde, eski **Başbakan Miçotakis,** eski **Meclis Başkanı Hikmet Çetin,** eski **Dışişleri Bakanı Papa Konstantinu,** sadece **Abdi İpekçi**'nin değil, ismi özel olarak anılan **Ahmet Taner Kışlalı**'nın da anısına saygı duruşunda bulunuyorlar.

İnsanlar öldürülerek, düşüncelerin yayılması ve insanlığın gelişmesi **önlenebilseydi** bugün dünya üzerinde ne **özgürlük,** ne **demokrasi** yaşanır, ne de insanlık **Ay'a gidebilirdi.**

Yalnız bu gerçek bile, **Kışlalı** ve onun gibileri öldürenlerin ne denli **insanlık dışı,** ne denli **çağ gerisi** ve nedenli **zavallı** olduklarını vurguluyor.

Atatürk Türkiyesi'ni, **aydınları katlederek** geriye götüreceklerini sananlar, bu ülkenin **insanlığa ışık tutan çağdaşlaşma projesinin** büyüklüğünü ve **geriye döndürülemezliğini** anlamayan, kendi sığlıklarında sürünen zavallılardır.

Sanıyorum bu olaylara en anlamlı tepki, genç **Kışlalılar**'dan, **hepimizin paylaştığı** şu sözlerle geldi:

"Üzülmüyoruz, bu ölüm ile ailemizin onurlandığını düşünüyoruz," dediler.

İDAM CEZASI NİÇİN KALDIRILMALIDIR?

Okurlarım anımsayacaklar, bu makale benim idam cezasının kaldırılması konusunda yazdığım ilk yazı değil.

Türkiye'nin gündeminde ne **Apo**'ya verilen idam cezası, ne **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi** varken, ben burada idam cezasının kaldırılması üzerinde ısrarla durdum.

Bugünkü yazıyı da ne Apo'yu düşünerek, ne **Avrupa Birliği'ni** akılda tutarak yazıyorum.

Bugünkü makalemi sadece, idam cezası tartışması gündeme yeniden geldiği için düşüncelerimi bir kez daha kamuoyuna aktarmak için kaleme (pardon bilgisayara) alıyorum.

Herhangi bir cezanın, herhangi bir suçun işlenmesini engellemediği açık.

Eğer cezalar suçları önleseydi, idam cezasının bulunduğu ülkelerde hiç cinayet işlenmemesi gerekirdi.

Ama benim derdim suç ve ceza arasındaki ilişkinin niteliğini tartışmak değil.

Benim derdim Apo ile de ilgili değil.

Benim derdim **Avrupa Birliği** ile hiç değil.

Benim derdim iki tane:

Biri **Devlet** kavramı ile ilgili.

Öteki **Eğitim** kavramı ile.

Kısaca belirtmek gerekirse, **benim devlet anlayışım ve eğitim yolu ile cinayetlerin azaltılması görüşüm, idam cezasının kaldırılmasını gerektiriyor.**

• • •

Devlet doğada olan bir kurum değildir.

Devleti **insanoğlu** yaratmıştır:

Daha güvenli, daha müreffeh, yani gönenç içinde yaşamak için.

Dolayısıyla devlet doğrudan doğruya kendisini oluşturan bireylerin mutluluğunu hedefler.

Bu nedenle de, **her ne sebeple olursa olsun, başka kişilerin canlarını ve mallarını korumak uğruna da olsa, kendisini korumak ve mutlu etmek için kurulduğu bireyin canını almamalıdır.**

Çünkü kuruluş amacı onu öldürmek değil, yaşatmak ve mutlu kılmaktır.

Bu işin **devlet** kavramına ilişkin yönü.

Eğitim, en kısa tanımıyla, **bireyde istenen davranışların oluşturulmasına yönelik etkinliklerdir**.

Çağdaş davranış bilimlerinin bize öğrettiği en önemli gerçek ise, insanların **laflara değil, eylemlere bakarak** eğitildikleridir.

Örneğin anne-baba sigara içiyorsa, sigaranın kötülükleri üzerinde çektikleri nutuklar çocukları üzerinde pek etkili olmaz.

Bu gerçeği yıllar öncesinde kavrayan Türk zekâsı, **hocanın dediğini yap, yaptığını yapma** biçiminde bir atasözü bile üretmiştir.

İşte ben **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, hiçbir vatandaşını öldürmeyen, bu yolla da bütün vatandaşlarına **insan öldürmek kötü ve yanlıştır, sizin yaşamınızı korumak için bile Cumhuriyetimiz insan öldürmüyor** mesajını veren bir devlet olmasını istiyorum.

Çünkü idam cezası uygulayan bir devletin vatandaşları, şu ya da bu nedenle insan öldürmenin meşru olduğunu, çünkü devletin bazı hallerde insan öldürdüğünü öğrenerek büyürler.

Devletin insan öldürmesindeki gerekçeleri, cinayet, vatan hainliği ve benzeri gibi farklı olabilir.

Ama devleti insan öldüren bir vatandaş, bir kez **bazı nedenlerle insan öldürmenin meşru olduğunu öğrenince** derhal **kendi meşru nedenlerini** üretir: Para, gasp, namus, aile ve benzeri gerekçeler, artık insan öldürmek için hazırdır.

Ben, **katilleri yargılarken ya da terörle savaşırken, "Bakın bizde idam cezası yok, ama siz insan öldürerek devletin bile yapmadığını yapıyorsunuz," diyebilen ve hem kendi meşruiyetini böyle açıklayan hem de vatandaşlarına uygarlık yolunda örnek olarak, onları bu yolla da eğiten bir devlet istiyorum.**

SORUN ÜRETEN POLİTİKACILAR; AÇEP, FAZIL SAY VE DİĞERLERİ

Hızlı değişme bunalım yaratır. Tamam.

Bunalım dönemleri, gelir dağılımları zaten bozuk olan ülkelerde daha şiddetle hissedilir. Bu da tamam.

Bunalım sırasında, hukuk, eğitim, sağlık gibi sistemlerin bütün eksik ve yanlışları daha abartılı olarak toplumun gözüne batar. Bunu da biliyoruz.

Dolayısıyla, Türkiye'nin bir yandan dünyadaki yeni oluşumlar, öte yandan bu oluşumların Türkiye'ye yansıyan sonuçları açısından tam bir bunalım dönemini geçirdiğini zaten gözlemliyoruz.

Böyle zamanlarda politikacıların işleri daha da zorlaşır.

Dünya ve toplum hakkkında **doğru teşhislere** ve dolayısıyla **geçerli çözüm önerilerine** sahip olan **iyi ve yetenekli politikacılar**, böyle dönemleri, toplumu **yeniden biçimlendirmek** ve yeni bir yaklaşım çerçevesinde ülkeyi **yeniden yapılandırarak** düze çıkarmak için bir fırsat olarak değerlendirirler.

Esas amaçları **ceplerini doldurmak, yandaşlarına çıkar sağlamak, çağ gerisi ideolojilerini geliştirmek** ya da **kişisel kariyerlerini güçlendirmek** olan **kötü ve yeteneksiz politikacılar** da, bunalım dönemlerini, bu hedeflerini gerçekleştirmek için bir şans olarak görürler.

Türkiye'de bir süredir, politikacıların sorun çözmek yerine, bizzat kendilerinin yeni sorunlar ürettiğine tanık oluyoruz.

Örneğin Merve olayı.

Ana muhalefet partisi olan **Fazilet**, sanki sorunumuz azmış gibi başımıza bir de Meclis'te Türban bunalımı problemini sardı.

İktidar da ondan aşağı kalacak değil ya:

Durup duruken garip bir af yasası tasarısı ile ortalığı birbirine kattı.

Bakalım değerli iktidar ve muhalefet mensuplarımız önümüzdeki günlerde, hangi yeni sorunları üreterek gündeme egemen olacaklar?

Bu arada Türkiye'de bilimde ve sanatta çok güzel şeyler de oluyor.

Örneğin başında dünyaca ünlü Profesörümüz **Çiğdem Kâğıtçıbaşı**'nın bulunduğu **Anne-Çocuk Eğitim Programı**, laçkalaşmış bürokrasiden beklenmeyecek bir biçimde **Millli Eğitim Bakanlığı**'nın desteğiyle Türkiye bütçesine milyonlarca dolar **Dünya Bankası** kredisi sağlayarak, eğitim sistemimize katkısını sürdürüyor.

Sanattaki başarılarımız ise, tarihsel zanginliklerimize ek olarak çağdaş sanatlar alanında da Türkiye'yi bir **Dünya Kültür Ülkesi** konumuna getirmiş durumda.

Değerli sopranomuz **Leyla Gencer**'den sonra, üstün yetenekli bestecimiz ve piyanistimiz **Fazıl Say** da, uluslararası müzik alanında ülkemizin adını duyurmaya devam ediyor.

Fazıl Say, 13-19 Aralık 1999 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi'nde bir **Piyano Master Kursu** verecek.

Çiğdem Kâğıtçıbaşı ya da Fazıl Say veya onlar gibi daha pek çok bilim ve sanat insanımız...

Örneğin **Gazi Yaşargil**, örneğin **İlhan Başgöz**, örneğin **Yelda Kodallı**, örneğin **Halil İnalcık**, örneğin **Sedef Erçetin** ve daha pek çokları...

Acaba diyorum, politikacılar bunlara gölge etmeseler, işler daha mı iyi gider?

ERDAL İNÖNÜ

Cumhurbaşkanlığı tartışmaları yeniden alevlendi.

Bir yandan bugünkü parlamanter sistemin çete-bürokrasi-siyaset-ticaret-tarikat beşgeni içinde en verimsiz dönemlerinden birini yaşaması, öte yandan Meclis aritmetiğinin durumu, Cumhurbaşkanlığı sorununu Anayasa değişikliği noktasına getirmiş halde.

Anayasa değişikliği önerileri iki farklı yaklaşımda, iki ayrı noktada toplanıyor:

Birinci grupta Parlamanter Demokrasi'nin yapısını değiştirmek ve rejimi Başkanlık ya da Yarı Başkanlık sistemine dönüştürmek isteyen öneriler var.

İkinci grupta ise **Demirel**'in süresini şu ya da bu formülle uzatmak için yapılan ve sistemin yapısına dokunmayan, sadece teknik düzeyde kalan Anayasa değişikliklerine ilişkin öneriler var.

Rejimin verimsiz çalışması, mafyasal ilişkilerin devletin ve yaşamın her alanında egemen gözükmesi birinci grupta yer alan sistem değişikliklerinin gündeme gelmesinde önemli bir etken.

Buradaki sorun, toplumda siyasetin yozlaşmasından kaynaklanan rüşvet ve benzeri ögelerin, sistem değişikliğiyle ortadan kalkmayacağı, tam tersine rejimi iyice işlemez hale getireceğidir.

Demirel'in süresinin uzatılması ya da bir kez daha seçilmesinin sağlanması konusundaki ikinci grup önerilere gelince, bir yandan mevcut Cumhurbaşkanı'nın, seçileli beri devletin ve siyasetin genel dengelerini gözeten ve potansiyel bu-

nalımları aşan bir yönetim basireti göstermiş olması, öte yandan mevcut Meclis aritmetiğinin yapısı, bunlara birinci grup önerilere göre daha az sakıncalı ve daha gerçekleşebilir bir nitelik kazandırmakla birlikte, yine de kişiye özel Anayasa değişikliği gibi pek de sevimli olmayan bir ögeyi içinde taşıdığı için, pek çok kişiye fazla uygun gelmemektedir.

Türkiye, kimi zaman en basit olayları büyük bunalımlara dönüştürmekle, kimi zaman da gerçekten önem taşıyan derin bunalımları beklenmedik bir biçimde, sakince ve yumuşacık bir yöntem kullanarak aşmakla pek çok gözlemciyi şaşırtan bir ülkedir.

Bugünden görünen odur ki, Cumhurbaşkalığı seçimi de sakin ve yumuşak bir biçimde aşılacaktır.

Dolayısıyla, bu seçim Türkiye'de hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmeyecektir.

Zaten Parlamanter bir sistemde Cumhurbaşkanlığı seçiminden radikal değişiklikler beklemek gerçekçi de değildir.

Ben kişisel olarak, **Erdal İnönü**'nün çok yi bir Cumhurbaşkanı olacağını düşünüyorum.

Gerek insanı şaşırtan sanat ve edebiyat bilgisi ve derin kültürü, gerekse hem birey olarak insana, hem de gerçek demokrasiye olan inancı dolayısıyla rejime duyduğu saygı, siyasette edindiği deneyimlerle bütünleşince Türkiye'yi 21. yüzyıla taşıyacak çok iyi bir Cumhurbaşkanı adayı ortaya çıkmıştır diye düşünüyorum.

Erdal İnönü, oturduğu koltuktan değer ve onur kazanmayan, tam tersine bulunduğu makama değer ve onur katan bir politikacı kimliği çizmişti aktif politikada.

"Zaten ben görevimi tamamladım" anlayışı içinde kendi isteğiyle Genel Başkanlığı bırakması da, onun böyle bir lider olmasından kaynaklanıyordu.

CHP Genel Başkanı **Altan Öymen**, Erdal İnönü'yü Cum-

hurbaşkanı adayı olarak belirtmiş ve bence çok doğru bir tercih yapmıştır.

Ben, mesleki açıdan toplumbilimci kimliğimle, acımasız bir gerçekçiyimdir.

Kişilik olarak ise iflah olmaz bir romantik ve aptallık düzeyinde iyimser bir insanımdır.

Bu yazıyı hangi kimliğimle yazdığımı varın siz okurlarım takdir edin.

BEŞ GÜZEL HUKUK İNSANI VE YARGIDA YOLSUZLUK

Yirmi birinci yüzyıla girerken Türkiye'nin önündeki **en önemli sorunlardan biri yargı sisteminin yozlaşmış olmasıdır.**

Avrupa Birliği'ne aday olmamız belki yargı reformu konusunda bize biraz yol gösterecektir.

Ama ben bugün değişik üslupta bir yazı yazmak, yargı reformuna, yüz yüze tanıştığım güzel hukuk insanlarının nitelikleri ve düşünceleri açısından yaklaşmak istiyorum.

O güzel insanı bundan birkaç yıl önce bir sahil kasabasında tanıdım.

Kasabanın en büyük ve en güzel kitapçı dükkânında bir söyleşi ve bir imza günü düzenlenmişti.

Birden onu gördüm: ünlü İtalyan Film yıldızı **Gina Lollobrigida'**yı andıran ama ondan çok daha genç bir hanımdı.

Ufak tefekti. Saçlarını da Gina'nın bizim gençliğimizde yaptığı biçimde kestirmişti.

Simsiyah gözleri, zaten ufak tefek olan bedeninin ve çok güzel olan yüzünün önüne geçmiş, insanın ruhuna nüfuz eden bir keskinlikle bakıyordu.

Kim bu kız? diye sorduğumda, kasabanın yargıcı olduğunu şaşkınlıkla öğrendim.

Sanki yargıçlar genç ve güzel bir kadın olamazmış gibi!

Gençliğine karşın deneyimli ve iddialı bir havadaydı.

İlk görevini henüz 22 yaşında bir çocukken Güneydoğu'da yaptığının ve nöbetçi olduğu sırada çok ünlü bir mafya

babasını tutuklatıp cezaevine yolladığının öyküsünü de aynı şaşkınlıkla dinledim.

"Sizin yakın olduğunuz partininkiler de dahil bütün politikacılar, yargıyı kendi siyasal amaçlarına göre kullanmak istiyorlar ve çok müdahale ediyorlar," diye yakındı.

İkinci güzel insanı bir Ege kentimizin Baro Başkanı olarak tanıdım.

Sonradan Baro Başkanlığını bırakmış, Atatürkçü Düşünce Derneği'nin Başkanı olmuştu.

Yaşı neredeyse bana yakındı ama benim yarı yaşımda görünüyordu.

Bir yandan laik ve demokratik hukuk devletinin gelişmesi için çaba veriyor, öte yandan, **"Başta avukatlar olmak üzere hukuk adamları hiç okumuyorlar ve hatta yeni yasaları bile izlemiyorlar,"** diye yakınıyordu.

Üçüncü güzel insanı yine bir sahil kasabamızın Başsavcısı olarak tanıdım.

İnce uzun, yakışıklı görünümü, göbekli ve kabak kafalı yaşlı bürokrat kavramına hiç de uymayan bir izlenim veriyordu.

"Altımızda bize yardımcı olmak için çalışan polis müdürleri önde ve arkada iki koruma aracı ile makam arabalarında gezerken, akşam, elimizde çanta ile otobüs beklemek hem maddi olanaklarımız hem de can güvenliğimizin olmayışı açısından bizi çok üzüyor," diye yakınıyordu.

Dördüncü güzel insan, yine bir sahil kasabasında tanıştığım bir başka savcıydı.

"Cehalet ve yoksulluk. İşte iki suç nedeni. Yaşam kavgasında yenik düşen erkek, evdeki koşullardan yakınan karısını döverek hıncını alıyor. Biz kendisine önce kadını koruyan yeni yasayı anlatıp nasihat ediyoruz, bir kez daha şiddet uygularsa ceza alıyor. Vatandaş ve polis yasalar konusunda sürekli eğitilse, suçlarda azalma olur," diyordu.

Beşinci güzel insan bir Hukuk Profesörü.

Prof. **Hayrettin Ökçesiz**, Baro'nun desteğiyle İstanbul'da

adli yargıda yolsuzluk konulu bir araştırma yaptı. Yargıdaki yolsuzluğun çok büyük boyutlarda olduğunu gösteren araştırmanın sayısal sonuçları basında geniş olarak yer aldı. Ben sadece yolsuzluk nedenleri üzerindeki özete değinmek istiyorum:

Araştırmaya göre **iş hacminin kapasiteyi aşması, iş ahlakının yozlaşmış olması, yolsuzluğun meşru sayıldığı yolunda kamuoyunda yaygınlaşan bir inanç, adalete ayrılan bütçe payının düşüklüğü, yolsuzluğa yol açan en önemli nedenler arasındadır.**

Bilmiyorum bu beş güzel insandan kaynaklanan izlenimlere eklenecek daha ne kaldı **Adalet Reformu** konusunda!

Belki bir de doğrudan savcıların emrinde kurulacak olan bir **Adli Polis** örgütü.

YENİ YÜZYILA DOĞRU, SİYASET VE TİCARETTEKİ UMUT DOLU GELİŞMELER

Bu yazı 1900'lü yılların son yazısı.

Gelecek Pazartesi, ne yeni bir yüzyıl ne de yeni bir binyıl (yaygın deyişiyle, **milenyum**) başlamış olacak. Ama gelecek Pazartesi, Yirminci Yüzyılın ve İkinci Binyılın son, 2000'li yılların ise ilk yılının, ilk hafta başı.

Bu nedenle ben de hem yeni bir yüzyılın hem de yeni bir binyılın eşiğindeki yeni yıla yaklaşırken umut, iyimserlik ve en önemlisi neşe dolu bir yazı yazmaya karar verdim.

Sevgili okurlarım bilir, ben iflah olmaz bir iyimserimdir.

Zaten iki binli yıllara tam bir-iki hafta kalmışken ülkemizde o denli mükemmel gelişmeler oldu ki, en kötümser olanlar bile geleceğe umutla bakmaktan kendilerini alamıyorlar artık.

Ben bu yazımda sadece çok önemli iki etkinlik alanından, **siyasetten ve ticaretten** birer örnek vererek, niçin içimin gelecek için neşe ve umut dolu olduğunu anlatacağım.

Biliyorsunuz, siyaset **ülkemizin bütün sorunlarının çözüldüğü** bir etkinlik alanı. Siyasetin **en yüksek düzeyde** yapıldığı yer de hiç kuşkusuz **Yüce Türkiye Büyük Millet Meclisi.**

Bu nedenlerle ilk umut verici örneğimi Türkiye Büyük Meclisi'nden seçtim.

Geçenlerde Yüce Meclisimizin karar vereceği konulardan birinde çıkan bir tartışma sırasında bir değerli milletvekilimiz, kendisi gibi düşünmeyenler için, **"Böyle davranan milletvekili olursa onu Meclis tuvaletinde döverler,"** dedi.

Sevgili okurlarım, bilemezsiniz bu beyan beni nasıl mutlu etti ve geleceğe ne denli umutla bakmama yol açtı.

Yüce Meclismiz ve değerli milletvekillerimiz açısından ne müthiş bir gelişme!

Biliyorsunuz eskiden, 1960'lı yıllarda, **iktidar partisinin milletvekilleri,** düşüncelerini beğenmedikleri **muhalif milletvekillerini** hiç de Yüce Meclis'in çatısı altına yakışmayacak bir biçimde **yaka paça yüce kürsüden indirir** ve bütün dünyanın gözü önünde **genel kurul salonunda tekme sille döverlerdi.**

Bizim halkımız Allah'a şükür, dayağa alışıktır. Onun için kendi seçmenimiz açısından böyle olaylar fazla bir önem taşımayabilir.

Ama ya üyesi olmak için çırpındığımız Avrupa?

İşte şimdi tam Avrupa Birliği'ne adaylığımızın kabul edildiği bir sırada, **bir iktidar milletvekilimizin** kendisi gibi düşünmeyen milletvekillerinin, ulusal onurumuzu koruyacak bir biçimde Meclis'in tuvaletinde (yani gizlice, kimse görmeden) dövüleceğini belirtmiş olması, iki binli yıllara girerken **ülkemizdeki politikacıların ne denli gelişme kaydettiğini belirtmesi açısından** beni çok mutlu etti.

"İşte," dedim kendi kendime, **"Tam Avrupa Birliği'ne yakışan bir milletvekili, ne müthiş yol almışız 1960'lardan beri."**

Yüreğimi umutla dolduran **ikinci** önemli gelişme ise **ticari hayatta** meydana geldi. Olayın ayrıntıları şöyle:

CarrefourSa'ya geçen hafta **bomba** kondu ve önceden ihbar edildi. Polis alış-veriş merkezine gelip arama yapmaya başladı. Fakat **CarrefourSa** yetkilileri müşterilere haber vermeyi ve mağazayı boşaltmayı **reddettiler.** Bomba **patladı.** Bir kişi yaralandı. Olayın heyecanı sürerken park yerinde bir bomba daha patladı. Mağazanın güvenlik sorumlusu, polisin bomba açıklamasına karşın, olayın bomba patlaması olmadığında, kötü depolanmış bir **şampanya** şişesinin patladığında ısrar etti.

Bu olay beni niçin mutlu etti ve yüreğimi umutla doldurdu, tahmin edersiniz:

Artık kimsenin **bilinçli tüketici** haline gelmiş olan vatandaşlarımızı **tüketim haklarından mahrum etmeye gücünün yetmeyeceği,** müşterilerin **can güvenliklerinin tehlikede olmasının bile** ülke kalkınmasına katkıda bulunmak isteyen **sermaye sahiplerini** yollarından alıkoyamayacağı, bu olayla bir kez daha anlaşıldı da ondan.

Düşünün, **CarfourSa** yetkililerinin yürekleri o denli **kalkınma aşkı ve vatan sevgisi** ile dolu ki, kârları düşmesin, aynı zamanda insanlar alışveriş hakkkından ve zevkinden mahrum olmasın diye, yüzlerce insanın hayatını bile hiçe sayıyorlar.

Kalkınma ve gelişme bu değilse nedir?

Yeni yılda **bu siyaset ve bu ticaret anlayışının** yaygınlaşması **umudu,** beni gerçekten çok ama çok **heyecanlandırıyor!**

İşte gelişme, işte uygarlık!

Ben umutlu olmayayım da kim olsun!

Yaşasın milletvekili dövmeyi, kimsenin görmemesi için, Meclis tuvaletinde gerçekleştirmeyi akıl eden politikacılar!

Yaşasın ticareti ve kârlarını insan hayatından üstün tutan müteşebbisler!

HUKUK DEVLETİ ÇÖKÜYOR MU?

Anayasa'nın değiştirilemeyecek ve **değiştirilmesi teklif edilemeyecek** olan **ikinci** maddesine göre **Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.**

Hukuk devleti olmanın birinci koşulu, sadece vatandaşların davranışlarının değil, aynı zamanda gerek **siyasetin,** gerekse **idarenin** her türlü eyleminin hukuk denetimine bağlı olmasıdır.

Daha açık bir deyişle, **hukuk devleti** olan bir ülkede, sadece vatandaşlar değil, **Meclis** de, **hükümet** de, hukuk denetimine tâbîdir.

Hukuk denetimi, mahkemeler aracılığıyla uygulanır.

Gerek vatandaşların kendi aralarındaki, gerekse vatandaşlarla siyasal ve idari otorite arasındaki ilişkilerden doğan anlaşmazlıklar, bu konularda görevli olan mahkemelerce çözülür.

Türkiye'de çeşit çeşit mahkeme vardır.

Genellikle **vatandaşların kendi aralarındaki** uyuşmazlıklara **Adliye mahkemeleri** bakar.

Kendi içlerinde Hukuk ve Ceza mahkemeleri olarak ikiye ayrılan Adliye mahkemelerinin tepesinde **Yargıtay** vardır.

Vatandaşların devletle olan ilişkilerindeki uyuşmazlıklara ise İdare mahkemeleri bakar.

İdarenin her türlü kararına karşı vatandaşın mahkemeye başvurma hakkı, bir **Anayasal haktır.**

Anayasa, vatandaşları, devletin keyfi davranışlarına karşı **korumak** için onlara bu hakkı tanımıştır.

İdare, yani daha günlük deyimle **hükümet,** İdare mahkemesi kararlarına uymazsa, vatandaşın, devletten veya kararı uygulamayan bakandan **tazminat isteme hakkı** doğar.

Kendi içlerinde İdare mahkemeleri ve Vergi mahkemeleri olarak ikiye ayrılan bu mahkemelerin üzerinde Bölge İdare mahkemeleri, en üstte ise, **Danıştay** vardır.

İşte bütün bu **İdare mahkemeleri sistemi**, vatandaşın hakkını koruyan, hükümetlerin, yani politikacıların ve devlet memurlarının vatandaşa haksızlık etmesini, hukuk dışı davranmasını önlemek için kurulmuş bir düzendir ve hukuk devletinin vazgeçilmez önkoşuludur.

Hukuk devleti **kavramı çerçevesinde vatandaşı devletin, yani kamu yönetiminin haksız davranışlarına karşı İdare** mahkemeleri **ile koruyan** Anayasa, **yine** hukuk devletinin **bir gereği olarak** Anayasa mahkemesini **kurmuştur.**

Anayasa mahkemesinin **esas görevi, TBMM'nin eylemlerinin Anayasa'ya uygun olmasını denetlemektir.**

Çünkü, **Türkiye Büyük Millet Meclisi** kararlarının, yani özellikle çıkarılan yasaların Anayasa'ya uygunluğunun denetimi de **hukuk devleti'nin** önemli bir parçasıdır.

Bir devletin **hukuk devleti** olması, yukarda çok kısaca özetlediğim, **hükümetin ve Meclis'in bile mahkeme denetimine** bağlı olmasına ve **Anayasa'nın** geçerliliğinin bu yolla sağlanmasına bağlıdır.

Demokrasilerde yargı bağımsızdır.

Yargı, gücünü sadece **Anayasa'dan** ve **Anayasa'ya** bağlı olarak çıkarılan **yasalardan** alır.

Gerek **politikacılar** ve onların oluşturduğu **Meclis**, gerekse **devlet memurları** ve onların başında olan **İdare**, yani yine **politikacıların** oluşturduğu **hükümet**, ancak **hukuk devleti'ne** bağlı olduğu oranda **meşrudur, demokrattır** ve **seçilmiş olmanın üzerine yüklediği görevleri yerine getirebilir.**

Cumhurbaşkanlığı makamı ise bütün bu sistemin hem **temsilcisi** hem de **güvencesidir.**

Hukuk devleti kavramını, **para gücüyle** ya da **siyasal nüfuzla** aşmak isteyenler olabilir.

Kimi zaman da **eğitim, sağlık, konut, üretim** gibi kav-

ramlar da, hukuk dışı uygulamalara dayanak yapılmak istenebilir.

Ama hukuk devletinde bütün hizmetler hukuk kurallarına uygun olmak zorundadır.

Bütün bu sistemin hem temsilcisi hem de güvencesi olan Cumhurbaşkanlığı makamı ise bu uygunluğa en büyük titizliği göstermesi beklenen organdır.

Hukuk devletinin simgesi olan Cumhurbaşkanı'nın, hukuk devleti kavramının en üstünde yer alan Danıştay, Yargıtay ve Anayasa mahkemesi kararlarına en büyük saygıyı göstermesi, sistemimizin meşruiyeti açısından, çok ama çok önemlidir.

AVRUPA BİRLİĞİ ÖNÜNDE ÜÇ BÜYÜK EKSİĞİMİZ

Avrupa Birliği için aday olduk ya, şimdi herkes soruyor Bu adaylıktamamda, biznasılgerçekten Avrupalı olacağız?

Bizim Avrupa karşısında üç büyük eksiğimiz var:

1) Zamana saygılı değiliz.

2) Hukuka saygılı değiliz.

3) Başkalarına saygılı değiliz.

Aslında uygarlık karşısındaki bu üç eksiğimiz de yeterince endüstrileşememiş olmamızdan kaynaklanıyor.

Daha net bir ifadeyle söylemek gerekirse, bu eksiklerimiz feodal tarım kültüründen, yani açıkçası köylülükten kurtulamamış olmamızdan kaynaklanıyor.

Önce **zamana olan saygısızlığımıza** bakalım: Biliyorsunuz; köyde günlük yaşam ve üretim, doğa ile uyumludur ve son derece geniş zaman dilimleriyle ölçülür.

Saniyelerin, dakikaların, saatlerin, hatta günlerin bile pek önemi yoktur.

Üretim, yani ekin ekilmesi ve hasat, aylarla bile değil, mevsimlerle ölçülür.

Zamanın değerini endüstrileşme öğretir.

İşçi fabrikada çalıştığı saat ve dakika kadar ücret alır.

Giriş ve çıkışta saate bastığı çalışma kartı, yani bu kartın üzerindeki zaman hesabı, onun için ekmek parasının ölçüsüdür.

"Vakit nakittir" sözü, emeğiyle saat başı ücret karşılığı çalışan işçiler için icat edilmiştir.

Türkiye, endüstrileşme sürecini kaçırmış olan Osman-

lı'nın mirasçısı olduğundan, insanların ne kendi zamanlarına ne de başkalarının zamanlarına saygıları vardır.

Oysa şimdi uzay çağına ya da bilişim toplumu aşamasına geçmiş olan insanoğlu için, artık saniyelerin ve hatta saliselerin bile büyük önemi vardır.

Türkiye bunu, yani zamanın değerini endüstrileşerek ve uzay çağına terfi ederek öğrenemedi.

Kalıyordu geriye, bunu okulda eğitimle öğretmek.

Bu olanak da, önce normal eğitimin yozlaşması, sonra da çözüm olarak ortaya atılan İslâmi eğitim seçeneğiyle harcandı gitti.

İkinci olarak, üstünlüğünü sağlamak için koskoca bir devlet mekanizması yaratmış olduğumuz **hukuka bakalım**.

Milletviklerimiz yasa yapmak, yani kural koymak için milyarlarca lira para alırlar.

Onları seçmek ve beslemek için trilyonlar harcanır.

Hukuku egemen kılmak için toplumda tek kaba kuvvet kullanma gücüne meşru anlamda sahip olan koskocaman bir polis örgütü beslenir.

İdari ve adli mahkemeler, yargıçları, savcıları, avukatları ve yardımcı personeliyle, devletin ayrılmaz bir parçasıdırlar.

Bütün bu muazzam mekanizma, insanların, eşit haklara sahip vatandaşlar olarak güven ve adalet içinde yaşamaları amacını gerçekleştirmek için kurulmuştur, tek ve biricik dayanağı da hukuktur.

Hukuk, kaba kuvvete ve dine dayalı tarım kültüründen, akla, bilime ve eşitliğe dayalı endüstri kültürüne geçişin bir ürünüdür.

Biz henüz **köylülükten** kurtulamamış olduğumuz için bizim toplumda **hukuka saygısızlık esastır**.

Trafik kuralını ihlal eden şoförden ve onu gördüğü halde işlem yapmayan polisten, Danıştay'ın durdurma kararına karşın inşaatına devam eden işadamına ve Danıştay'ı korumak ve kollamakla görevli bir makamda oturmasına karşın, mahkeme kararlarını hiçe sayarak kurdele kesen devlet baş-

kanına dek, hiç kimse, ama **hiç kimse hukuka saygı duymamaktadır.**

Yasalara uygun yaşamak **enayilik** sayılmakta, yasa dışı iş yapmak ve para kazanmak **akıllık** diye nitelenmektedir.

Üçüncü olarak, başkalarına hiç saygımız yoktur.

Çünkü ancak endüstrileşme süreci, **birlikte yaşama ve ortak iş yapma** kavramlarını birer zorunluluk olarak günlük yaşama sokmuştur.

Birlikte yaşama ve ortak iş yapmanın zorunlu kuralı ise, **"kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma"** dır.

Biz ise bu kuralı tersine çevirmiş bir toplumuz: Başkalarına, kendine ne yapılmasını istemiyorsan, öyle muamele et. Çünkü çevrende senden başka değerli insan yoktur, diye düşünürüz.

Bütün bu nedenlerle de, ne demokrasimiz demokrasiye, ne laikliğimiz laikliğe, ne de insan haklarımız insan haklarına benzer.

Benim kanıma dokunan, sadece bu üç kavrama saygıyı kendi kendimize öğrenememiş olmamız değil, şimdi bir de bir dış gücün **dayatmasından**, Avrupa'nın **zorlamasından medet umar duruma düşmüş görünmemizdir.**

ADALET REFORMU ŞART

Dünya değişiyor.
Biz farkında olmasak da değişiyor.
Hem de çok hızlı değişiyor.

Türkiye'deki adalet sistemi bu değişimin kesinlikle gerisinde kaldı.

Bir yandan neredeyse **Osmanlı döneminden kalma yasalar**, öte yandan yetersiz bina ve araç-gereç donanımı, yetersiz maaş ve üstüne üstlük bir de **şeriatçı çevrelerin, adalet mekanizmasını ele geçirmek için** yaptıkları saldırı.

Vatandaş artık **mahkeme kapısını** bir hak arama yeri olarak değil, bir **çile yeri** olarak algılamaya başladı.

Tabii, toplum boşluk kaldırmaz; derhal, **çek-senet mafyaları, tarikatlar, babalar, rüşvet ve iltimas**, adalet mekanizmasının yerini aldı.

Sonunda toplum, **sadece güçlü olanın hak arayabildiği** bir noktaya geldi.

Hiçbir çağdaş toplum böyle bir yapıyı kabul edemez.

Ayrıca Türkiye'nin de bir üyesi olduğu **çağdaş ülkeler topluluğu** ve bu topluluğun uluslararası organları, **aile içi** sorunları çözerken artık, kredi, dış yardım, ihale ve benzeri parasal ilişkilerde, özellikle **rüşvet ve zimmet** olaylarını bütünüyle önlemek istiyorlar.

Pek doğal olarak gerek **rüşvetin** gerekse **zimmetin** doğrudan bürokrat ve politikacıları ilgilendirdiği açık.

Dış dünya Türkiye'nin kalkınması için verdiği kredilerin, yaptığı dış yardımların, kazandığı ihalelerin, politikacıların

ve bürokratların cebine girmesini engellemek ve amaçlarına uygun olarak ülkenin kalkınması yönünde sarf edildiğine emin olmak istiyor.

Oysa politikacılar ve bürokratlar **şeffaf devleti** üretmek için çaba sarf etmek yerine, **adalet mekanizması ile ilgili olarak** katillerin ve ırz düşmanlarının **afları** ile meşgul olmayı yeğliyorlar.

Sonra çıkıp, **"Politikacılara haksızlık etmeyin,"** diyorlar.

Adalet reformu üzerine ilk yazdığım yazıdan sonra, pek çok mektup, faks ve e-posta aldım.

Bunların çoğu yargıç ve savcılar tarafından yollanmıştı.

Yargıtay Onursal üyesi **Çetin Aşçıoğlu**'nun mektubunu, bütün öteki iletileri de kapsadığı için, özetleyerek buraya alıyorum:

1) **1980 sonrası** yargıda kötüye gidiş hızlanmış, çürüme, yozlaşma açıkça ortaya çıkmıştır.
2) **Parti farkı olmaksızın** bütün bakanlar ve hatta Cumhurbaşkanları, yargıya kendi görüşlerini empoze etmeye çalışmışlardır.
3) Yüksek Kurul'dan sadece **Bakanın ve Müsteşarın** çıkarılması çözüm değildir. **1980 öncesi** de başarılı bir sınav **verememiş** olan Yüksek Kurul üyeleri, yüksek yargıçlar arasından **kura çekme usulü** ile atanmalıdır. Yargıç ve savcıların atama ve yükseltmelerinde ise bugünkü yöntemler bütünüyle **terk edilmeli**, sadece **başarı** ölçütü kullanılmalıdır. Yargıçların yer ve görev **güvencesi** olmalı, Yüksek Kurul'un bu konudaki yetkileri **sınırlandırılmalıdır.**
4) Usul yasalarının değiştirilmesi gerekmez. Sorun bu yasalardan değil, bu yasaların yetkin bir biçimde **uygulanamamasından** doğmaktadır.
5) Gerekli gereksiz **bilirkişiye** başvurulması, kararların **gerekçelerinin açıklanmaması**, yargıçların kendilerini **yetiştirmemesi** yargının en önemli sorunları arasındadır.

6) **Adli polis** kurulmalı ama, **savcılık** kurumu da yeniden düzenlenmelidir.
7) **Alt yapı** sorunları çözülmeli, **maaş** sorunu halledilmelidir.
8) Yargıç **güvencesiyle** birlikte, **yargıç sorumluluğu** da gündeme getirilmeli, yargıçlar mesleki açıdan denetlenmelidir.

Aşçıoğlu'na ilgisi ve değerli düşünceleri için teşekkür ederim.

İlerde bu konuya yeniden döneceğim:

Adalet ve eğitim reformları yapılmadan Türkiye düze çıkamaz.

AVUSTRALYA'DAN BASİT BİR SORU

Bazen yazmaktan ve haklı çıkmaktan yorulduğumu hissediyorum.

Ama arkasından da dehşet içinde, ya haklı çıkmasaydım? sorusu aklıma geliyor. Herhalde o zaman bu ülkede yaşamak hepimiz için olanaksız olurdu diye düşünüyorum.

Son Hizbullah operasyonu hem din gibi, ırk gibi mukaddes değerlerin günlük siyaset dışında bırakılması yolundaki ısrarlı önerilerimi haklı çıkardı, hem de 28 Şubat konusundaki teşhisimi.

Biliyorsunuz, ben ısrarla, 28 Şubat eyleminin, şeriat tehlikesine ve ırkçı tehdide dikkati çekerek demokrasinin önününü açtığını vurguluyorum.

Hizbullah operasyonu açıklandığında Sydney Türk Halkevi'nin çağrılısı olarak Avustralya'da idim.

Oradaki toplantılardan birinde, beni çağıranlardan **Aşkın Baran,** Hizbullah operasyonu ile ilgili olarak çok yalın bir soru yöneltti:

28 Şubat olmasaydı, Hizbullah yakalanır mıydı? **dedi.**

Evet, konu bu kadar basit:

28 Şubat olmasaydı Hizbullah yakalanır mıydı?

Bu cinayetleri ve işkenceleri duydukça, midem bulanıyor, bu insanlarla aynı çağda ve aynı toplumda yaşadığıma utanıyorum.

Dinsel fanatizm ve cehaletle birlikte, soğuk savaş stratejisine boyun eğen üçkâğıtçı, aymaz politikacıların bizi bu noktaya getirdiğini düşünüyorum.

Bunlara ek olarak ancak ruhen sapık kişilerin bu vahşete destek verebileceğini sanıyorum.

Çünkü her ne olursa olsun hiçbir insanın samimiyetle böyle bir eylemi aklama ya da mazur gösterme çabasında bulunabileceğine inanamıyorum.

Aslında bugün sizlere bu mide bulandırıcı olaydan değil, Avustralya'daki güzel insanlardan söz etmek niyetindeydim.

Her ne kadar, cinayetlerin iğrençliği, buraya dek okuduğunuz girişi yapmama yol açtı ise de, yazıya Avustralya ile devam etmeye kararlıyım.

Yukarda sözünü ettiğim **Aşkın Baran**, 1974 yılında Avustralya'ya göç etmiş bir eski politikacının, gençliğinde CHP'li sonradan TİP'li **Ümran Baran**'ın oğlu.

Ümran Baran TİP'in Meclis'e 14 milletvekili soktuğu 1965 seçimlerinde Trabzon'dan birinci sırada aday olmuş. Kazanamamış.

Sonradan bilinen öykü: Düşünce ayrılıkları, düş kırıklıkları ve ver eline Avustralya.

1977'de **Yorum** adlı haftalık bir Türkçe gazete çıkarmaya başlamış.

1978 yılında **Sydney Türk Halkevi**'ni kurmuş.

Her yılın Ocak ayında, yani Sydney'in yaz sıcağında, hem Nâzım Hikmet'in doğum gününü anıyorlar ve edebiyat konuşuyorlar, hem de Türkiye hakkında demokrat bir çizgide tartışmalar yapıyor, ülkenin sorunlarını izlemeye çalışıyorlar.

Ümran Baran 1990 yılında ebediyete göçüyor, arkasında arslan gibi iki oğlan bırakarak.

Bugün **Melih Baran** Sydney Türk Halkevi'nin başkanlığını, **Aşkın Baran** da **Yorum** gazetesinin editörlüğünü yürütüyor.

Çevrelerinde **Ali Akbaba** gibi yazarlar, **Bekir Çakan**, **Levent Bülent Ongun**, **Fahrettin Uzuner** gibi kendi işini kurmuş girişimciler, **Cengiz Koç** gibi hâlâ işçiliği sürdürenler, **Memet Doruk** gibi bilgisayarcılar ile ülkemizden binlerce kilometre uzakta, uçakla yirmi dört saatte gidilen bir ülkede, yurt sevgilerini örgütlü bir biçimde sürdürüyorlar.

"Bir adam!" denir, "ne olacak altı üstü bir adam!"

Ama adam, adam gibi bir adam olunca, Ümran Baran gibi, ölümünden sonra bile kendisini tanımak onur oluyor.

Avustralyalı Türklere selam!

Hizbullah olayına baksınlar da, akıllarını başlarına toplayıp birbirlerini yemesinler.

Avustralya'nın çok kültürlülük politikasına uygun olarak demokrat bir çizgide buluşup, sorunlarına ortak çözümler arasınlar.

Kulaklarımda Aşkın Baran'ın sorusu ile ülkeye dönüyorum: 28 Şubat olmasaydı Hizbullah yakalanır mıydı?

TERÖRİSTİN DÜNYASI

Hizbullah'ın cinayetlerinden çok, bu cinayetlerin işleniş biçimi insanları ürpertiyor.

Neredeyse artık, işkencesiz cinayeti bile normal kabul edeceğiz.

Sorgulama adı altında yapılan işkenceler kamuoyunu o kadar dehşete düşürdü, vahşetin boyutları insanların ruh sağlıklarını o denli bozdu ki, artık kimse normal sınırlar içinde düşünemez oldu.

İnsanlar, bu tür davranışları gösteren kişilerin hangi koşullar altında yetiştiklerini, hangi ideolojinin ya da hangi gücün onlara bu işkenceleri yaptırdığını, bu cinayetleri onlara kimlerin işlettiğini sorguluyor.

Hiç kuşkusuz, kurtarıcı ideolojilerin tümü, özellikle de insanların kimliklerini belirleyen din gibi, mezhep gibi, ırk gibi, milliyet gibi mukaddes değerlere dayalı olanlar, bize benzemeyenlerin yok edilmeleri için kullanılmaya çok uygundur.

Tarih, gerek din ve mezheplerin, gerekse ırk ve milliyetlerin bireysel ve kitlesel katliamlara defalarca gerekçe yapıldığının yadsınamaz tanığıdır.

Ama bu gerçek, yani dinlerle mezheplerin, ırklarla milliyetlerin bireysel ve kitlesel cinayetlere gerekçe olarak kullanılmış olmaları, bu kavramların günümüz insanının kimliğini belirlemede hâlâ çok etkin olarak işe yaradıklarını da unutturmamalıdır.

Yani bugünkü mide bulandırıcı işkenceleri ve cinayetleri doğrudan doğruya ve sadece, kimlikle ilgili din ya da ırk gibi mukaddes değerlere bağlamak olanaklı değildir.

Yani bunlardan daha fazlası gerekmektedir bu çılgınlığı açıklamak için.

Toplumun ya da insanlığın genel değerlerinden bütün sapmalar aslında bir başka kültüre, bir alt kültüre uygun davranışlardır.

Tüm insanlar aslında bir değerler sistemine, bir kültüre uygun tutum ve davranış gösterirler.

Her din, her mezhep, her ırk, her millet, her meslek, hatta kimi zaman her kent ve her aile, bireye uyması için bir kültür aşılar.

Esas olarak eğitimle ve aileden gelen bu değerler sistemi, toplumun genel değerler sistemiyle her zaman uyum içinde olmayabilir.

Örneğin, bütün azınlık kültürleri, toplumun tümü tarafından farklı algılanır:

Siz onların toplumdan sapan tutum ve davranışlar içinde olduklarını sanırsınız, oysa onlar, kendi alt kültürlerine uygun bir tutum ve davranış örüntüsü içindedirler.

İşte son günlerde herkesin midesini bulandıran Hizbullah terörünün arkasında da aynı **alt kültür** olgusu yatmaktadır.

Bir alt kültürün üç önemli ögesi vardır:

Birinci öge, bireyin kendisini üyesi sayacağı ve yüzyüze temasın sürdürüldüğü bir **grubun** varlığıdır.

İkinci öge, bu grubun tutarlı bir **değerler sistemine**, bir başka deyişle bir **ideolojiye** sahip olmasıdır.

Üçüncü öge, bu alt kültürün bir yaptırım gücüne sahip olması, yani üyesini, tutum ve davranışlarından dolayı **ödüllendirme ve cezalandırma gücüne** sahip bulunmasıdır.

Bu üç koşul gerçekleşince, her birey, toplumun genelinden sapar gibi görünen ama aslında bir başka kültüre, bir alt kültüre uyum gösteren tutum ve davranışlar sergiler.

İşte bu mekanizma, devlet adına işkence ile ifade alan memuru da, Hizbullah adına işkence ile adam öldüren militanı da açıklar.

Bu mekanizmayı anlamadan, terörizmi üreten alt kültürü çözümlemek, terörizmi üreten alt kültürü çözümlemeden de onunla başa çıkmak olanaklı değildir.

Esas olan bu alt kültürü üreten ve besleyen kaynakları teşhis etmek ve onları kurutmaktır.

Sanıyorum Tantan bu gerçeği yakaladığı için basından ve tüm toplumdan yardım istemiştir.

TÜRKİYE BİR BÜYÜKMEZARLIĞA DÖNÜŞÜRKEN, AVUSTRALYA'DAN SATIR BAŞLARI

Ülkede nereyi kazsan bir ceset.

İşçiler bile isyan ediyor, "Artık kazmayız!" diye.

Din adına, İslam adına, Allah adına cinayet işleyen teröristler, ülkeyi büyük bir mezarlığa dönüştürmüşler.

"Bunların Hizbullah olduğu nereden belli," diyen sağ basındaki yazar-çizer kardeşlerimiz, "Biz Hizbullah'ın inananları öldürdüğünü bilmiyorduk," diye demeç veren siyasal İslamcı politikacı dostlarımız, "Türkiye'de irtica tehlikesi yoktur," diye fetva veren televizyoncu meslektaşlarımız, soldaki benzerlerinin yıllardır acımasızca yaptıkları özeleştirinin binde birini yapmayı düşünüyorlar mı acaba?

Aslında benim onlarla hiçbir alıp veremediğim yok.

Okurlarım bilirler, bana sataştıkları, iftiralar atıp haksız yere karaladıkları zamanlar bile hiçbirine yanıt vermedim.

Ama şimdi yukardaki soruyu soruyorum:

Çünkü **bu teroristlerin yetiştiği iklim, gökten zembille inmedi.**

Yıllarca, özenle, inatla, ısrarla, yazılıp çizilerek, örgütlenilerek ve eğitim yapılarak oluşturuldu.

Şimdi **bu iklimin oluşturulmasında payı olanlar özeleştiri yaparlarsa, belki bu çılgınlığın gelişme hızı (durmasa bile) biraz hafifler, diye düşünüyorum da ondan yukardaki satırları yazdım.**

Hizbullah terörü, son tahlilde, monist, yani, tekçi, tekilci ve tekelci bir kültür anlayışının dışavurumu üzerine inşa edilmiştir.

Bu yazıda okurlarıma, hem ilginç bir ülkenin yaşamından izlenimler yansıtmak, hem de bu tekçi, tekilci ve tekelci kültür anlayışının karşıtı olan çok kültürlülük üzerine kurulu bir başka toplumdan kesitler vermiş olmak için, Avustralya'dan bazı satır başları aktarmak istiyorum.

Avustralya esas olarak göçmenler üzerine ve göçmenlik esasına göre kurulmuş bir ülke.

Örneğin, Sydney'de Deniz Müzesi'nin yanında oluşturulan ve ülkenin en büyük iletişim şirketlerinden biri tarafından desteklenen bir **Hoşgeldin Duvarı** var. Bu duvara, ülkeye farklı zamanlarda gelen değişik din, mezhep, dil, ırk ve milliyetteki göçmenlerin adları ve anıları yazılı.

Böylece Avustralya'nın çok kültürlülüğü somut ve fiziksel bir simge ile de anlatılıyor. (Bu duvarda Türkiye'den de **Ümran Baran**'ın ismi kazılı.)

SBS adını taşıyan radyo ve televizyon, 67 ayrı dilde yayım yapıyor.

Bu istasyon ilk olarak Türkçe, Arapça, Yunanca, İtalyanca, Maltaca, İspanyolca ve Yugoslavca olan yedi dilde yayıma başlamış.

Yayımlar ulus bazında değil, dil bazında.

Göçmenler ülkeye, her yıl belirlenen meslek bazındaki önceliklere göre kabul ediliyor.

Geçen yıl en çok istenen meslek aşçılık. Hekim olmak eksi puan alma sonucunu doğuruyor. Çünkü doktora gereksinmeleri yok.

Göçmenliğe kabul edilince belli bir süre sonra hem vatandaşlık haklarından hem de bu haklar çerçevesinde işsizlik sigortasından ve pek doğal olarak sağlık sigortasından da yararlanmaya başlıyorsunuz.

Dolayısıyla, Almanya'nın yaptığı gibi, buraya çalışmaya geldiniz, hocanız, imamınız, öğretmeniniz, özel okullarınız ve özel haklarınız var, işiniz bitince haydi ülkenize, demiyorlar Avustralyalılar. Gelen göçmenleri vatandaş olarak bağırlarına basıyorlar.

Belki de bu yüzden vize alınması en güç ülkelerden biri.

Kendisinin göçmenlik hakkı tanmadıklarının ülkeye turist olarak bile girmelerini önlüyor neredeyse.

Eskiden, resmi dairelerde kimlik bile sorulmazmış. Vatandaşın kişisel beyanı yetermiş.

Bizim uyanıklardan biri, aynı anda, on yedi ayrı mahallede, on yedi ayrı kimlikle, on yedi kez işsizlik sigortası alırken yakalanmış.

Avustralya bu denli farklı kültüre mensup insanı birlikte yaşatmak için, artık son derece kuralcı bir ülke olmuş. Her iş için bir yönetmelik var ve bu yönetmeliklere kimse karşı gelemiyor.

Demokrasi, özellikle de çok kültürlü demokrasi son derece disiplinli ve kuralcı bir rejim görünümünde.

Avustralya, ne yazık ki, tüm dünya Reagan-Thatcher dönemini arkada bırakıp, yeniden Sosyal Refah Devleti modeline dönerken, kendisinin çok mükemmel olarak uyguladığı Sosyal Refah Devleti modelini terk etmeye başlamış.

Kıtanın yerlileri olan Aborijinlere, sömürgeci beyaz adamın yaptıkları ise ayrı bir yazı konusu.

HİZBULLAH OLAYI ÇERÇEVESİNDE: EDWARD SAID, NİÇİN HUNTINGTON'A KARŞI?

Bugün, son yıllarda Batı düşüncesini çok etkileyen iki önemli düşünürden birinin, öteki hakkındaki yargılarını aktaracağım.

Edward W. Said, Samuel P. Huntington için ne düşünüyor?

Önce anımsayalım: Harvard'da hocalık yapan Amerikalı siyasal bilim profesörü **Huntington**, son kitabı olan **Uygarlıklar Çatışması**'nda, Sovyetler Birliği çöktükten sonra, İslam uygarlığının Batı uygarlığına karşı bir tehdit oluşturacağı tezini geliştirmişti. Kitaptaki ana savlar şöyle özetlenebilir:

Birinci olarak sadece Birleşik Amerika, Batı Avrupa, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan oluşan Batı uygarlığı tek ve biricikti. Kendisine benzemek, Batılılaşmak ve hatta onu taklit etmek, başka uygarlıklar için olanaklı değildi.

İkinci olarak bütün uygarlıklar din kökenli nitelikler taşıyorlardı. Bunların birbirleriyle karışması olanaklı değildi.

Üçüncü olarak, yukardaki nedenlerden dolayı Batı'nın **insan hakları, kadın hakları** gibi değerleri aslında **emperyalist** değerlerdi. Kadına toplumda ikinci sınıf yer veren İslam, bu **emperyalist değerlere** kulak asmamalı ve kendi özgün değerlerine bağlı olarak yaşamını sürdürmeliydi.

Dördüncü olarak, eski düşmanı olan Sovyetler Birliği çöktükten sonra, Batı uygarlığı, rehavete kapılmamalı, yeni düşmanı olan İslam karşısında tetikte olmalıydı. Böylece teknolojik ve ideolojik ilerlemesi durmadan devam edebilirdi.

Belki bizi ilgilendirdiği için, kitabında yer alan *beşinci* bir

noktayı daha belirtmem gerek: Bir İslam imparatorluğundan, laik ve çağdaş bir devlet yaratarak bütün bu iddiaları tarihsel açıdan geçersiz kılan Atatürk, yanlıştı ve başarısızdı. Türkiye yeniden İslam Devleti modeline dönmeliydi.

Edward W. Said, Filistin asıllı bir profesör. Columbia Üniversitesi'nde İngilizce ve karşılaştırmalı edebiyat dersleri veriyor.

1978 yılında **şarkiyatçılık** adı altında çok önemli bir kitap yayınladı. **Metis Yayınları,** 1999 yılında, Said'in 1995 yılında yazdığı bir **Sonsöz** ile birlikte, bu önemli çalışmayı **Berna Ülner**'in çevirisiyle Türkçeye kazandırdı. Kendilerini kutluyorum.

Said bu kitabında, **Şark** kavramının esas olarak **Batı** tarafından **kurgusal olarak** üretildiğini ve Batı'nın kendisini tanımlamak için, kendinden farklı olan **öteki** kavramını vurgulamak amacıyla bu kavramı geliştirdiğini anlatıyor.

Gerçekten mükemmel bir çalışma.

Ayrıca, Said'in 1995 yılında bu kitaba yazdığı **Sonsöz,** kitabın bütünü kadar önemli.

Ben seyahatlerimde mutlaka bir kitap okumaya çalışırım.

Said'in kitabının **Sonsöz** bölümünü de 16 Aralık 1999 günü, İzmir'den saat 21 uçağı ile İstanbul'a dönerken bitirdim.

Bunu bilhassa belirtiyorum. Çünkü bu uçuşta, gerek hostes **Emel Altunkaya**'nın, gerekse kabin âmiri **Gülay Savaş**'ın ilgisini, Said'den öğrendiğim yeni bilgilerin tadını artıran bir öge olarak vurgulamak istiyorum.

Said, **Sonsöz**'ünde aynen şöyle diyordu:

"Harvard Üniversitesi'nden Profesör Samuel Huntington, inandırıcılıktan uzak bir iddia attı ortaya; iddiasına göre, Soğuk Savaş'taki kutuplaşmanın yerini, uygarlıklar çatışması dediği şey almıştır. Bu tez, birtakım başka uygarlıkların yanı sıra Batı, Konfüçyüs ve İslam uygarlıklarının geçirimsiz bölmeler gibi oldukları, üyelerinin tek derdinin dışta kalan herkesi kendilerinden uzak tutmak olduğu öncülüne dayanır.

"Mantığa aykırı bir tezdir bu; zira modern kültür kuramındaki en büyük ilerlemelerden biri, kültürlerin melez, heterojen olduklarının neredeyse herkes tarafından kabul edilmiş olmasıdır. Kültür ve Emperyalizm (adlı kitabımda) göstermeye çalıştığım gibi, kültür ve uygarlıklar öyle sıkı bir karşılıklı ilişki ve birbirine bağlılık ağı içinde yer alırlar ki, bunların özelliklerine ilişkin her bütünsel ya da yalın betimleme eksik kalır.

"Şarkiyatçılık'ın dolaylı iletilerinden biri de şuydu: Kültürler ile halkları zorla ayrı, farklı soylara ya da özlere bölen her girişim, bunun getirdiği yanlış temsilleri, tahrifleri ortaya koymakla kalmaz, anlama yetisinin Şark ya da Batı gibi şeyler üretmek üzere iktidarla nasıl bir suç ortaklığı kurduğunu da gözler önüne serer."

Görüldüğü gibi Said, kültürel tekçiliğe, tekilciliğe ve tekelciliğe karşı çıkıyor; sadece bir ideolojik tavır olarak değil, bu anlayış, yaşamın ve tarihin gerçeklerine de uymadığı için.

Kanımca Hizbullah'ı üreten iklimin destekçileri Huntington'dan çok Said'i ciddiye almalılar.

DEMOKRASİ KENDİNİ MEDYAYA KARŞI NASIL KORUYACAK?

Bir demokrasinin en önemli özelliklerinden biri, farklı kurumların birbirlerini denetlemeleridir.

Biz bu tür denetime **çapraz denetim** diyoruz.

Nedir bir demokrasinin farklı kurumları?

Yasama, yürütme, yargı, ve dördüncü kuvvet dediğimiz KİA (Kitle İletişim Araçları, yani medya) hemen aklımıza gelenlerden.

Bu dört kuvvet çerçevesinde **hukuk**, sistemi korur, **eğitim** de **toplumsallaştırma** yoluyla demokrasinin bireyler tarafından **içselleştirilmesini** ve geliştirilerek sürdürülmesini sağlar.

Parlamenter demokrasilerde yasama ve yürütme güçleri iç içe geçmiştir.

Dolayısıyla bunların birbirlerini tam bir **çapraz denetim** altında tutmaları beklenemez.

Bizim sistemimiz gibi parlamenter demokrasilerlerde, **çapraz denetimi** yapacak olan kurumlar **adalet mekanizması ve kitle iletişim araçlarıdır** (yani medyadır).

Ülkemizdeki duruma baktığımızda, yasama ve yürütme organlarını belirleyen siyasetin **sorun çözme** yerine **sorun üretme** yoluna girdiğini görüyoruz.

Tipik örnekler, **milletvekili maaşları, Cumhurbaşkanlığı seçimi** ve durup dururken ortaya atılan **af** gibi konulardır.

Dolayısıyla, yasama ve yürütme organlarının, bırakınız **çapraz denetimi, kendi işlevlerini** bile doğru dürüst yapıp yapmadıkları bir tartışma konusudur.

Geriye kalıyor **adalet** ve **KİA**.

Adalet mekanizması, özlük haklarından ve fizik çalışma

koşullarından tutun da, eskimiş yasalara kadar, pek çok sorundan dolayı bütünüyle **tıkanmış** durumdadır.

Bu sütunda **Adalet Reformu** konusunu çok işledim.

Bugün sadece, bütün **dar boğazlara** karşın yine de Türkiye'deki **en saygın insanların** hâlâ **adalet mekanizması** içinde yer aldığını belirterek, yazıma devam edeceğim.

Ülkemizde siyaset yozlaşmış, politikacılar ülke yararı yerine kendi çıkarlarını, **bir yağma anlayışı içinde** egemen kılmışlar.

Dolayısıyla, yasama ve yürütme güçleri, ülke sorunlarına gerekli olan çözümleri üretemiyorlar.

Adalet mekanizması tıkanmış.

Eğitim çökmüş.

Kala kala bir **medya** kalmış.

İnsanlar, bir yandan siyaseti medyaya şikâyet ediyor, öte yandan haklarını mahkeme yoluyla değil, medya aracılığıyla arıyorlar. (İzmir'de tabanca zoruyla rehin aldığı insanlarla birlikte televizyona çıkan adamı anımsayınız.)

Peki toplumdaki bütün öteki yönetim, denetim ve toplumsallaştırma mekanizmalarının güçsüzleşmesi sonunda, en **kuvetli kurum** olarak varlığını sürdüren **KİA** ne yapıyor?

Kendi gücünü, bir yandan politikacılarla ittifaklar kurmak, öte yandan ya banka ya da elektrik santralları almak veya özelleştirmeden pay kapmak için kullanıyor.

Ayrıca **eğitim** işlevini de nasıl bir toplumsallaştırma çerçevesinde yerine getirdiğini her gün ekranlarda görüyoruz.

Peki bu durumu nasıl önleyeceğiz?

Bunun formülünü de **Atatürk** vermiş:

Basın özgürlüğünden doğan sakıncaların önlenmesi için en güzel yolun yine basın özgürlüğü olduğunu belirtmiş.

Peki **özgür basının** tanımı ne?

Bunun vazgeçilmez üç koşulu var:

Önce basını **siyasal iktidara karşı** koruyacaksınız.

Sonra da ekonomiyi ve toplumu, basının egemenliğine karşı **tekelleşmeyi önleyerek,** güvenceye alacaksınız.

Son olarak basına karşı, **cevap hakkı** ve öteki hukuksal önlemler yoluyla bireyi de güvenceye alacaksınız.

Türkiye bugün, **yozlaşmış politika** ile **tekelleşen medya**nın acımasız **ittifakına** doğru hızla ilerliyor.

Böylece bireyler, toplumsal kurumlar ve ticari şirketler, karşı koyamayacakları kadar büyük bir gücün tehdidi ile karşı karşıya kalmaktalar.

Demokrasi, şeriatçılık ve bölücülük kadar tehlikeli olan bu gidişe karşı da kendini savunmalıdır!

İş yine sivil toplum kuruluşlarına ve seçmene düşüyor.

ATİNA'DA BİR GECE, BİR ANIT-MEZAR VE AKUT

Atina'nın tevernalarıyla ünlü, şehircilik açısından çok iyi korunmuş **Plaka** semtinde bir lokanta.

Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülleri çerçevesinde ödül alanlardan bir grup ve Türk heyeti, ödülün kurucusu ve yöneticisi **Andreas Politakis**'in davetlisi olarak yemek yiyor.

Büyük masada yer kalmadığı için, küçük bir masada altı kişi oturuyor: **Andreas Politakis** ve eşi, Yunanlı meslektaşı ile birlikte verdikleri konserlerle ödül alan ünlü çellistimiz, dünya güzeli kızımız **Sedef Erçetin** ve Türk-Yunan dostluğuna yaptıkları büyük katkılardan dolayı ödüle layık görülen AKUT'un üç üyesi; **Feridun Çelikmen, Selçuk Kahveci** ve **Atila Ulaş**.

17 Ağustos depreminde kurtardıkları hayatlarla Türkiye'yi fetheden ve Atina depreminde yaptıkları çalışmalarla Yunanlıların da gönlünde taht kurmuş olan AKUT'çular ve dünya güzeli bir müzisyenle ödül sonrası yenen yemek, hiç de yumuşak bir havada geçmiyor, çünkü o gün Türkiye'de, ikinci büyük deprem olmuş.

Feridun Çelikmen'in cep telefonu hiç susmuyor. Öyle anlaşılıyor ki, AKUT'çular yemekten, doğru havaalanına gidecekler ve **Türk Silahlı Kuvvetleri'nin** tahsis ettiği bir özel uçakla sabaha karşı İstanbul'a hareket edecekler. Fakat İstanbul'a gitmekle de iş bitmiyor. Yeşilköy'den doğrudan deprem bölgesine geçecek olan ekip için helikopter ayarlamaya çalışıyor Feridun.

Feridun bir hekim. Soyadı gibi, çelikten bir genç adam. Hekimlik ihtisası **acil yardım. Selçuk Kahveci** başarılı bir

elektronik mühendisi. İnce uzun, yakışıklı bir dağcı o da. **Atila Ulaş** bir iç mimar. **Nasuh Mahruki**'yi andıran sakallarıyla, ekibin en bohem üyesi. Tabii o da dağcı.

Ben özenle AKUT'un gerisindeki insanları, bu insanların psikolojisini anlamaya çalışıyor ve o gece masada yaşanan bir **felaket örgütlenmesi** kargaşası içinde hem nasıl bir sistemle harekete geçtiklerini gözlemliyor, hem de geçmişleri, aileleri, işleri, duyguları hakkında bitmez tükenmez sorular soruyorum.

Sadece melek gibi güzel olmakla kalmayan, aynı zamanda melek gibi iyi ruhlu olduğunu masadaki tavırları ile kanıtlayan Sedef de, benim gibi, bu insanları anlamaya çalıştığı için soruları ve tavırlarıyla bana büyük ölçüde yardımcı oluyor.

Bu insanların üç ortak paydası var:

Birinci olarak **derin bir insan sevgisi.**

İkinci olarak **net bir sorumluluk duygusu.**

Üçüncü olarak **müthiş bir doğa sevgisi.**

Tam o anda aklıma, aynı niteliklere sahip, **Aladağlar'ın Demirkazık Tepesi**'nin altında, **Manisa Dağcılık Kulübü** tarafından yaptırılan **anıt-mezarında** yatan, Türkiye'nin **ilk dağcı şehidi**, 1956'da 21 yaşında Teknik Üniversite son sınıfta iken bir tırmanış sırasında düşüp ölen **Engin Kongar** geliyor.

Bu satırları yazarken de, son şehidimiz **İskender Iğdır**'ı anımsıyorum.

Onu tanımadım ama, eminim, o da bu üç özelliğe sahipti.

Yemekte, onları en çok neyin mutlu ettiğini bulmaya çalışırken, **Feridun**, enkaz altındaki canlıyı hissettiği andaki mutluluktan söz ederek üçünün duygularına da tercüman oluyor. Bu arada **Atilla, Vaso Dim. Protonotariou** adlı Yunanlı bir kadından armağan olarak gelen bir anahtarlıktan ve bir mektuptan söz açıyor.

Anahtarlık M.Ö. 1900 yıllarına tarihlenen **Faistos Diski**'ni bir kopyası. Mektup ise şöyle:

Kahramanlığınızla insan zaferinin en yüksek değerinin

sevgi olduğunu ispat ederek sınırları ortadan kaldıran ve cesaretinizle insanlığı bayrak olarak dalgalandıran sizlerin önünde diz çöküp fısıldamak istiyorum: TEŞEKKÜR EDERİM.

Ben galiba artık iyice yaşlandım: Geçenlerde bir arkadaşımın inanılmaz bir saldırısını anlattığım bir yazının son cümlelerinde olduğu gibi, şu anda da gözlerim yaşardı, burnum akıyor.

Gençler buna **kendi kendini gaza getirmek** diyorlar galiba.

Her neyse, ben de, şu anda ilk dağcı şehidimiz **Engin Kongar**'dan, son dağcı şehidimiz **İskender Iğdır**'a dek, insanlık ve doğa için canını veren tüm kişilerin anıları ve özellikle de şu anda aramızda yaşamaya ve bize yardım etmeye devam edenlerin kişilikleri önünde diz çöküp aynı duyguyu **bağırarak** ifade ediyorum: TEŞEKKÜR EDERİM.

Ve devam ediyorum: SİZİ ANLAYAMAYANLARI DA BAĞIŞLAYIN! Size yakışan budur.

MEDYANIN GÖZÜNDEN KAÇAN ÇOK ÖNEMLİ BİR TOPLANTI

31 Mart 1999'da İstanbul'da çok önemli bir toplantı yapıldı ve **NTV** hariç, ne gazeteler ne de televizyonlar yakalayabildiler bu toplantıyı.

Toplantıyı **Avrupa Gazetecilik Merkezi** adlı örgüt düzenlemişti.

Toplantı **Avrupa Birliği'nin Türkiye ile Büyümesi** adını taşıyordu.

Önce hemen belirteyim ki, toplantıya **dinleyici** olarak katılanlar, bence, **konuşmacı** olarak katılanlardan daha önemliydi.

İşin ilginç yanı, bütün dinleyiciler, yani bütün gazeteciler, **paralarını ceplerinden ödeyerek** gelmişlerdi.

Bakın hangi kentlerdeki hangi gazeteler, aralarında Yazı İşleri Müdür Yardımcısı düzeyine dek önemli kişiler olan temsilcilerini yollamışlardı:

Stokholm'den **Dagens Nyheter**, Madrid'den **El Pais**, Lozan'dan **24 Heures**, Zürih'ten **Neue Zürcher Zeitung**, Frankfurt'tan **Frankfurter Allgemeine Zeitung**, Brüksel'den **Aftenposten**, Viyana'dan **Kurier**, Amsterdam'dan **De Volkskrant**, Reykavik'ten **Morgunbladid**, İrlanda'dan **Irish Times**.

Bütün bu katılımcılar altı konuşmacıyı dinlemek ve soru sorup, yorum yaparak Türkiye-AB ilişkilerini hem öğrenmek hem de konuya katkıda bulunmak için gelmişlerdi.

Toplantıyı **Avrupa Gazetecilik Merkezi** adına gazeteci **Bettina Hausmann** ile **NTV**'nin Brüksel muhabiri **Güldener Sonumut** örgütlemişlerdi, kimseden (yani özellikle Türk resmi makamlarından) **tek kuruş yardım almadan**.

Sonumut, Türkiye-AB ilişkileri konusunda çok güzel bir açılış konuşması yaptı.

AB'nin Türkiye Takımı Başkanı **Erik van der Linden**, ilişileri ve sorunları AB açısından anlattı ve yorumladı.

AB'nin Kıbrıs Takımı Başkanı, **Leopold Maurer**, Kıbrıs sorunu açısından çok kapsamlı bir bildiri sundu.

NATO'nun Planlama Bölümünden **James Appathurai**, AB-NATO ilişkilerini ve bu ilişkiler çerçevesinde Türkiye'nin durumunu ayrıntılı bir biçimde çözümledi.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Genel Müdür Yardımcısı **Nezihi Özkaya**, konuyu Türkiye açısından çok güzel anlattı ve Türkiye'nin tezlerini, özellikle sorular bölümünde, mükemmel bir biçimde savundu.

Ben de AB yolunda, Türkiye'nin önündeki toplumsal ve siyasal sorunlar konusunda elimden geldiğince **gerçekçi** bir değerlendirme yapmaya çalıştım.

Her bir sunuştan sonra, sorular soruldu, uzun uzun tartışmalar ve yorumlar yapıldı.

Ayrıca grup, öğlen yemeğinde **Pekin Baran** başkanlığındaki TÜSİAD temsilcileriyle bir araya geldi.

Şimdi bu toplantıdan öğrendiklerimi çok kısaca özetleyeyim:

1) Türkiye'nin AB üyeliği için önünde daha çok uzun yıllar var.
2) AB, **Türkiye'ye karşı önyargılı değilim** iddiasında ama, Türkiye Gümrük Birliği'ne girdikten sonra taahhüt ettiği hiç bir ekonomik ve mali yardımı yapmamış ve daha yapacak gibi de görünmüyor.
3) NATO-AB ilişkileri çok hassas ve sorunlu. Fakat son tahlilde, iki örgüt arasında yakın işbirliği kaçınılmaz görünüyor ve bu işbirliği Türkiye'nin AB üyeliği bakımından olumlu bir faktör.
4) AB, Kıbrıs Türklerinin farkında ve KKTC'nin katılımı ve

onayı olmadan sadece Güney Kıbrıs'la bir üyelik anlaşması pek olanaklı görünmüyor.

5) İnsan hakları, demokratikleşme gibi Kopenhag Kriterlerine Uyum sorunları Türkiye'nin önündeki en büyük engel gibi. Ama asıl sorun, AB mevzuatının Türkiye tarafından yaşamın tüm kesimlerinde uygulamaya geçirilmesi olarak ortaya çıktı.
6) En önemli sonuç ise, Türkiye dersini çalıştığı ve karar verdiği zaman AB'ye uyum sağlamak bakımından bazı üye ülkelerden bile daha başarılı görünmesi. Uzun dönemde Türkiye'nin **uyum kapasitesi** gerek ekonomik, gerekse siyasal ve toplumsal alanlarda çok yüksek görünüyor.

Bu konuda iki yargımı da bu toplantı sonuçlarına eklemek istiyorum.

Birinci olarak, Türkiye, AB ile müzakereleri eşit koşullarda yürütmelidir, ricacı konumunda değil.

İkinci husus ise demokratikleşme ile ilgili: Türkiye hiç kuşkusuz sorunlarını, demokratikleşmesini geliştirerek çözmelidir; AB böyle istediği için değil, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları gerçek bir demokrasiye layık oldukları için.

İSLAM'DA ŞİDDET VE LAİKLİK: TAHA AKYOL VE DEMİRTAŞ CEYHUN

Son aylarda açığa çıkarılan Hizbullah terörü ülkeyi derinden sarstı.

Ocak ayında başlatılan operasyon, Nisan ayında bile sürüyor.

Hâlâ yeni işkence evleri keşfediliyor ve cesetler çıkarılıyor toplu mezarlardan.

Aslında konu tarihsel ve evrensel anlamda çok açık:

İlk ve ortaçağlarda **siyasal nitelik taşıyan,** yani **iktidar aracı** olarak kullanılan dinleri ve mezhepleri, günümüzdeki politikada da işlevsel kılmak isterseniz, **inançlar** alanına giren ve bu nedenle de **mukaddes** kabul edilen bir **ideolojik ögeyi** günlük tartışmaların içine sokar ve böylece **ilk ve ortaçağlardakine benzer cinayetlere** yol açarsınız.

Tabii evrensel ve tarihsel olarak bu denli açık olan bir yanlış, 2000'li yılların Türkiyesi'nde **günlük yaşamın** bir parçası haline gelebiliyorsa, 1970'lerde yaşanan cinayet çılgınlığının üzerinden neredeyse 20 yıl geçtikten sonra **Uğur Mumcu** ve **Prof. Ahmet Taner Kışlalı** gibi, önde gelen özellikleri **demokratlık** ve **laiklik** olan yazarlar ve bilim adamları öldürülebiliyorsa, bu olgunun üzerine ayrıntılı olarak gitmek gerekir.

İşte **Taha Akyol**'un, eski bir çalışmasını gözden geçirerek ve yeni bir bölüm de ekleyerek yayınladığı **Hariciler ve Hizbullah** böyle bir kitap.

Akyol, kitabının alt ismi olarak **İslam Toplumlarında Terörün Kökleri** adını kullanmış.

Akyol çalışmasında sadece **Haricilik** üzerinde değil, İslam tarihi ve İslam'daki şiddet ve terörün kökleri üzerinde genel olarak da duruyor.

İslam'ı anlamakta ve anlatmakta **İbn Haldun**'un kavramlarını da kullanan Akyol, ayrıntılı açıklama ve çözümlemelerini, günümüzde dinsel ve mezhepsel ideolojilerin işlevlerine işaret ederek kitabına son veriyor.

Hizbullah vahşetinin ortaya çıkmasından sonra ben bu sütunlarda iki kez, sağdaki yazar arkadaşlarımızın ciddi olarak bu konuya eğilmeleri ve **özeleştirel açıdan** olayı irdelemeleri önerisinde bulunmuştum.

Akyol bu kitabı ile, konunun sadece tarihsel ve dinsel, mezhepsel köklerini değil, günümüzdeki açılımlarını da irdeliyor.

Üstelik bunu büyük bir cesaretle yapıyor.

Bu çalışmasından dolayı Akyol'u kutluyorum ve kitabı herkese şiddetle tavsiye ediyorum.

Bu konuya daha farklı bir açıdan, laiklik açısından bakan bir önemli çalışma da, **Demirtaş Ceyhun**'un **Aydınlarımız ve Laisizm** adlı kitabı.

Ceyhun, kitabında laiklik kavramını hem güncel tartışmaların ışığında, hem de tarihsel bağlam içinde ele alıyor.

Gerek Osmanlı'daki süreçler, gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana yapısal olarak laiklikle ilgili ortaya çıkan değişme ve gelişmeler, Ceyhun'un büyük bir cesaret ve vukufla ele aldığı konular arasında.

Hemen belirtmeliyim ki, laiklik kavramının Hıristiyanlık'taki ve Müslümanlık'taki farklı konumları, Ceyhun'un titiz kalemiyle, pek çok terimin, özellikle de **müsamaha** kelimesinin etimolojsine dek inilerek irdelenmiş.

Ceyhun'un genel yaklaşım olarak **Niyazi Berkes**'in **Çağdaşlaşma** kavramını benimsemiş olması, bence de doğru bir tutumdur.

• • •

Solda Demirtaş Ceyhun'un çalışması, [redacted] Taha Akyol'un kitabı, günümüz Türkiyesi'ne, sadece tarihsel açıdan değil, güncel sorunların çözümü bakımından da [redacted] tutan iki değerli yapıttır.

İkisini de mutlaka okuyun.

Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, 1999 (7. basım). Toplumsal bilimlerdeki büyük boy, orta boy ve küçük boy değişme kuramlarının anlatıldığı, eleştirildiği ve Türkiye için sonuçlar çıkarıldığı bir temel başvuru kitabı. (Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü.)

Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk, 1999 (4. basım). Atatürk'e toplumbilim kuramları açısından yeni bir bakış.

Türk Toplumbilimcileri I, 1999 (7. basım). Emre Kongar'ın arkadaşlarıyla birlikte yazdığı bir temel başvuru kitabı.

Türk Toplumbilimcileri II, 1996 (2. basım). Birinci cildin devamı. Her toplumbilimcinin elinde bulunması gereken yapıt.

Kültür Üzerine, 1997 (5. basım). Kültür üzerine temel bilgiler, denemeler, kültürümüzün kaynakları ve özellikleri.

Demokrasi ve Kültür, 1999 (3. basım). Demokrasimizin sorunları, kültür ve demokrasinin ilişkileri.

12 Eylül Kültürü, 1995 (3. basım). 12 Eylül'ün kültürel açıdan eleştirisi.

Atatürk Üzerine, 1999 (4. basım). Atatürk üzerine özgün denemeler.

Türkiye Üzerine Araştırmalar, 1996 (2. basım). Gecekondu, aile ve kent planlaması üzerine toplumbilimsel yaklaşımlar.

Yaşamın Anlamı, 1997 (6. basım). Yaşam, sevgi ve üretim üzerine otobiyografik denemeler.

Hocaefendi'nin Sandukası (Roman), 1999 (12. basım). Emre Kongar'ın günümüz toplumunu, üniversitesini ve öğrenci olaylarını hicvettiği, Fatih Sultan Mehmet döneminde geçen bir aşk, macera ve gerilim romanı.

Ben Müsteşarken, 1999 (6. basım). Emre Kongar'ın Ankara'da, siyaset, bürokrasi ve sanat çevrelerinde yönetici olarak geçirdiği yılları, eleştirel bir mizah anlayışı ile anlattığı anı kitabı.

Demokrasi ve Laiklik, 1999 (3. basım). Günümüzün saptırılmış kavramları olan demokrasi ve laiklik konularında açıklayıcı yazıların toplandığı bir "Aydınlanma" kitabı.

21. Yüzyılda Türkiye, 1999 (25. basım). Geçmişten günüme ve günümüzden geleceğe, Türkiye'yi çözümleyen bir başyapıt. (Aydın Doğan Vakfı Ödülü.)

Yamyamlara Oy Yok, 1999 (4. basım). Türkiye'de siyasal yozlaşma ve politikacıların nasıl yamyamlaştığı üzerine denemeler.

Konsantremi Bozma!, 1999 (3. basım). Prof. Emre Kongar keskin gözlem gücü ve derin kültürü ile hem "Türkiye'deki medya"nın hem de "medyatik Türkçe"nin sorunlarına eğiliyor.

{kutupyıldızı kitaplığı}
1062

Bu kitaptaki yazılar, 1999 seçimlerinin hemen öncesinde PKK liderinin yakalanmasıyla başlayan, ***Ahmet Taner Kışlalı****'nın ölümü ile süren,* ***Hizbullah****'ın ortaya çıkarılması ve* ***Uğur Mumcu****'nun katil zanlılarının ele geçirilmesiyle sonuçlanan* ***garip bir dönemin*** *tanıklığıdır.*

Dönem gariptir, çünkü bir yandan ***Soğuk Savaş sonrası yeniden yapılanma*** *ve* ***Avrupa ile bütünleşme*** *gündemdedir, öte yandan da bu gelişmelerin farkında olmayan* ***siyasal, sosyal ve kültürel koşulların tortuları*** *yani* ***Soğuk Savaş artığı ideolojiler ve terör eylemleri*** *toplumu hâlâ etkilemektedir.*

Ben bütün bu kargaşa içinde, soğukkanlılıkla, Türkiye'nin nereden gelip nereye gittiğini ve nasıl gelişeceğini saptamaya çalıştım.

EMRE KONGAR

ISBN 975-14-0745-1